

Leidraad voor het leven
De tradities van de profeet Mohammed

In het geloofsleven en het dagelijks handelen van moslims staat de koran, het geopenbaarde woord van God, op de eerste plaats. De tradities of overgeleverde handelingen en uitspraken van de profeet Mohammed zijn na de koran de tweede pijler van de islamitische Wet en zijn de leidraad voor moslims overal ter wereld.

Vormen de tradities voor niet-moslims een onderhoudende en levendige kennismaking met een jonge godsdienst, voor moslims zijn zij een voorbeeld voor leven in de volle breedte en diepte: hemel en aarde, God en mens, moskee en bazaar, het veld en de woestijn, eten en drinken, gezondheid en ziekte, schuld en straf, huis- en slaapkamer, hel en paradijs.

Mohammeds gedrag verdient het nagevolgd te worden. Zijn gedrag is neergelegd in de tradities, die worden gezien als een onmisbare aanvulling op de wetgevende passages in de koran. Ook treedt Mohammed in de overleveringen op als koranuitlegger bij uitstek.

Leidraad voor het leven is de eerste omvangrijke Nederlandse keuze uit en vertaling van de twee gezaghebbende verzamelingen overleveringen: die van Boechari en Moeslim. Samen met de koran geeft *Leidraad voor het leven* de lezer een afgerond beeld van de grondslagen voor geloof en handelen.

Dr. Wim Raven (1947) is arabist en heeft Arabische taal en literatuur onderwezen aan universiteiten in Amsterdam, Frankfurt en Marburg. Hij voltooide A. J. Wensincks gezaghebbende, in het Arabisch uitgegeven concordantie op de tradities. Hij vertaalde ook *Het leven van Mohammed* door Ibn Hishaak (Uitgeverij Bulaaq, 2000). Momenteel onderhoudt hij op het internet zijn Leeswerk Arabisch en Islam (ghurabalbayn.wordpress.com) en heeft hij een column over oude Arabische teksten in het Duitse Nabije-Oosten tijdschrift *zenith*.

LEIDRAAD VOOR HET LEVEN

DE TRADITIES VAN DE PROFEET MOHAMMED

INGELEID, GEKOZEN EN
UIT HET ARABISCH VERTAALD
DOOR WIM RAVEN

UITGEVERIJ BULAAQ · AMSTERDAM

© 1995, 1997, 2006, 2015 en 2021, vijfde druk, inleiding, keuze en
Nederlandse vertaling Wim Raven en Uitgeverij Bulaaq

© Omslagillustratie Josua Reichert en Maximilian-Gesellschaft

De op het omslag afgebeelde letter is de letter *zā'* of *dzaa* van het Arabische alfabet en is afkomstig uit: Pietro della Valle: *Reise-Beschreibung in Persien und Indien. Nach der ersten deutschen Ausgabe von 1674 zusammengestellt und bearbeitet von Friedrich Kemp. Mit Goethes essay über Pietro della Valle aus dem West-östlichen Divan und einem farbig gedruckten arabischen Alphabet von Josua Reichert.* Hamburg, Maximilian-Gesellschaft, 1981

Omslagontwerp Marjo Starink, Amsterdam
Binnenwerk Studio Cursief, Amsterdam
Tekstredactie en zetwerk Henk Pel, Zeist

ISBN 978 90 5460 010 7 / NUR 717

Verspreiding in België
EPO | www.epo.nl

Uitgeverij Bulaaq | www.bulaaq.nl

INHOUD

Inleiding	9
Bibliografie	28
GELOOF	33
Geloof en werken	36
Voorbeschikking en vrije wil	39
Het profetschap	44
REINHEID	52
Menstruatie	56
De kleine wassing	58
Het strijken over de schoenen	60
De grote wassing	61
De wassing met aarde	64
DE SALAAT	68
Kleding bij de <i>salaat</i>	72
De gebedsrichting	73
De <i>soetra</i>	74
Tijden en aantallen. Vrijwillige <i>salaats</i>	77
De oproep tot de <i>salaat</i>	83
Verkorting van de <i>salaat</i> op reis en bij gevaar	86
Diversen	87
In de moskee	89
Vrouwen in de moskee	91
De vrijdags- <i>salaat</i>	93
De regen- <i>salaat</i>	96
De <i>salaat</i> bij zonsverduistering	97
DOOD EN BEGRAFENIS	99
Rouw	99
Het afleggen	100
De <i>salaat</i> voor een dode	101

De begrafenis	101
Het graf	103
De bestraffing in het graf	103
DE ZAKAAT	105
Het geven van aalmoezen	108
DE BEDEVAART NAAR MEKKA	112
De gewijde staat	113
Het 'bezoek' (de <i>oemra</i>)	115
De bedevaart	117
DE VASTEN	124
Vasten buiten ramadan	127
Vasten op reis	129
Diversen	130
DJIHAAD	132
Buit	136
Vrouwen en <i>djihaad</i>	137
De <i>djihaad</i> als beste der goede werken	137
HUWELIJK EN GESLACHTSVERKEER	140
Het genotshuwelijk	145
Diversen	146
Zoogverwantschap	149
Verstoting en huwelijksontbinding	151
ECONOMIE	156
Krediet en woeker	158
Landbouw	159
Speculatie en termijnhandel	162
VERERVING	164
Het testament	164
De koranische erfporties	166
STRAFFEN	168
De vaste straffen	168
Ontucht	169
Ongegronde beschuldiging van ontucht	171
Drinken	172
Diefstal	173
Wedervergelding en bloedprijs	173
Geloofsafval	175
SPIJS EN DRANK	177
Geoorloofde spijzen	178

Het doden van dieren	179
Eetgewoonten	181
Dranken	182
<i>Chamr</i>	182
<i>Nabiedz</i>	183
Melk	185
ZEDEN EN GEWOONTEN	186
Kleding	186
Opsmuk	188
Huisraad	189
Het afbeelden van levende wezens	190
Honden	191
Goede manieren	192
Vriendelijkheid, naastenliefde en solidariteit	194
Vrouwen	196
GENEESKUNST	199
Magie	201
DROOMUITLEG	204
DE LAATSTE DINGEN	208
De eindtijd	208
De jongste dag	214
De bewoners van hel en paradijs	219
De hel	223
Het paradijs	226
Vindplaatsen van de tradities	229
Register van koranverzen	236
Register van personen en zaken	238

INLEIDING

Dit boek bevat vertalingen van ‘tradities’ van Mohammed, de profeet van de islam (570-632). Zij zijn gekozen uit twee beroemde verzamelingen, die van Boechari en Moeslim. Tradities golden en gelden voor moslims als leidraad voor handelen en geloven; evenals de koran vormen zij een bron voor het islamitisch recht. De koran is in vertaling bij veel mensen bekend, maar traditieliteratuur is in het Nederlands vrijwel niet beschikbaar. In deze leemte probeert dit boek te voorzien. Omdat het aantal tradities in de tienduizenden loopt kan een bloemlezing als deze niet veel meer zijn dan een eerste kennismaking.

WAT IS EEN TRADITIE? De alledaagse betekenis van het woord ‘traditie’ is ‘overlevering, gewoonte, gebruik’. Hier heeft het echter een specifieke betekenis. Het is de vertaling van het Arabische woord *hadieth*, dat een bepaald soort tekst aanduidt, namelijk een – meestal kort – bericht over iets wat Mohammed heeft gezegd, gedaan of stilzwijgend goedgekeurd. Zo’n bericht heeft doorgaans de vorm van een ooggetuigenverslag dat mondeling is overgeleverd door een tijdgenoot, een ‘gezel’ (*sahib*) van de Profeet. Hier volgt een volledige traditie in vertaling (nr. 601):

Isma’iel heeft ons overgeleverd: Malik heeft mij overgeleverd op gezag van Aboe-z-Zinaad, die het had van al-A’radj, die het had van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Een maaltijd voor twee is ook genoeg voor drie, en een maaltijd voor drie is ook genoeg voor vier.»

TEKST. Een traditie bestaat uit twee delen: de keten van overlevertaars (*isnaad*) en de tekst (*matn*). De tekst van bovenstaande traditie behelst alleen een uitspraak van de Profeet. In andere ge-

vallen is zo'n uitspraak ingebed in een vertellend kader. Dat kan heel bescheiden zijn: 'Er kwam een man bij de Profeet die vroeg: [...], en toen zei de Profeet: [...]' (nr. 456). Het kan ook een langer verhaal zijn, met diverse gebeurtenissen en diverse uitspraken (nr. 139). Weer andere tradities beschrijven alleen een handeling van de Profeet (nr. 145) of tonen diens stilzwijgende goedkeuring van een handeling van anderen (nr. 190). Soms citeert Mohammed letterlijk wat hij van God zelf heeft gehoord: een soort openbaring dus, maar dan een die niet in de koran staat. Zo'n tekst heet *hadieth koedsi* (nr. 5). Er staan in dit boek ook enkele berichten die niet teruggaan op de Profeet maar op een gezaghebbende gezet, bij voorbeeld Abdallah ibn Abbaas (nr. 561). Boechari, Moeslim en andere traditieverzamelaars hebben er ettelijke bewaard.

OVERLEVERINGSKETEN. Een traditie is pas volledig als de tekst, zoals in het voorbeeld hierboven, wordt voorafgegaan door een opsomming van de personen die door de generaties heen de tekst aan elkaar hebben overgeleverd: A hoorde van B, en die had het van C, en diens vader heeft de Profeet horen zeggen: [...]. Zo'n opsomming heet in het Arabisch *isnaad*, in het Nederlands 'keten van overlevertaars' of 'overleveringsketen'. Dit was voor de islamitische geleerden het instrument dat moest garanderen dat de tekst inderdaad terugging op Mohammed. Idealiter gebeurde het gehele proces van overlevering mondeling.

Voor een diepgaande studie van tradities zijn volledige *isnaads* van groot belang. Maar omdat dit boek alleen dient ter eerste kennismaking met de traditieliteratuur zijn die lange opsommingen van namen hier veelal weggelaten en wordt meestal alleen de oudste overlevertaar genoemd, de gezet dus, die de Profeet nog heeft meegemaakt.

TRADITIE EN KORAN. Koran en traditie zijn twee geheel verschillende soorten tekst. Een traditie gaat over Mohammed en is volgens de *isnaad* overgeleverd door een van zijn gezellen. De koran daarentegen is voor moslims het letterlijke woord van God. Het gaat meestal niet over Mohammed, maar wordt geacht door God aan Mohammed te zijn geopenbaard. Men gaat ervan uit dat de verzen en soera's zijn neergeschreven door onder andere diens

secretarissen en dat het boek als geheel is geredigeerd en vormgegeven op last van kalief Oethmaan (644-656).

Er zijn talloze tradities waarin de Profeet optreedt als uitlegger van een koranvers: een betere exegeet is niet denkbaar. Daarbij wordt soms ander traditiemateriaal bekend verondersteld. In koran 32:23 zegt God: *Wij hebben Moesa het boek gegeven. Wees dus niet in twijfel over de ontmoeting met hem* (of: *ermee*). De vraag rijst: Wat is dat voor ontmoeting? Ontmoet Moesa het boek? Dat is slecht voorstelbaar. Ontmoet Moesa God? Dat is denkbaar. Je kunt zelfs vertalen: *over de ontmoeting [van jullie, gelovigen] met Hem*. Maar een ontmoeting met God heeft nogal wat theologische implicaties en roept nieuwe vragen op. Hoe dan ook, traditie nummer 57 verkiest de koranwoorden te interpreteren met behulp van het bekende verhaal over de hemelvaart van de Profeet.* Dat wordt gebruikt voor de uitleg van dit koranvers: het is Mohammed die gedurende zijn hemelvaart Moesa heeft ontmoet.

Nr. 769 is een lange schildering van wat zal plaatsvinden op de jongste dag. Het laatste deel is doorspekt met koranfragmenten; op een wijze die herinnert aan de joodse *midrasj* zijn deze elementen losjes vervlochten in het verhaal. Nr. 776 legt koran vers 68:42 uit: niet alleen wordt er een verklaring gegeven van het daar voorkomende woord 'onderbeen', maar ook van het onvermogen van de gelovigen om zich op die dag ter aarde te werpen. De traditie weet te vertellen waarom zij dat niet kunnen: God geeft hun namelijk een stijve rug. Ook de nummers 778 en 789 doen aan dit soort speelse, aanvullende koranuitleg. Nergens wordt echter beweerd dat deze fantastisch aandoende koranuitleg de enig mogelijke is, en een andere, zakelijker exegese is niet moeilijk te vinden.

WAAROVER GAAN TRADITIES? Behalve op de koran geconcentreerde tradities zijn er ook die gaan over gebeurtenissen uit het leven van Mohammed, of over de eerdere profeten, of die zomaar een sterk verhaal bevatten (nr. 125, 702). Dit is de stof van de verhalenvertellers (*kaass*, mv. *koessaas*) die in de begintijd van de islam een grote rol hebben gespeeld bij het verbreiden van ken-

* Ibn Ishaq, *Het leven van Mohammed*, blz. 81-92.

nis. Verder zijn er tradities waarin een van de gezellen van de Profeet in het middelpunt van de belangstelling staat (nr. 434, 443). Zeer belangrijk zijn de teksten die gaan over wat de moslims is toegestaan (*halaal*) en verboden (*haraam*), een belangrijk vraagstuk in de islamitische Wet, en over het na te volgen gedrag van de Profeet. Als deze in nr. 140-145 de *salaat* voordoet, dan heeft zijn gemeente dat na te volgen; als hij in nr. 649 een kostbaar gewaad weigert te dragen, dan kan daaruit geconcludeerd worden dat overdadige kleding ongewenst is.

De vraag wat het onderwerp is van een traditie is niet altijd gemakkelijk te beantwoorden. Het behoort tot de eigenaardigheden van het genre dat de tekst vaak over iets anders gaat dan oppervlakkig het geval schijnt. Nr. 36 lijkt een historisch feit mede te delen: Oemar gelast een veldtocht naar Syrië af omdat daar de pest is uitgebroken. In werkelijkheid wil de traditie de boodschap overbrengen dat er geen besmetting bestaat, omdat het God is die mensen ziek maakt wanneer Hij wil. Nr. 299 lijkt te verhalen over een smartelijke episode uit het leven van de Profeet: zijn zoontje is gestorven. Maar de traditie draait om het voorbeeldige gedrag van de Profeet en toont dat hij bedroefd is, maar zich niet te buiten gaat in rouwbetoon. (De Perzen deden dat wel; daarom moest dit aan de orde gesteld worden.) Een traditie kan ook worden hergebruikt en daarbij een andere nadruk krijgen. Nr. 597 gaat over bedoeïenen die van de islam afvallen; het onderwerp is: doodstraf bij geloofsafval. In nr. 716 vertelt iemand hetzelfde verhaal, maar hij heeft vooral belangstelling voor de 'vaste straffen'. Een deel van het genoegen van het lezen van tradities ligt in het ontdekken hoe een bepaalde boodschap is verpakt in een verhaaltje, en hoe daarin op subtiele wijze accenten zijn aangebracht en verlegd.

TRADITIES EN WET. Hoewel er ook andere benaderingen mogelijk zijn, is het zinvol de ontwikkeling van de traditieliteratuur te schetsen in samenhang met de islamitische Wet (*sjarie'a*). Deze is niet uit de lucht komen vallen; het recht moet telkens 'gevonden' worden. De rechtswetenschap die zich daarmee bezighoudt heeft zich langzaam ontwikkeld en heeft gedurende de eerste drie, vier eeuwen van de islam gestalte gekregen.

De koran bevat slechts een beperkt aantal juridische passages.

Toen de Arabieren na de dood van Mohammed uitgestrekte gebieden hadden veroverd, zagen zij zich voor het probleem gesteld hoe deze te regeren. Welk recht moest er gelden? In de praktijk bleef het bestaande recht gelden, of dat nu Romeins was of Perzisch of nog iets anders, en werd hier en daar aangepast aan de koran en de *soenna*. De overheidsdienaren handelden daarbij naar 'eigen inzicht' (*ra'j*). In de hoofdplaatsen van het nieuwe rijk ontwikkelde het recht zich zo vrijwel zelfstandig. Een grondige uniformering en islamisering volgde pas later.

SOENNA. Het woord *soenna* betekent 'manier van doen, gedrag'. Onder *soenna* wordt tegenwoordig vrijwel altijd verstaan 'het na te volgen gedrag van de Profeet', maar dat was niet van meet af aan het geval. In het begin van de islam wordt het handelen van de vroegste gemeenschap als normatief beschouwd; dat sluit de *soenna* van de Profeet in, maar ook die van zijn meest vooraanstaande gezellen, terwijl er bovendien heel wat voorislamitische *soenna's* gewoon voortleefden. Ook wordt er in de bronnen wel gesproken van de *soenna* van Aboe Bakr of Oemar, de eerste kaliefen; en in de provinciehoofdsteden duidt het woord *soenna* vaak de plaatselijke rechtspraktijk aan. Pas na 720 begint de '*soenna* van de Profeet' geleidelijk het eerdere, ruimere begrip te overvleugelen. De nieuwe term is voor het eerst op de voorgrond geplaatst door kalief Oemar II (717-720), die de studie van de traditie een impuls heeft gegeven. Het zou nog een eeuw duren voordat, door de invloed van de rechtsgeleerde as-Sjafi'i, de '*soenna* van de Profeet' het oude begrip geheel had verdrongen.

ONTWIKKELING VAN RECHT EN TRADITIE. Na 720 werd het normatieve gedrag van Mohammed geleidelijk belangrijker, en daarmee ook het corpus van teksten waarin dit werd geacht te zijn neergelegd. Dit is het eenvoudigst toe te lichten aan de hand van de grondleggers van de vier rechtsscholen die de soennitische islam ook nu nog telt: de Hanafitische, de Malikitische, de Sjafi'itische en de Hanbalitische. In de moderne praktijk liggen de opvattingen van deze rechtsscholen niet erg ver uiteen, maar hun grondleggers hadden heel verschillende opvattingen, ook over het gebruik dat zij wensten te maken van tradities van de Profeet.

DE GRONDLEGGERS VAN DE RECHTSSCHOLEN. Aboe Haniefa (Koefa, 699-767), de grondlegger van de Hanafitische rechtschool, die de leidende is in onder andere Turkije en Pakistan, was een belangrijk systematicus van het recht die de wijze van redeneren verfijnde en volop behoorde tot 'de mensen van het eigen inzicht' (*ra'j*). Hij had nog weinig belangstelling voor tradities van de Profeet.

Op Malik ibn Anas (Medina, ± 705-795) gaat de rechtsschool der Malikieten terug, die in Noord-Afrika toonaangevend is. Zijn *Moewatta'* is een handboek van het recht zoals dat in Medina gepraktiseerd werd. De hoofdstukken beginnen meestal met tradities van de Profeet of met meningen van Oemar en diens zoon Abdallah, die bij uitstek golden als de autoriteiten voor de plaatselijke rechtspraktijk. Daarna neemt Malik zelf het woord: de tradities blijken voor hem een hulpmiddel te zijn waaraan hij niet meer belang toekent dan aan de rechtspraktijk en aan zijn eigen mening.

De grootste rechtsgeleerde van de islam is misschien wel as-Sjafi'i (Gaza 767-Cairo 820). De naar hem genoemde rechtsschool is sterk aanwezig in Egypte en Indonesië. Zonder zelf een band te hebben met een bepaalde regio heeft as-Sjafi'i alle belangrijke centra van het islamitische rijk bezocht, zodat hij de stand van zaken overal van nabij kende. Ook Medina bezocht hij, waar hij in contact stond met Malik. Hij heeft het recht geüniformeerd en van een stevig theoretisch fundament voorzien: het 'eigen inzicht' van de rechtsgeleerden in de provinciesteden heeft hij aan banden gelegd door eisen te stellen aan hun wijze van redeneren, en door groot belang toe te kennen aan de *idjmaa'*, de consensus van de rechtsgeleerden in een bepaalde tijd, die moest uitmaken welke koranverzen en welke tradities, en hoe geïnterpreteerd, als basis voor rechtsregels konden worden gebruikt. Het belangrijkste in as-Sjafi'i's systeem is wel dat hij de *soenna* van de Profeet een vrijwel even hoge plaats toekent als de koran.

Sprak de koran niet over *het Boek en de Wijsheid*, die beide geopenbaard waren (koran 2:231, 151)? As-Sjafi'i interpreteerde deze woorden als 'de koran en de *soenna* van de Profeet', die daarmee in zijn visie welhaast van goddelijke oorsprong was. Na as-Sjafi'i zou een rechtsopvatting geen gezag meer hebben wanneer zij niet stelde op de *soenna* van de Profeet, het 'goede voorbeeld' dat genoemd wordt in 33:21.

Ook Ahmad ibn Hanbal tenslotte (Baghdad, 780-855), de grondlegger van de school die vooral in Saoedi-Arabië gezag heeft, beschouwde koran en traditie als bronnen voor het recht, maar hij hechtte nog minder waarde aan de meningen en redeneermethoden van geleerden. Van een consensus van rechtsgeleerden moest hij niet veel hebben; hij erkende alleen de consensus van de gezellen van de Profeet – wat in de praktijk neerkwam op het totaal der opinies die waren neergelegd in door hem aanvaarde tradities. Ibn Hanbal waarschuwde zelfs tegen het schriftelijk vastleggen van de ‘eigen inzichten’ van rechtsgeleerden. Toch kennen we zijn responsa, die zijn opgeschreven door onder anderen zijn zoon. Het belang dat hij toekende aan tradities laat zich aflezen aan zijn enorme *Moesnad*, waarin hij al die tradities heeft verzameld die in zijn tijd wijd verbreid waren. Een aanzienlijk deel hiervan kon de toets van de latere, steeds strenger wordende *isnaad*-kritiek niet doorstaan.

Zolang er nog een grote verscheidenheid van meningen bestond was de discussie open, of kon deze desgewenst opnieuw worden geopend. De veelheid van teksten en het principe der consensus boden de rechtsgeleerden steeds de mogelijkheid van nieuwe rechtsvinding. Toen echter over steeds meer onderwerpen overeenstemming was bereikt en de conclusies van de vereerde leiders van de rechtsscholen schriftelijk waren vastgelegd en becommentarieerd, ontstond de leer van de ‘navolging’ (*taklied*). Daardoor werd de consensus van de oude geleerden in feite de instantie die een bepaalde rechtsregel voor altijd vastlegde. Latere geleerden werden geacht de oude autoriteiten na te volgen en hadden slechts beperkte speelruimte om de teksten zelfstandig te interpreteren en opnieuw het recht te ‘vinden’. De ‘poort tot zelfstandige rechtsvinding’ (*idjtihaad*), zo zei men, was geleidelijk gesloten; al bleef zij in werkelijkheid altijd op een kier staan.

In de islamitische wereld vinden op het ogenblik boeiende discussies plaats, zij het niet tot ieders genoegen, over de vraag of de oude leiders van de rechtsscholen nog altijd nagevolgd moeten worden of dat de ‘poort van de *idjtihaad*’ weer verder geopend kan worden. Daarbij is het niet zo simpel dat de modernisten de zaak willen openbreken en de zogeheten fundamentalisten of islamisten alles willen houden zoals het was. Vroomheid kan,

evenals dat bij de protestantse christenen het geval was, bij beide richtingen resulteren in een verlangen om de schrift(en) opnieuw op te slaan, met voorbijgaan van latere aangroeisels.

TRADITIEVERZAMELINGEN EN ISNAAD-KRITIEK. Het overleveren van verhalen en berichten over de Profeet kreeg sedert 720 een extra impuls door het toenemende prestige van diens *soenna*. Over tal van onderwerpen ontstonden er steeds meer tradities, die alle tot de Profeet werden herleid. De geleerden zagen het gevaar van onechte tradities onder ogen en hebben vanaf ongeveer 770 een *isnaad*-kritiek ontwikkeld om het kaf van het koren te scheiden. Voortaan werd van iedere *isnaad* bekeken of hij wel zonder onderbrekingen terugliep tot de Profeet. Van iedere overleveraar werd onderzocht of hij zijn zegsman wel echt ontmoet had, of hij betrouwbaar was of veeleer bekend stond als iemand die een zwak geheugen had of, erger nog, op nonchalante of corrupte wijze met de teksten omging. Deze kritische werkzaamheid zette duizenden tradities aan de kant en leverde planken vol biografische lexica op, waarin een levensbericht van iedere overleveraar wordt gegeven, lijsten van personen van wie en aan wie hij overleverde, en ook nog de oordelen van tijdgenoten en latere experts over zijn kwaliteiten als overleveraar.

Vanaf ongeveer 800 zijn de grote traditieverzamelingen tot stand gekomen. De islamitische gemeenschap heeft door de eeuwen heen de voorkeur gegeven aan die verzamelaars die het meest kritisch geselecteerd hadden, en onder hen staan Boechari en Moeslim het hoogst aangeschreven. Hun werken heten allebei *as-Sahieh* en bevatten in principe alleen materiaal dat *sahieh*, 'correct' is, dat wil zeggen tradities waarvan de *isnaad* ononderbroken teruggaat tot de Profeet en die volgens de criteria der toenmalige *isnaad*-kritiek betrouwbaar zijn bevonden.

BOECHARI heet vollediger Moehammad ibn Isma'iel al-Boechari ad-Djoe'fi (het lidwoord *al-* laat ik verder gemakshalve maar weg). Hij werd geboren in 810 in Boechara, in het huidige Oezbekistan. Als tienjarige begon hij al met de studie van tradities. Op zijn zestiende ging hij op bedevaart naar Mekka. Hij bleef zestien jaar weg en studeerde islamitische wetenschappen in Mekka, Medina en andere centra van geleerdheid, van Perzië tot Egypte.

Tallose kenners van de traditie heeft hij bezocht om van hen tradities te 'horen' en schriftelijk te verzamelen. In 842 keerde hij als beroemd geleerde terug in zijn vaderstad; hij viel echter in ongenade bij de stadhouder en vestigde zich in Chartanak bij Samarkand, waar hij in 870 stierf. Zijn graf werd een veel bezochte bedevaartplaats.

Boechari had – naar verluidt in maanverlichte nachten op het graf van de Profeet – een groot werk geschreven over de levens van de overleveraars, dat nuttig was voor de *isnaad*-kritiek. Hij is echter vooral beroemd geworden met zijn *Sahieh*, die reeds een eeuw later als het belangrijkste boek na de koran werd beschouwd.

Volgens een levensbericht dat over hem is geschreven verzamelde hij 600 000 tradities, waarvan hij er slechts 60 000 'correct' bevond. Zijn *Sahieh*, zoals die tot ons is gekomen in een dertiende-eeuwse editie, bevat 7397 tradities met volledige *isnaad* – maar als alle herhalingen niet worden meegeteld zijn het er 2762. Boechari zette eerst een raamwerk op van hoofdstuktitels, zoals die ook voorkomen in rechtsgeleerde handboeken, en zocht er daarna de passende tradities bij. Tradities worden bij hem in verschillende hoofdstukken herhaald. Sommige hoofdstukken bevatten geen tradities maar bestaan alleen uit een loze titel; in andere lijken de tradities niet erg te rijmen met de titel.

MOESLIM ibn al-Haddjaadj werd in 817 of 821 geboren in Niesaboer of Niesjapoer, in het oosten van Perzië, waar hij in 875 stierf. Om tradities te verzamelen heeft ook hij, naar de gewoonte van die tijd, veel gereisd: door Irak, Arabië, Syrië en Egypte. Moeslim zou 300 000 tradities hebben verzameld, waaruit hij een keus maakte voor zijn *Sahieh*. Het totale aantal tradities in de moderne editie is iets groter dan 3000. Moeslim zet alle varianten van een tekst onder elkaar in een hoofdstuk en herhaalt ze niet in andere hoofdstukken, wat vergelijkende studie vergemakkelijkt. Voor de meeste moslims heeft zijn *Sahieh* het grootste prestige na die van Boechari; voor sommigen zelfs een groter. Moeslim schreef bij zijn *Sahieh* een interessante inleiding, waarin hij de principes van de traditiewetenschap uiteenzette. In het laatste deel daarvan trekt hij van leer tegen een scherpslijper die tradities alleen aanvaardbaar achtte als de overleveraars hun zegsman aantoonbaar

gehoord hadden. Voor Moeslim is het feit dat twee overlevertaars betrouwbaar waren en in dezelfde tijd leefden voldoende bewijs dat zij elkaar *gehoord* hadden.

ANDERE TRADITIEVERZAMELINGEN. Naast de beide *Sahiehs* staan nog vier traditieverzamelingen hoog aangeschreven, alle met de titel *Soenan*. Deze werken zijn van Aboe Dawoed (817-888), Ibn Maadja (824-886), at-Tirmidzi (825-892) en an-Nasa'i (830-915). Samen met de verzamelingen van Boechari en Moeslim vormen zij de 'zes boeken' die door moslims als canoniek worden beschouwd. Daarnaast zijn er nog drie andere verzamelingen die groot gezag hebben: de *Moesnad* van Ahmad ibn Hanbal (780-855; 30 000 tradities), de *Soenan* van ad-Darimi (797-868) en de *Moewatta'* van Malik ibn Anas (\pm 705-795), die echter lang niet alleen tradities bevat.

Er bestaan overigens nog veel meer traditieverzamelingen. Sommige zijn ouder dan de canonieke boeken, maar hebben door de eeuwen heen toch minder aandacht gekregen, omdat ze minder betrouwbaar materiaal zouden bevatten en wellicht ook omdat er niet overal handschriften van beschikbaar waren. Een voorbeeld is de pas onlangs gedrukte *Moesannaf* van Abd ar-Razzaak al-San'ani (744-827) die interessant is omdat hij zo groot is (21 033 tradities) en aanzienlijk ouder dan de canonieke collecties.

TEGENSTRIJDIGE TEKSTEN. Het zal de lezer opvallen dat er in dit boek over één en hetzelfde onderwerp verschillende tradities staan, soms ook nog van dezelfde overlevertaar, met uiteenlopende, soms zelfs tegenstrijdige inhoud. Als het aantal vertaalde teksten groter had kunnen zijn was dit nog vaker het geval geweest. De verzamelaars konden niet kiezen voor één tekst of één opvatting om vervolgens de andere teksten de vergetelheid in te sturen. Zolang een tekst een behoorlijke *isnaad* had werd hij beschouwd als een waardevolle traditie van de Profeet die zorgvuldig bewaard moest worden. Welke traditie het meest bruikbaar was voor de rechtsvinding, daar mochten de juristen het hunne van denken en, zoals het gezegde luidde, 'God weet het het best'. Dat zo vele verschillende teksten naast elkaar zijn overgeleverd en nu nog bestaan is een aantrekkelijke eigenschap van de traditieliteratuur. De moderne lezer kan zo precies zien over

welke onderwerpen er indertijd meningsverschillen hebben bestaan.

AFSCHAFFING VAN TEKSTEN. Een deel van de tegenstrijdigheden in zowel koran als traditie was op te lossen met behulp van de theorie van de 'afschaffing' (*nasch*). De koran is volgens de moslimse opvatting gedurende tweeëntwintig jaar in fragmenten aan Mohammed geopenbaard. Al vroeg werden de hoofdstukken van de koran in een volgorde geplaatst die nauw verbonden is met de overgeleverde chronologie van Mohammeds levensloop. Er circuleerden tradities waarin wordt verteld bij welke gelegenheid een bepaald koranvers werd geopenbaard, en met welke concrete aanleiding (*sabab an-noezoel*). Wanneer de inhoud van twee koranverzen strijdig is wordt het latere vers geacht het eerdere af te schaffen. Een afgeschafte vers blijft wel Gods woord en dient ook nog steeds te worden geciteerd, maar het heeft zijn specifieke doel verloren door een latere ontwikkeling in de gemeenschap. Zo is vers 4:43, waarin het de gelovigen wordt verboden dronken bij de *salaat* te verschijnen, afgeschafte door 5:90, waarin het gebruik van alcoholische dranken geheel wordt afgekeurd.

De afschaffing speelt ook bij tradities een rol. Het tijdelijke 'genotshuwelijk' werd volgens sommige teksten door de Profeet toegestaan en volgens andere verboden; soms wordt het toestaan en het verbieden in één tekst vermeld (nr. 478-484).

Kon de *soenna* ook de koran afschaffen? Een beroemd probleem is dat van de steniging. Koran 24:2 stelt geseling als straf op ontucht. In de praktijk werd er echter gestenigd, en dat vond later ook steun in tradities van de Profeet. Het koranvers werd dus eerst niet toegepast en leek vervolgens te worden afgeschafte door de *soenna*. Om koran en *soenna* met elkaar in overeenstemming te brengen wordt het koranvers wel zo uitgelegd dat de geseling alleen geldt voor personen die nog geen geoorloofd geslachtsverkeer hebben gehad. Een andere poging om de praktijk van het stenigen te rechtvaardigen is de overlevering volgens welke Oemar, de tweede kalief, in het openbaar had gezegd dat tot de openbaring ook een 'vers over de steniging' had behoord. De latere theorie zei hierover dat de tekst van het vers was afgeschafte met behoud van de rechtsregel (zie nr. 572-578).

DE ROL VAN TRADITIES. De tradities zijn, zoals al is uiteengezet, voor moslims van groot belang voor de studie van de koran en voor het islamitisch recht. Het is duidelijk dat zij niet gehanteerd worden als bindende voorschriften: zij vormen niet de Wet, maar bieden materiaal om tot rechtsregels te komen. Over een bepaalde rechtsvraag worden, voor zover dat niet reeds vroeger afdoende is gedaan, de relevante tradities bestudeerd en tegen elkaar afgewogen, en dat uiteraard in het licht van de koran.

Maar zo'n studie is werk voor islamitische rechtsgeleerden van een bepaalde rang. Gewone gelovigen kunnen zich met hun vragen over het juiste handelen of geloven tot een rechtsgeleerde wenden, of een boek van hem lezen, en krijgen dan zeer waarschijnlijk een antwoord waarin zowel koranverzen als tradities worden aangehaald. In het leven van alledag spelen de tradities nog een andere rol: het zijn dierbare teksten met een stichtende functie, die ook zonder tussenkomst van rechtsgeleerden als leidraad dienen en die liefdevol en eerbiedig worden gekoesterd.

De volledige *Sahiehs* en *Soenan*-werken zijn lang niet in ieder islamitisch huisgezin aanwezig. Gezien de omvang van die boeken is dat niet verwonderlijk. De meeste mensen hebben genoeg aan een selectie uit de woorden van de Profeet, bij voorbeeld de *Nis der lichten* van at-Tibriezi (geschreven in 1336), of de bekende *Veertig tradities* die zijn gekozen door an-Nawawi (1233-1277). De tradities behoren nog steeds tot de mondeling overgeleverde cultuurschat van de islam. Een niet gering aantal gelovigen heeft bij iedere situatie of activiteit wel een woord van de Profeet paraat.

Ook de gewoonte om een eigen mening kracht bij te zetten met een uitspraak van de Profeet bestaat nog steeds. Helaas gebeurt dit al te vaak zonder bronvermelding, en in een minder kritische geest dan duizend jaar geleden. In conversaties, kranten en traktaten zijn volop tradities te vinden die niet correct zijn aangehaald of geheel niet aan de eisen van de islamitische *isnaad*-kritiek voldoen, en zelfs *fatwa's* en preken zijn soms niet vrij van slordigheid.

Niet-moslims hebben geen boodschap aan de religieuze betekenis van de tradities. Hoogstens lezen zij die om te begrijpen hoe ze functioneren voor moslims, hetzij in verband met het recht, hetzij in het dagelijks leven. Dikwijls concentreren niet-moslimse

geleerden zich echter alleen op de waarde van tradities als bron voor de geschiedenis van de vroege islam en slaan zij geen acht op de geloofsbeleving, waaraan zij immers geen deel kunnen hebben. Er zijn natuurlijk ook moslim-geleerden die de geschiedschrijving beoefenen, maar het merendeel der gelovigen is alleen geïnteresseerd in de traditieliteratuur als leidraad, niet als geschiedbron; ook voelen zij zich niet geroepen alle tradities systematisch te bestuderen. – De situatie is ongeveer dezelfde als bij de bijbel: christenen ontlene inspiratie, hoop en troost aan (een keuze uit) de verhalen over Jezus in het Nieuwe Testament, terwijl een handjevol kritische geleerden allang iedere snippet van de evangeliën onder de microscoop heeft gelegd en tot de conclusie is gekomen dat er over de ‘historische’ Jezus vrijwel niets te weten valt. Het is zelfs mogelijk tegelijkertijd zo’n kritische geleerde én christen te zijn.

ECHTHEID. Het historisch-kritische onderzoek van de tradities van de Profeet heeft nog niet zo’n vlucht genomen als het bijbelonderzoek. Bij zulk onderzoek komt onvermijdelijk de vraag aan de orde: gaan de teksten inderdaad terug op Mohammed – met andere woorden: zijn ze authentiek? Het wetenschappelijke antwoord zal ook hier anders luiden dan het gelovige.

De enorme toename van het aantal tradities geeft stof tot nadenken. Van de vroege verzamelaar az-Zoehri (± 670-742) is bekend dat hij 2200 tradities bij elkaar had gekregen, waarvan de helft een *isnaad* had. In de tijd van van Boechari en Moeslim, anderhalve eeuw later, waren er al tienduizenden, zo geen honderdduizenden, alle met *isnaad*. Naarmate de Profeet langer dood was nam het aantal tradities dus gestaag toe.

Het bestaan van verschillende, soms zelfs tegenstrijdige tradities over één onderwerp is eveneens opmerkelijk. Het komt voor dat er correcte tradities zijn voor iets, tegen iets, én met een genuanceerd tussenstandpunt. Over een klein onderwerpje als tanden poetsen zijn er twintig tradities te vinden met uiteenlopende voorschriften en opvattingen. Kan de Profeet al deze meningen gehad hebben, of zou er werkelijk een ontwikkeling in zijn denken over dit onderwerp zijn geweest? Over belangrijker onderwerpen loopt het aantal tradities al gauw in de tientallen. De conclusie lijkt dan voor de hand te liggen: zulke tradities

bevatten de neerslag van opvattingen en discussies van gelovigen op verschillende plaatsen en in opeenvolgende generaties, die allen met terugwerkende kracht hun standpunt toeschreven aan de best denkbare autoriteit: de Profeet.

Traditiekritiek concentreert zich in onze tijd net als vroeger op de *isnaad*. Dit controle-instrument is volgens de overlevering uitgevonden tijdens de eerste burgeroorlog in de islam, omstreeks 656. Als dat zo is kunnen inderdaad vele tradities via een gezelschap afkomstig zijn van de Profeet, die immers in 632 was gestorven. Sceptisch ingestelde onderzoekers stellen het ontstaan van de *isnaad* tegenwoordig op ongeveer 690, dus meer dan een halve eeuw na de dood van de Profeet. Deze datering houdt in dat de eerste *isnaads* dikwijls onvolledig geweest moeten zijn; immers, als iemand gevraagd werd van wie hij zijn wijsheid had zei hij allicht: 'van de Profeet', hoewel hij deze zelf niet had gekend. Het was Joseph Schacht in 1950 al opgevallen dat vele tradities teruggaan op een rechtsgeleerde van na 700, terwijl diezelfde tradities in een andere bron op naam staan van de Profeet. De traditie van zo'n rechtsgeleerde is dan, volgens Schacht, ouder dan die van de Profeet, want waarom zou iemand later nog een tekst toeschrijven aan een autoriteit van veel geringer gezag? Veeleer heeft men aan zo'n korte *isnaad* later nog één, twee schakels toegevoegd om deze terug te laten gaan tot de Profeet; een proces dat bij de oude moslims bekend was onder de naam *raf'*, het 'optillen' van een *isnaad*. Om met Schacht te spreken: '*isnaads* hebben de neiging achterwaarts te groeien.'

Het achterwaarts aanvullen van *isnaads* kwam pas goed op gang toen na as-Sjafi'i alleen nog de *soenna* van de Profeet erkenning vond en uitspraken op gezag van mindere grootheden niet meer werden geaccepteerd. Daarvóór werd het gebruik van een *isnaad* die terugging tot de Profeet lang niet altijd nodig gevonden. Ibn Ishaq is er in zijn *Leven van Mohammed* slordig mee, en de beroemde Malik ibn Anas geeft in zijn *Moewatta'* nog heel veel niet-profetische tradities.

Schachts ontdekking kreeg een vervolg in de bevindingen van G. H. A. Juynboll over de leeftijden van de oudste overleveraars (de gezellen en de daarop volgende generatie). In biografische woordenboeken heeft hij gevonden dat onwaarschijnlijk veel van deze overleveraars leeftijden tot boven de honderd jaar zouden

hebben bereikt. Zo kon men inderdaad een *isnaad* door één, hoogstens twee schakels toe te voegen 'optillen' tot de Profeet.

De sceptici kunnen nog wel onder de indruk zijn van de hoeveelheid werk die de oude traditiegeleerden hebben verzet, maar worden niet meer overtuigd door de resultaten daarvan en houden het niet langer voor mogelijk met de oude *isnaad*-kritiek valse tradities te onderscheiden van echte. Voor de meest traditionele geleerden gelden de middeleeuwse resultaten nog onverkort.

De antwoorden op de vraag of een redelijk aantal tradities 'echt', dat wil zeggen van Mohammed afkomstig is, waaieren dus uiteen van traditioneel tot sceptisch en hyperkritisch. Het is niet zo dat degenen die de tradities vroeg dateren altijd moslims zijn en de sceptici altijd ongelovige oriëntalisten. Er zijn ook niet-moslimse onderzoekers die tradities heel wat vroeger dateren dan hun sceptischer collega's, zo bij voorbeeld M. J. Kister en zijn school in Jeruzalem, H. Motzki in Nijmegen en I. Schneider in Keulen. En anderzijds hebben ook moslims de echtheid van 'correcte' tradities betwist, zoals de negentiende-eeuwse reformisten Moehammad Abdoeh en Rasjied Rida, later Moehammad Tawfik Sidki en Mahmoed Aboe Rayya en in onze tijd onder anderen Fazlur Rahman en Abdullahi Ahmad an-Na'im. Hun twijfel spitst zich nogal eens toe op de figuur van Aboe Hoeraira (600-678). Deze gezelschap van de Profeet heeft meer tradities op zijn naam staan dan welke andere ook. Al die tradities zou Aboe Hoeraira verzameld hebben in de slechts drie jaar of nog korter dat hij bij de Profeet was. Volgens ettelijke oude berichten werd Aboe Hoeraira's betrouwbaarheid al in twijfel getrokken door gezellen zoals Oemar, Ali, Aisja en az-Zoebair (zie ook nr. 32, 41). Aboe Hoeraira's verdedigers zeggen dat hij voortdurend in de omgeving van de Profeet was en ook doelbewust tradities verzamelde, in tegenstelling tot andere gezellen die daar geen tijd voor hadden.

DATERING VAN TRADITIES. Als tradities niet tot de Profeet teruggaan, waar komen ze dan vandaan? In geografische zin is deze vraag vaak wel te beantwoorden. Door bestudering van levensbeschrijvingen van overleveraars is met enig geluk wel één van de centra van traditie-activiteit als plaats van oorsprong aan

te wijzen: Koefa, Basra, Medina, Mekka of nog een andere. Maar over de vraag of is vast te stellen door wie en wanneer een traditie in omloop is gebracht, is een wetenschappelijke strijd gaande waarvan het eind nog niet in zicht is. De gebruikte methoden en argumenten zijn te ingewikkeld om hier kort uiteen te zetten (zie de bibliografie onder Schacht; G. H. A. Juynboll; Motzki). Volgens degenen die laat dateren is het merendeel van de tradities van na 700, en heel wat zelfs van na 800. Een vroeger daterende richting denkt eerder aan de tijd tussen 650 en 700. Het traditionele standpunt is uiteraard dat 'correcte' tradities inderdaad teruggaan tot de Profeet. Niemand heeft tot nu toe voor zijn datering werkelijk afdoende wetenschappelijke bewijzen kunnen aanvoeren. Ook de grootste sceptici sluiten overigens niet uit dat de traditieliteratuur materiaal bevat dat echt van de Profeet afkomstig is, maar volgens hen is dit niet op wetenschappelijke wijze te scheiden van wat er na zijn dood is bijgekomen.

DEZE BLOEMLEZING. De tradities in dit boek zijn gekozen uit Boechari en Moeslim omdat deze bij moslims het hoogste aanzien genieten. Om praktische redenen kon ik uit de duizenden teksten slechts een bescheiden aantal kiezen; het zijn er 823 geworden. De beperking was niet eenvoudig: gaande het werk werd duidelijk dat over een aantal nu actuele onderwerpen (abortus, besnijdenis, erfrecht, homoseksualiteit) belangrijk materiaal niet kon worden opgenomen omdat het niet bij Boechari en Moeslim, maar alleen in de *Soenan*-boeken voorkomt. Maar uitbreiding van het aantal gebruikte werken zou tot oeverloosheid hebben geleid. Mijn bloemlezing is een selectie van een niet-moslim die niet op enig praktisch gebruik is gericht; ik heb mij laten leiden door mijn persoonlijke fascinatie. Natuurlijk wilde ik teksten presenteren die belangrijk zijn voor de islamitische rituelen, het recht of de ethiek. Maar minstens zo interessant vond ik tradities die belangrijke geloofswaarheden of -voorstellingen bevatten: hoe worden paradijs en hel beschreven, hoe verliep het proces van de openbaring, welke godsvoorstellingen zijn er? Ondanks hun geringe omvang zijn tradities ook een bron van literair genot. Er zijn wonderen van vertel- of overredingskunst bij, waarin soms een goede grap niet wordt geschuwd; tenslotte stammen zij uit een tijd waarin stichting en vermaak nog niet van

elkaar gescheiden waren. Andere zijn interessant omdat ze zo'n haarscherp beeld geven van het dagelijks leven, de maatschappelijke problemen en zelfs de gebruiksvoorwerpen in de tijd van hun ontstaan. Niet in de laatste plaats bieden tradities een unieke kans om de groei van een schriftreligie van het westerse type van nabij te volgen, en dat geeft weer groter inzicht in het verschijnsel godsdienst in het algemeen. Jodendom, christendom en islam zijn nauw verwante godsdiensten, maar alleen over de islam zijn er zoveel oude teksten bewaard. Een aantal teksten werpt licht op de ontwikkeling en het functioneren van de traditieliteratuur zelf (zie het Register onder 'traditie').

Opzettelijk verwaarloosd heb ik teksten waarin de biografie van de Profeet centraal staat; hiervoor verwijs ik naar Ibn Ishaqs klassieke *Leven van Mohammed*. Voor meer tradities die de koran uitleggen kan men terecht bij de *tafsier*-werken (Gätje en at-Tabari).

Zowel Boechari als Moeslim hebben hun materiaal ingedeeld zoals dat in rechtshandboeken gebruikelijk is; zij hanteren echter niet precies dezelfde volgorde, en brengen tradities vaak in heel andere hoofdstukken onder. Ik zag mij dus genoodzaakt zelf een hoofdstukindeling te maken, waarbij ik die van de rechtshandboeken losjes heb gevolgd, terwijl ik bij iedere traditie opnieuw heb bekeken in welk hoofdstuk deze het best paste.

TEKSTKRITIEK. Van de traditieverzamelingen bestaan geen moderne tekstkritische edities op grond van vergelijkende studie van alle beschikbare manuscripten. De bestaande onkritische edities vertonen grote kwaliteitsverschillen: de uitgave van de *Sahieh* van Moeslim door de geleerde Foe'aad Abd al-Baki is veel betrouwbaarder dan die van Boechari. Eén voorbeeld slechts van een bedorven lezing uit Boechari: de gedrukte tekst van traditie nr. 283 leest *arbi'aa* 'woensdag', in plaats van *athariyan* 'met grondwater'. Hier moest ik met behulp van parallellen de juiste tekst vaststellen voordat ik tot vertaling kon overgaan.

Wel vertonen de verzamelingen sporen van een andere, eeuwenoude tekstkritiek. In nummer 17 bij voorbeeld staat: '...broeder (*of*: buurman)'; daar hebben Boechari en Moeslim een variante lezing bewaard die zij hebben aangetroffen in hun bronnen.

TRANSLITTERATIE. Voor de weergave van de Arabische woorden en namen in Latijns schrift heb ik het inmiddels in Nederland ingeburgerde systeem gebruikt dat door F. Leemhuis is ontwikkeld en uiteengezet achterin de vertaling van Rodinsons *Mohammed*. In de bibliografie en het Register van personen en zaken treft men daarnaast een wetenschappelijke translitteratie aan.

ARABISCHE NAMEN. Tot de vaste bestanddelen van Arabische persoonsnamen behoren de woorden *ibn* (zoon van), *bint* (dochter van), *aboe* en *abi* (vader van) en *oemm* (moeder van). Een voorbeeld van een persoonsnaam: Ali, de vierde kalief, kan men noemen: Aboe-l-Hasan Ali ibn abi Talib al-Haasjimi. Ali is zijn eigen naam (*ism*). Aboe Talib is de naam van zijn vader. Al-Haasjimi is zijn *nisba*, de benaming die verwijst naar zijn herkomst, in dit geval naar de clan Haasjim. Een benaming met *aboe* of *oemm* erin heet *koenja*. Aboe-l-Hasan betekent: vader van al-Hasan. Inderdaad had Ali een zoon die zo heette. Een persoon kan óf met zijn *ism* óf met zijn *koenja* worden aangeduid. Zo wordt in nr. 457 Abdallah ibn Mas'oeed aangesproken met zijn *koenja* Aboe Abd ar-Rahmaan, en de Profeet wordt soms aangesproken als Aboe-l-Kasim. Sommige personen zijn alleen bij hun *koenja* bekend; dat is blijkbaar het geval met Ali's vader, die Aboe Talib heette, en ook met Aboe Bakr, de eerste kalief.

Namen van personen die ook bekend zijn in de christelijke traditie worden in hun islamitische vorm weergegeven, dus niet Mozes en Jezus, maar Moesa en Iesa. De christelijke vorm is tussen haakjes opgenomen in het Register van personen en zaken.

De naam van de Profeet wordt als Mohammed geschreven, maar als Moehammad wanneer het andere personen betreft.

Een stam of clan wordt aangeduid met het woord *banoe* of *bani*, letterlijk 'zonen van'.

KORANCITATEN zijn cursief gedrukt. Tussen haakjes worden het nummer van de soera en het vers gegeven volgens de telling van de Egyptische staatseditie. Een verwijzing wordt ook gegeven wanneer het koranvers in de traditie niet wordt aangehaald, maar wel een rol speelt. De vertaling is van mijn eigen hand. De bestaande Nederlandse vertalingen heb ik dankbaar gebruikt, maar

niet aangehaald; ten eerste omdat tradities de korantekst vaak op een heel eigen wijze interpreteren, ten tweede omdat er dan telkens een stijlbreuk zou ontstaan.

REGISTERS. Achterin dit boek zijn drie lijsten opgenomen: één met verwijzingen naar de oorspronkelijke Arabische teksten van de vertaalde tradities en één register van aangehaalde koranverzen. Het Register van personen en zaken verwijst naar de vindplaatsen van belangrijke woorden en namen en verklaart deze waar nodig.

BIBLIOGRAFIE

ALGEMEEN OVER DE ISLAM

- °Jansen, J. J. G., *Inleiding tot de islam*, Muiderberg (Coutinho) 1987.
- °Koningsveld, P. S. van, *De islam. Een eerste kennismaking met geloofsleer, wet en geschiedenis*, Utrecht (De Ploeg) 2e dr. 1987.
- °Rippin, A., *Muslims, their Religious Beliefs and Practices. Vol. 1 The Formative Period*, London (Routledge) 1990.
- °Waardenburg, J. (red.), *Islam: norm, ideaal en werkelijkheid*. 3e herziene druk. Houten (Unieboek) 1994.

KORAN

- °Attema, D. S., *De koran, zijn ontstaan en zijn inhoud*, Kampen (Kok) 1962.
- °Gätje, H., *Koran und Koranexegese*, Zürich/Stuttgart (Artemis) 1971. – Engelse vertaling: *The Qur'ān and its Exegesis. Selected Texts with Classical and Modern Muslim Interpretations*, transl. and ed. A. T. Welch, London (Routledge & Kegan Paul) 1976. – Diverse soorten koranuitleg (*tafsier*) in vertaling.
- De koran. Een weergave van de betekenis van de Arabische tekst in het Nederlands*, door Fred Leemhuis. Houten (Het Wereldvenster) 1989.
- De Koran*, uit het Arabisch vertaald door Prof. Dr. J. H. Kramers, bewerkt door Drs. Asad Jaber en Dr. Johannes J. G. Jansen. Amsterdam (Agon) 1992.
- Rippin, A. (ed.), *Approaches to the History of the Interpretation of the Qur'ān*, Oxford (Clarendon Press; OUP) 1988.
- at-Tabari: *The Commentary on the Qur'an*, by Abu Ja'far Muhammad B. Jarir al-Tabari, transl. and introd. J. Cooper, dl. 1

De met ° aangeduide titels zijn het gemakkelijkst toegankelijk.

- (niet meer verschenen), Oxford (OUP) 1989. – Engelse vertaling van de *tafsir* van at-Tabari.
- Welch, A. T. en Pearson, J. D., art. 'Ḳur'ān' in: *Encyclopaedia of Islam*. New Edition, Leiden (Brill) 1960-, v, 400-432.
- °Wessels, A., *De koran verstaan. Een kennismaking met het boek van de islam*, Kampen (Kok) 2e dr. 1986.

HET LEVEN VAN DE PROFEET

- °Cook, M. A., *Mohammed*, Oxford/New York (OUP) 1983.
- Haykal, M. H., *The life of Muḥammad*, translated from the 8th edition by Isma'il Ragi A. al-Faruqi, Indianapolis (American Trust Publications) 1976.
- Hinds, M., artikel 'Maghāzī' in: *Encyclopaedia of Islam*, v, 1161-1164.
- °Ibn Ishaq, *Het leven van Mohammed. De vroegste Arabische verhalen*. Vertaald en toegelicht door Wim Raven. Amsterdam (Meulenhoff) 1980. – Bloemlezing.
- Ibn Ishaq: *The Life of Muhammad. A translation of Ibn Ishaq's Sirat Rasul Allah*. Vert. A. Guillaume. Oxford (OUP) 1955. – Volledige vertaling.
- Raven, W., art. 'Sira' in: *Encyclopaedia of Islam*, viii.
- °Rodinson, M., *Mahomet*, Paris (Seuil) 1961. Nederlands: *Mohammed*, vert. Vreni Obrecht en Fred Leemhuis, Bussum (Het Wereldvenster) 1980.
- Wessels, A., *A modern biography of Muhammad. A critical study of Muhammad Husayn Haykal's 'Hayat Muhammad'*, Leiden (Brill) 1972. – Studie over Haykals *The life of Muḥammad*.

TRADITIE (HADIETH)

- Abdul Ghaffar, Suhaib Hasan, *Criticism of Hadith among Muslims with Reference to Sunan Ibn Maja*. London (Ta-Ha/Al-Qur'an Society) 1986.
- Azmi, Mohammad Mustafa, *Studies in Early Hadith Literature. With a Critical Edition of some Early Texts*, Indianapolis (American Trust Publications) 1978. – O.a. datering van tradities. Voor arabisten.
- Burton, J., *An Introduction to the hadith*, Edinburgh (EUP) 1995.
- Goldziher, Ignaz, 'Ueber die Entwicklung des Hadith,' in: *Muhammedanische Studien*, Halle 1888-90, II, 1-274. (Engelse

- vertaling: 'On the development of the Ḥadīth,' in: *Muslim Studies*, trsl. C. R. Barber and S. M. Stern, London (Allen & Unwin) 1971, 11, 17-251.) – Inleiding; werkwijze van Boechari en Moeslim.
- Juynboll, G. H. A., *The authenticity of the tradition literature. Discussions in modern Egypt*, Leiden (Brill) 1969. – O.a. over Aboe Hoeraira.
- Juynboll, G. H. A., *Muslim Tradition. Studies in Chronology, Provenance and Authorship of Early Ḥadīth*, Cambridge 1983. – O.a. datering van tradities; de hoge leeftijd van de oudste overlevertaars; oude islamitische *isnaad*-kritiek; moderne *isnaad*-kritiek. Voor arabisten.
- Juynboll, G. H. A., 'Some ideas on the development of *sunna* as a technical term in early Islam.' In: *Jerusalem Studies of Arabic and Islam*, 10 (1987), 97-118.
- Juynboll, G. H. A., 'Some *isnād*-analytical methods illustrated on the basis of several woman-demeaning sayings from *ḥadīth* literature.' In: *Al-Qanṭara*, 10 (1989), 343-84. – Meest toegankelijke inleiding in de problematiek van het dateren van tradities. Toch alleen voor arabisten.
- °Juynboll, G. H. A., de artikelen 'Ḥadīth' en 'Sunna' in: *Dictionary of the Middle Ages*, New York (Charles Scribner's Sons) 1982-89.
- Nawawie, *Tuinen der oprechten; een selectieve vertaling van Riyaad as-Saalihien van Imam an-Nawawie*. Uit het Arabisch vertaald door de Werkgroep vertalingen van het ICCN (Islamitisch Cultureel Centrum Nederland), Den Haag, 1995. – Tweetalige uitgave, bevat selectie van verzameling van 1900 tradities.
- Robson, J., art. 'al-Djarḥ wa'l-ta'dīl', *Encyclopaedia of Islam*, ii, 462. – Over de oude islamitische *isnaad*-kritiek.
- Robson, J., art. 'Ḥadīth' in: *Encyclopaedia of Islam*, iii, 23-28.
- °Robson, J., art. 'Ḥadīth Ḳudsī', *Encyclopaedia of Islam*, iii, 28-29.
- Sezgin, Fuat, *Geschichte des arabischen Schrifttums*, Leiden (Brill) 1967-, i, 53-233.
- Siddiqi, Muhammad Zubayr, *Ḥadīth Literature. Its Origin, Development and Special Features*. Edited and revised by Abdul Hakim Murad. Cambridge (The Islamic Texts Society) 1993.

BOECHARI

- °Robson, J., art. 'al-Bukhārī' in: *Encyclopaedia of Islam*, i, 1296-97. *Ṣaḥīḥ al-Bukhārī*, uitg. Muṣṭafā al-Bābī al-Ḥalabī wa-awlāduh, 9 dln., Cairo, 1345/1926. – Arabische tekst van Boechari's *Saḥīḥ*.
- °*Ṣaḥīḥ al-Bukhārī. Nachrichten von Taten und Aussprüchen des Propheten Muhammad*. Ausgewählt, aus dem Arabischen übersetzt und herausgegeben von Dieter Ferchl. Stuttgart (Reklam) 1991. – Bloemlezing.
- The translation of the meanings of Ṣaḥīḥ al-Bukhārī. Arabic-English*. Translated by Muḥammad Muḥsin Khān, 9 delen. New Delhi (Kitab Bhavan) 1987. – Engelse vertaling met Arabische tekst.

MOESLIM

- Juynboll, G. H. A., art. 'Muslim b. al-Hadjdjādī' in: *Encyclopaedia of Islam*, vii, 691-692.
- Juynboll, G. H. A., 'Muslim's Introduction to his *Ṣaḥīḥ*. Translated and annotated with an excursus on the chronology of *fitna* and *bid'a*.' In: *Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, 5 (1984), 263-311.
- Muslim ibn al-Hadjdjādī, *Ṣaḥīḥ Muslim*, uitg. Muḥammad Fu'ād 'Abd al-Bāqī, 5 dln., Cairo (Muṣṭafā al-Bābī al-Ḥalabī wa-awlāduh) 1955. – Arabische tekst van Moeslims *Saḥīḥ*.
- Ṣaḥīḥ Muslim, being Traditions of the Sayings and Doings of the Prophet Muḥammad etc. ... rendered into English by 'Abdul Ḥamīd Ṣiddīqī*, 4 dln., New Delhi (Kitab Bhavan) 1978. – Volledige Engelse vertaling, maar zonder de inleiding.

DE ISLAMITISCHE WET (SJARIE'A)

- °Ascha, Ghassan, 'Abrogatie: een koranische dynamiek van aanpassing.' In: M. Buitelaar en H. Motzki (red.), *De Koran. Ontstaan, interpretatie en praktijk*. Muiderberg (Coutinho) 1993, blz. 30-44. – Over de afschaffing van koranverzen en tradities.
- Chapters on marriage and divorce. Responses of Ibn Ḥanbal and Ibn Rāhwayh*. Translated with introduction and notes by Susan A. Spector, Austin (University of Texas Press) 1993. – Toont o.a. hoe tradities door oude rechtsgeleerden werden gebruikt.
- °Coulson, N. J., *A History of Islamic Law*, Edinburgh (EUP) 1964.

- Guraya, Muhammad Yusuf, *Origins of Islamic Jurisprudence. With Special Reference to Muwatta Imam Malik*, Lahore (Sh. Muhammad Ashraf) 1985. – O.a. over *soenna*; Malik ibn Anas.
- °Juynboll, Th. W., *Handleiding tot de kennis van de Mohammedaansche wet volgens de leer der Sjāfi'itische school*. Leiden (Brill), 4e dr. 1930. – Deels verouderd.
- Malik ibn Anas: *Al-Muwatta' of Imam Malik ibn Anas. The first formulation of islamic law*, translated by Aisha Abdurrahmaan Bewley, London (Kegan Paul) 1989.
- Motzki, Harald, *Die Anfänge der islamischen Jurisprudenz. Ihre Entwicklung in Mekka bis zur Mitte des 2./8. Jahrhunderts*, Stuttgart (Franz Steiner) 1991. – O.a. datering van tradities. Voor arabisten.
- °Peters, Ruud, 'Hoe koranisch is het islamitische recht?' In: M. Buitelaar en H. Motzki (red.), *De Koran. Ontstaan, interpretatie en praktijk*. Muiderberg (Coutinho) 1993, blz. 45-55. – O.a. verhouding tussen koran en traditie als bronnen voor het islamitisch recht; het 'vers der steniging'.
- Powers, D. S., *Studies in Qur'an and Ḥadīth. The formation of the Islamic law of inheritance*, Berkeley/Los Angeles/London (University of California Press) 1986.
- Schacht, J., *The Origins of Muhammadan Jurisprudence*, Oxford (OUP) 1950. – Fundamentele, maar ook voor arabisten moeilijke studie.
- °Schacht, J., *Introduction to Islamic law*, Oxford (OUP) 1964.
- as-Sjāfi'i: al-Imām Muḥammad ibn Idrīs al-Shāfi'ī's *al-Risāla fī uṣūl al-fiqh. Treatise on the Foundations of Islamic Jurisprudence*. Translated with an introduction, notes and appendices by Majid Khadduri. Cambridge (Islamic Texts Society), 2e dr. 1987.

GELOOF

De islam is gebouwd op vijf zuilen of pijlers, zo meldt de eerste traditie. Alle vijf komen ze in de volgende hoofdstukken aan de orde, te beginnen met de geloofsbelijdenis (*sjahada*). De belijdenis 'Er is geen god dan God en Mohammed is de gezant van God' staat niet woordelijk zo in de koran, maar verwoordt zeer duidelijk de kern van de koranische boodschap. De koran bevat wel andere teksten die op een geloofsbelijdenis lijken, bij voorbeeld 2:285: *De gezant [van God] gelooft in wat is nedergezonden van zijn Heer, en de gelovigen ook. Allen geloven in God, in Zijn engelen, in Zijn Boeken en in Zijn gezanten. Wij maken geen onderscheid tussen Zijn gezanten.*

De nadruk valt in de islam, anders dan in het christendom dikwijls het geval is, op het juiste handelen en niet op dogma's. Dat neemt niet weg dat geloof toch de basis van de islam vormt. Geen enkele godsdienst kan zonder geloofswaarheden en -voorstellingen. En evenals andere godsdiensten heeft de islam alle geloofspunten doordacht. Het eerste probleem dat aan de orde kwam, toen eenmaal was afgerekend met het heidendom, was de verhouding tussen geloof en menselijk handelen. Is geloof genoeg om in het paradijs te komen of zijn ook bepaalde daden noodzakelijk? Kunnen moslims respect hebben voor een heerser die een liederlijk, onislamitisch leven leidt? – De volgende kwestie vloeide hieruit voort: Is de mens verantwoordelijk voor zijn daden? Heeft hij een vrije wil of is al zijn handelen door God voorbeschikt? – Wat later vroegen de gelovigen zich onder meer af of de beschrijvingen van paradijs en hel in de koran letterlijk of overdrachtelijk zijn op te vatten; sporen hiervan zijn te vinden in het laatste hoofdstuk van dit boek, 'De laatste dingen'. De manier waarop de geloofsleer is doordacht doet vaak denken aan de christelijke kerk- en dogmageschiedenis.

Bij Boechari en Moeslim komen echter slechts de kernvragen uit de begintijd aan de orde, en dan nog dikwijls zijdelings. Juist in kringen waar de traditieliteratuur leefde koesterde men vaak een geloof *bila kaif*, 'zonder hoe'. Voorstellingen van God met menselijke trekken, of gedetailleerde beschrijvingen van paradijs en hel, aanvaardde men zonder zich af te vragen hoe het kon.

- 1 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «De islam is gebouwd op vijf [zuilen]: Getuigen dat er is geen god dan God en dat Mohammed Zijn gezant is en Zijn knecht; de *salaat* verrichten, de *zakaat* opbrengen, de bedevaart naar het Huis* en de vasten in de maand ramadan.»
- 2 Van Abbaas ibn Abd al-Moettalib dat hij de Profeet heeft horen zeggen: «Wie genoeg heeft aan God als Heer, aan de islam als godsdienst en aan Mohammed als Profeet heeft de smaak van het geloof geproefd.»
- 3 Van Anas: De Profeet heeft gezegd: «Er zijn drie dingen waardoor iemand de zoetheid van het geloof ervaart als hij ze in zich heeft. Als hij God en Zijn gezant meer liefheeft dan wat ook anders. Als hij slechts om Gods wille van iemand houdt. Als hij het verafschuwt naar het ongeloof terug te keren nadat God hem daarvan heeft verlost, zoals hij het ook verafschuwt in het hellevuur geworpen te worden.»
- 4 Van Oebada ibn as-Samit: De Profeet heeft gezegd: «Als iemand zegt: 'Ik getuig dat er geen god is dan God alleen, dat Hij niemand naast zich heeft, en dat Mohammed Zijn knecht en Zijn gezant is, en dat Iesa de knecht van God is en de zoon van Zijn dienstmaagd, en *Zijn woord dat Hij op Marjam heeft geworpen, en een geest van Hem* [4:171],** en dat het paradijs echt bestaat en dat de hel echt bestaat,' dan zal God hem het paradijs doen binnengaan door welke van de acht poorten hij maar wil.»

* De Ka'ba, het heiligdom van Mekka.

** Cursief gezette tekst is een vertaald korancitaat. Tussen vierkante haken wordt verwezen naar het hoofdstuk en het vers in de koran.

- 5 Van Zaid ibn Chalid ad-Djoehani: De Profeet verrichtte met ons de ochtend-*salaat* in al-Hoedaibia, nadat het 's nachts geregend had. Toen hij klaar was wendde hij zich tot de mensen en zei: *«Weten jullie wat jullie Heer gezegd heeft?»*

‘God en zijn Gezant weten het het best,’ riepen ze.

‘Hij heeft gezegd: Sommigen van Mijn knechten zijn vanochtend gelovig in Mij en anderen ongelovig. Degenen die zeggen: ‘We hebben regen gehad door de goedheid en barmhartigheid van God,’ die geloven in Mij en niet in de sterren. Maar zij die zeggen: ‘We hebben regen gehad doordat die-en-die ster opkwam,’ die geloven niet in Mij, maar in de sterren.»

- 6 Van Aboe Hoeraira: Toen de Profeet zich op een dag aan de mensen vertoonde kwam er een man bij hem die vroeg:

‘Profeet, wat is geloof?’

‘Dat je gelooft in God en Zijn engelen en Zijn boek, in de ontmoeting met Hem en in Zijn gezanten, en dat je gelooft in de wederopstanding.»

‘Profeet, wat is islam?’

‘Islam is dat je God dient en geen andere goden naast hem; dat je de voorgeschreven *salaat* verricht, de opgelegde *zakaat* opbrengt en vast in ramadan.»

‘Profeet, wat is goed doen?’

‘Dat je God dient alsof je Hem ziet, want al zie je Hem niet, Hij ziet jou wel.»

‘Profeet, wat is de jongste dag?’

‘Degene aan wie de vraag wordt gesteld weet er niet meer over dan de vragensteller. Maar ik zal je vertellen over de voortekenen ervan. Als een slavin haar meester ter wereld brengt, dat is een van de voortekenen. Als mensen zonder kleren of schoenen de aanvoerders van de mensen worden, dat is een van de voortekenen. En als herders van lammeren languit liggen in fraaie zalen, dat is een van de voortekenen van de jongste dag, en dat is een van de vijf zaken die alleen God kent.» Toen reciteerde hij: *«God heeft de kennis van het [laatste] uur; Hij laat de regen neerkomen; Hij weet wat in de baarmoeders is. Niemand weet wat hij morgen zal verwerven; niemand weet in welk land hij zal sterven. God is wetend en kennend.»* [31:34]

Daarop keerde die man zich om en liep weg. De Profeet zei:

«Breng hem bij mij terug;» ze gingen hem zoeken maar zagen hem nergens. Toen zei de Profeet: «Dat was Djibriel, hij was gekomen om de mensen hun godsdienst te onderwijzen.»

- 7 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «De mensen houden niet op vragen te stellen, tot zij dit punt bereiken: ‘Goed, God heeft alles geschapen, maar wie heeft dan God geschapen?’ In zo’n situatie moet je zeggen: ‘Ik geloof in God.’»

GELOOF EN WERKEN

- 8 Oebaidallah ibn Ziaad bezoekt Ma’kil ibn Jasaar toen hij ziek lag. Ma’kil zei tegen hem: ‘Ik zal je een traditie vertellen die ik nooit zou overleveren als ik niet op sterven lag. Ik heb de Profeet horen zeggen: «Een vorst die over de moslims regeert en die zich niet voor hen inspant en niet het goede met hen voor heeft, komt niet met hen in het paradijs.»’
- 9 Van Abdallah ibn Mas’oed: De Profeet heeft gezegd: «Iedere profeet die God vóór mij tot een gemeente gezonden heeft, had in die gemeente discipelen en gezellen die vasthielden aan zijn *soenna* en hem navolgden. Maar na hun dood komen dan de opvolgers, die zeggen wat zij niet doen en doen wat hun niet bevolen wordt. Wie hen bestrijdt met zijn hand is een gelovige. Wie hen bestrijdt met zijn tong is een gelovige. Wie hen bestrijdt met zijn hart is een gelovige. Buiten dat is er geen geloof, zelfs geen mosterzadje.»
- 10 Van Djabir: Ik heb de Profeet horen zeggen: «Tussen een man en heidendom en ongeloof staat het verwaarlozen van de *salaat*.»
- 11 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Het geloof bestaat uit meer dan zeventig (of: zestig) delen. Het beste ervan is het zeggen van: ‘Er is geen god dan God,’ en het minste ervan is het verwijderden van iets schadelijks van de weg. En schaamte is een deel van het geloof.»

12 Van Tarik ibn Sjihaab: De eerste die de preek op een feestdag hield vóór de *salaat* was Marwaan. Er stond een man op die zei: ‘De *salaat* hoort vóór de preek.’ Marwaan antwoordde: ‘Dat wordt niet meer gedaan.’

Toen zei Aboe Sa’ied: ‘Deze man heeft zijn plicht gedaan. Want ik heb de Profeet horen zeggen: ‘Als iemand van jullie iets afkeurenwaardigs ziet, dan moet hij het veranderen met zijn hand, en als hij dat niet kan met zijn tong, en als hij dat niet kan met zijn hart. Dat is het kleinste deel van het geloof.’

13 Van Aboe Dzarr: Ik vroeg de Profeet: ‘Profeet, welke goede werken zijn de beste?’

Hij antwoordde: ‘Het geloof in God en de *djihaad* voor Zijn zaak.’

‘Welke slaven zijn het best om vrij te kopen?’

‘Die slaven die volgens hun eigenaars het kostbaarst en het duurst zijn.’

‘En als ik dat niet kan doen?’

‘Dan help je een handwerksman of een ongeschoolde.’

‘Profeet, en als ik nu tot al deze werken niet in staat ben?’

‘Dan moet je ervan afzien de mensen kwaad te doen, want dat is een aalmoes die je wel kunt geven.’

14 Van Aboe Moesa: De mensen vroegen: ‘Profeet, wat is de beste moslim?’ De Profeet antwoordde: ‘Diegene voor wiens tong en voor wiens hand de moslims veilig zijn.’

15 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘God vergeeft aan mijn gemeente haar kwade ingevingen zolang zij die niet hebben uitgesproken of ernaar gehandeld hebben.’

16 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘God zegt [tegen Zijn engelen]: Als Mijn knecht iets kwaads in de zin heeft, schrijf het dan niet op zijn rekening, maar als hij het uitvoert, schrijf het dan op als een slechte daad. En als hij iets goeds in de zin heeft en hij doet het niet, schrijf het dan op als een goed werk, en als hij het uitvoert, schrijf het dan op als tien goede werken.’

- 17 Van Anas ibn Malik: De Profeet heeft gezegd: «Niemand is gelovig voordat hij voor zijn broeder (of: buurman) wenst wat hij wenst voor zichzelf.»
- 18 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Een ontuchtige is niet gelovig op het moment dat hij ontuchtig is. Een dief is niet gelovig op het moment dat hij steelt. Een drinker is niet gelovig op het moment dat hij drinkt. Maar berouw daarna kan worden aanvaard.»
- 19 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Als iemand tegen zijn broeder zegt: Ongelovige! slaat het op één van hen beiden. Als het is zoals hij zegt slaat het op die ander, en anders op hem zelf.»
- 20 Van Abdallah ibn Mas'oeid: De Profeet heeft gezegd: «Een moslim uitschelden is een overtreding, en tegen hem vechten is ongelof.»
- 21 Van Abdallah ibn Mas'oeid: Ik vroeg de Profeet: 'Welke zonde is het grootst in Gods oog?'
 «Dat je naast God andere goden dient, hoewel Hij je geschapen heeft.»
 'Dat is inderdaad een grote zonde! En daarna?'
 «Dat je je kind doodt uit vrees dat het met je zal eten.» [17:31]*
 'En dan?'
 «Dat je ontucht bedrijft met de vrouw van je buurman.»
- 22 Van Aboe Bakr: Wij waren bij de Profeet toen hij zei: «Zal ik jullie eens vertellen wat de grootste zonden zijn?» Hij vroeg dat drie keer; toen zei hij: «Andere goden dienen naast God; ongehoorzaamheid jegens de ouders en een valse getuigenis (of: valse uitspraken).» De Profeet zat achterovergeleund, maar hij kwam overeind zitten en herhaalde dit zo vaak dat wij dachten: Zweeg hij maar.

* Naar een koranvers wordt ook verwezen wanneer het niet wordt aangehaald, maar wel op de achtergrond meespeelt. Koran 17:31 verbiedt het doden van kinderen uit vrees ze niet te kunnen voeden.

- 23 Van Oemar ibn al-Chattaab: Ik heb de Profeet horen zeggen: «De werken worden beoordeeld naar de intentie. Een mens krijgt wat hij beoogd heeft. Als iemand emigreert* naar God en Zijn gezant, dan is dat zijn emigratie. En als iemand emigreert naar gewin in dit leven, of naar een vrouw die hij wil huwen, dan is dat zijn emigratie.»

VOORBESCHIKKING EN VRIJE WIL

- 24 Van Aboe Sa'ied al-Choedri: De Profeet heeft gezegd: «Iedere kalief die wordt gekozen heeft twee vertrouwelingen: één die hem het goede beveelt en hem daartoe aanspoort, en één die hem het kwade beveelt en hem daartoe aanspoort. Tegen de zonde wordt degene beschermd die God tegen de zonde beschermt.»
- 25 Van Abdallah ibn Amr ibn al-Aas: Ik heb de Profeet horen zeggen: «God heeft de lotgevallen van de schepselen vijftigduizend jaar voordat hij de hemelen en de aarde schiep neergeschreven *terwijl Zijn troon op het water was* [11:7].»
- 26 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «De sleutels der verborgenheid zijn vijf in getal; alleen God kent ze. Niemand weet wat er morgen zijn zal. Niemand weet wat er in de baarmoeders zijn zal. Geen mens weet wat hij *morgen zal verwerven; niemand weet in welk land hij zal sterven* [31:34]. Niemand weet wanneer het zal gaan regenen.»
- 27 Anas ibn Malik: De Profeet heeft gezegd: «God heeft een engel aangesteld over de baarmoeder; deze zegt: 'Heer, een zaaddruppel! Heer, een bloedklomp! Heer, een embryo!' [22:5] En als God zijn schepsel wil voltooien vraagt de engel: 'Wordt het een man of een vrouw? Wordt het verdoemd of zalig? Waarvan zal het le-

* Emigratie is een belangrijk begrip in de islam. De emigratie bij uitstek is de tocht van de Profeet van Mekka naar Medina, in het jaar 622. De aanhangers die toen met hem meegingen heten de Emigranten. Zij die naar Ethiopië waren uitgeweken voor de geloofsvervolging in Mekka werden eveneens Emigranten genoemd, en ook latere landverhuizers lieten zich de titel graag aanleunen. – In deze traditie wordt bedoeld op een emigratie in geestelijke zin.

ven en wanneer zal het sterven?' Want dat wordt al vastgelegd in de buik van zijn moeder.›

28 Van Abdallah ibn Mas' oed: De Profeet heeft ons verteld, en hij is de waarachtige, de geloofwaardige: ‹Als een van jullie wordt geschapen wordt hij gedurende veertig dagen bijeengebracht in de buik van zijn moeder; daarna is hij daar een bloedklomp, ook veertig dagen; daarna is hij daar een embryo, ook veertig dagen. [22:5] Dan wordt de engel neergезonden om hem de geest in te blazen en hij krijgt opdracht vier dingen neer te schrijven: zijn levensonderhoud, zijn sterfdag, zijn werken en of hij verdoemd of zalig wordt. Bij Hem naast wie er geen god is! Iemand doet de werken van de paradijsbewoners tot er tussen hem en het paradijs nog maar een el afstand is, maar dan haalt zijn neergeschreven lot hem in, hij doet de werken van de hellebewoners en komt dan in de hel. Iemand doet de werken van de hellebewoners tot er tussen hem en de hel nog maar een el afstand is, maar dan haalt zijn neergeschreven lot hem in, hij doet de werken van de paradijsbewoners en komt dan in het paradijs.›

29 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹Ieder kind wordt geboren met een aanleg tot de islam, en het zijn zijn ouders die het tot jood of christen of vuuraanbidder maken, zoals ook ieder beest als een volledig jong ter wereld komt; zien jullie daaraan enig gebrek?›

Toen zei Aboe Hoeraira: ‹Lees als jullie willen maar het vers: *...de aanleg waarmee God de mensen geschapen heeft. Gods scheping kan niet veranderd worden* [30:30], enzovoort.›

30 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹Ieder kind wordt geboren met een aanleg tot de islam, en het zijn zijn ouders die het tot jood of christen of heiden maken.› Toen vroeg een man: ‹En als het daarvóór sterft?› De Profeet antwoordde: ‹God weet het best wat zij gedaan zouden hebben.›

31 Van Aisja de moeder der gelovigen: De Profeet werd eens geroepen naar de begrafenissen van een klein jongetje uit de Helpers.* Ik

* De Helpers waren de inwoners van Medina die Mohammed steunden na diens emigratie naar die plaats.

zei: 'Profeet, zalig zij dit kind! Het is een van de musjes in het paradijs, want het heeft nog geen kwaad gedaan en de leeftijd daarvoor niet bereikt.' Hij antwoordde: 'Het kan ook anders zijn, Aisja. God heeft voor het paradijs inwoners geschapen toen zij nog in de lendenen van hun vaders verkeerden. En Hij heeft voor de hel inwoners geschapen toen zij nog in de lendenen van hun vaders verkeerden.'

32 Van Ibn Abbaas: Ik heb nooit iets gehoord dat meer leek op een kleine zonde dan deze traditie van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: 'God heeft voor de mens zijn portie ontucht beschikt, en deze heeft dat ook zonder twijfel verworven. Want er is ontucht met de ogen: het kijken; en er is ontucht met de tong: het spreken. De ziel koestert wensen en begeerten, en het geslachtsdeel bevestigt of loochent die.'

33 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: 'Een sterke gelovige is beter en meer geliefd bij God dan een zwakke gelovige, maar in iedereen is wel iets goeds. Jaag na wat nuttig voor je is, zoek hulp bij God en verslaag niet. Als je iets overkomt, zeg dan niet: 'Als ik dat gedaan had was het zo-en-zo gegaan,' maar zeg: 'Het was Gods voorbeschikking; wat Hij wil doet Hij;' want 'als' opent de poort voor het werk van de Satan.'

34 Aboe-l-Aswad ad-Di'ali vertelde: Imraan ibn al-Hoesain vroeg mij: 'Wat denk je van wat de mensen vandaag doen en waarvoor ze zich inspannen? Is dat iets wat voor hen beschikt is en hun is overkomen vanwege een voorbeschikking? Of behoort het tot de dingen waarmee zij geconfronteerd zijn, die hun Profeet hun heeft gebracht en waarvan zij rekenschap moeten afleggen?' Ik antwoordde: 'Nee, het is iets wat voor hen beschikt is en hun is overkomen.' Hij zei: 'Maar is dat dan geen onrecht?' Dat maakte mij aan het schrikken en ik zei: 'Alles is door God geschapen en is in Zijn hand. *Hem wordt geen rekenschap gevraagd van wat Hij doet, maar hun wordt rekenschap gevraagd.*' [21:23]

Toen zei hij tegen mij: 'God zij je genadig. Ik wilde met mijn vraag alleen maar jouw verstand op de proef stellen. Twee mannen uit de stam Moezaina kwamen bij de Profeet en vroegen: "Profeet, wat denkt u van wat de mensen vandaag doen en waar-

voor ze zich inspinnen? Is dat iets wat voor hen beschikt is en hun is overkomen vanwege een voorbeschikking? Of behoort het tot de dingen waarmee zij geconfronteerd zijn, die hun Profeet hun heeft gebracht en waarvan zij rekenschap moeten afleggen?” Hij antwoordde: «Nee, het is iets wat voor hen beschikt is en hun is overkomen, en dat wordt bevestigd in Gods Boek: *Bij een ziel en wat haar gevormd heeft, en haar haar zondigheid of haar godsvrucht heeft ingegeven.*» [91:7-8]

- 35 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Adam en Moesa waren aan het redetwisten in aanwezigheid van hun Heer. Moesa zei: ‘Jij bent Adam, die onze Heer eigenhandig geschapen heeft en Zijn geest heeft ingeblazen en voor wie Hij de engelen zich ter aarde heeft laten werpen en die Hij in het paradijs heeft laten wonen; toen heb jij de mensen door jouw zonde laten afdalen naar de aarde.’ Adam antwoordde: ‘Jij bent Moesa, die God heeft uitverkozen met Zijn zending en Zijn woord; Hij heeft jou de tafelen gegeven die de verklaring van alle dingen bevatten; Hij heeft jou dichtbij zich laten komen voor een vertrouwelijk gesprek. Hoe lang voordat ik geschapen werd dacht je dat God de *tauraat* had geschreven?’

‘Veertig jaar,’ zei Moesa.

‘En heb je daarin ook gevonden: *Adam was zijn Heer ongehoorzaam en dwaalde af?*’ [20:121]

‘Ja.’

‘Je verwijt mij dus dat ik iets heb gedaan wat God voor mij heeft beschikt veertig jaar voordat Hij mij schiep?’

De Profeet zei: «Adam was Moesa te slim af!»

- 36 Van Abdallah ibn Amir ibn Rabie’a: Toen Oemar naar Syrië wilde optrekken vernam hij in Sargh dat de pest in Syrië was uitgebroken. Abd ar-Rahmaan ibn Auf vertelde hem dat de Profeet gezegd had: «Als jullie horen dat er in een gebied de pest heerst, ga daar dan niet heen. Maar als hij uitbreekt in een gebied waar jullie al zijn, ga er dan niet voor op de vlucht.» Toen keerde Oemar terug uit Sargh.

- 37 Aisja, de vrouw van de Profeet, heeft ons verteld dat zij de Profeet eens vroeg naar de pest. Hij antwoordde: «De pest is een straf die

God zendt over wie Hij wil. God heeft de pest tot een genade voor de gelovigen gemaakt. Want ieder die het uithoudt in een gebied waar de pest heerst, die weet dat hem alleen zal treffen wat God voor hem beschikt heeft, en dat hij hetzelfde loon krijgt als een martelaar.»

38 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Er is geen besmetting.»

39 Van Aboe Hoeraira: De Profeet zei: «Er is geen besmetting.» Toen stond er een bedoeïen op die zei: ‘Hoe is het dan met kamelen die er in het zand zo prachtig bijstaan als gazellen? Als daar een schurftige kameel bij komt krijgen zij ook schurft.’ Toen zei de Profeet: «Maar wie heeft dan de eerste besmet?»

40 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Je moet geen gezonde en zieke dieren samen laten drinken.»

41 Van Aboe Salama ibn Abd ar-Rahmaan ibn Auf: De Profeet heeft gezegd: «Er is geen besmetting,» maar hij levert ook over dat de Profeet gezegd heeft: «Je moet geen gezonde en zieke dieren samen laten drinken.»

Aboe Salama zei: ‘Aboe Hoeraira heeft ons allebei deze tradities overgeleverd van de Profeet. Daarna heeft Aboe Hoeraira verzwegen dat hij gezegd had: «Er is geen besmetting,» en hij hield het bij: «Je moet geen gezonde en zieke dieren samen laten drinken.»’

Al-Harith ibn abi Dzoebaab (dat is de neef van Aboe Hoeraira) zei: ‘Ik heb je wel degelijk nog een andere traditie horen overleveren, Aboe Hoeraira, maar die verzwijg je nu! Je hebt ook verteld dat de Profeet gezegd had: «Er is geen besmetting,» Maar hij weigerde dat toe te geven en zei: «...niet samen laten drinken!»’

Al-Harith hield zolang aan tot Aboe Hoeraira boos werd, in het Ethiopisch begon te brabbelen en zei: ‘Weet je wat ik zeg? Ik zeg: in geen geval!’

Aboe Salama heeft gezegd: ‘Bij mijn leven, Aboe Hoeraira had ons wél overgeleverd dat de Profeet gezegd had: «Er is geen besmetting,» Ik weet niet of Aboe Hoeraira het was vergeten, of dat de ene traditie de andere heeft afgeschaft.’

- 42 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: <Er is geen besmetting en geen vogelteken, geen zielevogel en geen worm in de buik.* Maar voor een melaatse moet je wegluchten als voor een leeuw!>

HET PROFEETSCHAP

De koran plaatst Mohammed in een reeks van profeten. De meeste daarvan zijn bekend uit het Oude en Nieuwe Testament, al worden ze daar geen profeten genoemd: Noeh (Noach), Ibrahiem (Abraham), Moesa (Mozes), Joesoef (Jozef), Iesa (Jezus) en ettelijke anderen. Mohammed is ‘het zegel der profeten’: na hem komt er geen profeet meer. Alle profeten, inclusief Mohammed, hebben met elkaar gemeen dat zij door God tot hun volk zijn gezonden met een oproep zich te bekeren tot de éne God. Als een volk niet wil luisteren wordt het gestraft.

Aan Mohammed is door God de koran geopenbaard, een Boek in het Arabisch. De joden en christenen hadden tevoren reeds hun eigen Boeken ontvangen: de *tauraat* (thora) en de *indjiel* (evangelie). De koran bevestigt wat in die eerdere Boeken stond; helaas hebben joden en christenen hun openbaringen vaak verdraaid of niet serieus genomen.

Sommige tradities schilderen de profetische eigenschappen in algemene termen: een profeet is..., een profeet doet... (nr. 46, 49-51).

Mohammed is niet alleen de laatste profeet, hij geniet ook bijzondere voorrechten (nr. 48, 53). Hij staat hoger dan andere profeten, want hij is tegen de zonde beschermd (nr. 63, maar zie ook 58). Op de jongste dag doet hij voorspraak voor zijn gemeente bij de Heer (nr. 53, 63).

- 43 Van Djabir ibn Abdallah al-Ansari, een van de gezellen van de Profeet: De Profeet sprak eens over de periode waarin er geen openbaringen kwamen en vertelde: <Terwijl ik rondliep hoorde ik een stem uit de hemel. Ik keek naar boven en daar was de engel die bij mij was gekomen in Hiraa’, zittend op een stoel tussen hemel en aarde. Ik schrok vreselijk, liep naar huis terug en riep:

* In deze traditie worden vormen van voor-islamitisch bijgeloof gekritiseerd.

Omhul mij, omhul mij! Ze bedekten mij met een mantel; daarop openbaarde God: *Jij die met de mantel bedekt bent. Sta op en waarschuw. Verheerlijk je Heer, reinig je kleren en mijd de smerigheid* [74:1-5], namelijk de afgoden. Daarna volgden de openbaringen elkaar op.›

44 Van as-Sjaibani: Ik vroeg Zirr ibn Hoebaisj naar het woord Gods: *Hij was op twee booglengten afstand of nog dichterbij* [53:9], en hij zei: ‘Ibn Mas’oed heeft mij gezegd dat de Profeet Djibriel heeft gezien, en hij had zeshonderd vleugels.’

45 Van Aisja, de Moeder der Gelovigen: Al-Harith ibn Hisjaam vroeg de Profeet: ‘Profeet, hoe komt de openbaring tot u?’ Hij antwoordde: ‘Soms komt zij tot mij als klokgelui; dat is voor mij de moeilijkste. Zij houdt op als ik alles heb onthouden. Soms verschijnt de engel mij in de gedaante van een man; hij spreekt tegen mij en ik onthoud wat hij zegt.’

Aisja voegde eraan toe: ‘Eens was ik er getuige van dat de openbaring op de Profeet neerdaalde, op een heel koude dag, en toen het voorbij was droop het zweet hem van het voorhoofd.’

46 Anas ibn Malik vertelde over de nacht waarin de Profeet de nachtreis maakte vanuit de moskee van de Ka’ba: Er kwamen drie mannen tot hem voordat hij een openbaring had ontvangen, terwijl hij sliep in de moskee van het heiligdom. De eerste zei: ‘Welke is het?’ De tweede zei: ‘De middelste, dat is de beste van hen.’ De laatste zei: ‘Neem de beste van hen mee!’ Dat was die nacht, en hij heeft hen niet meer gezien voordat zij in een andere nacht weer verschenen in een visioen van zijn hart. Want de Profeet zijn ogen sliepen maar zijn hart sliep niet, en zo is het met profeten: hun ogen slapen, maar hun hart slaapt niet [Hooglied 5:2]. Toen nam Djibriel hem over en voer met hem ten hemel.

47 Van Anas ibn Malik: Toen de Profeet eens met de andere jongens aan het spelen was kwam Djibriel bij hem, gooide hem op de grond, spleet zijn borst open en haalde zijn hart eruit. Daaruit haalde hij een bloedklomp en hij zei: ‘Dit is het deel van de Satan in jou.’ Toen waste hij die in een gouden bekken met water uit de bron Zamzam; vervolgens zette hij het hart terug en maakte de

plek weer dicht. De jongens holden naar zijn moeder (dat wil zeggen zijn voedster) en zeiden: ‘Mohammed is gedood.’ Ze liepen hem tegemoet, en hij was verbleekt van schrik.

Anas zei: ‘Ik heb zelf het litteken van die naald op zijn borst gezien.’

- 48 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Niemand van jullie zal behouden worden door zijn werken.’ Toen vroeg iemand: ‘Ook u niet, Profeet?’

‘Nee,’ zei hij, ‘ook ik niet. Maar God zal mij overdekken met genade. Jullie echter moeten doen wat juist is!’

- 49 Van Djabir ibn Abdallah: Wij waren met de Profeet in Marr az-Zahraan en plukten *araak*-vruchten. Toen zei de Profeet: ‘Neem de zwarte!’ Wij zeiden: ‘Profeet, het lijkt wel of u schapen hebt gehoed!’ ‘Ja,’ zei hij, ‘is er een profeet die ze niet heeft gehoed?’ of woorden van die strekking.

- 50 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Iedere profeet die God heeft gezonden heeft schapen gehoed.’ ‘U ook?’ vroegen zijn gezellen. ‘Ja,’ zei hij, ‘ik hoedde ze altijd voor de Mekkanen, tegen betaling.’

- 51 Van Aisja: De Profeet had gezegd, toen hij nog gezond was: ‘Er is nooit een profeet weggenomen voordat hem zijn plaats in het paradijs is getoond en hij voor de keuze is gesteld.’ En toen het hem overkwam, met zijn hoofd op mijn schoot, verloor hij even het bewustzijn; daarna kwam hij weer bij, zijn ogen staarden naar het plafond en hij zei: ‘O God! Liever de hoogste vriendschaar!’* Dan kiest hij ons dus niet, dacht ik.

Aisja zei nog: ‘Toen begreep ik wat hij altijd zei toen hij nog gezond was. En dat waren de laatste woorden die de Profeet sprak: ‘O God! Liever de hoogste vriendschaar!’’

- 52 Van Aboe Hoeraira: Toen de engel des doods naar Moesa werd gestuurd gaf deze hem een klap in het gezicht en sloeg zijn ene oog kapot. De engel keerde bij zijn Heer terug en zei: ‘U hebt mij

* De profeten in het paradijs.

naar een van Uw knechten gestuurd, maar hij wil niet dood!’ God gaf de engel zijn oog terug en zei: ‘Ga terug en zeg tegen hem dat hij zijn hand op de rug van een stier moet leggen, en voor iedere haar die zijn hand bedekt krijgt hij nog een jaar te leven.’ Toen Moesa dat hoorde riep hij: ‘Mijn Heer, en wat gebeurt er daarna?’ ‘Dan zul je sterven,’ zei de engel. Toen riep Moesa uit: ‘Dan liever nu meteen!’ en hij bad God hem op een steenworp afstand van het heilige land te brengen.

Nadat de Profeet ons dit verteld had zei hij: ‘Als wij daar waren zou ik jullie zijn graf laten zien. Het is vlakbij de weg, bij het rode zandduin.’

- 53 Van Djabir ibn Abdallah: De Profeet heeft gezegd: ‘Mij zijn vijf dingen gegeven die niemand vóór mij zijn gegeven: Mij is de overwinning geschonken door middel van schrik op een maand afstand. De aarde is voor mij tot een moskee en een reine plaats gemaakt, dus als de tijd voor de *salaat* komt voor iemand uit mijn gemeente, laat hij dan de *salaat* verrichten waar hij ook is. Mij is het toegestaan buit te maken, en dat was niemand vóór mij toegestaan. Mij is de voorspraak gegeven. Een profeet werd vroeger naar zijn eigen volk gezonden, maar ik ben naar de mensen in het algemeen gezonden.’
- 54 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: ‘Op een nacht droomde ik dat ik bij de Ka’ba was en ik zag een donkere man, zo mooi van teint als je bij mannen zelden ziet, met een prachtige golvende haardos, die hij uitgekamd had en waar het water uitdroop. Leunend op (de schouders van) twee mannen maakte hij de ommegang rond de Ka’ba. Ik vroeg: ‘Wie is dit?’ en het antwoord luidde: ‘De Masieh, de zoon van Marjam.’ Toen verscheen er een man met een gedrongen gestalte en kroezend haar die blind was aan zijn rechteroog, dat eruitzag als een gezwollen druif. Ik vroeg: ‘Wie is dit?’ en het antwoord was: ‘Dit is de Masieh die de *daddjaal* is.’*
- 55 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Er is geen enkele profeet aan wie niet zulke tekenen gegeven zijn dat de mensen

* De Masieh is de Messias; de *daddjaal* is een soort antichrist.

erin geloofd hebben. Maar wat mij gebracht is door openbaring heeft God mij geopenbaard, en ik hoop dat ik op de dag der opstanding de meeste volgelingen zal hebben.›

56 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹Ik sta het dichtst bij Iesa. De profeten zijn zonen van één vader, en tussen mij en Iesa is er geen profeet.›

57 Van Ibn Abbaas: De Profeet heeft gezegd: ‹Tijdens mijn nachtreis passeerde ik Moesa ibn Imraan, een donkere, lange man met krulhaar, die eruitzag alsof hij tot de stam Sjanoe'a behoorde. En ik zag Iesa ibn Marjam, met een gemiddeld postuur, een rossige gelaatskleur en sluijk haar. En onder de tekenen die God mij toonde werden mij ook Malik, de wachter van de hel, en de *dad-djaal* getoond. *Wees dus niet in twijfel over zijn ontmoeting met hem.*› [32:23]

Katada legde dit zo uit dat de Profeet inderdaad Moesa heeft ontmoet.

58 Van Aboe Sa'ied al-Choedri: De Profeet heeft gezegd: ‹Verkies niet de ene profeet boven de andere.› [2:285]

59 Van Abdallah ibn al-Harith ibn Naufal: Abbaas ibn Abd al-Moetalib vroeg: 'Profeet, heb je iets kunnen doen voor Aboe Talib? Want hij heeft jou beschermd en is voor je opgekomen.' ‹Ja,› zei hij, ‹hij is in een ondiepte van vuur, en als ik er niet was geweest was hij in de *diepste laag van de hel* geweest [4:145].›

60 Van Aboe Hoeraira: Ik heb de Profeet horen zeggen: ‹Een groep van zeventigduizend uit mijn gemeente zal het paradijs binnengaan; hun gezichten zullen stralen als de volle maan.› Toen stond Oekkaasja ibn Mihsan al-Asadi op, een gestreepte mantel over zich heen trekkend. Hij zei: 'Profeet, bid tot God dat hij mij één van hen zal laten zijn,' en de Profeet bad: ‹O God, maak hem één van hen!› Vervolgens stond er een man uit de Helpers op die zei: 'Profeet, bid tot God dat hij mij één van hen laat zijn,' maar de Profeet zei: ‹Oekkaasja is je al voor geweest.›

- 61 Van Abdallah ibn Amr ibn al-Aas: De Profeet reciteerde het woord Gods over Ibrahiem: *«Mijn Heer, zij hebben vele mensen doen dwalen. Wie mij volgt hoort bij mij [14:36], enzovoort. En Iesa heeft gezegd: Als U hen straft: zij zijn Uw knechten, en als U hun vergeeft: U bent de machtige, de wijze.» [5:118]* Toen hief hij zijn handen op en zei: *«O God, mijn gemeente, mijn gemeente!»* en hij hilde. Daarop sprak God: *«Djibriel, ga naar Mohammed en vraag hem waarom hij huilt – al weet uw Heer het heel goed!»* Djibriel ging dus naar hem toe en vroeg het, en de Profeet vertelde hem wat hij had gezegd – al wist Hij dat heel goed. Toen sprak God: *«Djibriel, ga naar Mohammed en zeg: Wij zullen je voldoening geven [93:5] over je gemeente en Wij zullen je geen verdriet doen.»*
- 62 Hammaad ibn Zaid vroeg aan Amr ibn Dinaar: Heb jij Djabir ibn Abdallah horen overleveren van de Profeet: *«God haalt op voor-spraak mensen uit de hel?»* ‘Ja,’ zei hij.
- 63 Van Aboe Hoeraira: Op een dag werd de Profeet een stuk vlees gebracht; de voorpoot werd hem aangeboden, die hij lekker vond. Hij trok er met zijn tanden een stuk uit en zei: *«Ik ben de heer der mensen op de dag der opstanding, weten jullie waarom? Op de dag der opstanding zal God de eersten en de laatsten bijeenbrengen op één vlakke, zodat de heraut voor allen hoorbaar zal zijn en zij allen te overzien zijn. Dan zal de zon dichterbij komen, en zoveel smart en leed zal de mensen geworden dat zij het niet uithouden en verdragen. Zij zullen tegen elkaar zeggen: ‘Zien jullie niet hoe wij eraan toe zijn en wat ons is overkomen? Kunnen jullie niet iemand zoeken die voor jullie voorspraak doet bij jullie Heer?’ En sommigen zullen zeggen: ‘Ga naar Adam!’*
 Ze komen bij Adam en zeggen: *«Adam, u bent de vader der mensheid. God heeft u eigenhandig geschapen en iets van Zijn geest in u geblazen [32:9] en Hij heeft de engelen bevolen zich voor u ter aarde te werpen [7:11; 15:28-30]. Doe voor ons voorspraak bij uw Heer. Ziet u niet hoe wij eraan toe zijn en wat ons is overkomen?»* Dan zegt Adam: *«Mijn Heer is vandaag zo boos als Hij vroeger nooit geweest is en later nooit meer zijn zal. Hij heeft mij verboden van de boom te eten en ik ben ongehoorzaam geweest. Mijn ziel! Mijn ziel! Ga naar een ander, ga naar Noeh.»*

Ze komen bij Noeh en zeggen: ‘Noeh, u bent de eerste der gezanten naar de aarde en God heeft u een *dankbare knecht* genoemd [17:3]. Doe voor ons voorspraak bij uw Heer. Ziet u niet hoe wij eraan toe zijn en wat ons is overkomen?’ Dan zegt hij: ‘Mijn Heer is vandaag zo boos als Hij vroeger nooit geweest is en later nooit meer zijn zal. Ik had een gebed dat ik gebruikt heb tegen mijn eigen volk. [71:26-28] Mijn ziel! Mijn ziel! Ga naar Ibrahiem!’

Ze komen bij Ibrahiem en zeggen: ‘U bent Gods profeet en beminde vriend onder de aardbewoners. [4:125] Doe voor ons voorspraak bij uw Heer. Ziet u niet hoe wij eraan toe zijn en wat ons is overkomen?’ Dan zegt Ibrahiem tegen hen: ‘Mijn Heer is vandaag zo boos als Hij vroeger nooit geweest is en later nooit meer zijn zal,’ en dan noemt hij zijn leugens op.* ‘Mijn ziel! Mijn ziel! Ga naar een ander, ga naar Moesa!’

Ze komen bij Moesa en zeggen: ‘Moesa, u bent de gezant Gods, God heeft u boven de andere mensen verkoren door u te zenden en met u te spreken. [4:164] Doe voor ons voorspraak bij uw Heer. Ziet u niet hoe wij eraan toe zijn en wat ons is overkomen?’ Dan zegt Moesa tegen hen: ‘Mijn Heer is vandaag zo boos als Hij vroeger nooit geweest is en later nooit meer zijn zal. Ik heb een mens gedood zonder dat mij dat bevolen was. [20:40] Mijn ziel! Mijn ziel! Ga naar Iesa!’

Ze komen bij Iesa en zeggen: ‘Iesa, u bent de gezant Gods en u hebt met de mensen gesproken in de wieg [5:110], en u bent een woord van Hem *dat Hij op Marjam heeft geworpen, en een geest van Hem*. [4:171] Doe voor ons voorspraak bij uw Heer. Ziet u niet hoe wij eraan toe zijn en wat ons is overkomen?’ Dan zal Iesa tegen hen zeggen: ‘Mijn Heer is vandaag zo boos als Hij vroeger nooit geweest is en later nooit meer zijn zal.’ Een zonde van zichzelf noemt hij niet, maar hij zegt toch: ‘Mijn ziel! Mijn ziel! Ga naar een ander, ga naar Mohammed!’

Ze komen bij mij en zeggen: ‘Mohammed, u bent de gezant Gods en het zegel der profeten. [33:40] God heeft u uw eerdere en latere zonden vergeven. Doe voor ons voorspraak bij uw Heer. Ziet u niet hoe wij eraan toe zijn en wat ons is overkomen?’

* Ibrahiem zei: ‘Ik ben ziek,’ om niet met de afgodendienaren mee te hoeven doen (37:89); hij zei dat de afgodsbeelden waren stukgeslagen door het grootste ervan, terwijl hij het zelf had gedaan (21:63); hij zei van een ster: Dit is mijn Heer (6:76).

Dan ga ik heen en kom uit op een plek onder de troon; daar val ik ter aarde voor mijn Heer. Dan onderwijst God mij en geeft mij manieren in om Hem te loven en te prijzen die Hij niemand eerder heeft onderwezen. En er zal een stem klinken: ‘Mohammed, hef je hoofd op! Vraag en jou zal gegeven worden; doe voorspraak en jouw voorspraak zal aangenomen worden.’ Dan hef ik mijn hoofd op en zeg: ‘Mijn Heer: mijn gemeente, mijn gemeente!’ en dan wordt er gezegd: ‘Mohammed, leid door de meest rechtse poort diegenen uit je gemeente het paradijs binnen met wie niet meer afgerekend hoeft te worden; de andere poorten delen zij met de andere mensen.’

Bij Hem in wiens hand de ziel van Mohammed is! De afstand tussen de twee vleugels van een paradijspoort is gelijk aan de afstand tussen Mekka en Hadjar (of: tussen Mekka en Boesra).*

- 64 Van Anas ibn Malik: De Profeet heeft gezegd: ‘Ik ben de eerste mens die voorspraak doet in het paradijs. En van de profeten heb ik de meeste volgelingen.’
- 65 Van Miswar en nog iemand anders, en elk van beiden bevestigde wat de ander zei: Als de Profeet de kleine wassing verrichtte vochten de mensen bijna om zijn waswater.
- 66 Van As-Sa’ib ibn Jazied: Mijn tante nam mij mee naar de Profeet en zei: ‘Profeet, het zoontje van mijn zuster heeft pijn.’ Hij streek over mijn hoofd en bad voor mij om zegen; toen verrichtte hij de kleine wassing en ik dronk van zijn waswater. Toen stond ik op, achter zijn rug, en keek naar het zegel van het profetschap tussen zijn schouders; het was als de knop van een tentstok.
- 67 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Ik en de profeten vóór mij zijn zoals wanneer een man een huis heeft gebouwd en het goed en mooi heeft gemaakt, behalve dat er een hoeksteen niet geplaatst is. De mensen lopen eromheen en bewonderen het, maar dan vragen ze: Waarom is deze hoeksteen niet geplaatst? Welnu, ik ben de hoeksteen, en het zegel der profeten.’

* Hadjar lag bij Bahrein, 1200 kilometer van Mekka; Boesra lag in het noorden van het huidige Jordanië, ongeveer 1600 km van Mekka.

REINHEID

‘Rein’ betekent hier niet ‘schoon’ in de hygiënische zin – het gaat om rituele reinheid. Om de *salaat* en andere godsdienstige handelingen te kunnen verrichten moet men ritueel rein zijn.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de specifieke, de kleine en de grote onreinheid. Wie in aanraking komt met uitwerpsemen, bloed, honden, varkens, niet ritueel geslachte dieren en alcoholische dranken kan volstaan met reiniging van het bezochte lichaamsdeel, kledingstuk of voorwerp.

In staat van ‘kleine onreinheid’ (*hadath*) raakt een moslim door het aanraken van de huid van een persoon van het andere geslacht (tenzij het een zo nauwe bloedverwant is dat een huwelijk uitgesloten is), door slaap of bewusteloosheid, door het aanraken van de geslachtsdelen en door zijn behoefte te doen. Deze onreinheid wordt opgeheven door de ‘kleine wassing’ (*woedoe*).

De ‘grote onreinheid’ (*djanaba*) is het gevolg van geslachtsverkeer of een zaaduitstorting; vrouwen zijn bovendien tijdens hun menstruatie en gedurende veertig dagen na een bevalling onrein (2:222). Deze toestand wordt opgeheven door de ‘grote wassing’ (*ghoesl*).

- 68 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Vijf dingen behoren tot de natuurlijke aanleg: de besnijdenis, het scheren van de schaamstreek, het ontharen van de oksels, het knippen van de nagels en het bijknippen van de snor.’
- 69 Van Sa’ied ibn Djoebair: Ibn Abbaas werd gevraagd: ‘Hoe was jij toen de Profeet overleed?’ Hij zei: ‘Ik was toen besneden.’* (Ze

* Ibn Abbaas was een jaar of dertien toen de Profeet overleed.

besneden vroeger een man niet voordat hij de puberteit bereikt had.)

- 70 Dja'far ibn Amr ibn Oemajja leverde over dat zijn vader hem verteld had dat hij de Profeet eens een stuk uit de schouder van een schaap had zien snijden toen de oproep tot de *salaat* klonk. Hij had het mes opzij gelegd en de *salaat* verricht zonder de kleine wassing te hebben gedaan.
- 71 Van Soewaid ibn an-Noe'maan: In het jaar van de verovering van Chaibar reed ik eens uit met de Profeet. Toen wij in as-Sahbaa' waren, een plaats dichtbij Chaibar, verrichtte de Profeet de namiddag-*salaat*, en daarna vroeg hij iets te eten. Ze brachten hem alleen maar *sawiek*.* De Profeet beval deze met water aan te maken. Hij at ervan en wij ook; toen stond hij op voor de zonsondergangs-*salaat*. Hij spoelde zijn mond, en wij ook; toen verrichtte hij de *salaat* zonder de kleine wassing te hebben verricht.
- 72 Van Zaid ibn Thabit: Ik heb de Profeet horen zeggen: «Een kleine wassing is verplicht als je iets eet wat in aanraking geweest is met vuur.»
- 73 Van Ibn Abbaas: Wij waren bij de Profeet toen hij juist van het privaat kwam. Er werd eten opgediend en iemand vroeg: «Doet u niet de kleine wassing?» Hij antwoordde: «Hoezo? Ga ik soms de *salaat* verrichten, dat ik een wassing zou doen?»
- 74 Van Maimoena: Iemand vroeg de Profeet wat hij moest doen als er een muis in de boter viel. Hij zei: «Gooi de muis weg en ook dat deel van de boter dat ermee in contact gekomen is. De rest kun je eten.»
- 75 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Als een hond uit iemands vaatwerk drinkt moet hij het zeven maal omwassen.»

* *Sawiek* is een brij van gedroogde gerst of tarwe, vaak in droge vorm meegenomen op reis en dan aangemaakt met water of boterolie.

- 76 Van Ibn Abbaas: Een vrijgelaten slavin van Maimoena werd een schaaap als aalmoes gegeven, maar het stierf. De Profeet kwam langs het dode dier en zei:
 ‹Waarom hebben jullie de huid er niet afgestroopt? Als je die looit heb je er nog iets aan.›
 ‹Maar het dier is niet ritueel geslacht.›
 ‹Alleen het eten daarvan is verboden.›
- 77 Van Hammaam ibn Moenabbih: Dit heeft Aboe Hoeraira overgeleverd van Mohammed de Gezant van God – en hij citeerde een paar tradities, waaronder deze: ‹Urineer niet in stilstaand water dat niet stroomt en waarmee je je daarna nog wilt wassen.›
- 78 Aboe Wa'il vertelde: Aboe Moesa was erg streng ten aanzien van urineren. Hij deed het zelfs in een fles en zei: ‹De Israëlieten plachten, als iemands huid in aanraking kwam met urine, deze weg te knippen met een schaar.›
 Hoedzaifa zei: ‹Ik zou wensen dat jullie vriend niet zo streng was. Ik heb meegemaakt dat de Profeet en ik samen opliepen en bij een vuilnishoop achter een muur terechtwamen. Hij ging staan plassen net zoals een van ons dat zou doen. Ik wilde mij terugtrekken maar hij wenkte, dus ik ging achter hem staan tot hij klaar was.›
- 79 Van Anas ibn Malik: De Profeet zag een bedoeïen urineren in de moskee en zei tegen de mensen: ‹Laat hem begaan tot hij klaar is.› Toen liet hij water komen en over de plek gieten.
- 80 Oebaidallah ibn Abdallah ibn Oetba ibn Mas'oeed vertelde dat Oemm Kais, een van de eerste Emigrantenvrouwen die de Profeet trouw zwoeren, de zuster van Oekkaasja ibn Mihsan, die een van de zonen van Asad ibn Choezaima was – welnu, dat deze vrouw bij de Profeet kwam met haar zoontje, dat nog niet oud genoeg was om vast voedsel te eten. Haar zoontje plaste op de schoot van de Profeet. De Profeet riep om water en sprenkelde dat op zijn kleeed, maar hij waste het niet helemaal.
- 81 Van Aboe Katada: De Profeet heeft gezegd: ‹Als iemand urineert moet hij zijn geslacht niet met zijn rechterhand vasthouden. En

hij moet niet na een bezoek aan het privaat zichzelf met zijn rechterhand afvegen. En niet in de beker ademen waaruit hij drinkt.›

- 82 Van Aboe Ajjoeb: De Profeet heeft gezegd: «Als jullie naar het privaat gaan moeten jullie niet met je gezicht of je rug naar de gebedsrichting gericht zijn als je je behoefte doet; wend je dus naar het oosten of naar het westen.»

Aboe Ajjoeb zei verder nog: «Toen wij in Syrië aankwamen vonden we daar privaten die al gebouwd waren in de richting van de gebedsrichting. We gebruikten die zo min mogelijk en vroegen God om vergeving.»

- 83 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Bij het wakker worden moet je niet je hand in een schotel dopen voordat je haar drie maal gewassen hebt, want je weet niet waar je hand de nacht heeft doorgebracht.»

- 84 Van Anas: Als de Profeet het privaat betrad zei hij: «O God, bij U zoek ik bescherming tegen wat smerig en weezinwekkend is.»

- 85 Hammaam ibn Moenabbih vertelt dat hij Aboe Hoeraira heeft horen zeggen: De Profeet heeft gezegd: «De *salaat* van iemand die in staat van kleine onreinheid verkeert wordt niet aangenomen voordat hij de kleine wassing verricht.» Een man uit Hadramaut vroeg: «Wat is kleine onreinheid, Aboe Hoeraira?» Hij antwoordde: «Als je een wind laat.»

- 86 Abbaad ibn Tamiem heeft verteld dat zijn oom eens bij de Profeet klaagde: «Wat als een man tijdens de *salaat* voelt dat hij een wind laat?» Hij antwoordde: «Die moet de *salaat* niet afbreken en weggaan, tenzij hij een geluid gehoord of een geur geroken heeft.»

- 87 Van Amr ibn Maimoen: Ik vroeg Soelaimaan ibn Jasaar over zaaddruppels op de kleren van een man, of hij die moet afwassen of het hele kledingstuk moet wassen. Hij zei: «Aisja heeft mij verteld: “De Profeet waste alleen die plek en ging dan naar de *salaat*; ik kon de sporen van het wassen op zijn kled zien.”»

- 88 Moes'ab ibn Sa'd vertelt: Abdallah ibn Oemar kwam op bezoek bij Ibn Amir toen deze ziek lag. Hij vroeg: 'Wil je niet voor mij tot God bidden, Ibn Oemar?' Hij antwoordde: 'Ik heb de Profeet horen zeggen: 'Een *salaat* wordt zonder reiniging niet aangenomen, en *zakaat* van corruptiegeld wordt niet aangenomen.' En jij bent gouverneur van Basra geweest!'

MENSTRUATIE

- 89 Van Aisja: Fatima bint abi Hoebaisj vroeg de Profeet: 'Profeet, mijn menstruatie houdt maar niet op; moet ik nu de *salaat* nalaten?' 'Nee,' zei de Profeet, 'dat is bloed uit een ader, dat is geen menstruatiebloed. Als de menstruatie begint moet je de *salaat* nalaten, en als zij voorbij is moet je de grote wassing doen en de *salaat* weer verrichten.'
- 90 Van Moe'aadza: Een vrouw vroeg aan Aisja: 'Moeten wij de verzuimde *salaats* inhalen als de menstruatie voorbij is?' Ze antwoordde: 'Kom jij soms uit Haroeraa?*' Wij waren ongesteld in het bijzijn van de Profeet, maar hij heeft ons dat niet opgedragen.' (Of ze zei: 'Wij doen dat niet.')
- 91 Aisja: Wij verlieten Medina, met als enig doel de bedevaart te maken. Onderweg in Sarif werd ik ongesteld. De Profeet kwam bij mij binnen terwijl ik zat te huilen.
'Wat is er? Heb je je dagen gekregen?' vroeg hij.
'Ja,' zei ik.
'Dat is een zaak die God heeft beschikt voor de dochters van Adam. Doe alles wat een pelgrim doet, maar maak niet de omme-gang rondom de Ka'ba.'
- Verder zei ze nog dat de Profeet namens zijn vrouwen koeien slachtte.
- 92 Van Aisja: De Profeet lag achterover op mijn schoot terwijl ik menstrueerde en dan reciteerde hij de koran.

* Een plaats bij Koefa in Irak, waarnaar een groep strenge, afgescheiden moslims genoemd werd.

- 93 Iemand vroeg eens aan Oerwa ibn az-Zoebair: ‘Mag een vrouw mij bedienen terwijl ze ongesteld is? Mag een vrouw dichtbij mij komen als ze in staat van grote onreinheid is?’ Oerwa zei: ‘Dat vind ik allemaal niet zo belangrijk. Ik laat me door hen bedienen, en niemand hoeft daar bezwaar tegen te hebben. Aisja heeft mij eens verteld dat ze het haar van de Profeet kamde terwijl ze menstrueerde. De Profeet was dan in de moskee, vlak naast haar kamer, en stak zijn hoofd naar binnen en zij kamde zijn haar, ook als ze menstrueerde.’
- 94 Van Aisja: Als de Profeet een van zijn vrouwen wilde liefkozen terwijl zij ongesteld was, zei hij dat zij een lendendoek aan moest doen zodra haar menstruatie begon; daarna liefkoosde hij haar.
Aisja voegde eraan toe: Maar wie van jullie zou zijn lid zo in toom kunnen houden als de Profeet?
- 95 Van Oemm Salama: Ik lag eens met de Profeet onder een deken toen ik ongesteld werd. Ik glipte weg om mijn menstruatiekleren aan te trekken. De Profeet zei: ‘Heb je je dagen gekregen?’ Ik zei ja, en toen nam hij me weer bij zich onder de deken.
Verder zei Oemm Salama: De Profeet kuste mij als hij vastte. En: De Profeet en ik verrichtten de grote wassing uit dezelfde kruik.
- 96 Van Asmaa’ bint abi Bakr: Een vrouw vroeg aan de Profeet: ‘Profeet, wat moeten we doen als een kledingstuk van iemand bevlekt is met menstruatiebloed?’ Hij antwoordde: ‘Wrijf de vlek weg en giet er water overheen; daarna kun je het weer dragen bij de *salaat*.’
- 97 Van Aisja: De Profeet zei tegen mij: ‘Haal voor mij de mat eens uit de moskee!’
‘Maar ik ben ongesteld.’
‘Je menstruatiebloed zit niet aan je handen.’
- 98 Van Aisja: Een vrouw vroeg aan de Profeet naar de grote wassing na de bevalling. Hij legde uit hoe ze dat moest doen en zei: ‘Neem een lapje met muskus en reinig je daarmee.’
‘Hoe moet ik dat doen?’

⟨Reinig je daarmee!⟩
‘Maar hoe dan?’
⟨God zij geprezen; reinig je!⟩
Ik nam haar apart en zei: ‘Ga ermee over de plaatsen waar bloed heeft gezeten.’

DE KLEINE WASSING

De kleine wassing (*woedoe*) houdt in: het formuleren van de intentie (*nijja*) tot het uitvoeren van de wassing; dan het wassen van gezicht, handen en armen tot de ellebogen, het strijken (met de natte hand) over hoofd en voeten (5:6).

- 99 Hoemraan, de vrijgelaten slaaf van Oethmaan ibn Affaan, vertelt dat deze eens om water voor de kleine wassing riep, wat over zijn handen liet lopen en ze drie maal waste. Toen bracht hij zijn rechterhand in het waswater, spoelde zijn mond, snoef en spoelde zijn neus uit. Daarop waste hij zijn gezicht drie maal en zijn handen tot de ellebogen drie maal. Toen streek hij over zijn hoofd en waste elke voet drie maal. Hij zei: ‘Ik heb de Profeet de kleine wassing zien verrichten zoals ik hem nu doe, en die zei: ⟨Wie de kleine wassing verricht zoals ik hem nu doe en dan een *salaat* verricht met twee buigingen en daarbij niet aan iets anders denkt, die vergeeft God zijn zonde van daarvoor.⟩’
- 100 Van Anas: De Profeet verrichtte de kleine wassing bij iedere *salaat*. Ik vroeg: ‘En hoe deden jullie het?’ Hij antwoordde: ‘Wij vonden een kleine wassing genoeg zolang wij ons niet verontreinigd hadden.’
- 101 Abdallah ibn Oemar heeft gezegd dat mannen en vrouwen ten tijde van de Profeet de kleine wassing samen verrichtten.
- 102 Van Anas: Als de Profeet de grote wassing verrichtte deed hij dat met een hoeveelheid water tussen één *saa*’ en vijf *moedd*; voor de kleine wassing gebruikte hij één *moedd*.
- 103 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ⟨Wie de kleine wassing verricht moet ook zijn neus uitspoelen. En wie zijn

achterste schoonmaakt met steentjes moet een oneven aantal nemen.›

- 104 Van Oemar ibn al-Chattaab: Een man verrichtte de kleine wassing en sloeg een stukje van zijn teennagel over. De Profeet zag het en zei: ‹Ga terug, en doe de wassing goed.› Dat deed hij, en daarna verrichtte hij de *salaat*.
- 105 Van Abdallah ibn Amr: Wij reisden met de Profeet terug van Mekka naar Medina. Toen we onderweg bij een watertje kwamen hadden sommige mensen veel haast om de namiddag-*salaat* te verrichten en zij deden de kleine wassing in haast. Toen we bij hen kwamen kon je zien dat hun hielen niet met water in aanraking waren geweest. Toen zei de Profeet: ‹Wee de hielen, vanwege het hellevuur. Doe de wassing volledig!›
- 106 Van Oethmaan ibn Affaan: De Profeet heeft gezegd: ‹Wie de kleine wassing verricht en dat goed doet, diens zonden gaan uit zijn lichaam, ze komen zelfs van onder zijn nagels uit.›
- 107 Van Noe'aim al-Moedjmir: Ik klom eens met Aboe Hoeraira bovenop de moskee. Hij verrichtte de kleine wassing en zei: ‹Ik heb de Profeet horen zeggen: ‹Mijn gemeente zal op de dag der opstanding 'die met de lichtende plekken' genoemd worden, vanwege de sporen van de kleine wassing. En wie zijn lichtglans kan vergroten, laat die dat doen!››
- 108 Amr ibn Sa'ied ibn al-Aas: Ik was bij Oethmaan toen deze om waswater riep en zei: ‹Ik heb de Profeet horen zeggen: ‹Voor iedere moslim-man, die wanneer het tijd is voor een voorgeschreven *salaat* de kleine wassing goed verricht, nederigheid betracht en de buigingen uitvoert, is dat een boetedoening voor zijn zonden van daarvoor, als hij tenminste geen grote zonde heeft begaan. En dat geldt voor altijd.››
- 109 Oekba ibn Amir: Het was onze taak om beurten de kamelen te hoeden. Toen het mijn beurt was en ik ze bij het vallen van de avond terugbracht trof ik de Profeet aan terwijl hij met de mensen stond te praten. Ik ving deze woorden van hem op: ‹Iedere

moslim die de kleine wassing verricht, en die goed verricht en dan de *salaat* doet met twee buigingen, zich daarop richtend zowel met zijn hart als met zijn gezicht, die komt het paradijs toe.› ‘Wat heerlijk is dat!’ zei ik, maar iemand die voor mij stond zei: ‘Wat hij daarvoor heeft gezegd was nog heerlijker.’ Ik keek hem eens aan, en het bleek Oemar te zijn. Hij zei: ‘Ik zag je net aan komen lopen. De Profeet heeft gezegd: ‘Als iemand de kleine wassing goed verricht en hem helemaal afmaakt en dan zegt: “Ik getuig dat er geen God is dan Allah, en dat Mohammed de knecht van God is en Zijn Gezant,” worden de acht poorten van het paradijs voor hem geopend en kan hij binnengaan door welke hij maar wil.’

- 110 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Als iemand wakker wordt moet hij zijn neus drie maal uitspoelen, want de Satan brengt de nacht door in zijn neusbeen.’
- 111 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Als ik de gelovigen daarmee niet te zwaar zou belasten, zou ik hun opdragen de tandenborstel te gebruiken bij iedere *salaat*.’
- 112 Van Hoedzaifa: Als de Profeet ’s nachts opstond om de nacht-*salaat* te verrichten poetste hij zijn tanden met een tandenborstel.

HET STRIJKEN OVER DE SCHOENEN

De eerste moslims droegen sandalen; toen zij in de veroverde gebieden ook gesloten schoenen gingen dragen, werd het strijken over de voeten lastiger en vroeg men zich af of de schoenen al dan niet moesten worden uitgetrokken; zie voor een vergelijkbaar probleem nr. 117.

- 113 Oerwa ibn al-Moeghiera ibn Sjoe’ba: De Profeet verwijderde zich eens om zijn behoefte te doen en mijn vader volgde hem met een zak water en goot dat voor hem uit toen hij klaar was. Hij verrichtte de kleine wassing en streek over zijn schoenen.
- 114 Van al-Moeghiera ibn Sjoe’ba: Ik was met de Profeet op reis en ik strekte mijn hand uit om hem zijn schoenen uit te trekken.

Maar hij zei: «Laat maar, want ik heb ze met schone voeten aangetrokken.» Toen streek hij er aan de buitenkant overheen.

- 115 Van Hoedzaifa: Ik liep eens mee met de Profeet en we kwamen terecht bij de vuilnishoop van een bepaalde familie. Daar ging hij staan plassen. Ik wilde mij verwijderen maar hij zei: «Kom dichterbij,» en ik kwam zo dichtbij dat ik vlak achter hem stond. Toen verrichtte hij de kleine wassing en streek over zijn schoenen.
- 116 Van Abdallah ibn Oemar: Sa'd ibn abi Wakkaas heeft overgeleverd dat de Profeet over zijn schoenen streek. Ik vroeg mijn vader daarnaar en die zei: 'Ja, natuurlijk, als Sa'd jou iets overlevert van de Profeet dan hoef je er verder niemand naar te vragen.'
- 117 Van al-Moeghiera ibn Sjoeb'a: Ik was eens op reis met de Profeet. Hij zei: «Moeghiera, pak de waterzak,» en ik liep achter hem aan. De Profeet liep een eindje weg zodat ik hem niet kon zien en deed zijn behoefte; daarna kwam hij terug. Hij droeg een Syrische tuniek met nauwe mouwen en hij probeerde zijn arm uit die mouw te krijgen, maar die was te nauw. Toen bracht hij zijn armen onderlangs naar buiten en ik goot water uit voor hem en hij verrichtte de kleine wassing voor de *salaat*. Toen streek hij over zijn schoenen en daarna verrichtte hij de *salaat*.

DE GROTE WASSING

Bij de grote wassing (*ghoesl*) wordt, na formulering van de intentie (*nijja*), het hele lichaam gewassen. *En als jullie in staat van grote onreinheid zijn, reinig je dan.* (5:6) De grote wassing kan worden voorafgegaan door een kleine.

- 118 Van Aboe Sa'ied al-Choedri: De Profeet heeft gezegd: «De grote wassing op vrijdag is verplicht voor ieder die de puberteit heeft bereikt.»
- 119 Van Abdallah ibn Oemar: Ik hoorde de Profeet preken; hij stond op de preekstoel en zei: «Wie naar de vrijdags-*salaat* komt moet de grote wassing verrichten.»

- 120 Van Aisja, de vrouw van de Profeet: Als de Profeet de grote wassing deed bij grote onreinheid begon hij met zijn handen te wassen; dan deed hij de kleine wassing, zoals voor de *salaat*, dan bracht hij zijn vingers in het water en ging ermee door zijn haar; dan goot hij drie handen vol water over zijn hoofd, en tenslotte liet hij water over zijn hele lichaam lopen.
- 121 Van Maimoena: Ik zette het water klaar voor de Profeet voor de grote wassing. Hij waste zijn handen twee of drie maal; toen deed hij zijn hand in het vat, goot water over zijn geslachtsdelen en waste die met zijn linkerhand. Toen sloeg hij met zijn linkerhand op de grond en wreef haar krachtig schoon. Daarop verrichtte hij de kleine wassing voor de *salaat*. Toen goot hij drie handen vol water over zijn hoofd en vervolgens waste hij de rest van zijn lichaam. Daarna stapte hij opzij en waste zijn voeten. Ik reikte hem een handdoek aan, maar die wilde hij niet.
- 122 Van Aboe Ishaak: Aboe Dja'far heeft mij verteld dat hij eens met zijn vader en nog andere mensen bij Djabir ibn Abdallah was en dat ze die vroegen naar de grote wassing. Hij zei: 'Een *saa*' water is wel genoeg.' 'Voor mij niet,' zei iemand, waarop Djabir zei: 'Een *saa*' was zelfs genoeg voor iemand die meer haar had en beter was dan jij!*' Daarop ging hij ons voor in de *salaat*, in een enkel kledingstuk gekleed.
- 123 Van Safiena: De Profeet gebruikte één *saa*' water voor zijn grote wassing bij de grote onreinheid, en voor de kleine wassing een *moedd*.
- 124 Van Oemm Hani' bint abi Talib: In het jaar van de verovering van Mekka ging ik eens naar de Profeet en ik trof hem aan terwijl hij de grote wassing aan het verrichten was. Fatima schermde hem af met een doek. 'Wie is daar?' riep hij. Ik zei: 'Ik ben het, Oemm Hani'.'
- 125 Van Aboe Hoeraira: Van de Profeet: 'De Israëlieten wasten zich naakt en bekeken elkaar, maar Moesa waste zich alleen. De men-

* Hij bedoelde de Profeet.

sen zeiden: ‘Bij God, wat belet Moesa om zich samen met ons te wassen? Hij heeft zeker een zakbreuk.’ Op een keer zou hij zich weer gaan wassen; hij legde zijn kleren op een steen, en toen ging die steen er met zijn kleren vandoor! Moesa ging er achteraan en riep: ‘Hé steen, mijn kleren!’ Zo kregen de Israëlieten Moesa toch naakt te zien en ze zeiden: ‘Bij God, er is niets mis met Moesa.’ Tenslotte kreeg hij zijn kleren te pakken en hij begon op de steen in te slaan.›

Aboe Hoeraira zei nog: Bij God, die steen heeft inderdaad zes of zeven groeven van het slaan.

- 126 Van Abdallah: Oemar vroeg eens aan de Profeet of iemand mag gaan slapen terwijl hij in staat van grote onreinheid verkeert. Hij zei: ‹Ja, als hij de kleine wassing verricht.›
- 127 Van Aisja: Als de Profeet wilde gaan slapen terwijl hij in staat van grote onreinheid verkeerde waste hij zijn schaamdelen en verrichtte de kleine wassing voor de *salaat*.
- 128 Van Ibn Abbaas: Als de Profeet ’s nachts opstond om zijn behoefte te doen waste hij zijn gezicht en zijn handen en ging weer slapen.
- 129 Van Oebajj ibn Ka’b: Ik vroeg de Profeet: ‘Hoe is het als een man gemeenschap heeft gehad met een vrouw maar geen zaaduitstorting heeft gehad?’ Hij zei: ‹Die moet die lichaamsdelen wassen die in aanraking zijn geweest met de vrouw en vervolgens de kleine wassing verrichten. Dan kan hij de *salaat* doen.›
- 130 Van Aisja: Als de Profeet wilde gaan slapen terwijl hij in toestand van grote onreinheid was, deed hij de kleine wassing als voor de *salaat* voordat hij ging slapen.
- 131 Van Abdallah ibn abi Kais: Ik vroeg aan Aisja hoe de Profeet de oneven *salaat** verrichtte – en hij zei de betreffende traditie op. ‘Hoe handelde hij in staat van grote onreinheid?’ vroeg ik verder. ‘Deed hij een grote wassing voor hij ging slapen of ging

* Een *salaat* met een oneven aantal buigingen.

hij slapen voor de grote wassing?’ Aisja antwoordde: ‘Hij heeft het allebei gedaan. Soms deed hij een grote wassing voor hij ging slapen, soms een kleine wassing.’ Ik zei: ‘Lof zij God die ruime mogelijkheden heeft gegeven in deze zaak!’

- 132 Ali zei: Ik was een man die veel voorvocht had, maar ik schaamde mij de Profeet ernaar te vragen, vanwege zijn dochter.* Ik zei dus tegen Mikdaad ibn al-Aswad dat hij het moest vragen. Dat deed hij en de Profeet zei: ‘Hij moet zijn geslachtsdeel wassen en dan de kleine wassing verrichten.’
- 133 Van Oemm Salama, de moeder der gelovigen: Oemm Soelaim, de vrouw van Aboe Talha kwam bij de Profeet en zei: ‘Profeet, God schaamt zich niet voor de waarheid. Moet een vrouw de grote wassing verrichten als zij een natte droom heeft gehad?’ De Profeet antwoordde: ‘Ja, als ze merkt dat ze vochtig is geworden.’
- 134 Van Anas: Als de Profeet de ronde langs zijn vrouwen deed volstond hij met één grote wassing.
- 135 Van Aboe Sa’ied al-Choedri: De Profeet heeft gezegd: ‘Als iemand gemeenschap heeft gehad met zijn vrouw en hij wil het nog eens doen, dan moet hij de kleine wassing verrichten.’
- 136 Van Aboe Hoeraira: Ik kwam de Profeet eens tegen terwijl ik in staat van grote onreinheid verkeerde. Hij nam mij bij de hand en ik liep met hem mee. Tenslotte ging hij zitten, terwijl ik wegsloop naar de bagage, waar ik de grote wassing verrichtte. Toen ik terugkwam zat hij daar nog en zei: ‘Waar ben je geweest, Aboe HIRR?’ Ik vertelde het hem en toen zei hij: ‘God zij geprezen, Aboe HIRR, een gelovige is nooit onrein.’

DE WASSING MET AARDE

- 137 Aisja de vrouw van de Profeet vertelde: Wij gingen met de Profeet mee op een van zijn reizen. In Baidaa’ of Dzaat al-Djaisj brak

* Fatima, de dochter van de Profeet, was getrouwd met Ali.

mijn halsketting. De Profeet maakte halt om hem te zoeken en de anderen bleven bij hem.

Op die plaats was er geen water en de mensen kwamen bij Aboe Bakr, mijn vader, en zeiden: 'Zie je niet wat Aisja doet? Ze bezorgt de Profeet en iedereen oponthoud; er is hier geen water en ze hebben ook geen water bij zich.'

Aboe Bakr kwam bij mij terwijl de Profeet met zijn hoofd in mijn schoot lag te slapen. Hij zei: 'Jij houdt de Profeet en de mensen hier op terwijl ze geen water hebben.' En hij maakte mij verwijten, schold mij uit en begon in mijn zij te porren, en ik kon hem niet ontwijken omdat de Profeet in mijn schoot lag.

De volgende ochtend hadden wij geen water. Toen openbaarde God het vers over het wassen met aarde [5:6], en dat deden de mensen toen. Oesaid ibn Hoedair riep uit: 'Dit is de eerste keer dat jullie ons zegen schenken, familie van Aboe Bakr!' En toen wij de kameel waarop ik had gezeten losmaakten vonden we de halsketting op de plek waar hij gelegen had.

- 138 Van Sjakiek: Ik zat eens bij Abdallah ibn Oemar en Aboe Moesa en die laatste zei: 'Aboe Abd ar-Rahmaan, wat denk je, als een man in staat van grote onreinheid een maand lang geen water kon vinden, hoe moest hij het dan doen met de *salaat*?' Abdallah zei: 'Hij moet zich niet wassen met aarde, ook al vindt hij een maand lang geen water.' 'Maar,' vroeg Aboe Moesa, 'hoe zit het dan met het vers: *En als jullie geen water kunnen vinden, was je dan met rulle aarde die geschikt is?*' [5:6] Abdallah zei: 'Als het hun in dit vers was toegestaan dan zouden ze zich al met aarde wassen als ze het water te koud vonden!'

Aboe Moesa zei tegen Abdallah: 'Heb je het verhaal van Ammaar niet gehoord: De Profeet stuurde mij om een boodschap en ik raakte in staat van grote onreinheid en kon geen water vinden; ik rolde mij dus in de rulle aarde zoals een beest dat doet. Toen ik bij de Profeet kwam en hem dat vertelde, zei hij: 'Het was genoeg geweest als je zó gedaan had met je handen!' en daarop sloeg hij een maal op de grond met zijn beide handen, streek met zijn linkerhand over de rechter, en streek ook over de rug van zijn handen en zijn gezicht.'

Abdallah zei: 'Heb je niet gemerkt dat Oemar niet tevreden was met wat Ammaar zei?'

139 Auf levert over van Aboe Radjaa': Imraan heeft verteld: 'Wij waren op reis met de Profeet en reden bijna de hele nacht door. Toen vielen we neer, en niets is zo prettig voor een reiziger als aan het eind van de nacht te gaan slapen. Wij werden pas wakker toen de zon al heet was. Als eerste werd die en die wakker, en toen die, en toen die (Aboe Radjaa' noemde hen bij naam, maar Auf was vergeten wie het waren) en als vierde Oemar ibn al-Chattaab. De Profeet maakten wij nooit wakker; wij lieten hem uit zichzelf wakker worden omdat wij niet wisten wat er met hem gebeurde als hij sliep. Toen Oemar wakker was geworden keek hij om zich heen en zag dat de meesten nog sliepen. Oemar was een onverzettelijke man; hij begon hard "God is groot!" te roepen en ging daar zo lang mee door tot de Profeet er wakker van werd. Toen hij eenmaal wakker was kwamen ze bij hem klagen over hoe het gegaan was, maar hij zei: 'Het hindert niet; laten we verder rijden!' We waren nog niet ver of hij steeg af, riep om waswater en verrichtte de kleine wassing; er werd opgeroepen tot de *salaat* en de Profeet ging daarin voor. Toen hij daarmee klaar was zag hij een man die zich afzijdig had gehouden en de *salaat* niet verricht had met de anderen. Hij zei: 'Wat heeft je belet, beste man, om met de mensen mee te bidden?' Hij zei: "Ik ben in staat van grote onreinheid en ik heb geen water." De Profeet zei: 'Neem wat losse aarde, dat is genoeg.'

We reden verder en na een poosje klaagden de mensen over dorst. De Profeet steeg af, riep Ali en nog iemand en zei tegen hen: 'Gaan jullie water zoeken!'

De beide mannen reden weg en kwamen een vrouw tegen die op een kameel zat tussen twee leren zakken water. Ze vroegen haar waar er water te vinden was, en ze antwoordde: "Dat ik voor het laatst water heb gezien was gisteren om deze tijd, en we zijn er zonder de mannen op uitgetrokken." Ze zeiden haar hen te volgen naar de Profeet.

"Die de Sabiër genoemd wordt?"

"Ja, dat is de man die je bedoelt; kom mee!"

Ze brachten haar bij de Profeet en vertelden hem het verhaal. Hij zei: 'Help deze vrouw van haar kameel af.' De Profeet riep om een kruik en goot deze vol uit de mondstukken van de twee waterzakken, die hij op de kruik liet leunen, waarbij hij de tuitjes vrijliet. De mensen werden geroepen en kregen te drinken naar

hartelust. Tenslotte gaf de Profeet de man die in staat van grote onreinheid had verkeerd een kruik met water aan en zei: ‹Ga het over jezelf leeggieten!› terwijl de vrouw stond toe te kijken wat er met haar water gebeurde, en ik zweer bij God, toen hij ophield met uitgieten leken haar waterzakken nog voller dan toen hij begon!

De Profeet zei: ‹Verzamel wat voedsel voor haar!› en dat deden ze: goede dadels, meel en gerstebrij, tot ze een maaltje bij elkaar hadden; dat deden ze in een doek, ze zetten haar op de kameel en legden de doek voor haar neer. De Profeet zei tegen haar: ‹Je ziet, we hebben niets van je water afgenomen: het was God die ons te drinken heeft gegeven.› Ze kwam bij haar familie terug en ze vroegen wat haar zo lang had opgehouden. Ze zei: “Er is mij iets vreemds overkomen. Ik kwam twee mannen tegen die mij bij de man brachten die de Sabiër genoemd wordt,” en ze vertelde het hele verhaal. “Bij God,” besloot ze, “hij is de grootste tovenaer tussen hier en hier” – en ze wees met haar wijsvinger en middelvinger – ze bedoelde: tussen hemel en aarde – “of hij is werkelijk de Gezant van God!”

Daarna deden de moslims dikwijls aanvallen op de heidenen in de omgeving, maar ze vielen niet het groepje tenten aan waar zij thuishoorde. Op een dag zei zij tegen haar stamgenoten: “Ik geloof dat deze mensen jullie met opzet met rust laten. Waarom worden jullie geen moslim?” Ze gaven daar gehoor aan en werden moslim.’

(Een Sabiër is iemand die van de ene godsdienst overgaat tot de andere. Aboe-l-Alia zegt: Sabiërs zijn een groep uit de mensen van het Boek die de psalmen reciteren.)

DE SALAAT

De *salaat*, de tweede pijler van de islam, is de rituele godsdienst-oefening die door de gelovigen dagelijks op vaste tijden behoort te worden verricht.

De gelovige, die ritueel rein moet zijn, stelt zich op in de gebedsrichting (*kibla*), dat wil zeggen naar Mekka. Hij formuleert voor zichzelf de intentie (*nijja*) een bepaalde *salaat* te gaan doen. Dan spreekt hij de woorden ‘God is groot’ (*allahoe akbar*), wat hem in de gewijde staat voor de *salaat* brengt. Dit wordt gevolgd door een *rak’a*, een lastig te vertalen woord dat in dit boek is weergegeven met ‘buiging’. Zo’n ‘buiging’ begint met het reciet van tenminste de eerste soera van de koran. Dan buigt hij met het bovenlijf voorover, totdat de handpalmen bij de knieën komen, en richt zich weer op. Dit wordt gevolgd door de teraardewerping (*soedjoed*), waarbij achtereenvolgens de knieën, de handen en het voorhoofd de grond raken. Na te zijn opgekomen tot een zittende houding op de knieën verricht de gelovige nogmaals een teraardewerping. Iedere houding wordt even volgehouden, en bij iedere houding worden bepaalde formules uitgesproken.

Na het voorgeschreven aantal ‘buigingen’ – iedere *salaat* heeft zijn eigen aantal – zit de gelovige op de knieën. Hij spreekt de geloofsbelijdenis en heilwensen over de Profeet en sluit af met het ‘Vrede zij met u en de genade Gods’ (de *tasliema*).

De *salaat* kan individueel worden verricht, maar vindt bij voorkeur in de moskee plaats. De vrijdag-*salaat* móet in de moskee worden verricht.

140 Van Aboe Hoeraira: Als de Profeet opstond voor de *salaat* zei hij daarbij het ‘God is groot!’ en dat deed hij ook als hij de buigingen deed. En als hij zijn rug rechtte na de buiging zei hij: ‘Moge God

horen naar wie Hem looft.› Eenmaal staand zei hij: ‹U Heer zij lof!› en dan zei hij het ‹God is groot!› terwijl hij zich ter aarde wierp. Als hij zijn hoofd weer ophief zei hij ‹God is groot!› en dat deed hij ook als hij zich weer ter aarde wierp, en nogmaals als hij weer omhoog kwam. Zo deed hij het gedurende de hele *salaat* tot hij klaar was. Verder zei hij ‹God is groot!› als hij opstond na de dubbele buiging, na weer te zijn gaan zitten.

Aboe Hoeraira merkte nog op: Mijn *salaat* lijkt het meest op die van de Profeet.

- 141 Van Aboe Hoeraira: De Profeet kwam eens de moskee binnen tegelijk met iemand anders. Die man verrichtte de *salaat*, groette de Profeet en wilde weggaan. Maar de Profeet zei: ‹Ga terug, want je hebt nog geen *salaat* verricht.› De man verrichtte dus weer de *salaat*, net als hij tevoren gedaan had en zei de Profeet gedag, maar deze zei: ‹Ga terug, want je hebt nog geen *salaat* verricht.›

Zo ging het drie keer. Tenslotte zei de man: ‹Bij Hem die u met de waarheid heeft gezonden, ik kan het niet beter dan zo. Zegt u mij hoe ik het doen moet!› De Profeet zei: ‹Als je opstaat voor de *salaat*, zeg dan ‹God is groot!›; daarna moet je iets uit de koran reciteren wat makkelijk voor je is. Daarna moet je de buiging maken tot je in rust bent. Vervolgens kom je omhoog tot stand; daarna werp je je ter aarde tot je in rust bent. Dan kom je omhoog tot zit, tot je in rust bent. En dat doe je in heel de *salaat*.›

- 142 Wa'il ibn Hoedjr heeft gezien dat de Profeet zijn handen ophief als hij met de *salaat* begon; dan zei hij het ‹God is groot!›, stak zijn handen in zijn kleed en legde zijn rechterhand op de linker. Als hij een buiging wilde doen haalde hij zijn handen uit zijn kleed en deed ze omhoog. Dan zei hij ‹God is groot!› en deed de buiging. Als hij zei: ‹Moge God horen naar wie Hem looft,› hief hij zijn handen op. Als hij zich ter aarde wierp deed hij dat tussen zijn handen.

- 143 Van Malik ibn al-Hoewairith: Als de Profeet het ‹God is groot!› uitsprak hief hij zijn handen op tot ze zich ter hoogte van zijn oren bevonden. Als hij de buigingen deed hief hij zijn handen op tot ze zich ter hoogte van zijn oren bevonden. Als hij zijn hoofd weer ophief van de buigingen en zei: ‹Moge God horen naar wie Hem looft,› deed hij hetzelfde.

- 144 Salim, de zoon van Abdallah ibn Oemar, vertelt dat zijn vader zag dat de Profeet zijn handen ophief tot ze zich ter hoogte van zijn schouders bevonden bij het begin van de *salaat*, voordat hij de buigingen maakte, en als hij omhoog kwam van de buigingen. Tussen de beide teraardewerpingen hief hij ze niet op.
- 145 Van Anas: De Profeet deed de *salaat* kort, maar wel volledig.
- 146 Van Oebada ibn as-Samit: De Profeet heeft gezegd: «Wie de openingssoera van de koran niet heeft gereciteerd heeft geen *salaat* verricht.»
- 147 Van Ibn Abbaas: De Profeet werd bevolen zich ter aarde te werpen op zeven botten, en hem werd verboden zijn haar en zijn kleren op te binden.
Aboe ar-Rabie' zegt: De zeven botten zijn: de handen, de knieën, de voeten en het voorhoofd.
- 148 Van Anas: De Profeet heeft gezegd: «Weest gematigd in de teraardewerping. Laat niemand zijn armen uitspreiden zoals een hond.»
- 149 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Als de imam zegt: 'Moge God horen naar wie Hem looft,' zeg dan: 'O God, onze Heer, U Heer zij lof!' Want als iemand iets zegt wat overeenkomt met wat de engelen zeggen worden hem zijn zonden van daarvoor vergeven.»
- 150 Van Ibn Abbaas: Wij wisten dat de Profeet klaar was met de *salaat* als hij het «God is groot!» uitsprak.
- 151 Van Abdallah ibn Mas'oed: Wij waren gewoon als wij de *salaat* achter de Profeet verrichtten te zeggen: 'Vrede zij God, vrede zij die-en-die.' Op een dag zei de Profeet tegen ons: «God is zelf vrede. Als iemand gaat zitten bij de *salaat*, laat hij dan zeggen: 'De begroetingen, de zegenwensen en alle goede dingen zijn van God. Vrede zij u, Profeet, en de genade en zegeningen van God. Vrede zij ons en de rechtschapen knechten Gods.' Want als hij dat zegt raakt het iedere rechtschapen knecht van God in de hemel en op

aaarde. En zeg verder: 'Ik getuig dat er geen god is dan God en ik getuig dat Mohammed Zijn knecht en Zijn gezant is.'

- 152 Van az-Zoebair ibn al-Awwaam: Als de Profeet zat bij de *salaat* plaatste hij zijn linkervoet tussen zijn dij en zijn scheenbeen; hij strekte zijn rechterbeen uit, legde zijn linkerhand op zijn linker-knie en zijn rechterhand op zijn rechterdij en gaf tekens met zijn vinger.
- 153 Van Abdallah ibn Amr: Mij was verteld dat de Profeet had gezegd: 'De *salaat* van een man als hij zit is de helft van de gewone *salaat*.' Toen kwam ik bij de Profeet en trof hem aan terwijl hij de *salaat* zittend verrichtte. Ik legde mijn hand op zijn hoofd. Hij zei: 'Wat is er, Abdallah?' Ik zei: 'Mij is verteld, Profeet, dat u gezegd hebt: 'De *salaat* van een man als hij zit is de helft van de gewone *salaat*,' en nu doet u het zelf zittend!' 'Ja,' zei de Profeet, 'maar ik ben niet als een van jullie.'
- 154 Van Abdallah ibn Sjakiek: In Perzië was ik ziek en deed ik de *salaat* zittend. Ik heb Aisja er eens naar gevraagd en zij zei: 'De Profeet heeft nachten lang de *salaat* verricht; als hij het staand deed maakte hij de buigingen staand, en als hij het zittend deed boog hij zittend.'
- 155 Van Djabir: Toen de Profeet ziek was deden wij de *salaat* achter hem terwijl hij zat. Aboe Bakr liet de mensen zijn 'God is groot!' horen. Toen keek de Profeet onze kant op en zag dat wij stonden. Hij gaf ons een teken te gaan zitten en wij volgden hem zittend in de *salaat*. Na afloop zei hij: 'Bijna hadden jullie daarnet gehandeld als de Perzen en Romeinen, want zij staan op voor hun koningen terwijl die zitten. Doe dat niet, maar volg jullie imam. Als hij staand de *salaat* verricht doen jullie het ook staand, en als hij het zittend doet, doe het dan zittend.'
- 156 Van Aboe Mas'oeed al-Ansari: Er kwam een man bij de Profeet die zei: 'Ik blijf weg bij de ochtend-*salaat* vanwege die-en-die imam, omdat hij ons zo lang houdt.' En ik heb de Profeet nog nooit zo boos gezien bij een vermaning als die dag. Hij zei: 'Mensen! Sommigen onder jullie jagen de gelovigen weg. Wie voorgaat in

de *salaat* moet het kort maken, want er zijn ook oude en zwakke en gebrekkige mensen die meedoen.›

157 Van Ibrahiem: Alkama levert over van Abdallah ibn Mas' oed: De Profeet verrichtte eens de *salaat* (Ibrahiem zei: en ik weet niet of hij de *salaat* langer maakte of juist korter) en toen hij het ‹Vrede zij met u› had uitgesproken vroegen de mensen: ‘Profeet, is er iets nieuws met de *salaat*?’ ‹Hoezo?› vroeg hij. Ze zeiden: ‘U hebt toch juist zo-en-zo de *salaat* verricht?’ Toen draaide hij zich om, ging in de gebedsrichting staan, deed twee teraardewerpingen en zei het ‹Vrede zij met u›. Daarop wendde hij zich weer tot ons en zei: ‹Als er iets nieuws was met de *salaat* had ik het jullie wel laten weten, maar ik ben ook maar een mens en ik vergeet soms iets, net als jullie. Als dat nog eens voorkomt, maak mij daar dan op attent. En als iemand twijfelt of hij zijn *salaat* wel goed heeft gedaan, laat hij dan streven naar het juiste en hem afmaken, dan ‘Vrede zij met u’ zeggen en twee teraardewerpingen doen.›

158 Van Anas ibn Malik: De Profeet heeft gezegd: ‹Maak jullie rijen recht, want rechte rijen horen bij de volmaakte *salaat*.›

159 Van Djabir ibn Samoera: De Profeet kwam naar ons toe en zei: ‹Waarom zie ik jullie je handen opheffen alsof het staarten van onwillige paarden zijn? Bij de *salaat* moet je rustig zijn.› Wat later kwam hij weer bij ons en zag ons in kringen zitten en hij zei: ‹Waarom zie ik jullie in aparte groepjes zitten? Waarom stellen jullie je niet op in rijen, zoals de engelen doen bij hun Heer?› Wij vroegen: ‘Profeet, hoe doen de engelen dat dan?’ Hij antwoordde: ‹Zij maken de eerste rijen helemaal vol en laten geen ruimte open in de rij.›

160 Van Anas: De Profeet heeft gezegd: ‹Wie een *salaat* vergeten heeft moet hem inhalen zodra hij eraan denkt; dat is de enige boetedoening daarvoor. *En verricht de sala*at als je eraan denkt.› [20:14]

KLEDING BIJ DE SALAAT

161 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹Laat niemand de *salaat* verrichten met één kledingstuk aan zonder dat zijn schouder bedekt zijn.›

162 Van Moehammad ibn al-Moenkadir: Djabir verrichtte de *salaat* met alleen een lendendoek aan die hij om zijn nek had dichtgeknoopt; de rest van zijn kleren had hij op een driepoot gehangen. Iemand zei tegen hem: 'Jij doet de *salaat* met alleen een lendendoek aan?' 'Ja,' zei hij, 'dat doe ik zodat een sufferd als jij me kan zien. Dacht je dat er in de tijd van de Profeet iemand twee kledingstukken had?'

Verder zei Djabir: 'Ik heb gezien dat de Profeet de *salaat* verrichtte met één kledingstuk aan.'

163 Sa'ied ibn Jazied vroeg aan Anas ibn Malik of de Profeet de *salaat* verrichtte met sandalen aan. 'Ja,' zei hij.

164 Van Aisja: De Profeet verrichtte eens de *salaat* in een gewaad met ornamenten op de randen. Hij zei: 'Die ornamenten leiden mij af. Breng het naar Aboe Djahm en haal voor mij een grof wollen kleed!'

DE GEBEDSRICHTING

De koran (2:142-144) maakt melding van een verandering van de gebedsrichting (*kibla*) in de richting van de 'moskee van het heiligdom', dat is de Ka'ba te Mekka. De overlevering wil dat de moslims in de eerste tijd na Mohammeds emigratie naar Medina de *salaat* verrichtten in dezelfde richting als de joden, te weten naar Jeruzalem. De koranverzen die over deze verandering spreken (zie nr. 165, 166) noemen als een van de functies van de gebedsrichting het onderscheiden van de moslims van de andere religieuze gemeenschappen. In moskeeën is veelal een nis (*mih-raab*) aangebracht die de gebedsrichting aangeeft.

165 Van Ibn Oemar: Toen de mensen de ochtend-*salaat* verrichtten in Koebaa' kwam iemand hun zeggen: 'De Profeet heeft vannacht een openbaring gehad; hem is bevolen de Ka'ba als gebedsrichting te nemen [2:142-144], dus jullie moeten je daarheen richten.'

Eerst waren hun gezichten naar Syrië gericht en nu wendden zij zich naar de Ka'ba.

- 166 Van al-Baraa' ibn Azib: De Profeet verrichtte de *salaat* zestien of zeventien maanden lang in de richting van het Huis in Jeruzalem, maar hij wilde zich graag naar de Ka'ba richten; toen openbaarde God: *Wij zien wel hoe je gezicht rondkijkt in de hemel. Laten Wij je dus in een gebedsrichting wenden die je bevalt.* [2:144] Daarop wendde hij zich naar de Ka'ba. *De dwazen onder de mensen* – het waren joden – *zeiden: Wat heeft hen van hun vroegere gebedsrichting afgebracht?* Daarop werd geopenbaard: *Zeg: Aan God behoort het oosten en het westen. Hij leidt wie hij wil naar een rechte weg.* [2:142]
- 167 Van Moedjahid: Iemand zei tegen Ibn Oemar dat de Profeet in de Ka'ba was geweest. Ibn Oemar vertelt: 'Ik kwam daar zelf aan toen de Profeet alweer buiten stond, maar ik trof Bilaal aan, die tussen de deuren stond en hem vroeg ik: "Heeft de Profeet in de Ka'ba de *salaat* verricht?" "Ja," zei hij, "met twee buigingen, tussen de beide zuilen links als je binnenkomt. Daarna is hij naar buiten gegaan en heeft hij nog twee buigingen gedaan met zijn gezicht naar de Ka'ba.'"
- 168 Van Ibn Oemar: Toen de Profeet zich van Mekka naar Medina begaf, verrichtte hij de *salaat* op zijn rijkamelin, met als gebedsrichting de kant die het dier opging. Daarover werd geopenbaard: *Waarheen jullie je maar wenden, daar is Gods aangezicht.* [2:115]
- 169 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet verrichtte de vrijwillige *salaat* op zijn rijdier in welke richting het dier zich maar wendde, en hij deed de oneven *salaat* in het zadel, maar nooit een verplichte *salaat*.

DE SOETRA

De *soetra* is een voorwerp dat een persoon die de *salaat* verricht voor zich moet hebben of in de gebedsrichting neerlegt, zodat geen mensen, dieren of boze geesten voor hem langs kunnen komen en de *salaat* verstoren. De *soetra* kan van alles zijn: een speer of stok, een zadel, een kameel, een bed of de zuilen of de muur van de moskee. Er zijn tradities die streng en precies zijn over de *soetra* (nr. 181), terwijl andere zeggen dat de *salaat* door niemand of niets verstoord kan worden.

- 170 Van Ibn Oemar: De Profeet plantte altijd een korte speer in de grond en verrichtte de *salaat* met zijn gezicht daarnaar toe.
- 171 Van Abdallah ibn Oemar: Als de Profeet op een feestdag uitging beval hij ons zijn korte speer mee te nemen, die voor hem werd neergezet. Dan verrichtte hij de *salaat* met zijn gezicht daarnaar toe, en met de mensen achter hem. Zo deed hij ook als hij op reis was. De latere bevelvoerders hebben dat overgenomen.
- 172 Van Nafi': Ibn Oemar heeft mij overgeleverd: De Profeet zette altijd zijn rijkamelin overdwers neer en verrichtte de *salaat* met zijn gezicht daarnaar toe.
'En als het dier dan wegliep?' vroeg ik Ibn Oemar.
Dan nam hij het zadel, zette het recht en gebruikte dat als *soetra*.
- 173 Van Talha ibn Oebaidallah: De Profeet heeft gezegd: «Als iemand iets voor zich neerzet, zoals het achterstuk van een zadel, kan hij de *salaat* verrichten zonder zich erom te bekommeren wie daarachter langsloopt.»
- 174 Van Aboe Salih as-Sammaan: Ik zag Aboe Sa'ied al-Choedri op een vrijdag de *salaat* verrichten met een *soetra* voor zich. Een jongeman uit de Banoe Abi Moe'ait wilde voor hem langslopen, maar Aboe Sa'ied gaf hem een duw tegen zijn borst. De jongen keek nog eens goed maar zag geen andere mogelijkheid om er langs te komen. Hij probeerde weer voor Aboe Sa'ied langs te lopen, en nu gaf deze hem een hardere duw.
De jongeman begon hem uit te schelden en begaf zich vervolgens naar Marwaan, bij wie hij zijn beklag deed. Even later kwam Aboe Sa'ied zelf ook binnen. Marwaan zei: 'Wat heb je met deze broeder, Aboe Sa'ied?' Hij antwoordde: 'Ik heb de Profeet horen zeggen: «Als je de *salaat* verricht met een *soetra* voor je en iemand wil voor je langslopen, duw hem dan terug. En als hij niet wil wijken moet je geweld gebruiken, want hij is een satan.»'
- 175 Van Aboe Dzarr: De Profeet heeft gezegd: «Als iemand opstaat om de *salaat* te gaan doen dan moet er iets voor hem staan als *soetra*, bij voorbeeld het achterstuk van een zadel. En als er niet

zoiets als het achterstuk van een zadel voor hem staat, dan wordt zijn *salaat* onderbroken door een ezels, een vrouw of een zwarte hond.› Ik vroeg aan Aboe Dzarr: ‘Waarom juist een zwarte hond, en geen rode of gele?’ Hij zei: ‘Beste jongen, dat heb ik aan de Profeet gevraagd, net zoals jij het nu aan mij vraagt, en hij antwoordde: ‘Een zwarte hond is een satan.’

- 176 De vader van Aun ibn abi Djoehaifa heeft verteld: De Profeet verrichtte met ons in al-Bathaa’, met voor zich een lans, de middag-*salaat* met twee buigingen en de namiddag-*salaat* met twee buigingen. En voor hem liepen gewoon vrouwen en ezels langs.
- 177 Van Masroek: In Aisja’s aanwezigheid had iemand het over wat de *salaat* kan onderbreken: honden, ezels en vrouwen. Ze zei: ‘U stelt ons vrouwen gelijk met ezels en honden? Bij God, ik heb de Profeet de *salaat* zien verrichten terwijl ik op bed lag tussen hem en de gebedsrichting. En als ik even weg moest vond ik het niet prettig om overeind te gaan zitten en zo de Profeet te storen, dus dan sloop ik weg langs zijn voeten.’
- 178 Van Aisja: De Profeet was gewoon ’s nachts de *salaat* te verrichten terwijl ik languit tussen hem en de gebedsrichting lag, zoals een lijk op een baar.
- 179 Aboe-n-Nadr levert over van Boesr ibn Sa’ied: Zaid ibn Chalid stuurde mij naar Aboe Djahm om hem te vragen wat hij van de Profeet gehoord had over iemand die voor een ander langsloopt die de *salaat* aan het verrichten is. Aboe Djahm zei: ‘De Profeet heeft gezegd: ‘Als degene die voor iemand langsloopt die de *salaat* verricht wist wat hem te wachten staat, zou hij liever veertig ... blijven staan wachten dan voor hem langs te lopen.’
- Aboe-n-Nadr zei: Ik weet niet wat hij precies zei: veertig dagen, of maanden of jaar.
- 180 Van Ibn Abbaas: De Profeet ging in Mina voor in de *salaat* toen ik kwam aanrijden op een ezelin, en ik had toen bijna de puberteit bereikt. Ik ging vóór de rij langs, stapte af, stuurde de ezelin uit grazen en liep de rij in, en niemand maakte daar een aanmerking op.

- 181 Sahl heeft verteld: Tussen de plek waar de Profeet de *salaat* verrichtte en de wand was genoeg ruimte om een schaap door te laten.

TIJDEN EN AANTALLEN – VRIJWILLIGE SALAATS

Het aantal te verrichten *salaats* is in de koran niet vastgelegd. In 24:58 worden genoemd de *salaat* van de dageraad en de late avond-*salaat*. Het vers: *Neemt de salaats in acht en de middelste salaat* (2:238) veronderstelt een oneven aantal van minimaal drie *salaats*.

Volgens het lange verhaal over de hemelvaart van Mohammed* was het aantal verplichte dagelijkse *salaats* eerst vijftig geweest, maar weet Mohammed, op aandrang van Moesa, bij de Heer 'af te dingen' tot Hij het aantal terugbrengt tot vijf.

Het bestaan van tradities waarin twee *salaats* worden gecombineerd tot één (nr. 210, 211) doet vermoeden dat er ooit een tijd is geweest waarin het aantal *salaats* kleiner was dan vijf.

Volgens de koran is de *salaat voor de gelovigen een voorschrift op vaste tijden* (4:103). Over die tijden wordt echter niet veel gezegd: *aan de beide einden van de dag en in de nacht* (11:114; 20:130) of *bij zonsondergang tot het vallen van de nacht, en ook het reciet van de dageraad* (17:79).

In de tradities is echter precies vastgelegd binnen welke tijdspannen de verschillende *salaats* moeten worden verricht.

Naast de verplichte *salaats* zijn er ook vrijwillige, waarvan de nacht-*salaat* de belangrijkste is. De *witr-salaat* (hier vertaald als 'oneven *salaat*') is een *salaat* met een oneven aantal 'buigingen' (*rak'a's*). Verder zijn er *salaats* bij bijzondere aanleidingen: bij droogte, bij zons- of maansverduistering, bij begrafenissen.

- 182 Van Boeraida ibn al-Hoesaib: Er kwam een man bij de Profeet die hem vroeg naar de tijden voor de *salaat*. Hij zei: «Doe maar met ons mee!» Hij beval Bilaal de oproep te doen in het laatste donker van de nacht en verrichtte de ochtend-*salaat* in de ochtendschemering. Hij gaf bevel tot de middag-*salaat* toen de zon over haar hoogste punt heen was. Hij gaf bevel tot de namiddag-

* Ibn Ishaq, *Het leven van Mohammed*, blz. 90-91.

salaat toen de zon nog hoog aan de hemel stond. Hij gaf bevel tot de zonsondergangs-*salaat* toen de zon was ondergegaan. Tenslotte gaf hij hem bevel tot de late avond-*salaat* toen het avondrood was verdwenen.

De volgende dag beval hij hem de oproep te doen toen het al licht geworden was. Hij beval hem aangaande de middag-*salaat* toen het begon af te koelen. Hij gaf bevel tot de namiddag-*salaat* toen de zon nog wit en helder was, zonder geel erin. Toen beval hij hem de zonsondergangs-*salaat* te doen voordat het avondrood verdwenen was. Hij gaf hem bevel tot de late avond-*salaat* toen er een derde van de nacht (of iets minder) verstreken was.

De volgende ochtend vroeg hij: «Waar is de man die die vraag gesteld heeft? Tussen deze uitersten is telkens de tijd.»

- 183 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Als de rand van de zon verschijnt, wacht dan met de *salaat* tot ze hoger staat, en als de rand van de zon verdwenen is, wacht dan tot ze helemaal weg is.»
- 184 Toen Zaid ibn Arkam mensen de *salaat* zag verrichten in de voormiddag zei hij: Ze weten best dat de *salaat* op een ander tijdstip beter is. De Profeet heeft gezegd: «De *salaat* van de berouwvollen wordt verricht wanneer pas gespeende kamelen hun hoeven branden aan de grond.»
- 185 Van Aisja: Nooit heb ik de Profeet de vrijwillige voormiddag-*salaat* zien doen zonder dat ik hem zelf ook verrichtte. Als de Profeet iets naliet wat hij graag deed, dan was dat uit vrees dat de mensen het almaar zouden nadoen en die handeling hun als verplicht opgelegd zou worden.
- 186 Van Aboe Dzarr al-Ghifari: Wij waren op reis met de Profeet en de moëddzin wilde oproepen tot de middag-*salaat*. Toen zei de Profeet: «Wacht tot het wat koeler is!» Toen hij later weer wilde oproepen zei de Profeet: «Wacht tot wij de schaduw van de heuvels kunnen zien; die hevige hitte komt van het laaien van Djahannam.* Als het erg warm is, wacht dan met de *salaat* tot het koeler geworden is.»

* Djahannam is de hel (zie ook het register).

- 187 Van Aisja: De Profeet verrichtte de namiddag-*salaat* als de zon in mijn kamer kwam en er nog geen schaduw was.
- 188 Van Anas ibn Malik: De Profeet verrichtte de namiddag-*salaat* als de zon nog hoog aan de hemel stond. Als iemand naar de bovenstad liep stond de zon nog hoog als hij daar aankwam, en een deel van de bovenstad ligt op ongeveer vier mijl van Medina.
- 189 Van Aisja: De Profeet liet in mijn huis nooit na twee buigingen te verrichten na de namiddag-*salaat*.
- 190 Van Moechtaar ibn Foelfoel: Ik vroeg Anas ibn Malik naar de vrijwillige *salaat* na de namiddag-*salaat* en hij zei: ‘Oemar verbood zo’n *salaat* na de namiddag-*salaat*, maar in de tijd van de Profeet waren wij gewoon na zonsondergang twee buigingen te doen vóór de zonsondergangs-*salaat*.’
Toen vroeg ik hem: ‘Deed de Profeet dat zelf ook?’ Hij antwoordde: ‘Hij zag het ons doen; hij beval het ons niet en verbood het ons ook niet.’
- 191 Van Rafi’ ibn Chadiedj: Wij verrichtten met de Profeet de zonsondergangs-*salaat* op een ogenblik dat iemand die een pijl afschoot nog kon zien waar die terecht kwam.
- 192 Van Aboe Barza: De Profeet had er een hekel aan te gaan slapen voor de late avond-*salaat*.
- 193 Van Anas: De Profeet stelde de late avond-*salaat* uit tot middernacht. Nadat hij hem verricht had zei hij: ‘De mensen die de *salaat* eerder gedaan hebben slapen al, maar jullie hebben de *salaat* verricht zolang als jullie gewacht hebben.’
- 194 Van Aisja: De Profeet verrichtte ’s nachts de *salaat* in zijn kamer, die een lage, van boven open wand had, zodat de mensen de gestalte van de Profeet konden zien. Sommige mensen begonnen met hem mee te doen, en ze vertelden er de volgende ochtend over. De volgende nacht volgde weer een aantal mensen hem in de *salaat*, en zo ging het twee of drie nachten. Na de *salaat* ging de Profeet zitten en kwam niet naar buiten. Toen de mensen er

de volgende ochtend over begonnen zei hij: «Ik was bang dat jullie de nacht-*salaat* zou worden opgelegd.»

- 195 Van Aisja: De Profeet sliep in het begin van de nacht en bracht het eind wakend door. Als hij behoefte had aan zijn vrouw deed hij zijn wil met haar en ging weer slapen. Bij de eerste oproep tot de *salaat* sprong hij op, goot water over zich uit en als hij niet in staat van grote onreinheid verkeerde deed hij de kleine wassing, zoals een man doet voor de *salaat*, en dan verrichtte hij de *salaat* met twee buigingen.
- 196 Ibn Abbaas vertelde: Ik logeerde eens bij mijn tante Maimoena. De Profeet stond die nacht op, deed zijn behoefte en waste daarna zijn gezicht en zijn handen; daarna ging hij weer slapen. Toen stond hij nogmaals op, liep naar de waterzak, maakte het koordje los en deed een kleine wassing, tussen twee gewone kleine wassingen door, maar hij deed het niet te grondig, want dat had hij tevoren al gedaan. Toen stond hij op en verrichtte de *salaat*; ik stond ook op en rekte mij uit, omdat ik niet wilde dat hij zou zien dat ik op hem lette, en ook ik deed de kleine wassing. Hij stond op en verrichtte de *salaat*; ik ging links van hem staan, maar hij pakte mijn hand en leidde mij naar zijn rechterkant. De *salaat* van de Profeet in de nacht was compleet met dertien buigingen. Toen ging hij naar bed en viel zwaar ademend in slaap (hij ademde altijd zwaar als hij sliep). Toen kwam Bilaal bij hem en deed de oproep tot de *salaat*; hij stond op en deed de *salaat* zonder de kleine wassing te hebben verricht. En in zijn gebed zei hij onder andere: «O God! Maak licht in mijn hart, licht in mijn ogen, licht in mijn oren, licht aan mijn rechterzijde en licht aan mijn linkerzijde, licht boven mij en licht onder mij, en licht vóór mij en licht achter mij; maak een groot licht voor mij!»
- 197 Van Ibn Abbaas: Als de Profeet opstond voor de *salaat* in het holst van de nacht bad hij: «O God, U zij de lof. Gij zijt het licht der hemelen en der aarde. U zij de lof. Gij zijt de stut der hemelen en der aarde. U zij de lof. Gij zijt de Heer der hemelen en der aarde en van wie daar vertoeven. Gij zijt de Waarheid. Uw belofte is waar. Uw woord is waar. De ontmoeting met U is waar. Het paradijs is waar. De hel is waar. De jongste dag is waar. O God,

aan U geef ik mij over, in U geloof ik, op U verlaat ik mij, tot U bekeer ik mij. Met Uw hulp redetwist ik; aan U leg ik mijn zaak voor. Vergeef mij mijn vroegere en mijn latere zonden, die ik in het geheim en openlijk heb begaan. Gij zijt mijn God, er is geen God dan Gij.»

- 198 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Iedere nacht daalt God af naar de laagste hemel, als het eerste derde van de nacht voorbij is, en dan zegt Hij: ‘Ik ben de koning, Ik ben de koning; wie is er die tot Mij bidt, dat Ik hem verhoren zal? Wie is er die Mij om iets vraagt, dat Ik het hem geven zal? Wie is er die Mij om vergeving vraagt, dat Ik hem vergeven zal?’ En zo gaat Hij door tot de dageraad.»
- 199 Van Abdallah ibn Mas’oed: Bij de Profeet kwam eens een man ter sprake die de hele nacht sliep tot de morgen. De Profeet zei: «Dat is iemand bij wie de Satan in zijn oren heeft gepiest.»
- 200 Van Hammaam ibn Moenabbih: Dit is wat Aboe Hoeraira ons heeft overgeleverd van Mohammed, de gezant van God. Hij citeerde een aantal tradities, waaronder deze: De Profeet heeft gezegd: «Als iemand ’s nachts opstaat en zo slaperig is dat hij de koran verbastert en niet weet wat hij zegt, laat hij dan liever gaan slapen.»
- 201 Aboe Salama ibn Abd ar-Rahmaan vroeg aan Aisja: Hoe deed de Profeet de *salaat* in ramadan? Ze zei: De Profeet deed nooit meer dan elf buigingen, niet in ramadan en niet in enige andere maand. Eerst deed hij er vier, en vraag niet hoe mooi en lang die waren! Dan deed hij er nog vier, en vraag niet hoe mooi en lang die waren! Daarna deed hij er nog drie. Ik heb hem gevraagd: Profeet, slaapt u voor de oneven *salaat*? Hij antwoordde: «Aisja, mijn ogen slapen, maar mijn hart slaapt niet.» [Hooglied 5:2]
- 202 Van Djabir: Ik heb de Profeet horen zeggen: ‘Er is in de nacht een bepaald tijdstip, en als een moslim op dat tijdstip God om iets goeds vraagt voor deze of de komende wereld, geeft Hij hem dat; en dat geldt voor iedere nacht.’

- 203 Van Djabir: De Profeet heeft gezegd: «Als iemand bang is dat hij niet kan opstaan aan het eind van de nacht, laat hij dan de oneven *salaat* doen aan het begin ervan. Maar als iemand graag wil opstaan aan het eind van de nacht, laat hij dan aan het eind van de nacht de oneven *salaat* verrichten, want een *salaat* aan het eind van de nacht wordt [door de engelen] bijgewoond en dat is beter.» [17:78]
- 204 Van Aisja: De Profeet was gewoon 's nachts de *salaat* te verrichten, en als hij de oneven *salaat* deed zei hij: «Kom Aisja, sta op en doe de oneven *salaat*!»
- 205 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «De nacht-*salaat* gaat steeds in paren, en als je ziet dat de ochtend je inhaalt, doe dan de oneven *salaat* met één buiging.»
Iemand vroeg aan Ibn Oemar: «Wat betekent “steeds in paren”?» Hij zei: «Het “Vrede zij met u” uitspreken bij elke twee buigingen.»
- 206 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «De oneven *salaat* is er een met één buiging aan het eind van de nacht.»
- 207 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Haast je om de oneven *salaat* te doen voor de ochtend aanbreekt.»
- 208 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Streef ernaar de *salaat* niet te verrichten bij het opkomen of ondergaan van de zon, want zij komt op tussen de hoorns van de Satan.»
- 209 Van Nafi': Ibn Oemar levert over: De Profeet heeft gezegd: «Als het avondeten wordt opgediend en tegelijk het begin van de *salaat* wordt aangekondigd, begin dan te eten en eet rustig door tot je klaar bent.»
Ibn Oemar ging in zo'n situatie niet naar de *salaat* voordat hij klaar was met eten, ook als hij onder het eten het reciet van de imam hoorde.
- 210 Van Ibn Oemar: Als de Profeet op reis was en haast had combineerde hij de zonsondergangs-*salaat* en de late avond-*salaat*.

211 Van Ibn Abbaas: De Profeet combineerde de middag-*salaat* en de namiddag-*salaat* in Medina, zonder dat er gevaar was of zonder dat hij op reis was.

Op de vraag waarom hij dat had gedaan zei Ibn Abbaas: Hij wilde niemand in zijn gemeente in moeilijkheden brengen.

212 Van Abdallah ibn Mas'oud: Ik vroeg de Profeet: 'Wat is het beste van de goede werken?' Hij antwoordde: 'De *salaat* op de juiste tijd.'

'En wat daarna?'

⟨Liefde jegens de ouders.⟩

'En daarna?'

⟨De *djihaad* voor de zaak Gods.⟩

Toen zweeg ik verder, maar als ik hem nog iets had gevraagd, had hij mij nog meer gezegd.

213 Van al-Aswad: Ik vroeg aan Aisja: Wat deed de Profeet thuis? Ze antwoordde: 'Hij werkte voor zijn gezinsleden' (ze bedoelde: hij deed dingen voor zijn gezin) 'en als het tijd was voor de *salaat* ging hij daarheen.'

214 Van Djarier: Op een avond keken wij met de Profeet naar de volle maan en hij zei: 'Jullie zullen je Heer zien zoals jullie nu de maan zien. En jullie zullen elkaar niet hoeven te verdringen om Hem te zien. En als jullie kans zien als eersten een *salaat* te verrichten voor zonsopgang en voor zonsondergang, doe dat dan.' Daarop reciteerde hij: 'Verkondig de lof van je Heer voor zonsopgang en voor zonsondergang.' [50:39]

DE OPROEP TOT DE SALAAT

De tijden voor de vijf dagelijkse *salaats* worden aan de gelovigen bekend gemaakt vanuit de moskee, meestal vanaf de daartoe gebouwde minaret. De persoon die de oproep doet heet moëddzin, de oproep zelf heet *adzaan*.

De tekst van de oproep is hieronder gegeven in nr. 217. Bij de ochtend-*salaat* wordt daaraan nog toegevoegd: 'De *salaat* is beter dan slapen.' Ook deze zin is in een traditie terug te vinden, echter niet bij Boechari of Moeslim.

In de volgorde van de zinnen van de oproep en het aantal herhalingen maken de verschillende rechtsscholen kleine verschillen.

Op het ogenblik waarop de *salaat* daadwerkelijk begint wordt de tekst van de *adzaan* nog eens gezegd, maar met minder herhalingen; deze tweede *adzaan* heet *ikama*.

Wie de *salaat* niet in de moskee maar individueel gaat verrichten, wordt ook aanbevolen de oproep tot de *salaat* te doen (nr. 222, 223).

215 Van Abdallah ibn Oemar: Toen de moslims in Medina waren gekomen kwamen ze altijd samen om de tijden van de *salaat* vast te stellen; in die tijd riep nog niemand ze af. Toen zij daar op een dag over spraken zeiden sommigen: 'Laten we kleppers gebruiken, net als de christenen.' Anderen zeiden: 'Nee, een hoorn, net als de joden.' Oemar zei: 'Waarom sturen we niet een man om de *salaat* af te roepen?' Toen zei de Profeet: 'Bilal, sta op en roep de *salaat* af!'

216 Van Ibn Oemar: De Profeet had twee moëddzins: Bilal en Ibn Oemm Maktoem, die blind was.

217 Van Aboe Mahdzoera: Gods Profeet onderwees mij de oproep tot de *salaat*: 'God is groot. God is groot. Ik getuig dat er geen god is dan God. Ik getuig dat er geen god is dan God. Ik getuig dat Mohammed de gezant van God is. Ik getuig dat Mohammed de gezant van God is.' Daarop herhaalde hij: 'Ik getuig dat er geen god is dan God. Ik getuig dat er geen god is dan God. Ik getuig dat Mohammed de gezant van God is. Ik getuig dat Mohammed de gezant van God is. Kom tot de *salaat*. Kom tot de *salaat*. Kom tot het heil. Kom tot het heil.'

Ishaak voegde eraan toe: 'God is groot. God is groot. Er is geen god dan God.'

218 Van Aboe Sa'ied al-Choedri: De Profeet heeft gezegd: 'Als jullie de oproep horen, spreek dan na wat de moëddzin zegt.'

219 Van Abdallah ibn al-Moeghaffal: De Profeet heeft gezegd: 'Tussen de eerste en de tweede oproep tot de *salaat* ligt voldoende tijd

voor een *salaat*.> Dat zei hij drie maal, en de derde keer voegde hij eraan toe: <voor wie wil.>

- 220 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: <Als jullie de aankondiging van het begin van de *salaat* horen, loop er dan rustig en waardig naar toe, zonder haast te maken. Als jullie op tijd zijn, verricht dan de *salaat*, en als jullie er een mislopen, haal die dan later in.>
- 221 Van Abdallah ibn al-Harith: Op een regendag, toen de grond modderig was, preekte Ibn Abbaas voor ons, en toen de moëddzin was gekomen bij de woorden: ‘Kom tot de *salaat*!’ zei Ibn Abbaas dat hij moest roepen: ‘Doe de *salaat* thuis!’ De mensen keken elkaar verbaasd aan, maar Ibn Abbaas zei: ‘Dit is ook gedaan door iemand beter dan ik;’* het is een plicht.’
- 222 Van Malik ibn al-Hoewairith: De Profeet heeft gezegd: <Als je met zijn tweeën bent en het is tijd voor de *salaat*, roep dan op tot de *salaat*, kondig het begin van de *salaat* aan en laat de oudste als imam optreden.>
- 223 Al-Mazini levert over van zijn vader dat Aboe Sa’ied al-Choedri tegen hem zei: ‘Ik zie dat jij van schapen en van de woestijn houdt. Als je bij je schapen bent, of in de woestijn, en oproept tot de *salaat*, roep dan hard! Want alle geesten, mensen en dingen die het stembereik van de moëddzin horen zullen voor hem getuigen op de dag der opstanding. Dat heb ik gehoord van de Profeet.’
- 224 Van Djabir: Ik heb de Profeet horen zeggen: <Als de Satan de oproep tot de *salaat* hoort verwijderd hij zich zo ver als ar-Rauhaa’.> (Dat is zesendertig mijl** van Medina.)
- 225 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: <Als de oproep tot de *salaat* klinkt slaat de Satan al winden latend op de vlucht, om de oproep niet te horen. Daarna komt hij weer terug, en als de aankondiging van het begin van de *salaat* klinkt slaat hij weer op

* Namelijk de Profeet.

** Een mijl was naar schatting 2 kilometer.

de vlucht. Daarna komt hij terug om iemand in te fluisteren: Denk eens hieraan, denk eens daaraan! en dan denkt zo iemand aan dingen waar hij eerst niet aan dacht en weet tenslotte niet meer hoeveel van de *salaat* hij al gedaan had.›

VERKORTING VAN DE SALAAT OP REIS EN BIJ GEVAAR

- 226 Van Ibn Abbaas: God heeft de *salaat* opgelegd, door de tong van jullie Profeet, in de woonplaats met vier buigingen, op reis met twee, en als er gevaar dreigt met één.
- 227 Van Ibn Abbaas: De Profeet verrichtte negentien dagen lang de verkorte *salaat*; als wij op reis zijn doen wij hetzelfde en als we langer onderweg zijn verrichten wij de volledige *salaat*.
- 228 Sjoebā levert over van Jahja ibn Jazied al-Hoena'i: Ik vroeg Anas ibn Malik naar het verkorten van de *salaat*, en hij zei: 'Als de Profeet drie mijlen wegging, of drie parasangen'* (Sjoebā twijfelde), 'dan deed hij een *salaat* met twee buigingen.'
- 229 Jahja ibn abi Ishaak leverde over van Anas: Wij reden met de Profeet van Medina naar Mekka, en hij verrichtte al die tijd de *salaat* met twee buigingen, tot wij weer terug waren in Medina.
Ik vroeg hem: 'En hebben jullie enige tijd in Mekka doorgebracht?' 'Ja,' zei hij, 'tien dagen.'
- 230 Hafs ibn Asim levert over van Ibn Oemar: De Profeet verrichtte in Mina de *salaat* van de reiziger; Aboe Bakr en Oemar deden dat ook en Oethmaan deed het acht jaar lang (of misschien zei hij: zes jaar).
Hafs zei: 'Ibn Oemar verrichtte de *salaat* in Mina met twee buigingen en dan ging hij naar bed.' Ik zei: 'Maar oom, als u na deze nog eens twee buigingen deed?' Hij zei: 'Dan zou ik een volledige *salaat* hebben verricht.'
- 231 Van Anas: Ik verrichtte de middag-*salaat* met de Profeet in Medina met vier buigingen, en in Dzoe-l-Hoelaifa met twee.

* Een parasang was naar schatting 6 kilometer.

- 232 Haritha ibn Wahb: Ik verrichtte met de Profeet de *salaat* in Mina, terwijl de mensen zo veilig waren als maar mogelijk was, met twee buigingen.
- 233 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft met één van de twee groepen een *salaat*-bij-gevaar gedaan met één buiging, terwijl de andere groep de vijand tegemoet ging. Toen ging de eerste groep weg en nam de plaats in van de andere, de vijand tegemoet, en de mannen van de tweede groep kwamen naar de Profeet, die hen voorging in een *salaat* met één buiging. Daarop sprak de Profeet het ‹Vrede zij met u› uit, en zo hadden beide groepen een *salaat* met één buiging verricht [4:102].
- 234 Ja'la ibn Oemajja heeft gezegd: Ik zei tegen Oemar ibn al-Chat-taab: ‹Het is geen misdaad voor jullie de *salaat* te verkorten als jullie bang zijn dat degenen die ongelovig zijn jullie zullen beproeven [4:101], maar nu zijn de mensen toch veilig?› Oemar antwoordde: ‹Dat vond ik ook vreemd en ik heb de Profeet ernaar gevraagd. Hij zei: ‹Het is een gave die God jullie geschonken heeft. Neem Zijn gave dus aan!›
- 235 Van Aisja, de vrouw van de Profeet: Toen de *salaat* werd opgelegd bestond zij uit telkens twee buigingen, in de woonplaats en op reis. De *salaat* voor op reis was zo vastgesteld, maar aan de *salaat* voor in de woonplaats werd iets toegevoegd.

DIVERSEN

- 236 Van Djabir: De Profeet heeft gezegd: ‹De beste *salaat* is er een waarin lang gestaan wordt.›
- 237 Van Aboe Hoeraira: De *salaat* zou beginnen en wij hadden ons al in rechte rijen opgesteld. Toen kwam de Profeet, maar zodra hij op zijn gebedsplaats was gaan staan herinnerde hij zich dat hij in een toestand van grote onreinheid verkeerde. ‹Wachten jullie hier!› riep hij tegen ons, en hij ging terug om de grote wasing te verrichten. Toen hij weer bij ons kwam droop het water nog van zijn hoofd. Hij sprak het ‹God is groot!› en wij verrichtten de *salaat* met hem.

- 238 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet zag speeksel zitten op de muur die de gebedsrichting aangaf en dat wreef hij weg. Toen liep hij op de mensen toe en zei: «Als iemand de *salaat* verricht moet hij niet recht vooruit spugen, want God is recht voor hem uit als hij de *salaat* verricht.»
- 239 Van Anas: De Profeet heeft gezegd: «Als iemand de *salaat* verricht spreekt hij vertrouwelijk met zijn Heer. Dus laat hij niet rechts van zich spugen, maar onder zijn linkervoet.»
- 240 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Werkelijk, als iemand zijn hoofd opricht voordat de imam dat doet, moet hij vrezen dat God zijn hoofd tot een ezelskop maakt, of hem de gedaante van een ezel geeft.»
- 241 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Een boze geest heeft gisteren onverhoeds geprobeerd om mijn *salaat* te onderbreken, maar God heeft hem in mijn macht gegeven en ik wilde hem wurgen. Ik dacht erover hem vast te binden aan een van de zuilen van de moskee, zodat jullie hem vanochtend allemaal zouden kunnen bekijken, maar toen herinnerde ik mij wat mijn broeder Soelaimaan gezegd had: ‘*Mijn Heer, vergeef mij en geef mij een koninkrijk dat niet zal toekomen aan iemand na mij*’ [38:35], en God dreef hem vernederd terug.»
- 242 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Als iemand opstaat om de *salaat* te doen en de Satan komt om hem in de war te brengen, zodat hij niet meer weet hoeveel van de *salaat* hij al gedaan heeft, laat hij dan zittend twee teraardewerpingen verrichten.»
- 243 Van Anas: Ik heb de *salaat* verricht met de Profeet, met Aboe Bakr, Oemar en Oethmaan, en geen van hen heb ik ooit horen reciteren: *In naam van God, de barmhartige, de genaderijke.**
- 244 Van Ibn Mas’oed: Een man kuste een vrouw en ging naar de Profeet om het hem te vertellen. Toen openbaarde God: *Verricht de*

* Deze woorden gaan vooraf aan iedere soera van de koran, behalve soera 9.

salaat aan de beide einden van de dag en in het begin van de nacht. Goede daden doen slechte verdwijnen. [11:114] Toen vroeg de man: ‘Profeet, is dit voor mij geopenbaard?’ ‘Voor heel mijn gemeente,’ antwoordde de Profeet.

- 245 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: ‘De *salaat* in de gemeente is zevenentwintig maal zoveel waard als de individueel verrichte *salaat*.’
- 246 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: ‘Als iemand de namiddag-*salaat* mist is het alsof hij beroofd is van zijn familie en zijn bezit.’
- 247 Aboe Hoeraira heeft gehoord dat de Profeet vroeg: ‘Als een van jullie een rivier voor zijn deur had waarin hij zich iedere dag vijf maal zou wassen, wat denk je, zou er dan nog vuil op hem blijven zitten?’
‘Nee, dan zou er geen enkel vuil op hem achterblijven.’
‘Zo is het ook met de vijf *salaats*: daarmee wist God de zonden weg.’
- 248 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Engelen verkeren onder jullie bij toerbeurt, ’s nachts en overdag, en zij komen samen bij de vroege ochtend-*salaat* en de namiddag-*salaat*. Dan klimmen die engelen op die de nacht bij jullie hebben doorgebracht, en hun Heer vraagt hun – al weet Hij het heel goed: ‘Hoe hebben jullie mijn knechten achtergelaten?’ Dan zeggen zij: ‘Wij hebben hen achtergelaten terwijl zij de *salaat* verrichtten, en we kwamen bij hen terwijl zij de *salaat* verrichtten.’

IN DE MOSKEE

- 249 Van Aboe Katada-s-Soelami: De Profeet heeft gezegd: ‘Als iemand de moskee betreedt moet hij een *salaat* met twee buigingen verrichten alvorens te gaan zitten.’
- 250 Van Katada, de gezel van de Profeet: Ik kwam de moskee binnen terwijl de Profeet tussen de mensen zat en ik ging erbij zitten. Toen zei de Profeet: ‘Wat heeft je belet twee buigingen te verrich-

ten voordat je ging zitten?) Ik zei: 'Profeet, ik zag U en deze mensen hier zitten.' Daarop zei de Profeet: 'Als iemand de moskee binnenkomt, laat hij dan niet gaan zitten voordat hij twee buigingen heeft gedaan.'

- 251 Van Aboe Hoemaid (of: Aboe Oesaid): De Profeet heeft gezegd: 'Als iemand de moskee binnenkomt, laat hij dan zeggen: 'O God, open voor mij de poorten van uw barmhartigheid!' En als hij naar buiten gaat, laat hij dan zeggen: 'O God, ik smeed U om Uw goedheid!'
- 252 Van Abbaad ibn Tamiem: Mijn oom heeft gezien hoe de Profeet in de moskee languit op de grond lag, met zijn ene been over het andere geslagen.
- 253 Van Boeraida ibn al-Hoesaib: Een man schreeuwde in de moskee: 'Wie had er geroepen om die rode kameel?' Toen zei de Profeet: 'Ik hoop dat je hem niet vindt. Moskeeën worden gebouwd voor bepaalde doeleinden!'
- 254 Oethmaan ibn Affaan zei, toen de mensen erover praatten dat hij de moskee van de Profeet wilde uitbreiden: 'Jullie praten te veel!' Ik heb de Profeet horen zeggen: 'Als iemand een moskee bouwt waarmee hij het aangezicht Gods zoekt, bouwt God er voor hem net zo een in het paradijs.'
- 255 Van Oekba ibn Amir: Terwijl wij in de galerij van de moskee* waren kwam de Profeet naar buiten en zei: 'Wie van jullie zou iedere ochtend naar Boethaan of naar al-Akiek willen gaan en dan terugkomen met twee kamelinnen met grote bulten, zonder iets strafbaars te hebben gedaan en zonder met zijn familie te breken?' 'Wij, Profeet,' riepen we, 'wij zouden dat willen!' Hij zei: 'Komt dan niet ieder van jullie 's morgens naar de moskee om twee verzen uit Gods boek te leren of te reciteren? Dat is beter voor hem dan twee kamelinnen; drie verzen zijn beter dan drie kamelinnen; vier verzen zijn beter dan vier kamelinnen, enzovoort.'

* Daar zaten gewoonlijk arme mensen.

- 256 Van Djabir ibn Abdallah: De Profeet heeft gezegd: «Wie van deze plant eet, namelijk knoflook» (en hij zei ook een keer: «Wie uien, knoflook of prei eet...»), «laat die niet dichtbij onze moskee komen, want de engelen hebben last van dezelfde dingen als menkinderen.»
- 257 Van Aboe Hoeraira: Een zwarte man (of: vrouw) die altijd de moskee aanveegde overleed. De Profeet vroeg naar hem en ze zeiden hem dat die persoon was overleden. Daarop riep de Profeet uit: «Waarom hebben jullie mij dat niet verteld? Toon mij zijn graf! (of: haar graf)» Hij ging naar het graf en verrichtte daar de *salaat* voor hem (of: haar).
- 258 Van Aboe Dzarr: Ik vroeg: «Profeet, welke moskee werd het eerst op aarde gezet?» Hij zei: «De Moskee van het Heiligdom.»
 «En welke daarna?»
 «De Verste Moskee.»
 «Met hoeveel tussentijd?»
 «Veertig jaar. En waar jullie ook zijn als het tijd is voor de *salaat*, verricht hem op die plek, want dat is een moskee.»

VROUWEN IN DE MOSKEE

- 259 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Verbiedt Gods dienstmaagden niet naar de moskeeën te gaan!»
- 260 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Als de vrouw van een van jullie om toestemming vraagt om naar de moskee te gaan, verbiedt het haar dan niet!»
- 261 Van Abdallah ibn Oemar: Ik heb de Profeet horen zeggen: «Verbiedt jullie vrouwen niet, naar de moskee te gaan, als zij jullie om toestemming daarvoor vragen!»
 Bilaal ibn Abdallah zei: «Bij God, maar natuurlijk verbieden wij ze dat!» Daarop liep Abdallah ibn Oemar op hem af en schold hem zo vreselijk uit als ik het hem nog nooit had horen doen, en hij zei: «Ik lever jou iets over van de Profeet en dan zeg jij: Bij God, wij verbieden ze dat!»

- 262 Van Ibn Oemar: Een vrouw van Oemar deed mee met de gemeenschappelijke ochtend-*salaat* en de late avond-*salaat* in de moskee. Iemand vroeg haar: 'Waarom ga jij uit? Je weet toch dat Oemar daar een hekel aan heeft en dat hij jaloers is?'
 'En wat zou hem beletten het mij te verbieden?'
 'De uitspraak van de Profeet: <Verbiedt Gods dienstmaagden niet naar Gods moskeeën te gaan,> die belet hem dat.'
- 263 Van Jahja ibn Sa'ied: Amra bint Abd ar-Rahmaan heeft Aisja, de vrouw van de Profeet horen zeggen: 'Als de Profeet had gezien hoe vrouwen zich tegenwoordig uitdossen dan had hij hun verboden naar de moskee te gaan, zoals dat ook de vrouwen uit de Israëlieten verboden was.'
 Ik vroeg Amra: 'Was het de vrouwen uit de Israëlieten dan verboden naar de moskee te gaan?' 'Ja,' zei ze.
- 264 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: 'Jullie moeten de vrouwen toestaan 's nachts naar de moskeeën te gaan.'
- 265 Van Aisja: Als de Profeet de ochtend-*salaat* verrichtte gingen de vrouwen weg, gehuld in hun wollen gewaden, onherkenbaar in het nachtelijk duister.
- 266 Van Oemm Atijja: Ons vrouwen werd bevolen de huwbare meisjes en de vrouwen die afgescheiden wonen buiten de moskee te houden.
- 267 Van Oemm Salama, de vrouw van de Profeet: In de tijd van de Profeet stonden de vrouwen op als ze klaar waren met het voorgeschreven 'Vrede zij met u', terwijl de Profeet en degenen die met hem de *salaat* verrichtten nog bleven. En als de Profeet opstond stonden ook de andere mannen op.*
- 268 Van Sahl ibn Sa'd: Ik heb mannen gezien die hun lendendoek om hun nek hadden geknoopt, als kleine jongens, omdat hun lendendoek niet groot genoeg was, en zo achter de Profeet de *salaat* verrichtten. Iemand zei: 'Vrouwen! Jullie moeten je hoofd niet opheffen voordat de mannen dat doen!'

* Zo konden de vrouwen apart weggaan.

Vrijdags komt in plaats van de middag-*salaat* een dienst in de moskee, die bestaat uit een preek, gevolgd door een *salaat* van slechts twee 'buigingen'. De preek (*choetba*) bestaat uit lofprijzingen van God en de Profeet, een opwekking van de gelovigen tot vroomheid en godsvrucht, en stichtelijke toespraken. Zij valt uiteen in twee delen: in het eerste wordt uit de koran gereciteerd, het tweede bevat onder andere een heilbede voor alle gelovigen en meestal uitdrukkelijk ook voor het staatshoofd. De imam preekt staand op de preekstoel (*minbar*) en hij gaat zitten gedurende de korte pauze tussen de beide delen.

De vrijdag is geen rustdag, zoals de joodse sabbat en de christelijke zondag. Het deelnemen aan de dienst in de moskee is verplicht, maar daarvoor en daarna kan er gewoon gewerkt worden (62:9-11).

- 269 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: 'Wij zijn het laatst gekomen, maar op de dag der opstanding zullen wij de eersten zijn, ofschoon Gods Boek aan de anderen eerder gegeven was dan aan ons. Dit is hun dag, de vrijdag, die hun was opgelegd, maar zij verschilden erover van mening. Daarop leidde God ons naar de vrijdag. De anderen komen later dan wij; de joden hebben morgen, de christenen overmorgen hun dag.'
- 270 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: 'Als iemand naar de vrijdag-*salaat* wil komen moet hij de grote wassing verrichten.'
- 271 Van Ibn Oemar: Een van de gezellen van de Profeet, die behoorde tot de eerste Emigranten, kwam op een vrijdag pas aanlopen toen Oemar ibn al-Chattaab al stond te preken.
 'Waarom ben je zo laat?' riep Oemar uit.
 'Ik had iets te doen en kwam pas thuis toen ik de oproep tot de *salaat* hoorde. Toen heb ik alleen nog de kleine wassing verricht.'
 'De kleine wassing! Maar je weet toch dat de Profeet de grote wassing voor de vrijdag-*salaat* heeft bevolen?'

- 272 Van Tawoes: Ibn Abbaas haalde aan wat de Profeet had gezegd over de grote wassing op vrijdag. Ik vroeg hem: ‘Moet iemand zich ook parfumeren of zijn haar invetten, als hij bij zijn eigen mensen is?’
 ‘Dat weet ik niet,’ antwoordde hij.
- 273 Van Aboe Sa’ied al-Choedri: De Profeet heeft gezegd: ‘Vrijdags is de grote wassing verplicht voor iedere volwassene, en tanden poetsen, en zich parfumeren naar vermogen.’
- 274 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Als iemand op vrijdag de grote wassing verricht met het oog op de grote onreinheid, en dan dadelijk gaat, dan is het alsof hij een kameel offert. Als iemand het tweede uur* gaat is het alsof hij een koe offert. Als iemand het derde uur gaat is het alsof hij een hoornige ram offert. Als iemand het vierde uur gaat is het alsof hij een kip offert. Als iemand het vijfde uur gaat is het alsof hij een ei offert. En als de imam naar buiten komt zijn de engelen aanwezig om naar het noemen van Gods naam te luisteren.’
- 275 Van Anas ibn Malik: De Profeet verrichtte de vrijdagssalaat als de zon over haar hoogste stand heen was.
- 276 Van Salama ibn al-Akwa’: Wij verrichtten altijd de vrijdagssalaat met de Profeet, en als we dan teruggingen gaven de muren geen schaduw waarin we beschutting konden vinden.
- 277 Djabir ibn Samoera heeft gezegd: De Profeet preekte staand en daarna ging hij zitten; dan stond hij weer op en preekte weer staand. En wie je vertelt dat hij zittend preekte is een leugenaar! Bij God, ik heb meer dan tweeduizend *salaats* met hem verricht.
- 278 Djabir ibn Abdallah vertelde: Terwijl de Profeet de vrijdagspreek aan het houden was kwam Soelaik al-Ghatafani eraan en ging zitten. ‘Soelaik,’ zei de Profeet, ‘sta op, doe twee buigingen, en houd ze kort.’ Toen zei hij: ‘Als iemand op vrijdag pas aankomt

* Hiermee is niet letterlijk een uur bedoeld.

als de imam al aan de preek bezig is moet hij twee buigingen verrichten en ze kort houden.»

- 279 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Als je vrijdags tijdens de preek van de imam tegen de man naast je zegt: ‘Luis-ter!’ ben jij degene die zit te kletsen!»
- 280 Van Djabir ibn Abdallah: De Profeet stond de vrijdagspreek te houden toen er een karavaan uit Syrië aankwam. De meeste mensen maakten rechtsomkeert en gingen naar de karavaan, tot er maar twaalf man bij de Profeet over waren. Toen werd dit vers over de vrijdag geopenbaard: *En als ze koopwaar zien of iets wat afleidt lopen zij daarheen en laten ze jou staan.* [62:11]
- 281 Van Salmaan de Pers: De Profeet heeft gezegd: «Als iemand op vrijdag de grote wassing verricht en zich grondig reinigt, zijn haar invet of zich parfumeert met wat hij in huis heeft, dan naar de *salaat* gaat en zich niet tussen twee anderen indringt, vervolgens de *salaat* volgens de voorschriften verricht en aandachtig luistert als de imam spreekt, dan wordt hem vergeven wat hij tussen deze dag en de vorige vrijdag heeft misdaan.»
- 282 Abdallah ibn Oemar en Aboe Hoeraira zeiden dat zij de Profeet op de planken van zijn preekstoel hebben horen zeggen: «Laat mensen ophouden de vrijdagen te verwaarlozen, of God zal hun harten verzegelen en zij zullen tot de onachtzamen gerekend worden.»
- 283 Sahl ibn Sa’d vertelde: Bij ons woonde een vrouw die op een landje met grondwater rode bieten verbouwde. Vrijdags rooide zij altijd een paar bieten; ze deed die in een pot, voegde een handvol gerst toe en kookte ze. De bieten namen daarbij de plaats in van soepvlees.
Na de vrijdags-*salaat* gingen wij altijd even die vrouw goedendag zeggen. Ze bood ons dan dit gerecht aan en wij aten het op. Om dat gerecht verheugden wij ons op de vrijdag.
- 284 Sahl vertelde: Wij verrichtten met de Profeet de vrijdags-*salaat* en daarna deden we een dutje.

- 285 Abdallah ibn Oemar: Ik moest dikwijls aan een versregel denken als ik naar het gezicht van de Profeet keek als hij de regen-*salaat* verrichtte. Hij kwam pas naar beneden als alle goten van water overliepen. De versregel is van Aboe Talib:

Hoe menig man die wolken met zijn gaaf gelaat
om regen vraagt; helper van wezen, der weduw toeverlaat.

- 286 Van Masroek: Op een keer kwam ik bij Ibn Mas'oe'd, die vertelde: 'Toen de Koerajieten* nog steeds niet de islam wilden aannemen, riep de Profeet Gods hulp tegen hen in en zij werden getroffen door een droogte, zodat zij daarin omkwamen en kadavers en botten aten. Toen kwam Aboe Soefjaan bij hem en zei: "Mohammed, jij zegt toch altijd dat familie in ere moet worden gehouden? Maar nu gaat je stam te gronde! Bid dus tot God." Daarop reciteerde de Profeet het vers: *«Kijk uit naar de dag dat de hemel een duidelijke rook zal afgeven.»* [44:10] Zij keerden echter terug naar hun ongeloof, en dat is het koranvers: *Op de dag dat Wij de grootste slag zullen toebrengen* [44:16], te weten de slag bij Badr.'

(Er wordt aan toegevoegd:) 'En de Profeet bad en hun werd regen gegeven, zeven dagen zonder ophouden. Toen de mensen klaagden over de vele regen riep hij: 'O God, rondom ons, niet op ons! De wolk trok verder en de mensen in de omgeving kregen regen.'

- 287 Van Aboe Ishaak: Abdallah ibn Jazied al-Ansari ging uit om de regen-*salaat* te verrichten, en Baraa' ibn Azib en Zaid ibn Arkam gingen met hem mee. Hij stelde zich met hen op, staande, zonder de preekstoel te bestijgen. Hij bad God om vergiffenis, verrichtte twee buigingen en reciteerde luid de koran. Tevoren had hij niet opgeroepen tot de *salaat* en had hij die ook niet verricht. Zo had Abdallah ibn Jazied het de Profeet zien doen.

* Koerajisj was de stam die Mekka bewoonde en waartoe ook de Profeet behoorde. De naam Koerajisj had een negatieve klank in de periode dat de Profeet vanuit Medina de Mekkanen bestreed.

- 288 Abbaad ibn Tamiem heeft Abdallah ibn Jazied al-Mazini horen zeggen: ‘De Profeet ging naar buiten, naar de gebedsplaats, en verrichtte de regen-*salaat*. Hij trok zijn bovenkleed andersom aan, terwijl hij zich in de gebedsrichting opstelde.’
- 289 Van Anas ibn Malik: De Profeet hief bij geen enkel gebed zijn armen op, behalve bij de regen-*salaat*; dan hief hij ze zo hoog op dat de blanke huid van zijn oksels te zien was.
- 290 Van Aisja: Als het stormde zei de Profeet: ‘O God, ik vraag U het beste van deze wind, het beste wat er zich in bevindt en het beste waarmee hij is losgelaten. Ik zoek bescherming bij U tegen het ergste van deze wind, het ergste wat er zich in bevindt en het ergste waarmee hij is losgelaten.’ Als het dan leek te gaan regenen verschoot hij van kleur en begon hij onrustig heen en weer te lopen, en als het echt ging regenen was hij opgelucht, dat zag ik aan zijn gezicht. Ik vroeg hem ernaar en hij zei: ‘Het had kunnen zijn, Aisja, zoals het volk Aad zei: *Toen zij het als donkere wolken op hun valleien zagen afkomen zeiden zij: dit zijn wolken die ons regen brengen.*’* [46:24]

DE SALAAT BIJ ZONSVERDUISTERING

- 291 Van al-Moeghiera ibn Sjoeb’a: Toen de Profeet nog leefde had er een zonsverduistering plaats op de dag dat zijn zoontje Ibrahiem stierf. De mensen zeiden: ‘De zon is verduisterd omdat Ibrahiem is gestorven,’ maar de Profeet zei: ‘De zon en de maan worden niet verduisterd omdat er iemand gestorven is of nog leeft. Als jullie een verduistering zien, verricht dan de *salaat* en bidt tot God.’
- 292 Van Abdallah ibn Amr: Toen er een zonsverduistering intrad tijdens het leven van de Profeet werd er opgeroepen tot een gemeenschappelijke *salaat*.
- 293 Van Djabir ibn Abdallah: In de tijd van de de Profeet was er een zonsverduistering op een zeer warme dag. De Profeet ging voor

* Het volk Aad werd echter door de storm vernietigd.

in de *salaat* en bleef zo lang staan dat zijn gezellen erbij neervielen. Toen deed hij twee buigingen en hield die lang aan, en ook zijn hoofd hield hij lang opgeheven. Vervolgens deed hij twee teraardewerpingen; daarop stond hij op en deed nog eens hetzelfde. Het waren vier buigingen en vier teraardewerpingen. Toen zei hij: «Al hetgeen waarin jullie terecht zullen komen is mij getoond. Het paradijs werd mij getoond tot ik zo dichtbij was dat ik een tros had kunnen pakken als ik ernaar gereikt had» (of hij zei: «ik reikte naar een tros maar kon er net niet bij»). «Ook de hel werd mij getoond. Ik zag daarin een vrouw uit de Israëlieten die werd gestraft om een kat die zij had vastgebonden en niet te eten had gegeven, en die zij ook niet had laten eten van de kleine dieren van het land. En ik zag Aboe Thoemama Amr ibn Malik die zijn ingewanden voortsleepte in de hel.»

Ze dachten toen dat de zon en de maan alleen verduisterd werden om de dood van een belangrijk man. Maar het zijn twee van Gods tekenen die Hij jullie toont. Als zij verduisterd worden, verricht dan de *salaat* tot zij weer zichtbaar zijn.

DOOD EN BEGRAFENIS

- 294 Van Aboe Sa'ied: De Profeet heeft gezegd: 'Spoor de stervenden aan te zeggen: Er is geen god dan God.'
- 295 Van Oemm Salama, de vrouw van de Profeet: Ik heb de Profeet horen zeggen: 'Als een knecht Gods wordt getroffen door een ramp en zegt: 'Wij zijn van God en tot Hem keren wij weer. O God, beloon mij voor deze ramp en geef mij er iets beters voor in de plaats!' dan zal God dat doen.'
- Ze voegde eraan toe: Toen mijn man gestorven was zei ik het zoals de Profeet mij had opgedragen, en God gaf mij iets beters in zijn plaats.*

ROUW

- 296 Oemm Salama heeft gezegd: Toen mijn man Aboe Salama gestorven was dacht ik: Hij was een vreemde in een vreemd land. Laat ik om hem rouwen op een manier waarover gesproken wordt. Ik had al voorbereidingen voor het rouwbeklag getroffen toen er een vrouw uit de bovenstad bij me kwam die mij wilde helpen. Zij kwam de Profeet tegen, die zei: 'Wil je de Satan binnenbrengen in een huis waaruit God hem al verjaagd heeft?'—en dat twee maal. Toen zag ik af van rouwbeklag, en ik huilde niet.
- 297 Van Abdallah ibn Oemar: Hafsa huilde om Oemar toen die stervende was. Hij zei: 'Kindje, bedaar! Weet je niet dat de Profeet heeft gezegd: 'Een dode wordt gestraft voor het gehuil van zijn familie?''

* Oemm Salama is daarna getrouwd met de Profeet.

- 298 Van Zainab bint abi Salama: Toen het bericht uit Syrië kwam dat Aboe Soefjaan gestorven was liet Oemm Habieba zich drie dagen daarna gele kleurstof brengen en wreef haar wangen en onderarmen daarmee in. Ze zei: 'Ik zou helemaal geen behoefte hebben mij op te maken als ik de Profeet niet had horen zeggen: 'Een vrouw die in God en de jongste dag gelooft mag niet langer dan drie dagen rouwen en onopgemaakt blijven om een dode, tenzij het haar echtgenoot betreft. Om hem rouwt zij vier maanden en tien dagen [2:234].'
- 299 Van Anas ibn Malik: Wij bezochten samen met de Profeet Aboe Saif de smid, de man van de voedster van Ibrahiem, de zoon van de Profeet. De Profeet nam Ibrahiem op zijn arm en kuste en knuffelde hem. Toen we later Aboe Saif weer bezochten overleed Ibrahiem. De ogen van de Profeet begonnen te tranen, en Abd ar-Rahmaan ibn Auf vroeg: 'Huult u, Profeet?' 'Ja, Ibn Auf,' zei hij, 'dat is een genade.' De Profeet huilde nog meer en zei: 'De ogen wenen en het hart is bedroefd. Maar wij willen alleen zeggen wat onze Heer behaagt. Ibrahiem, we zijn heel bedroefd dat je niet meer bij ons bent.'

HET AFLEGGEN

- 300 Van Oemm Atijja: De Profeet kwam bij ons toen wij bezig waren het lijk van zijn dochter te wassen. Hij zei: 'Was haar drie of vijf maal of nog vaker, met water en lotus, en gebruik de laatste keer kamfer. En laat het mij weten als jullie zover zijn.' Toen wij klaar waren riepen wij hem. Hij wierp ons zijn lendendoek toe en zei: 'Wikkel haar daarin.'
- 301 Van Ajjoeb: Hafsa leverde mij iets dergelijks over maar volgens haar traditie zei hij: 'Was haar een oneven aantal malen, drie of vijf of zeven maal. Begin aan de rechterkant, met die lichaamsdelen die ook bij de kleine wassing gewassen worden.'
En volgens Hafsa zei Oemm Atijja ook nog: 'Wij kamden haar haar en vlochten het in drie vlechten.'
- 302 Aisja, de moeder der gelovigen heeft gezegd: 'Toen de Profeet gestorven was werd hij in een gestreept Jemenitisch gewaad gewikkeld.'

DE SALAAT VOOR EEN DODE

- 303 Van Ibn Sjihaab: Voor ieder pasgeboren kind dat sterft moet de *salaat* verricht worden, ook voor een bastaard, want een kind wordt geboren met de natuurlijke aanleg om moslim te zijn. En als beide ouders zich moslim noemen, of als de vader moslim is maar de moeder van een andere godsdienst, dan moet voor een gestorven kind de *salaat* verricht worden als het na de geboorte geschreeuwd heeft. Er wordt geen *salaat* verricht als het niet geschreeuwd heeft, want dan is het een misgeboorte.
- 304 Van Djabir ibn Samoera: Er werd een man bij de Profeet gebracht die zelfmoord had gepleegd met pijlpunten, en hij verrichtte geen *salaat* voor hem.
- 305 Abbaad ibn Abdallah ibn az-Zoebair vertelde dat Aisja zei dat de baar van Sa'd ibn abi Wakkaas in de moskee gebracht moest worden, zodat daar de *salaat* voor hem verricht kon worden. Toen daar bezwaar tegen gemaakt werd zei ze: 'Wat vergeten de mensen toch snel! De Profeet heeft voor Soehail ibn al-Baidaa' nergens anders dan in de moskee de *salaat* verricht.'
- 306 Van Aboe Hoeraira: Op de dag dat de Profeet vernam dat de Nadjaasji* gestorven was ging hij met de mensen naar buiten naar de gebedsplaats, stelde hen in rijen op en sprak vier maal het <God is groot!> voor hem uit.
- 307 Van as-Sja'bi: De Profeet verrichtte de *salaat* bij het graf na de begrafenis, en hij sprak er vier maal het <God is groot!> bij uit.

DE BEGRAFENIS

- 308 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: <Maak haast met een begrafenis, want als het een rechtschapen mens was dan is het iets goeds waar je hem eerder laat aankomen, en als hij dat niet was is het een kwaad waarvan je je ontdoet.>

* De Nadjaasji is de Negus, de keizer van Ethiopië.

- 309 Van Aboe Sa'ied: De Profeet heeft gezegd: «Als jullie een begrafenisstoet zien, sta dan op, en wie ermee meeloopt moet niet gaan zitten voordat het lichaam is neergelaten.»
- 310 Van Wakid ibn Amr: Nafi' ibn Djoebair zag mij staan bij een begrafenis, terwijl hij zelf was gaan zitten om het neerlaten van het lichaam af te wachten. 'Waarom sta je?' vroeg hij me, en ik antwoordde: 'Ik wacht tot het lichaam wordt neergelaten, vanwege de traditie van Aboe Sa'ied al-Choedri.' Maar Nafi' zei: 'Mas'oed ibn al-Hakam heeft mij overgeleverd op gezag van Ali dat de Profeet eerst bleef staan en later ging zitten.'
- 311 Van Aboe Katada ibn Rib'i: Toen er een begrafenisstoet langskwam zei de Profeet: «Rust voor en rust van.»
 'Wat betekent dat, Profeet?'
 «Als het een gelovig mens was is er rust voor hem van de vermoeyenis van deze wereld; als het een verdorven mens was krijgen de andere mensen, de steden, de bomen en de dieren rust van hém.»
- 312 Aboe-l-Aswad vertelt: Toen ik in Medina aankwam was daar een ziekte uitgebroken. Ik zat bij Oemar ibn al-Chattaab en er kwam een begrafenisstoet langs en de mensen prezen de overledene. Oemar zei: 'Het is vastgesteld.' Er kwam een tweede stoet langs en weer prezen de mensen de overledene. 'Het is vastgesteld,' zei Oemar. Toen er een derde begrafenisstoet langskwam spraken de mensen misprijzend over de gestorvene. Oemar zei weer: 'Het is vastgesteld.' Ik vroeg hem: 'Aanvoerder der gelovigen, wat is er vastgesteld?' Hij antwoordde: 'Dat zei de Profeet altijd. Want als er vier personen gunstig voor een moslim getuigen zal God hem in het paradijs doen binnengaan.'
 'En als het maar drie getuigen zijn?' vroegen wij.
 'Ook bij drie getuigen.'
 'En als het er twee zijn?'
 'Dan ook.'
 Wij vroegen hem niet wat er zou gebeuren als het er maar één was.

HET GRAF

- 313 Amir ibn Sa'd ibn abi Wakkaas vertelde dat zijn vader tijdens zijn laatste ziekte zei: 'Maak voor mij een nis in de muur van het graf en zet bakstenen op het graf, zoals het gedaan is bij de Profeet.'
- 314 Thoemama ibn Sjoefajj vertelde: Wij waren met Fadala ibn Oebaid in het land van de Romeinen, op Rhodos, en daar stierf een vriend van ons. Fadala beval hem te begraven en het graf af te platten; hij zei: 'Ik heb de Profeet horen zeggen dat graven afgeplat moeten worden.'
- 315 Van Djabir: De Profeet heeft verboden graven te pleisteren, erop te zitten en er iets op te bouwen.
- 316 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: 'Je kunt nog beter op gloeiende kolen gaan zitten, zodat ze je kleren verbranden en je huid raken, dan dat je op een graf gaat zitten.'
- 317 Van Aboe Hoeraira: De Profeet bezocht het graf van zijn moeder; hij hilde en ook de mensen om hem heen werden tot tranen geroerd. Hij zei: 'Ik heb mijn Heer toestemming gevraagd, voor haar om vergeving te bidden, maar die is mij niet gegeven. Ik heb mijn Heer om toestemming gevraagd, haar graf te bezoeken en die is mij wel gegeven. Bezoek dus de graven, want die herinneren aan de dood.'

DE BESTRAFFING IN HET GRAF

- 318 Van Ibn Abbaas: De Profeet kwam eens langs een van de muren in Medina of Mekka en hoorde daar de stemmen van twee mensen die werden gestraft in hun graf. [6:93] De Profeet zei: 'Zij worden gestraft, maar niet voor een grote zonde. Nee, de ene heeft zijn geslacht niet gereinigd van de laatste urinedruppels; de andere is met lasterpraatjes rondgegaan.' Daarop riep hij om een palmtak, brak die in tweeën en legde op elk van beide graven een stuk. Toen de mensen vroegen waarom hij dat deed zei hij: 'Misschien wordt hun lot wat verlicht zolang deze takken niet verdord zijn.'

319 Katada levert over van Anas ibn Malik: De Profeet heeft gezegd: «Als een dode in zijn graf is gelegd en de begrafenisgangers zich verwijderen hoort hij het gedreun van hun sandalen. Dan komen er twee engelen bij hem, die hem overeind laten zitten en hem vragen: ‘Wat heb je altijd over die man, over Mohammed, gezegd?’ Als de dode een gelovige was zegt hij: ‘Ik getuig dat hij de knecht en de gezant van God is.’ Dan wordt er tegen hem gezegd: ‘Kijk, daar is je plaats in de hel; maar voor jou heeft God die verruild voor een plaats in het paradijs,’ en hij zal beide plaatsen kunnen zien.»

(Katada vult hier aan: Men zegt dat zijn graf dan zeventig el ruimer gemaakt wordt en wordt gevuld met groene planten tot de dag dat de doden worden opgewekt.)

DE ZAKAAT

Zakaat betekent in de koran 'weldadigheid,' 'aalmoezen geven'. Het is een van de zuilen van de islam. Als instituut is de *zakaat* een vermogensbelasting die door een islamitische overheid wordt geheven van mensen wier bezit het wettelijk minimum (*nisaab*) te boven gaat. Het vermogen van een moslim wordt daardoor gelouterd, geoorloofd (*halaal*) gemaakt (9:103; 70:24-25).

De opbrengst dient te worden verdeeld onder mensen die bijstand behoeven: *de aalmoezen zijn voor de armen en de behoeftigen, voor de inners ervan en voor hen wier harten verzacht moeten worden, voor het vrijkopen van slaven en voor schuldenaren, voor Gods zaak en voor de reiziger; het is een verplichting van God, en God is wetend en wijs.* (9:60) De *zakaat* kan worden afgedwongen, zie nr. 339.

De koran kent ook het woord *sadaka*, dat aanvankelijk synoniem was met *zakaat*, maar later dikwijls verwijst naar de niet-gereguleerde, vrijwillige aalmoes.

Aan het eind van de vastenmaand ramadan is de *zakaat*-nade-*fasten* (*zakaat al-fittr*) verschuldigd, een eenmalige liefdesgave voor die gelegenheid.

- 320 Van Ibn Abbaas: De Profeet stuurde Moe'aadz naar Jemen en zei tegen hem: ›Roep de Jemenieten op te getuigen dat er geen god is dan God en dat ik de gezant van God ben. Als ze daarmee instemmen, deel hun dan mee dat God hun vijf *salaats* per etmaal oplegt. Als ze daarmee instemmen, deel hun dan mee dat God hun een *zakaat* oplegt over hun bezit, die genomen wordt van de rijken en verdeeld onder de armen.›

- 321 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Een moslim is geen *zakaat* verschuldigd over zijn slaaf en zijn paard.»
- 322 Van Anas: Aboe Bakr schreef mij de volgende brief toen hij mij naar Bahrein stuurde:
‘In naam van de barmhartige, de genaderijke.
Dit is de verplichte *zakaat* die de Profeet de moslims heeft opgelegd en die hem door God bevolen is. Moslims van wie deze gevraagd wordt zoals het hoort moeten die afdragen, maar als er van iemand meer gevraagd wordt hoeft hij dat niet af te dragen.
Wie vierentwintig kamelen of minder bezit moet de *zakaat* opbrengen in de vorm van schapen: per vijf kamelen telkens één schaap.
Tussen vijftientwintig en vijfendertig kamelen: een eenjarige kamelin.
Tussen zesendertig en vijfenveertig kamelen: een tweejarige kamelin.
Van zesenvieftig tot zestig kamelen: een driejarige kamelin die drachtig kan worden.
Van eenenzestig tot vijfenzeventig kamelen: een vierjarige kamelin.
Van zesenzeventig tot negentig kamelen: twee tweejarige kamelinnen.
Van eenennegentig tot honderdtwintig kamelen: twee driejarige kamelinnen die drachtig kunnen worden.
Als het aantal kamelen groter is dan honderdtwintig moet als *zakaat* worden opgebracht: een tweejarige kamelin voor elke veertig dieren en een driejarige kamelin voor elke vijftig kamelen.
Wie slechts vier kamelen bezit hoeft geen *zakaat* op te brengen, maar misschien wil hij vrijwillig iets afstaan.
Als iemand vijf kamelen bezit moet hij één schaap afdragen.
De volgende *zakaat* geldt voor vrij grazend kleinvee:
Tussen veertig en honderdtwintig dieren: één schaap.
Tussen honderdtwintig en tweehonderd dieren: twee schapen.
Van tweehonderdeen tot driehonderd dieren: drie schapen.
Voor elk honderdtal meer: één schaap.
Wie maar één dier minder heeft dan veertig hoeft geen *zakaat* op te brengen, maar misschien wil hij vrijwillig iets afstaan.
Van zilver is de *zakaat* een veertigste deel.

Als iemand slechts de tegenwaarde van honderdnegentig dirham bezit hoeft hij geen *zakaat* op te brengen, maar misschien wil hij vrijwillig iets afstaan.’

323 Anas zei dat Aboe Bakr aan hem had geschreven wat God Zijn gezant had bevolen, en dat oude en gebrekkige dieren alsmede geitebokken niet passend zijn als *zakaat*, tenzij de ontvanger akkoord gaat.

324 Van Abdallah: De Profeet heeft gezegd: ‘De opbrengst van gronden die worden bewaterd door hemelwater, bronnen of grondwater is met een tiende te belasten. Een twintigste geldt voor gronden die met behulp van kamelen bewaterd worden.’

325 Van Aboe Sa’ied al-Choedri: De Profeet heeft gezegd: ‘Er wordt geen *zakaat* geheven op oogsten die minder bedragen dan vijf kameelvrachten. En evenmin op minder dan vijf kamelen, en op minder dan vijf ons zilver.’

326 Van Djarier ibn Abdallah: Er kwamen bedoeïenen bij de Profeet klagen dat de *zakaat*-ontvangers hen onrechtvaardig hadden behandeld. Toen zei de Profeet: ‘Zorg dat de ontvangers tevreden zijn.’

Djarier voegde eraan toe: Sinds ik dat gehoord had van de Profeet is er nooit meer een ontvanger ontevreden bij mij vandaan gegaan.

327 Van Amr ibn al-Harith: Zainab, de vrouw van Abdallah, vertelde: ‘Ik was in de moskee toen de Profeet tegen de vrouwen zei: ‘Brenge *zakaat* op, ook al zou het van jullie sieraden zijn!’

Zainab voorzag in het onderhoud van Abdallah en enkele weeskinderen die zij onder haar hoede had. Ze zei tegen haar man: ‘Ga jij de Profeet eens vragen of het genoeg voor mij is als ik jou en mijn weeskinderen verzorg uit de *zakaat* die ik moet opbrengen.’ Maar Abdallah zei: ‘Ga het hem zelf vragen!’

Ik ging dus op weg naar de Profeet. Bij zijn deur trof ik een vrouw uit de Helpers aan die iets dergelijks wilde vragen. Toen Bilaal langskwam vroegen wij hem: ‘Bilaal, vraag eens aan de Profeet of ik mijn man en de kinderen mag verzorgen uit de *zakaat*

die ik moet opbrengen. Maar vertel verder niets over ons!' Bilaal ging naar binnen en bracht de vraag over aan de Profeet.

‹Wie zijn die twee?› vroeg de Profeet.

‘Zainab.’

‹Welke Zainab?›

‘De vrouw van Abdallah.’

‹Ja, dat mag ze doen,› zei de Profeet. ‹En ze wordt dubbel beloond: omdat ze goed voor haar gezin zorgt en omdat ze *zakaat* opbrengt.›

- 328 Van Anas ibn Malik: Aboe Talha had de meeste dadelpalmen van de Helpers in Medina, en het liefste wat hij bezat was de palmentuin Bairahaa, die tegenover de moskee lag. De Profeet liep er dikwijls binnen en dronk dan van het heerlijke water daar.

Toen het vers was geopenbaard: *Jullie zullen de vroomheid niet verkrijgen voordat jullie bijdragen geven van wat jullie liefhebben* [3:92], liep Aboe Talha naar de Profeet toe en zei: ‘Het liefste van mijn bezittingen is Bairahaa; dat is een aalmoes voor God, waardoor ik hoop vroomheid te verkrijgen en een tegoed bij God, dus Profeet, doe ermee wat u maar wilt.’ De Profeet zei: ‹Heel goed, dat is nog eens bezit dat winst oplevert! Ik heb gehoord wat je zei, en ik vind dat je het moet besteden aan je naaste verwanten.› Dus verdeelde Aboe Talha het onder zijn naaste verwanten en zijn neven van vaderskant.

- 329 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft alle moslims, slaven en vrijen, mannen en vrouwen, jong en oud, de *zakaat*-na-de-vas ten opgelegd: een *saa*’ dadels of een *saa*’ gerst, en hij beval dat die afgedragen moest worden vóórdat de mensen naar de *salaat* gingen.

- 330 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet heeft de *zakaat*-na-de-vas ten bevolen: een *saa*’ dadels of een *saa*’ gerst. Ibn Oemar zei: De mensen stelden dat gelijk aan twee *moedd* tarwe.

HET GEVEN VAN AALMOEZEN

- 331 Van Aboe Sa’ied al-Choedri: Enkele Helpers vroegen de Profeet om een aalmoes en die gaf hij hun. Ze vroegen hem een tweede en een derde maal, en weer gaf de Profeet hun iets, tot hij zelf

niets meer had; toen zei hij: «Wat ik heb zal ik jullie niet onthouden. Maar wie bescheiden probeert te zijn, die geeft God bescheidenheid; wie God om bijstand vraagt die helpt Hij uit de nood, en wie volhardt, die schenkt God volharding. Niemand heeft ooit een gave gekregen die beter en groter is dan volharding.»

332 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet heeft vanaf de preekstoel gezegd, toen hij sprak over aalmoezen en het afzien van bedelarij: «De bovenhand is beter dan de onderhand; de bovenhand is immers de hand die geeft en de onderhand de hand die bedelt.»

333 Van Aisja: De Profeet werd door enkele van zijn vrouwen gevraagd: «Wie van ons zal de eerste zijn die u na uw dood in het graf volgt?» Hij zei: «Die met de langste arm.» Toen pakten de vrouwen een ellestok om hun armen op te meten, en Sauda bleek de langste te hebben.

Later begrepen wij dat met die ‘lange arm’ het geven van aalmoezen bedoeld was. Want zij stierf als eerste en gaf altijd graag aalmoezen.

334 Asmaa’ bint abi Bakr vertelde dat zij eens bij de Profeet kwam en dat hij zei: «Wees niet gierig, anders zal God voor jou ook gierig zijn. Geef zoveel aalmoezen als je kunt missen.»

335 Haritha ibn al-Wahb heeft de Profeet horen zeggen: «Geef aalmoezen, want er zal een tijd komen dat een man met zijn aalmoes rondloopt en niemand vindt die haar wil aannemen. Dan zal hij te horen krijgen: Als je er gisteren mee was gekomen had ik haar graag aangenomen, maar vandaag heb ik haar niet meer nodig.»

336 Van Aboe Mas’oed: Toen ons werd opgedragen aalmoezen te geven waren wij lastdragers. Aboe Akiel gaf een halve *saa*, en een ander gaf wat meer dan dat. De Halfhartigen* zeiden: «God heeft de aalmoes van deze man niet nodig, en die andere heeft het al-

* De Halfhartigen (*moenafikoen*) waren inwoners van Medina die Mohammed officieel steunden, maar op kritieke momenten aarzelend of onbetrouwbaar waren.

leen maar gedaan om indruk te maken.' Toen werd het vers geopenbaard: *Zij die over de gelovigen die vrijwillig geven kwaadspreken vanwege de aalmoezen, en over degenen die niets te geven hebben dan hun eigen inspanning* [9:79], enzovoort.

337 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Als iemand een aalmoes geeft ter waarde van een dadel die hij eerlijk verdient heeft – want God aanvaardt alleen wat wettig is – neemt God die in ontvangst met zijn rechterhand en laat haar groeien ten behoeve van de gever zoals iemand een jong dier grootbrengt, tot zij zo groot is als een berg.»

338 Van Aisja: Er kwam een vrouw met twee dochttertjes bij mij bedelen. Ik had maar één dadel in huis en die gaf ik haar. De vrouw verdeelde hem tussen haar dochttertjes zonder er zelf van te eten; toen stond ze op en ging weg.

Toen de Profeet bij ons kwam vertelde ik hem het voorval. Hij zei: «Als iemand omwille van deze meisjes ergens mee op de proef wordt gesteld, zullen zij voor hem een bescherming vormen tegen het hellevuur.»

339 Van Aboe Hoeraira: Toen de Profeet was gestorven en Aboe Bakr kalief was geworden, vielen sommige bedoeïenenstammen terug in het ongeloof. Oemar zei tegen Aboe Bakr: 'Hoe kun je tegen deze mensen ten strijde trekken? De Profeet heeft immers gezegd: «Mij is bevolen tegen de mensen te strijden zolang zij niet zeggen dat er geen god is dan God. Als zij dat wel zeggen zijn hun have en hun leven voor mij veilig, behalve wat zij schuldig zijn; voor het overige zal God met hen afrekenen.»'

Aboe Bakr bracht daartegen in: 'Bij God, ik zal beslist strijden tegen mensen die onderscheid maken tussen de *salaat* en de *zakaat*, want over vermogen is *zakaat* verschuldigd. Bij God, als ze mij de *zakaat* van een jaar weigeren die zij destijds de Profeet gegeven hebben, dan zal ik strijd tegen hen voeren.'

Oemar erkende: 'Bij God, het moet God geweest zijn die Aboe Bakr dit inzicht heeft gegeven. Nu begrijp ik dat het juist is.'

340 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Als God iemand rijkdom heeft gegeven, maar hij de *zakaat* niet opbrengt, dan zal

op de dag der opstanding zijn rijkdom hem verschijnen in de gedaante van een kale slang met twee blaasjes bij zijn bek. Deze wordt hem om de nek gehangen; hij bijt zich vast in zijn wangen en zegt: Ik ben je bezit, ik ben je schat.»

Daarop reciteerde hij: *‘Zij die gierig zijn met wat God hun in Zijn goedheid heeft gegeven, moeten niet denken dat dat goed voor hen is. Nee, het is slecht voor hen. Datgene waarmee zij gierig zijn geweest zal hun op de dag der opstanding om de nek worden gehangen.’* [3:180]

- 341 Van Aboe Dzarr: Ik kwam aan bij de Profeet en hij zei: «Bij Hem in wiens hand mijn ziel berust» (of: «bij Hem naast wie er geen andere god is,» of hoe zijn eed ook luidde), «ieder die kamelen of koeien of kleinvee bezit en niet opbrengt wat daarover verschuldigd is, zal op de dag der opstanding worden bezocht door de grootste en vetste beesten: zij zullen hem vertrappen met hun hoeven en stoten met hun hoorns. En als het laatste dier voorbij is zal het eerste weer terugkomen, totdat er recht gedaan zal worden tussen de mensen.»
- 342 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Bij Hem in wiens hand mijn ziel berust! Het is beter een touw te nemen, brandhout te verzamelen en het op je rug te dragen dan bij iemand te gaan bedelen, of hij nu iets geeft of niet.»
- 343 Van Anas ibn Malik: De Profeet heeft gezegd: «Als een mensenkind een vallei vol goud zou hebben zou hij een tweede vallei begeren, doch zijn mond zal slechts met stof gevuld worden. En God wendt zich om tot wie zich bekeert.»
- 344 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Rijkdom komt niet voort uit de veelheid van goederen; rijkdom is de rijkdom van de ziel.»

DE BEDEVAART NAAR MEKKA

De bedevaart naar het door Ibrahiem gestichte 'Huis', de Ka'ba in Mekka is een pijler van de islam. Iedere volwassen moslim is, als hij daartoe in staat is, verplicht één maal deze bedevaart te maken (3:97) in de maand *dzoe-l-hiddja* van de islamitische kalender. De ceremoniën zijn ingewikkeld: er is enigszins vorm aan gegeven door Aboe Bakr, die de bedevaart leidde in het jaar vóór Mohammeds dood, en natuurlijk bij uitstek door de Profeet zelf, tijdens zijn 'afscheidsbedevaart' in zijn sterfjaar.

Als de pelgrims het gewijde gebied rond Mekka naderen doen zij de grote wassing; vervolgens nemen zij de gewijde staat aan (*ihraam*). Zij dragen dan sandalen en twee ongenaaide of ongezoomde witte doeken, namelijk een lendendoek en een overkleed; zij mogen hun haar of nagels niet knippen, zich niet scheren of kammen en geslachtsverkeer is hun verboden. In het gewijde gebied heerst godsvrede; bloedvergieten is er verboden. Pas na afloop van de plechtigheden mag de gewijde staat weer verlaten worden. Bij het aannemen van de gewijde staat wordt de *talbia*-formule uitgesproken (nr. 349). Ook moet een pelgrim zijn intentie formuleren: neemt hij de gewijde staat aan voor een 'bezoek', voor een bedevaart of voor een combinatie van beide (2:196)? Bij dat laatste is er nog verschil of men tussen 'bezoek' en bedevaart de gewijde staat verlaat of deze aanhoudt.

De bedevaart begint veelal met een 'bezoek' (*oemra*; 2:158) aan de gewijde plaatsen te Mekka. Een bezoek kan het hele jaar door, dus ook los van de bedevaart, gebracht worden. Het bestaat uit: de zevenvoudige ommegang (*tawaaf*) rond de Ka'ba, waarbij de 'zwarte steen' in één van de hoeken wordt aangeraakt; zeven maal 'lopen' tussen as-Safa en al-Marwa, twee plekken in de naaste omgeving van Mekka; zich het haar laten knippen of afscheren te al-Marwa.

De bedevaart (*hadj*) is gebonden aan de maand *dzoe-l-hiddja*. De pelgrims hebben tevoren meestal al een 'bezoek' gebracht. Op 8 *dzoe-l-hiddja*, de zogenaamde *tarwia*-dag – wat dat betekent is onduidelijk – vertrekken zij naar Arafa, een vlakte ten oosten van Mekka. 9 *dzoe-l-hiddja* is de 'dag van Arafa'; men moet daar in de namiddag vertoeven, voor God 'staan' (*woekof*), wat wel wordt beschouwd als de kern van de bedevaart. De nacht wordt doorgebracht in Moezdalifa. 10 *dzoe-l-hiddja* is de dag van het slachtfest (*ied al-adha*), die in Mina wordt doorgebracht. Eerst wordt er met steentjes naar een steenhoop gegooid; vervolgens wordt het meegebrachte offerdier geslacht, ter herdenking van het offer van Ibrahiem (37:99-113), en tenslotte wordt het hoofd geschoren (degenen die de bedevaart niet meemaken slachten thuis). De drie volgende dagen heten *tasjriek*-dagen – wederom een onduidelijk woord. Deze worden in Mina doorgebracht; het zijn de dagen waarop het vlees van de offerdieren wordt opgegeten. De andere verplichting is het nogmaals met steentjes gooien, ditmaal naar drie steenhopen. De bedevaart wordt besloten met een afscheidsomweg rond de Ka'ba.

DE GEWIJDE STAAT

- 345 Van Aboe Hoeraira: In het jaar van de verovering van Mekka doodde de stam Choezaa'a een man uit de Banoe Laith, als wraak voor een man die zij gedood hadden. De Profeet werd op de hoogte gebracht, hij besteeg zijn rijdier en sprak: 'God heeft Mekka beschermd voor de olifant* en heeft het in de macht gegeven van Zijn gezant en de gelovigen. Niemand vóór mij mocht het ontwijden, niemand na mij mag het ontwijden; ook ik mocht het slechts korte tijd ontwijden en op dit ogenblik is het gewijd gebied. Doornstruiken worden er niet uitgerukt, bomen worden er niet omgehakt en een gevonden voorwerp mag alleen worden opgeraapt door iemand die daar melding van maakt. Voor iemand van wie een verwant gedood wordt zijn er twee mogelijkheden: hem wordt een bloedprijs gegeven of er vindt wedervergelding plaats.'

* De Ethiopische veldheer Abraha zou tevergeefs tegen Mekka zijn opgetrokken met een leger waarin zich olifanten bevonden (105:1-5).

Toen stond er een man op uit Jemen, die Aboe Sjaah heette; hij vroeg of dat opgeschreven kon worden. ‹Schrijf het op voor Aboe Sjaah,› zei de Profeet.

Een man uit Koeraisj zei: ‹Maar biezen, mogen die ook niet afgesneden worden? Wij gebruiken ze voor onze huizen en onze graven.›

‹Voor biezen geldt een uitzondering,› zei de Profeet.

- 346 Van Ibn Abbaas: Als plaatsen waar de pelgrims de gewijde staat aan moeten nemen stelde de Profeet vast: Dzoel-Hoelaifa voor de mensen uit Medina, al-Djoehfa voor de Syriërs, Karn al-Manazil voor de inwoners van de Nadjd en Jalamlam voor de Jemenieten. Deze plaatsen gelden voor mensen uit die gebieden en voor degenen die daar doorheen komen die een bedevaart willen maken of een bezoek willen brengen. En wie in het gewijde gebied van Mekka woont kan de gewijde staat aannemen op de plek vanwaar hij vertrekt, de Mekkanen zelfs in Mekka.
- 347 Van Abdallah ibn Oemar: Een man vroeg aan de Profeet: ‹Profeet, wat voor kleding moet iemand in de gewijde staat dragen?› De Profeet antwoordde: ‹Draag geen hemden, tulbanden, broeken, boernoezen of dichte schoenen; behalve als iemand geen sandalen heeft, dan kan hij schoenen dragen, maar dan moet hij ze onder de enkels afsnijden. En draag geen kleren die in aanraking zijn geweest met saffraan of stopwas.›
- 348 Van Aisja, de vrouw van de Profeet: Ik parfumeerde de Profeet als hij de gewijde staat aannam en als hij die verliet, vóór de laatste ommegang rond het Huis.
- 349 Van Abdallah ibn Oemar: De *talbia* van de Profeet luidde: ‹Tot Uw dienst, o God, tot Uw dienst! Tot Uw dienst, U hebt geen ander naast U, tot Uw dienst! U is de lof en de genade en het koningschap. U hebt geen ander naast U.›
- 350 Van Nafi': Als Ibn Oemar 's ochtends vroeg in Dzoel-Hoelaifa de *salaat* verricht had liet hij zijn kamelin zadelen. Als hij er eenmaal op zat wendde hij zich in de gebedsrichting en sprak de *talbia* uit tot hij het gewijde gebied van Mekka bereikte. Dat bleef

hij doen tot hij was aangekomen in Dzoe Toewa, waar hij de nacht doorbracht. En als hij 's ochtends de *salaat* wilde verrichten deed hij de grote wassing.

Hij beweerde dat de Profeet het ook zo had gedaan.

HET 'BEZOEK' (DE OEMRA)

- 351 Isma'iel levert over van Abdallah ibn Abi Aufa: De Profeet bracht het bezoek en wij deden met hem mee. Toen hij in Mekka was aangekomen maakte hij de ommegang rond de Ka'ba en wij ook; hij deed de loop tussen as-Safa en al-Marwa en wij net zo. Daarbij schermden wij hem af voor de Mekkanen, uit vrees dat iemand op hem zou schieten.*

Isma'iel vervolgt: Een van mijn vrienden vroeg aan Abdallah: 'Is de Profeet indertijd de Ka'ba binnengegaan?'

'Nee,' antwoordde hij.

- 352 Safwaan ibn Ja'la ibn Oemajja levert over van zijn vader: Een man die een tuniek aan had waarop saffraan zat (of: sporen van geel zaten) kwam bij de Profeet toen deze in Dji'rana was en vroeg hem hoe hij zijn bezoek moest brengen.

Op dat ogenblik kreeg de Profeet juist een openbaring; men had hem toegedekt met een kledingstuk.

Ik wilde de Profeet graag een keer zien terwijl hij een openbaring kreeg. Oemar zei tegen mij: 'Zou jij graag de Profeet zien als hij een openbaring krijgt?' Hij tilde een stukje van het kledingstuk op zodat ik naar de Profeet kon kijken. Hij maakte een snurkend geluid (als een jonge kameel, zei mijn vader geloof ik). Toen de openbaring voorbij was vroeg de Profeet: 'Waar is die man die vroeg hoe hij het bezoek moest brengen? Was de sporen van geel' (of: 'van saffraan') 'van je af en trek je tuniek uit; en doe bij het bezoek hetzelfde als bij de bedevaart.'

- 353 Van Abdallah ibn Oemar: Ik heb de Profeet gezien toen hij bij zijn aankomst in Mekka de zwarte hoek aanraakte bij zijn eerste

* Dit 'bezoek' vond plaats toen de Mekkanen Mohammed nog vijandig gezind waren. Bij het verdrag van Hoedaibia had de Profeet bedongen dat hij een *oemra* mocht maken.

ommeegang rond de Ka'ba. Drie van de zeven ommeegangen maakte hij in looppas.

354 Van Ibn Abbaas: Bij de afscheidsbedevaart reed de Profeet gedurende de ommeegang rond de Ka'ba op een kameel, en hij raakte de hoek aan met een kromstaf.

355 Van Abis ibn Rabie'a: Oemar liep naar de zwarte steen en kuste die. Hij zei: 'Ik weet dat je maar een steen bent, die goed noch kwaad kan doen. Ik zou je niet kussen als ik niet had gezien dat de Profeet jou kuste.'

356 Van Ibn Abbaas: De Profeet dronk staand uit de bron Zamzam.

357 Van Ibn Djoeraidj: Ataa' heeft mij overgeleverd: Toen Ibn Hisjaam de vrouwen verbood samen met de mannen de ommeegang te verrichten vroeg ik Ataa': 'Hoe kon hij dat doen? De vrouwen van de Profeet hebben het toch ook samen met de mannen gedaan?' En ik vroeg hem: 'Was dat vóór of na de openbaring over het afscheiden van de vrouw?' [33:53]

'Bij mijn leven, het was erna,' antwoordde hij.

'En in hoeverre kwamen de vrouwen daarbij in contact met de mannen?' vroeg ik.

'Helemaal niet! Aisja maakte de ommeegang apart van de mannen en kwam niet met hen in contact. En toen een vrouw tegen haar zei: "Moeder der gelovigen, laten we de zwarte steen gaan aanraken," weigerde Aisja dat. 's Nachts kwamen de vrouwen naar buiten, onherkenbaar door hun kleding, en maakten samen met de mannen de ommeegang, maar als zij de Ka'ba wilden binnengaan wachtten zij tot de mannen weer naar buiten waren gekomen.'

Oebaid ibn Oemair en ik bezochten Aisja toen zij verbleef in het laagland bij de Thabier.

Ik vroeg aan Ataa': 'Hoe was ze toen van jullie afgescheiden?' Hij antwoordde: 'Zij zat in een Turkse tent met een gordijn ervoor; verder was er niets tussen haar en ons, en ik zag dat zij een rood hemd droeg.'

358 Van Ibn Oemar: Als de Profeet de eerste ommegang rond het Huis maakte deed hij dat drie maal in looppas en vier maal in gewone pas. En als hij heen en weer liep tussen as-Safa en al-Marwa liep hij hard in het dal. Ibn Oemar deed het net zo.

359 Van Amr: Wij vroegen Ibn Oemar: ‘Mag een man gedurende het bezoek gemeenschap hebben met zijn vrouw voordat hij heen en weer heeft gelopen tussen as-Safa en al-Marwa?’

Ibn Oemar zei: ‘Toen de Profeet in Mekka was aangekomen maakte hij zeven maal de ommegang rond het Huis. Daarna verrichte hij een *salaat* met twee buigingen achter de “standplaats van Ibrahiem” en deed de loop tussen as-Safa en al-Marwa. *Werkelijk, in Gods gezant hebben jullie een goed voorbeeld.*’ [33:21]

Ik vroeg het ook aan Djabir ibn Abdallah, en die zei: ‘Nee, hij mag niet bij zijn vrouw komen voordat hij de loop tussen as-Safa en al-Marwa heeft gedaan.’

360 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet en een aantal van zijn gezellen lieten zich kaalscheren; anderen lieten hun haar kort knippen.

DE BEDEVAART

361 Ikrima levert over dat iemand Ibn Abbaas vroeg naar het combineren van het bezoek en de bedevaart. Hij antwoordde: ‘Bij de afscheidsbedevaart namen de Emigranten, de Helpers en de vrouwen van de Profeet de gewijde staat aan voor de bedevaart en wij ook. Toen wij in Mekka aankwamen zei de Profeet tegen ons: ‘Gebruik jullie gewijde staat voor de bedevaart om een bezoek te brengen, behalve als jullie een offerdier iets om de nek gehangen hebben.’*’

Wij maakten de ommegang om de Ka’ba en deden de loop tussen as-Safa en al-Marwa. Daarop begaven wij ons naar onze vrouwen en trokken onze gewone kleren aan.

Voorts zei de Profeet: ‘Wie een offerdier met iets heeft omhan-

* Om aan te duiden dat het dier bestemd was om geofferd te worden, bij voorbeeld een oude sandaal of waterzak.

gen mag de gewijde staat niet verlaten voordat het dier de slachtplaats heeft bereikt.»

Op de avond van de *tarwia*-dag zei de Profeet dat wij de gewijde staat voor de bedevaart moesten aannemen. Wij vervulden de ritën van de bedevaart en deden de ommegang rond de Ka'ba en maakten de loop tussen as-Safa en al-Marwa; daarmee was onze bedevaart volbracht, alleen het offer moesten wij nog brengen, zoals God gezegd heeft: *...zoveel offergave als doenlijk is. Wie niets heeft moet tijdens de bedevaart drie dagen vasten en zeven dagen als jullie zijn teruggekeerd* [2:196] naar jullie steden. Een schaap is voldoende.

Zo combineerden zij in één jaar de bedevaart en het bezoek. God heeft dit in zijn Boek geopenbaard, en zijn Profeet heeft het door zijn *soenna* bevestigd en alle mensen toegestaan, behalve de inwoners van Mekka. Want God heeft gezegd: *Dit geldt voor degenen wier familie niet bij de moskee van het heiligdom woont.* [2:196]

De maanden voor de bedevaart waarvan God spreekt [2:197] zijn *sjawwaal*, *dzoe-l-ka'da* en *dzoe-l-hiddja*. Wie in deze maanden de bedevaart combineert met een bezoek moet een offerdier slachten of vasten.

- 362 Aisja vertelde: In het jaar van de afscheidsbedevaart gingen wij mee met de Profeet en wij namen de gewijde staat aan voor een bezoek. De Profeet zei: «Wie een offerdier bij zich heeft, laat die de gewijde staat aannemen voor een bedevaart en een bezoek tegelijk en die niet verlaten voordat hij ze allebei heeft gemaakt.» Toen ik in Mekka aankwam was ik ongesteld. Ik liep niet de ommegang rond het Huis, en niet tussen as-Safa en al-Marwa. Ik klaagde daarover tegen de Profeet en hij zei: «Haal je haar los en kam het, neem de gewijde staat aan voor de bedevaart en breng het bezoek maar niet.» Dat deed ik, en nadat wij de bedevaart hadden voltooid stuurde de Profeet mij met mijn broer Abd ar-Rahmaan naar Tan'iem, en vandaaruit bracht ik het bezoek. Hij zei: «Dit komt in de plaats van het bezoek dat je gemist hebt.»

Degenen die de gewijde staat hadden aangenomen voor een bezoek liepen de ommegang rond het Huis en tussen as-Safa en al-Marwa; daarna verlieten zij de gewijde staat. Daarna maakten ze nog een ommegang, apart voor de bedevaart, nadat ze uit

Mina waren teruggekeerd. Degenen die de bedevaart en het bezoek combineerden maakten maar één ommegang.

363 Ikrima ibn Chalid vroeg aan Ibn Oemar of het bezoek vóór de bedevaart gebracht mag worden. 'Ja,' zei hij, 'daar is niets op tegen. De Profeet heeft ook het bezoek gebracht vóór de bedevaart.'

364 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: 'Een bezoek is een boetedoening voor wat sinds het vorige bezoek is begaan. Het loon voor een vlekkeloos uitgevoerde bedevaart is niets minder dan het paradijs.'

365 Van Abdallah ibn Abbaas: Al-Fadl ibn Abbaas zat achterop bij de Profeet op zijn rijdier toen er een vrouw uit de stam Chath'am op hen afkwam om met de Profeet te spreken. Al-Fadl keek de vrouw eens aan, en zij keek ook naar hem, maar de Profeet draaide Fadls gezicht de andere kant op. De vrouw zei: 'Profeet, toen God Zijn knechten de bedevaart oplegde was mijn vader al een oude man en kon niet meer vast in het zadel zitten. Kan ik in zijn plaats de bedevaart maken?'

⟨Ja,⟩ zei de Profeet.

Dit gebeurde tijdens de afscheidsbedevaart.

366 Van Abdallah ibn Abbaas: De Profeet brak op vanuit Medina om de bedevaart te maken, nadat hij zijn haar had uitgekamd en ingevet. Hij droeg een lendendoek en een bovenkleed, en zijn gezellen net zo. De Profeet had geen enkel bovenkleed of lendendoek verboden te dragen, behalve met saffraan geverfde kleren die afgeven op de huid.

In Dzoe-l-Hoelaifa besteeg de Profeet 's ochtends zijn kamelin en reed de Baidaa' in. Daar namen hij en zijn gezellen de gewijde staat aan, en de Profeet hing iets om de nek van zijn offerdier. Dat was op 25 *dzoe-l-ka'da*.

Op 4 *dzoe-l-hiddja* kwam hij in Mekka aan. Hij maakte de ommegang rond het Huis en liep hard tussen as-Safa en al-Marwa. Omdat hij een offerdier met iets had omhangen verliet hij zijn gewijde staat niet. Hij steeg af in het hoogste deel van Mekka, bij al-Hadjoen, nog steeds in de gewijde staat voor de bedevaart. De

Profeet naderde na zijn ommegang de Ka'ba pas weer toen hij terugkwam van Arafa. Hij gaf zijn gezellen opdracht de omme-gang en de loop tussen as-Safa en al-Marwa te verrichten, zich het haar kort te laten knippen en daarna de gewijde staat te ver-laten. Dat gold voor diegenen die geen offerdier bij zich hadden, en mannen die hun vrouw bij zich hadden mochten gemeen-schap met haar hebben. Ook parfumeren en kleding naar belie-ven waren hun geoorloofd.

367 Van Abd al-Aziez ibn Roefai': Ik vroeg aan Anas ibn Malik: 'Weet jij waar de Profeet op *tarwia*-dag de middag-*salaat* en de namid-dag-*salaat* verricht heeft?'

'Ja, in Mina.'

'En waar verrichtte hij de namiddag-*salaat* als hij uit Mina naar Mekka terugkeerde?'

'In al-Abtah.' En hij voegde eraan toe: 'Doe het zoals de leiders van de bedevaart het doen.'

368 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet verrichtte de *salaat* in Mina met twee buigingen. Dat deden Aboe Bakr en Oemar ook, en Oethmaan in het begin van zijn kalifaat.

369 Van Djabir: De Profeet heeft gezegd: «Hier heb ik geslacht; heel Mina is slachtplaats, dus slacht jullie offerdieren bij de rij-dieren. En hier heb ik gestaan; heel Arafa is een plaats om te 'staan'. En hier heb ik gestaan; heel Djam' is een plaats om te 'staan'.»

370 Van Oemm al-Fadl: De mensen twijfelden of de Profeet op de dag van Arafa vastte of niet. Daarom liet ik hem iets te drinken brengen, en dat dronk hij op.

371 Van Salim: Abd al-Malik schreef aan al-Haddjaadj dat hij zich tijdens zijn bedevaart precies aan de aanwijzingen van mijn vader Ibn Oemar moest houden. Op de dag van Arafa, toen de zon juist over zijn hoogste punt heen was, kwamen mijn vader en ik naar Mina. Mijn vader begaf zich naar de tent van al-Haddjaadj en riep hem. Al-Haddjaadj kwam naar buiten, gekleed in een met saffloer geverfde omslagdoek, en vroeg: 'Wat is er, Aboe Abd ar-

Rahmaan?’ Mijn vader zei: ‘Als u de *soenna* van de Profeet wilt volgen is het nu tijd om op te breken.’

‘Nu, op dit uur van de dag? Wacht nog even, dan giet ik wat water over mijn hoofd.’

Mijn vader steeg af en bleef wachten tot al-Haddjaadj naar buiten kwam. Toen reden we weg; al-Haddjaadj reed tussen mijn vader en mij in.

Ik zei tegen hem: ‘Als u de *soenna* van de Profeet wilt volgen moet u de preek kort houden en snel gaan “staan” in Arafa.’

Al-Haddjaadj keek vragend naar mijn vader, en die zei: ‘Ja, hij heeft gelijk.’

372 Oerwa levert over van zijn vader: Ik zat bij Oesama toen een man hem vroeg: ‘Hoe reed de Profeet bij de afscheidsbedevaart op de weg terug van Arafa?’ Oesama antwoordde: ‘In gestrekte draf, en als het kon reed hij hard.’

373 Van Abdallah: Ik heb maar twee keer gezien dat de Profeet de *salaat* buiten de vastgestelde tijd verrichtte. De zonsondergangs-*salaat* en de late avond-*salaat* in al-Moezdalifa combineerde hij met elkaar, en de volgende ochtend vroeg verrichtte hij de *salaat* vóór de vastgestelde tijd.

374 Van Oesama ibn Zaid: Toen de Profeet uit Arafa terugkeerde stapte hij onderweg af om te plassen; daarna deed hij een kleine wassing, maar niet volledig. Ik vroeg hem: ‘Gaan we hier de *salaat* verrichten?’ ‘Nee,’ zei hij, ‘straks.’ We reden tot al-Moezdalifa, daar verrichtte de Profeet de kleine wassing volledig. Daarop werd de zonsondergangs-*salaat* verricht. Nadat de mensen hun kamelen hadden verzorgd werd er weer een *salaat* aangekondigd, en tussen deze en de vorige had de Profeet geen andere *salaats* verricht.

375 Van Aisja: Ik vlocht de halsbanden voor de offerdieren van wol die ik bij me had.

376 Van Aboe Hoeraira: De Profeet zag een man die een offerdier voor zich uitdreef. Hij zei tegen hem: ‘Ga er maar op zitten!’
‘Maar het is een offerdier.’

⟨Ga er maar op zitten!⟩

Later zag ik hem er inderdaad op zitten; hij reed naast de Profeet en om de nek van het dier hing een sandaal.

377 Kais ibn Djoendab: Ik was bij de Profeet op de dag van het slachtfest. Hij verrichtte de *salaat*, hield een preek en zei: ⟨Wie heeft geslacht voordat hij de *salaat* heeft verricht moet een ander dier slachten in plaats van het eerste; wie nog niet had geslacht, laat die slachten in naam van God.⟩

378 Van Ibn Djoeraidj: Ataa' heeft ons overgeleverd dat Djabir ibn Abdallah zei: 'Wij aten eerst alleen op de drie dagen in Mina het vlees van onze offerdieren. Maar de Profeet gaf ons toestemming het ook daarna te eten: ⟨Eet het en eet er ook onderweg van.⟩'

Ik vroeg Ataa': 'Heeft Djabir gezegd: "...tot wij in Medina terug waren?"'

'Nee, dat heeft hij niet gezegd.'

379 Van az-Zoehri: Als de Profeet met steentjes gooide naar de steenhoop bij de moskee van Mina gebruikte hij daarvoor zeven kiezelstenen. En bij iedere steen die hij gooide riep hij: ⟨God is groot!⟩ Daarop liep hij naar de steenhoop toe en ging staan in de gebedsrichting; hij hief zijn armen omhoog, bad en bleef lang zo staan. Dan ging hij naar de tweede steenhoop en gooide ook daarop zeven steentjes. Bij iedere worp riep hij: ⟨God is groot!⟩ Daarop daalde hij linksom af tot bijna in het dal. Daar ging hij staan in de gebedsrichting; hij hief zijn armen omhoog en bad. Tenslotte liep hij naar de steenhoop bij al-Akaba, en ook daar gooide hij zeven kiezelsteentjes op, waarbij hij telkens ⟨God is groot!⟩ riep. Daarop verwijderde hij zich, zonder bij deze steenhoop te zijn blijven staan.

380 Van Ibn Abbaas: De mensen werd opgedragen de bedevaart te beëindigen met een ommegang om de Ka'ba, maar menstruerende vrouwen werden hiervan vrijgesteld.

381 Van Aboe Hoeraira: Iemand vroeg aan de Profeet wat het beste van de goede werken was.

⟨Geloof in God en Zijn Gezant.⟩

‘En welk daarna?’
‹De *djihaad* voor de zaak Gods.›
‘En dan?’
‹Een vlekkeloos uitgevoerde bedevaart.›

382 Van Aisja, de moeder der gelovigen: Ik vroeg: ‘Profeet, wij dachten dat de *djihaad*, het zich inspannen voor de zaak Gods, het beste van de goede werken was. Moeten wij ons niet inspannen?’
‹De beste *djihaad* is een vlekkeloos uitgevoerde bedevaart.›

383 Van Aboe Hoeraira: Ik heb de Profeet horen zeggen: ‹Wie de bedevaart voor God volbrengt, geen smerige taal uitslaat en zich niet misdraagt wordt weer zoals op de dag dat zijn moeder hem baarde.›

384 Van Abdallah ibn Amr: Tijdens de afscheidsbedevaart hield de Profeet halt en de mensen begonnen hem vragen te stellen.

‘Ik heb mij per ongeluk kaal geschoren voordat ik het offerdier geslacht had,’ zei een man.

‹Slacht het nu maar, het geeft niet.›

‘Ik heb per ongeluk het offerdier gekeeld voordat ik de steentjes gegooid had,’ zei iemand anders.

‹Gooi ze nu maar, het geeft niet.›

En op alle vragen die die dag gesteld werden over dingen die in de verkeerde volgorde gedaan waren antwoordde hij: ‹Doe het nu maar, het geeft niet.›

DE VASTEN

Vasten gedurende de maand ramadan van de islamitische kalender is een pijler van de islam. De basistekst in de koran is 2:183-187; van ramadan wordt daar gezegd dat het de maand is waarin de openbaring werd neergezonden, in wat elders (97:1-2) de 'nacht der beschikking' (*lailat al-kadr*) heet. Het vasten in die maand is verplicht; aanbevolen is het om ook te vasten op de *aasjoeraa*'-dag, de tiende van de maand *moeharram*. Bovendien geldt vrijwillig vasten als aanbevelenswaardig.

Een maand, en dus ook ramadan en de daaropvolgende maand, begint als na zonsondergang van de 29e dag de maan is waargenomen. Als de maan niet is waargenomen, bij voorbeeld omdat het bewolkt was, wordt een maand geacht dertig dagen te tellen.

Vasten in de maand ramadan houdt in dat een moslim zich onthoudt van alle spijs en drank en van geslachtsverkeer met zijn vrouw(en) van vroeg in de ochtend tot na zonsondergang. In de nacht is dat alles wel toegestaan; het verdient aanbeveling onmiddellijk na zonsondergang een kleinigheid (*fatoer*) te eten en vlak voordat het vasten weer begint nog een ontbijt (*sahoer*) tot zich te nemen. Vromen brengen de laatste tien dagen van ramadan graag met koranreciet in de moskee door (*i'tikaaf*); de gehele maand is overigens een tijd van loutering, bezinning en spiritualiteit.

Zieken, reizigers, menstruerende, zwangere en zogende vrouwen, alsmede kinderen en bejaarden zijn van de vasten vrijgesteld. Wie daartoe in staat is kan de vastendagen later inhalen of ter boetedoening een arme te eten geven (2:184).

Als de vastenmaand voorbij is wordt het 'kleine feest' of 'suikerfeest' (*ied al-fitr*) gevierd.

- 385 Salama ibn Akwa' vertelde: In de tijd van de Profeet werd in ramadan gevast door ieder die dat wilde; wie niet wilde deed het niet en kocht zich af door een arme te eten te geven, totdat het vers geopenbaard werd: *Wie van jullie die maand meemaakt moet daarin vasten.* [2:185]
- 386 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd, toen hij het had over ramadan: «Begin en eindig de vasten zodra je de maansikkel ziet. Als het bewolkt is, maak er dan een berekening van.»
- 387 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Wij zijn een ongeletterde gemeente: wij schrijven niet en wij rekenen niet. Een maand is soms zo en soms zo.» Daarmee bedoelde hij: soms negenen-twintig en soms dertig dagen.
- 388 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Een maand kan zo zijn of zo,» en hij spreidde daarbij drie maal de vingers van zijn handen, maar bij de derde keer trok hij zijn ene duim in.
- 389 Van as-Sja'bi: Toen het vers: *...totdat voor jullie een witte draad van een zwarte draad is te onderscheiden in de ochtendschemering* [2:187] werd geopenbaard, zei Adi ibn Hatim: 'Profeet, ik doe twee touwen onder mijn kussen, een wit en een zwart, om de nacht van de dag te onderscheiden.' Toen zei de Profeet: «Jouw kussen moet wel erg groot zijn, want met die draden is bedoeld: het donker van de nacht en de lichtheid van de dag.»
- 390 Van Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Als de nacht aankomt, de dag wijkt en de zon ondergaat, dan breekt een vastende zijn vasten.»
- 391 Van Anas ibn Malik: De Profeet heeft gezegd: «Jullie moeten ontbijten vóór het aanbreken van de dag, want op zo'n ontbijt rust zegen!»
- 392 Aisja heeft gezegd: 'De Profeet kuste altijd een van zijn vrouwen als hij vastte,' en ze lachte.

- 393 Aisja heeft gezegd: ‘De Profeet kuste mij altijd als hij vastte, maar wie van jullie kan zijn lid zo goed beheersen als de Profeet?’
- 394 Van Aboe Hoeraira: Wij zaten bij de Profeet toen er een man langskwam die zei: ‘Profeet, het is gedaan met mij!’
 De Profeet vroeg: ‘Hoezo, met je gedaan?’
 ‘Ik heb tijdens de vasten in ramadan met mijn vrouw geslapen.’
 ‘Heb je een slaaf die je ter boetedoening kunt vrijlaten?’
 ‘Nee.’
 ‘Kun je twee maanden achter elkaar vasten?’
 ‘Nee.’
 ‘Zie je kans om zestig armen te eten te geven?’
 ‘Nee.’
 Daarop kwam de man bij ons zitten. Intussen werd de Profeet een grote mand met dadels gebracht. Hij vroeg: ‘Waar is die man van zoëven?’
 ‘Hier ben ik,’ riep de man.
 ‘Neem deze dadels een geef ze als aalmoezen.’
 ‘Aan mensen die nog behoeftiger zijn dan ik, Profeet? Bij God, er is in Medina geen gezin dat ze harder nodig heeft dan het mijne!’
 Toen lachte de Profeet zo hard dat zijn hoektanden te zien waren en hij zei: ‘Ga ze dan maar naar jouw gezin brengen!’
- 395 Van Ibn Oemar: De Profeet vastte onafgebroken in ramadan, maar toen anderen dat ook deden verbood hij het hun.
 ‘Maar Profeet,’ zeiden ze, ‘u vast toch ook onafgebroken?’
 ‘Ik ben niet zoals jullie; mij wordt spijs en drank gegeven.’*
- 396 Van Ibn Abbaas: De Profeet liet zich aderlaten als hij vastte.
- 397 Van Aisja: De Profeet trok zich terug in de moskee gedurende de laatste tien dagen van ramadan.
- 398 Van Ibn Oemar: Enige gezellen van de Profeet werd de *nacht der beschikking* [97:3] getoond in hun droom, in de laatste week van

* Door God.

ramadan. De Profeet zei: «Ik zie dat jullie dromen overeenstemmen over die laatste week, dus wie hem zoekt moet hem in de laatste week zoeken.»

399 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Zoek hem – de nacht der beschikking – in de laatste tien dagen. Als iemand zwak is of het niet aankan moet hij zich in de laatste week niet laten kennen.»

400 Van Aboe Sa'ied al-Choedri: Eens trok de Profeet zich terug in de moskee gedurende de eerste tien dagen van ramadan, de middelste tien dagen trok hij zich terug in een ronde Turkse tent, voor de ingang waarvan een mat hing. Hij pakte de mat vast, trok die naar de tent toe, stak zijn hoofd naar buiten en sprak tegen de mensen, die dichtbij hem kwamen staan. Hij zei: «Ik heb mij de eerste tien nachten teruggetrokken, om die ene nacht te zoeken, en de middelste tien nachten ook. Nu is er [een engel] bij mij gekomen die zei: Hij is onder de laatste tien. Dus als iemand zich wil terugtrekken, laat hij dat doen,» en dat deden de mensen, samen met hem.

Verder zei hij: «Mij is in de droom de nacht der beschikking getoond in een oneven nacht, terwijl ik mij ter aarde wierp op de ochtend erna, temidden van modder en water.» Op de ochtend van de eenentwintigste, toen de Profeet opstond voor de ochtend-*salaat* regende het en lekte het in de moskee; ik zag modder en water. Toen de Profeet klaar was met zijn *salaat* kwam hij naar buiten, met modder en water op zijn voorhoofd en de punt van zijn neus. Het was de nacht van de eenentwintigste, dus een van de tien laatste.

VASTEN BUITEN RAMADAN

401 Moe'aadza-l-Adawijja vroeg aan Aisja, de vrouw van de Profeet: 'Vastde de Profeet iedere maand drie dagen?'

'Ja,' zei ze.

'Op welke dagen van de maand vastte hij dan?'

'Het kon hem niet schelen op welke dagen van de maand hij vastte.'

- 402 Van Aboe Hoeraira: Ik heb de Profeet horen zeggen: ‹Laat niemand op vrijdag vasten, tenzij hij ook op de dag daarvoor of daarna vast.›
- 403 Van Ibn Abbaas: Toen de Profeet naar Medina kwam zag hij dat de joden op *aasjoeraa*’-dag vastten. Hij vroeg hun waarom, en zij antwoordden: ‘Vandaag is voor ons een goede dag. Het is de dag dat God de Israëlieten redde van hun vijand; daarom vastte Moesa op deze dag.’ De Profeet zei: ‹Ik heb meer recht op Moesa dan jullie.› Daarop vastte hij op de *aasjoeraa*’-dag en zei dat wij dat ook moesten doen.
- 404 Van ar-Roebajji’ bint Moe’awwidz: Op de ochtend van *aasjoeraa*’-dag stuurde de Profeet boden naar de dorpen van de Helpers met de volgende boodschap: ‹Wie vanochtend iets gegeten heeft moet de rest van de dag ook niet vasten. En wie nog niets gegeten heeft moet blijven vasten.›
Wij vastten daarna op *aasjoeraa*’-dag en lieten ook onze kleine kinderen vasten. Van gekleurde wol maakten wij speelgoedjes en gaven hun die als ze huilden en om eten vroegen, tot het tijd was om de vasten te breken.
- 405 Van Aisja: Vóór de islam vastten de Koerajsieten op *aasjoeraa*’-dag, en de Profeet deed dat ook. Toen hij naar Medina geëmigreerd was vastte hij ook op die dag en zei dat wij dat ook moesten doen. Maar toen later de vasten in de maand ramadan verplicht was gesteld zei hij: ‹Wie voortaan op *aasjoeraa*’-dag wil vasten moet dat doen, en wie het wil laten die moet het laten.›
- 406 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹De beste vasten na ramadan is in Gods maand *moeharram*. En de beste *salaat* na de voorgeschrevene is de nacht-*salaat*.›
- 407 Aisja, de moeder der gelovigen, heeft gezegd: De Profeet vastte zoveel dat wij zeiden: ‘Hij breekt de vasten niet,’ en hij brak de vasten zo vaak dat wij zeiden: ‘Hij vast niet.’ Ik heb de Profeet nooit een hele maand zien vasten behalve in ramadan. En ik heb hem nooit méér zien vasten in een andere maand dan in *sja’baan*.

- 408 Oemm al-Fadl bint al-Harith vertelde: Bij mij zaten mensen eens te kibbelen over de vraag of de Profeet op de dag van Arafa gevestigd had. Sommigen zeiden van wel, anderen van niet. Maar ik heb hem zelf een schaal melk gestuurd terwijl hij op zijn kameel in Arafa vertoefde, en die heeft hij leeggedronken.
- 409 Ka'b ibn Malik heeft verteld dat de Profeet zijn vader en Aus ibn al-Hadathaan op de *tasjriek*-dagen uitzond om af te kondigen: 'Alleen gelovigen komen in het paradijs, en de dagen in Mina zijn dagen om te eten en te drinken.'
- 410 Aboe Oebaid, de vrijgelaten slaaf van Ibn Azhar heeft gezegd: Ik maakte het feest mee met Oemar; hij kwam de *salaat* verrichten en daarna hield hij een preek en zei: 'Op de volgende twee dagen heeft de Profeet verboden te vasten: de dag van het feest van het breken van de vasten, en de dag waarop jullie eten van je offerdier.'^{*}

VASTEN OP REIS

- 411 Van Aisja, de vrouw van de Profeet: Hamza ibn Amr al-Aslami, die dikwijls vastte, vroeg de Profeet: 'Moet ik op reis ook vasten?' De Profeet antwoordde: 'Als je wilt moet je vasten en als je niet wilt doe je het niet.'
- 412 Van Aboe Sa'ied al-Choedri: Wij maakten eens een strooptocht met de Profeet op de zestiende ramadan. Sommigen van ons vastten, anderen niet, en niemand nam de ander iets kwalijk.
- 413 Van Ibn Abbaas: Toen de Profeet van Medina naar Mekka reed vastte hij tot hij bij Oesfaan kwam. Daar liet hij zich water brengen. Hij hield het omhoog, zodat iedereen het zien kon, en dronk ervan, en hij vastte niet meer tot hij in Mekka aankwam. Dat was in ramadan.
- 414 Van Djabir ibn Abdallah: Toen de Profeet eens op reis was zag hij een menigte mensen om een man heen staan, die ze in de scha-

* Het slachtfest, in de bedevaartmaand.

duw hadden neergelegd. De Profeet vroeg: ‹Wat is er aan de hand?› Ze antwoordden: ‹Deze man vast.› De Profeet zei: ‹Op reis vasten heeft niets met vroomheid te maken.›

DIVERSEN

415 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹Als iemand vergeet dat hij aan het vasten is en per ongeluk toch eet of drinkt moet hij zijn vasten gewoon afmaken, want het is God die hem te eten en te drinken heeft gegeven.›

416 Van Aisja: De Profeet heeft gezegd: ‹Als iemand sterft terwijl hij nog iets te vasten had moet zijn naaste verwant in zijn plaats vasten.›

417 Van Ibn Abbaas: Er kwam een vrouw bij de Profeet die zei: ‹Profeet, mijn moeder is gestorven terwijl ze nog een maand te vasten had.›

‹Als zij een schuld had gehad, zou je die niet voor haar aflossen?›

‹Ja.›

‹Welnu, een schuld aan God verdient des te meer te worden afgelost.›

418 Aboe Hoeraira levert over van de Profeet: ‹Als iemand voor een maaltijd wordt uitgenodigd terwijl hij vast, dan moet hij zeggen: ‘Ik vast!’›

419 Van Ibn Abbaas: De Profeet was de vrijgevigste van alle mensen, en in ramadan, als hij Djibriel ontmoette, was hij nog vrijgeviger dan anders. Djibriel kwam in ramadan iedere nacht bij hem tot het donker week; dan legde de Profeet hem de koran [ter goedkeuring] voor. Ja, als Djibriel bij hem was was de Profeet nog vrijgeviger dan een wind die met regen gestuurd is.

420 Van Sahl ibn Sa’d: De Profeet heeft gezegd: ‹Zolang de mensen zich haasten de vasten te breken gaat het nog goed met hen.›

- 421 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Als ramadan begint worden de poorten van het paradijs geopend en de poorten van de hel gesloten, en de satans worden in ketenen geslagen.»
- 422 Van Sahl: De Profeet heeft gezegd: «Het paradijs heeft een poort die ar-Rajjaan genoemd wordt, en door deze poort gaan op de dag der opstanding alleen mensen binnen die gevestigd hebben, en niemand anders. Er zal gevraagd worden: Waar zijn degenen die gevestigd hebben? en dan zullen zij opstaan en niemand anders zal door deze poort het paradijs mogen binnengaan. En als ze zijn ingegaan wordt hij gesloten en gaat er niemand meer door naar binnen.»
- 423 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «God zegt: Ieder werk van een menskind is voor hem zelf, behalve de vasten: die is voor Mij, en Ik zal het belonen. Vasten is een schild. Als iemand een vastendag heeft dan moet hij geen smerige taal uitslaan en niet schreeuwen. En als iemand hem uitscheldt of ruzie zoekt dan moet hij zeggen: 'Ik vast!' Bij Hem in wiens hand Mohammeds ziel is: de mondgeur van iemand die vast is op de dag der opstanding zoeter voor God dan de geur van muskus. Iemand die vast heeft twee genoegens: als hij de vasten breekt is hij blij dat hij de vasten breekt, en als hij zijn Heer ontmoet is hij blij dat hij gevestigd heeft.»

DJIHAAD

Sommige moslims vatten de *djihaad* op als een zesde pijler van de islam. *Djihaad* betekent 'inspanning'; in de koran komt het woord nogal eens voor met de toevoeging 'op de weg Gods', dat is: voor Gods zaak. Meestal wordt het opgevat als militaire actie die wordt ondernomen om het gebied van de islam (*daar al-islam*) uit te breiden of te verdedigen. Ook wordt het gebruikt voor andersoortige inspanning ten behoeve van de islam.

Na Mohammeds Emigratie naar Medina werd het moslims eerst toegestaan zich te verdedigen (22:39-40); daarna werd al spoedig de plicht tot aanvallen geopenbaard in het 'afschaffende' vers 2:216.

De *djihaad* begon met de strooptochten die de Profeet en de zijnen ondernamen vanuit Medina tegen de toenmalige vijand, de Mekkanen. Hun karavanen werden overvallen en hun handelsroutes werden geblokkeerd; de slag bij Badr is hiervan een beroemd voorbeeld.

De *djihaad* is een plicht voor de gemeenschap; tegen de ongelovigen moet voortdurend oorlog gevoerd worden. Voordat het gebied der ongelovigen wordt binnengevallen dienen dezen echter te worden opgeroepen zich tot de islam te bekeren. Aanhangers van de boekreligies echter, vooral joden en christenen, konden onder bescherming (*dzimma*) van de islam blijven wonen in het gebied van de islam, op voorwaarde dat zij een hoofdelijke belasting (*djizja*, koran 9:29) betaalden. Op het Arabisch schiereiland werden echter geen joden en christenen toegestaan.

De *djihaad*, de strijd tegen de ongelovigen, is theoretisch de enige vorm van oorlog die is toegestaan in de islam. Een gewapend conflict tussen moslims onderling is verboden.

Groot is het loon van degenen die sneuvelen in de *djihaad*; dikwijls wordt ook gezegd dat martelaren rechtstreeks naar het paradijs gaan (nr. 448-454).

424 Van Ibn Abbaas: De Profeet heeft gezegd: «Na de verovering van Mekka is er geen Emigratie meer, maar wel een *djihaad* en een intentie.* Als jullie worden opgeroepen, ruk dan uit!»

425 Van de vader van Soelaimaan ibn Boeraida: Als de Profeet een aanvoerder aanstelde over een leger of een troep strijders beval hij deze vooral aan God te vrezen en goed te zijn voor de moslims die bij hem waren. Verder zei hij: «Onderneem strooptochten in de naam van God, voor de zaak Gods. Strijd tegen degenen die niet in God geloven. Onderneem strooptochten, maar eigen je niet oneerlijk buit toe. Pleeg geen verbondsbreuk, vermink de doden niet en dood geen kinderen. Als je de vijand, de heidenen, ontmoet, roep hen dan op tot drie dingen. Als zij ergens mee instemmen, aanvaard dat en laat hen dan met rust. Roep hen op tot de islam, en als zij daarmee instemmen, aanvaard het en laat hen dan met rust. Roep hen vervolgens op, over te gaan van hun gebied naar het gebied van de Emigranten, en vertel hun dat zij, als zij dat doen, dezelfde rechten en plichten hebben als de Emigranten. En als zij weigeren over te gaan, vertel hun dan dat zij zullen zijn als de moslim bedoeïenen, voor wie Gods oordeel evenzeer geldt als voor de gelovigen, maar die geen recht hebben op een deel van de buit, tenzij zij met de moslims meestrijden. En als zij dat weigeren, verlang dan van hen de hoofdelijke belasting. Als zij daarmee instemmen, aanvaard het en laat hen dan met rust. Als zij die weigeren, vraag dan God om hulp en vecht tegen hen. Als je de bewoners van een burcht belegert, en zij willen dat je hun de bescherming van God en Zijn profeet geeft, doe dat dan niet, maar geef hun alleen jouw eigen bescherming en die van je gezellen. Want als jullie het verbond verbreken, dan telt het

* Het formuleren van de intentie om een rituele handeling te gaan verrichten is verplicht. De werken worden door God beoordeeld naar hun intentie (zie nr. 23). Soms lijkt het formuleren van een intentie bijna een werk op zichzelf geworden. Volgens een late traditie is de intentie zelfs beter dan de handeling zelf; in ieder geval is zij zeer belangrijk. Het afzien van een kwade intentie is ook een goed werk (zie nr. 16).

minder zwaar om inbreuk te maken op jullie bescherming en die van jullie gezellen dan op de bescherming van God en Zijn gezant. Als je de bewoners van een burcht belegert en zij willen dat je hen onderwerpt aan Gods oordeel, doe dat dan niet, maar onderwerp hen aan jouw eigen oordeel. Want je weet niet of je Gods oordeel over hen juist zult treffen of niet.›

426 Van Abdallah ibn Amr: Er kwam een man bij de Profeet die toestemming vroeg om deel te nemen aan de *djihaad*.

De Profeet vroeg: ‹Zijn je ouders nog in leven?›

‘Ja,’ zei de man.

‹Span je dan in voor hen!›

427 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹Verlang niet naar een ontmoeting met de vijand, maar als je hem ontmoet, wees dan volhardend.›

428 Van Anas: Als de Profeet op strooptocht ging viel hij niet aan voordat het ochtend was, en als hij een oproep tot de *salaat* hoorde zag hij ervan af, maar als hij die niet hoorde viel hij aan zodra het ochtend was.

429 Van Aboe Moesa: Als de Profeet een van zijn gezellen ergens op af stuurde zei hij: ‹Breng hun blijde tijdingen en schrik ze niet af; maak het hun makkelijk en niet moeilijk.›

430 Van as-Sa’b ibn Djabatthama: De Profeet werd eens gevraagd over de kinderen van de heidenen: mocht er ’s nachts worden aangevallen, zodat misschien sommige van hun vrouwen en kinderen getroffen zouden worden? Hij antwoordde: ‹Die horen er nu eenmaal bij.›

431 Van Ibn Oemar: Op een van de krijgstochten van de Profeet werd er een vrouw gevonden die gedood was. Toen verbood de Profeet vrouwen en kleine kinderen te doden.

432 Van Ibn Oemar: De Profeet hakte de palmbomen van de Banoe-n-Nadier om en verbrandde ze. Daarover heeft Hassaan gedicht:

Een kleinigheid was voor de Banoe Loe'ajj
de vliegende vuurzee in al-Boewaira.

En daarover is geopenbaard: *Dat jullie palmbomen hebben omgehakt of op hun wortels hebben laten staan was met toestemming van God en opdat Hij de zondaars te schande zou maken.* [59:5]

433 Van Abdallah: Als de Profeet van een strooptocht terugkwam sprak hij drie maal het ‹God is groot!› uit en zei vervolgens: ‹Wij keren terug als God het wil, wij keren terug tot Hem, wij dienen Hem en loven Hem en werpen ons ter aarde voor onze Heer. God is zijn belofte nagekomen en heeft Zijn knecht geholpen; Hij alleen heeft de vijand op de vlucht gejaagd.›

434 Van Chalid ibn Ma'daan: Oemair ibn al-Aswad al-Ansi vertelde dat hij eens bij Oebada ibn as-Samit kwam, toen deze zich gevestigd had in de streek van Homs,* waar hij een huis had. Oemm Haraam, zijn vrouw, was bij hem, en die vertelde dat zij de Profeet had horen zeggen: ‹Het eerste leger van mijn gemeente dat een krijgstoct ter zee onderneemt zal het paradijs binnengaan.›

‘Zal ik erbij zijn, Profeet?’ vroeg Oemm Haraam.**

‹Ja, jij zult erbij zijn. En het eerste leger van mijn gemeente dat een krijgstoct onderneemt tegen de stad van Caesar*** zal vergiffenis geschonken worden.›

‘Zal ik erbij zijn, Profeet?’

‹Nee, daar zul je niet bij zijn.›

435 Van Oebaidallah ibn Abdallah ibn Oetba: Abdallah ibn Abbaas vertelde dat de Profeet een brief stuurde aan Kisra, de koning van Perzië, en hem opdracht gaf die naar de stadhouder van Bahrein te brengen, die hem dan verder zou brengen naar Kisra. Toen Kisra de brief gelezen had verscheurde hij hem.

Ik geloof dat Sa'ied ibn al-Moesajjab heeft gezegd dat de Pro-

* Homs is een stad in Syrië, tussen Damascus en Aleppo.

** Oemm Haraam bint Milhaan nam deel aan een zeeslag bij Cyprus en viel na terugkeer dood neer op het strand toen ze een rijdier wilde bestijgen.

*** Constantinopel, het huidige Istanboel.

feet tot God bad dat de Perzen volkomen aan stukken gescheurd zouden worden.

- 436 Oemar ibn al-Chattaab heeft de Profeet horen zeggen: «Ik zal de joden en de christenen verjagen van het eiland der Arabieren* en er alleen moslims overlaten.»
- 437 Van Aboe Hoeraira, van de Profeet: «Kisra zal te gronde gaan en na hem zal er geen Kisra meer zijn, en voorwaar, Caesar zal te gronde gaan en na hem zal er geen Caesar meer zijn. En hun schatten zullen verdeeld worden voor de zaak Gods.»

BUIT

- 438 Van Moes'ab ibn Sa'd: Mijn vader nam een zwaard uit het vijfde deel van de buit [8:41], ging ermee naar de Profeet en zei: 'Geef dit aan mij!' Maar de Profeet weigerde, en toen openbaarde God: *Ze vragen je naar de buit. Zeg: De buit is voor God en de gezant.* [8:1]
- 439 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Als jullie bij een stad komen en daar blijven, dan krijgen jullie een aandeel daarin. En als een stad ongehoorzaam is aan God en Zijn gezant, dan is het vijfde deel ervan voor God en Zijn gezant [8:41], en de rest is voor jullie.»
- 440 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet verdeelde de buit: twee delen voor een ruiter en één deel voor een strijder te voet.
- 441 Van Ibn Oemar: De Profeet zond een troep mannen de kant van de Nadjd op, en ik was erbij. Ze maakten een groot aantal kamele**n** buit. Hun aandeel daarin was twaalf kamele**n** (of: elf kamele**n**) de man en ze kregen elk nog een kameel extra.
- 442 Van Rafi': Wij waren met de Profeet in Dzoel-Hoelaifa en maakten schapen en kamele**n** buit. De Profeet stelde tien schapen gelijk aan één kameel.

* Het Arabisch schiereiland.

- 443 Van Abdallah ibn Moeghaffal: Ik kreeg tijdens de inname van Chaibar een zak met vet te pakken; ik klemde hem stevig vast en dacht: Hier geef ik nu eens niemand wat van. Toen draaide ik me om en daar stond de Profeet, met een glimlach om zijn mond.
- 444 Van Aboe Hoeraira: De Profeet ging in ons midden staan en sprak over oneerlijke toeëigening van buit, en dat dat een zeer ernstige zaak is. Hij zei: «Laat ik niemand van jullie op de dag der opstanding aantreffen met een blatend schaap, een hinnikend paard of een grommende kameel op zijn nek, of goud en zilver, of wapperende stukken stof, die dan zegt: Profeet, help mij! Ik zal tegen hem zeggen: 'Ik kan niets voor je doen; ik heb het je gezegd!'»

VROUWEN EN *DJIHAAD*

- 445 Van Anas ibn Malik: De Profeet nam Oemm Soelaim of andere vrouwen uit de Helpers soms mee als hij een krijgstoct ondernam; dan deelden zij water rond en zorgden voor de gewonden.
- 446 Van Anas: In de slag bij Hoenain pakte mijn moeder, Oemm Soelaim, een dolk die ze bij zich had. Aboe Talha zag haar en zei: 'Profeet! Hier is Oemm Soelaim met een dolk!' De Profeet vroeg haar: «Wat moet jij met een dolk?» Ze antwoordde: 'Als een van de heidenen dichtbij me komt snijd ik er zijn buik mee open.' De Profeet begon te lachen en daarop zei ze: 'Profeet, dood die lui die zo laat moslim zijn geworden, en alleen maar omdat ze door u verslagen zijn!' Toen zei de Profeet: «Oemm Soelaim, God heeft genoeg gedaan en Hij heeft wél gedaan.»
- 447 Van Aisja, de moeder der gelovigen: Ik vroeg de Profeet toestemming om deel te nemen aan de *djihaad* en hij zei: «Jullie *djihaad*, vrouwen, is de bedevaart.»

DE *DJIHAAD* ALS BESTE DER GOEDE WERKEN

- 448 Aboe Katada was erbij toen de Profeet opstond en sprak: «De *djihaad* voor de zaak Gods en het geloof in God zijn de beste der goede werken.» Toen vroeg een man: 'Profeet, wat denkt u, als ik

gedood word voor de zaak Gods, zal er dan verzoening voor mijn zonden zijn?' De Profeet antwoordde hem: 'Ja. Als je gedood wordt voor de zaak Gods, volhardend en rekenend op de beloning; als je voorwaarts gaat en niet op de vlucht slaat. Maar wat vroeg je precies?' De man herhaalde zijn vraag, en de Profeet antwoordde: 'Ja. Als je gedood wordt voor de zaak Gods, volhardend en rekenend op de beloning; als je voorwaarts gaat en niet op de vlucht slaat; behalve schulden: die blijven staan. Zo heeft Djibriel het mij gezegd.'

- 449 Van Djabir: Mijn vader werd bij de Profeet gebracht en voor hem neergelegd; zijn lijk was verminkt. Ik wilde de doek van zijn gezicht halen, maar mijn familie verbood mij dat. Toen de Profeet het geschreeuw van een klaagvrouw hoorde (er wordt ook overgeleverd: de dochter van Amr, of: de zuster van Amr) zei hij: 'Waarom huil je?' (of: 'Huil niet!') 'De engelen geven hem voortaan schaduw met hun vleugels.'
- 450 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: 'Bij Hem in wiens hand mijn ziel berust, iedereen die gewond raakt voor de zaak Gods—en God weet heel goed wie er gewond raakt—diens wond zal op de dag der opstanding de kleur van bloed hebben en de geur van muskus.'
- 451 Van Djabir: Een man zei: 'Profeet, waar zal ik zijn als ik word gedood?' 'In het paradijs,' antwoordde hij. Toen wierp hij de dadels weg die hij in zijn hand had en trok ten strijde tot hij gesneuveld was.
- 452 Van al-Moeghiera ibn Sjo'e'ba: Onze Profeet bracht ons deze boodschap over van zijn Heer: 'Wie van ons gedood wordt komt in het paradijs.' Oemar vroeg de Profeet: 'Zijn onze gesneuvelden niet in het paradijs, en die van hen in de hel?' 'Zo is het,' zei hij.
- 453 Van Anas ibn Malik: De Profeet heeft gezegd: 'Niemand die in het paradijs komt wil terugkeren naar deze wereld en met de aarde iets van doen hebben behalve een martelaar. Die verlangt ernaar naar deze wereld terug te keren om nog tien maal gedood te worden, om alle gunstbewijzen die hij ziet.'

- 454 Van Masroek: Wij vroegen Abdallah ibn Mas'oeed naar het vers: *Beschouwt degenen die gedood zijn voor de zaak Gods niet als doden; nee, zij zijn levend bij hun Heer en in hun onderhoud wordt voorzien.* [3:169] Hij zei: 'Wij hebben de Profeet ernaar gevraagd en Hij zei: 'Hun zielen zijn in de lichamen van groene vogels; zij hebben luchters die opgehangen zijn aan de troon. Zij pikken voedsel op waar zij maar willen in het paradijs; dan nestelen zij in die luchters. Eens zag hun Heer hen aan en vroeg: "Begeren jullie iets?" Zij zeiden: "Wat zouden wij moeten begeren? Wij pikken voedsel op in het paradijs waar wij maar willen." Hij vroeg het hun drie maal, en toen zij merkten dat zij niet met rust gelaten zouden worden, zeiden zij: "O Heer, wij willen dat U onze zielen terugbrengt in onze lichamen zodat wij nogmaals gedood kunnen worden voor Uw zaak!" Toen Hij zag dat zij nergens behoefte aan hadden werden ze met rust gelaten.'
- 455 Van Aboe Hoeraira: Er kwam een man bij de Profeet die zei: 'Wijs mij een goed werk aan dat gelijkwaardig is met de *djihaad*.' Hij antwoordde: 'Ik ken er geen. Of kun je soms, als de strijder is uitgetrokken, je moskee ingaan en zonder te verslappen de *salaat* verrichten en tegelijk vasten zonder de vasten te breken?'
'Wie zou dat kunnen?' zei de man.
- 456 Van Aboe Moesa: Er kwam een man bij de Profeet die vroeg: 'Sommige mensen trekken ten strijde om buit te maken, andere om roem te vergaren of om te laten zien hoe dapper ze zijn. Wie strijdt er nu voor de zaak Gods?' De Profeet antwoordde: 'Wie strijdt om het woord Gods de hoogste plaats te geven, die strijdt voor de zaak Gods.'
- 457 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: 'Wie een paard houdt voor de zaak Gods, gelovend in God en dat Hij Zijn belofte zal nakomen, zal het voer en het water ervoor, en ook de mest en de urine, op de dag der opstanding terugvinden op zijn weegschaal.'

HUWELIJK EN GESLACHTSVERKEER

Een vrouw wordt ten huwelijk gegeven door haar *wali*, haar naaste mannelijke bloedverwant. In de meeste gevallen is de toestemming van de bruid noodzakelijk; een vrouw mag onder bepaalde omstandigheden door haar vader of grootvader ook tegen haar wil worden uitgehuwelijkt. Een vrouw kan ook zelf het initiatief tot een huwelijk nemen.

Een meisje kan op zeer jeugdige leeftijd worden uitgehuwelijkt (nr. 469), haar toestemming is dan niet vereist. De voltrekking van het huwelijk vindt in zo'n geval plaats nadat het meisje geslachtsrijp geworden is.

Een man kan maximaal vier vrouwen hebben, op grond van koran 4:3. Hij kan niet trouwen met de naaste bloedverwanten die zijn genoemd in 33:50.

De man geeft zijn vrouw een bruidsschat, die in de koran ook wel loon genoemd wordt (4:25, 33:50 e.a.). De bruidsschat komt de vrouw toe en mag haar niet worden onthouden of afgenomen (4:4, 4:19). Een huwelijk leidt niet tot gemeenschap van goederen, de vrouw blijft beschikken over haar eigen vermogen.

Wel staat de man vanzelfsprekend boven de vrouw: *Maar de mannen hebben een rang boven hen* (2:228) en: *De mannen staan boven de vrouwen, omdat God hen heeft bevoorrecht en omdat zij van hun bezittingen hebben uitgegeven. [...] En als jullie bang zijn dat zij ongezeglijk zullen zijn, vermaant hen, vermijdt hen in het huwelijksbed en slaat hen [...]*. (4:34)

- 458 Van Alkama: Ik liep met Abdallah ibn Mas'oeed in Mina toen wij Oethmaan tegenkwamen. Oethmaan bleef even staan praten en zei toen tegen Abdallah: 'Aboe Abd ar-Rahmaan, zullen wij je niet laten trouwen met een jong meisje? Misschien zal zij je een beetje herinneren aan hoe je vroeger was.' Abdallah antwoordde:

‘Nu je het zegt, de Profeet heeft tegen ons gezegd: ‘Jonge mannen: wie de geslachtsdaad kan verrichten moet trouwen, want dat helpt het best om jullie je blik te laten neerslaan en je te behoeden voor onkuisheid. En wie het niet kan, die moet vasten, want dat neemt de lust weg.’

459 Van Oekba ibn Amir: De Profeet heeft gezegd: ‘De conditie die het meest waard is vervuld te worden, is datgene waarmee jullie geslachtsverkeer goorloofd maken.’

460 Van Anas: Een groepje gezellen van de Profeet vroeg diens vrouwen wat hij in het geheim deed. De een zei: ‘Ik trouw geen vrouwen.’ Een ander zei: ‘Ik eet geen vlees;’ en weer een ander: ‘Ik slaap niet op een matras.’ Maar de Profeet loofde en prees God en zei: ‘Hoe zit het met die mensen die dat hebben gezegd? Ik verricht de *salaat* en ik ga slapen; ik vast en breek de vasten en ik trouw met vrouwen; en wie wil afwijken van mijn *soenna* hoort niet bij mij.’

461 Van Sa’d ibn abi Wakkaas: De Profeet weigerde Oethmaan ibn Maz’oen het celibaat toe te staan. Als hij hem wel toestemming had gegeven hadden wij ons zelf gecastreerd.

462 Van Sa’ied ibn Djoebair: Ibn Abbaas vroeg mij of ik getrouwd was. ‘Nee,’ zei ik, waarop hij zei: ‘Dan moet je trouwen, want de beste man van deze gemeenschap* heeft de meeste vrouwen.’

463 Van Katada: Anas ibn Malik heeft ons verteld: De Profeet was gewoon in één keer de ronde te maken langs zijn vrouwen, ’s nachts of overdag, en hij had er elf! Ik vroeg Anas: ‘Kon hij dat aan?’ Hij zei: ‘Jazeker; wij zeiden altijd: hem is de kracht van dertig mannen gegeven.’

Sa’ied levert over van Katada: Anas zei: negen vrouwen.

464 Van Abdallah ibn Amr ibn al-Aas: De Profeet zei: ‘Abdallah, is het waar dat jij de hele dag vast en ’s nachts opblijft om de *salaat* te verrichten?’

* De Profeet.

‘Jazeker, Profeet.’

⟨Dat moet je niet doen. Je moet vasten, maar ook de vasten breken; je moet de *salaat* verrichten, maar ook slapen. Je lichaam heeft recht op jou, je oog heeft recht op jou en je vrouw heeft recht op jou.⟩

465 Oerwa vroeg Aisja naar Gods woord: *Als jullie vrezen dat jullie niet rechtvaardig kunnen verdelen onder de wezen, huwt dan wat jullie aanstaat aan vrouwen: een tweetal, drietal of viertal. Als jullie vrezen niet rechtvaardig te kunnen zijn, dan één, of wat jullie [aan slavinnen] bezitten.* [4:3] Ze zei: ‘Beste neef, het gaat om een weesmeisje dat onder de hoede van haar voogd is, en dat hij begeert om haar geld of haar schoonheid. Hij wil met haar trouwen, maar voor een lagere bruidsschat dan gewoonlijk. Zulke mensen wordt verboden met hen te trouwen, behalve als zij alles rechtvaardig onder hen verdelen en de volledige bruidsschat betalen; zo niet, dan wordt hun bevolen met andere vrouwen te trouwen.’

466 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft vier soorten vrouwen genoemd met wie hij verbood tegelijk getrouwd te zijn: een vrouw en haar tante van vaderskant, en een vrouw en haar tante van moederskant.

467 Van Nafi’: Toen Ibn Oemar gevraagd werd over trouwen met een christelijke of joodse vrouw zei hij: ‘God heeft heidense vrouwen voor gelovigen verboden [2:221], en ik ken geen groter heidendom dan dat een vrouw zegt dat Iesa haar heer is, want hij is een mens en een van Gods knechten.’

468 Van Aboe Hoeraira: Ik was bij de Profeet toen er een man bij hem kwam die hem vertelde dat hij met een vrouw uit de Helpers ging trouwen. De Profeet vroeg hem: ‘Heb je naar haar gekeken?’
‘Nee.’

⟨Ga dan eerst naar haar kijken, want in de ogen van de Helpers is wel iets te zien.⟩

469 Van Aisja: De Profeet is met mij getrouwd toen ik zes jaar oud was, en hij had gemeenschap met mij toen ik negen was.

Toen wij in Medina waren aangekomen was ik een maand lang

zwak geweest en had mijn haar verloren, maar het hing alweer tot mijn schouders. Mijn moeder kwam naar mij toe terwijl ik op de wip aan het spelen was met mijn vriendinnetjes. Ze riep iets naar me en ik liep op haar af, zonder dat ik wist wat zij wilde. Ze pakte me bij de hand en liet me even bij de deur staan tot ik wat op adem gekomen was, want ik hijgde helemaal. Daarna bracht ze me naar binnen, en daar trof ik een paar vrouwen uit de Helpers aan die mij feliciteerden en alle goeds toewensten. Bij hen werd ik achtergelaten; zij wasten mijn hoofd en maakten mij in orde. (De Profeet heeft mij nooit onopgemaakt verrast, behalve een keer voor de middag.) Toen gaven ze mij aan hem over.

- 470 Van Aisja: Ik zei: 'Profeet, stel dat u afstapte in een wadi waar een struik stond waarvan gegeten was, en u vond ook een struik waarvan niet gegeten was, van welke van de twee zou u dan uw kameel laten eten?'

⟨Aan die waarvan nog niet gegeten was.⟩

(Ze bedoelde dat de Profeet nooit een maagd gehuwd had behalve haar.)

- 471 Van Aisja: Ik vroeg de Profeet of een meisje dat door haar familie zou worden uitgehuwelijkt moest worden geraadpleegd of niet.

⟨Ja, ze moet worden geraadpleegd.⟩

'Maar ze is zo verlegen.'

⟨Dan stemt zij toe door te zwijgen.⟩

- 472 Van Ibn Abbaas: De Profeet heeft gezegd: 'Een vrouw die getrouwd geweest is heeft meer recht haar eigen zaak te behartigen dan haar naaste mannelijke verwant. Een maagd wordt geraadpleegd, en zij stemt toe door te zwijgen.'

- 473 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: 'Een vrouw die gehuwd geweest is wordt niet uitgehuwelijkt voordat zij is geraadpleegd. Een maagd wordt niet uitgehuwelijkt voordat haar om toestemming gevraagd is.'

'Profeet, hoe geeft zij haar toestemming?' vroegen ze toen.

⟨Door te zwijgen.⟩

474 Chansaa' bint Chidzaam al-Ansarijja vertelde: Mijn vader huwelijkte mij uit tegen mijn zin, nadat ik al eens getrouwd geweest was. Ik ging naar de Profeet en die maakte het ongedaan.

475 Van Sahl ibn Sa'd as-Sa'idi: Er kwam een vrouw bij de Profeet die zei: 'Profeet, ik kom mijzelf aan u geven [33:50].' De Profeet bekeek haar van top tot teen en boog toen zijn hoofd. Toen de vrouw zag dat hij niets over haar besloten had ging zij zitten. Een van de gezellen stond op en zei: 'Profeet, als u haar niet wilt hebben, huwelijk haar dan aan mij uit.'

⟨Heb je iets wat als bruidsschat kan dienen?⟩

'Nee, bij God, Profeet, ik heb niets.'

⟨Ga naar je familie en kijk of je daar iets kunt vinden.⟩

Dat deed hij, maar hij kwam terug zonder iets gevonden te hebben.

⟨Zelfs geen ijzeren ring?⟩ vroeg de Profeet.

'Nee, bij God, Profeet, maar hier is mijn lendendoek,' (een bovenkleed had hij niet, volgens Sahl) 'en daarvan is de helft voor haar.'

⟨Hoe ga je dat doen met die lendendoek? Als jij hem aan hebt heeft zij er niets aan, en als zij hem aan heeft heb jij niets aan.⟩

De man ging zitten en na lange tijd stond hij op. De Profeet zag hem weglopen, liet hem terugroepen en zei: 'Wat ken je van de koran?'

'De soera's zo-en-zo,' en hij noemde ze op.

⟨Kun je ze uit je hoofd reciteren? Ga dan maar; je krijgt haar voor wat je kunt reciteren van de koran.⟩

476 Van Abd ar-Rahmaan ibn Auf: De Profeet zag mij met een vrolijk gezicht, omdat ik net getrouwd was. Ik zei: 'Ik heb een vrouw uit de Helpers getrouwd.'

⟨Hoeveel heb je haar als bruidsschat gegeven?⟩

'Het gewicht van een dadelpit aan goud.'

477 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft *sjighaar* verboden.

Sjighaar is dat een man zijn dochter uithuwelijkt aan een andere man, op voorwaarde dat die zijn eigen dochter aan hem uithuwelijkt, zonder dat er tussen hen een bruidsschat gegeven wordt.

- 478 Van Djabir ibn Abdallah en Salama ibn al-Akwa': De heraut van de Profeet kwam eraan en riep: 'De Profeet heeft jullie toegestaan te genieten,' dat wil zeggen: een genotshuwelijk te sluiten.
- 479 Van Abdallah ibn Mas' oed: Wij waren eens met de Profeet op strooptocht en hadden geen vrouwen bij ons. Wij zeiden: 'Zullen wij ons castreren?' maar dat verbood hij ons. Toen gaf hij ons toestemming om voor een bepaalde termijn een vrouw te trouwen, in ruil voor een kledingstuk. Toen reciteerde Abdallah: *'Jullie die geloven, verklaart de goede dingen die God jullie heeft toegestaan niet verboden. Maar begaat geen overtredingen; God houdt niet van overtreders.'* [5:87]
- 480 Ar-Rabie' ibn Sabra vertelde dat zijn vader de krijgstoet meemaakte met de Profeet bij de verovering van Mekka. Vijftien dagen bleven wij daar, zo vertelt hij, en de Profeet stond ons toe genotshuwelijken te sluiten. Ik ging uit met een stamgenoot van me, en ik was knapper dan hij; hij was eigenlijk nogal lelijk. Elk van ons beiden had een mantel: de mijne was versleten, maar die van mijn neef was nieuw en mooi. Toen wij in de benedenstad aankwamen (of: bovenstad) werden wij benaderd door een meisje als een jonge kamelin met lange nek, en wij zeiden: 'Voel je soms voor een genotshuwelijk met een van ons?' Ze zei: 'En wat gaan jullie uitgeven?' Elk van ons spreidde zijn mantel uit, maar zij begon ons op te nemen. Mijn vriend zag haar naar opzij kijken en zei: 'De mantel van deze man is versleten, maar de mijne is nieuw en mooi.' Ze zei: 'Die mantel van hem, daar is niets mis mee,' en dat zei ze twee of drie keer. Toen heb ik een genotshuwelijk met haar gesloten, en dat heeft geduurd totdat de Profeet het verbood.
- 481 Van de vader van ar-Rabie' ibn Sabra: De Profeet heeft het genotshuwelijk verboden.
- 482 Van Ali ibn abi Talib: De Profeet heeft het genotshuwelijk verboden op de dag van de verovering van Chaibar, en ook het eten van vlees van tamme ezels.

483 Van az-Zoehri: Oerwa ibn az-Zoebair heeft mij meegedeeld dat Abdallah ibn az-Zoebair in Mekka opstond en zei: 'Van sommige mensen heeft God het hart blind gemaakt, net zoals Hij *hun ogen blind heeft gemaakt* [47:23]: zij staan het genotshuwelijk toe.' Hij zinspeelde op een bepaalde persoon,* en deze riep hem toe: 'Jij bent een stomme kaffer! Bij mijn leven, het genotshuwelijk was praktijk in de tijd van de Leider der Godvrezenden' (hij bedoelde Gods Profeet). Ibn az-Zoebair zei tegen hem: 'Probeer het zelf, bij God, en als je het doet zal ik je stenigen met je eigen stenen!'

Chalid ibn al-Moehaadjir ibn Saif Allah heeft mij meegedeeld: 'Toen ik eens bij een zeker persoon zat kwam er een man advies vragen over het genotshuwelijk, en hij zei dat hij het moest doen.'

Ibn abi Amra-l-Ansari zei: 'Het was een speciale concessie in het begin van de islam voor wie ertoe genoodzaakt was, net als het eten van vlees van niet ritueel geslachte dieren, bloed en varkensvlees. Daarna heeft God de godsdienst versterkt en verbood Hij die dingen.'

Rabie' ibn Sabra-l-Djoehani leverde mij over van zijn vader: 'Ik had in de tijd van de Profeet een genotshuwelijk met een vrouw uit de Banoe Amir, voor twee rode mantels. Daarna heeft de Profeet het genotshuwelijk verboden.'

Az-Zoehri zei: 'Ik heb Rabie' dat horen vertellen aan Oemar ibn Abd al-Aziez, waar ik bij zat.'

484 Van Djabir ibn Abdallah: Wij plachten genotshuwelijken te sluiten voor een handvol gedroogde dadels en meel, in de tijd van de Profeet en van Aboe Bakr, totdat Oemar het verbood, naar aanleiding van het geval van Amr ibn Hoeraith.

DIVERSEN

485 Aboe Sirma vroeg aan Aboe Sa'ied al-Choedri: 'Aboe Sa'ied, heb jij de Profeet horen praten over de coïtus interruptus?' 'Ja,' zei hij, 'wij gingen met de Profeet op expeditie tegen de Banoe-l-Moestalik en wij namen schitterende bedoeïenenvrouwen krijgsgevangen. We waren al heel lang van huis, maar wij wilden ook het losgeld graag hebben, dus wilden we een genotshuwelijk slui-

* Men zegt dat het Abdallah ibn Abbaas was.

ten en de coïtus interruptus toepassen. Maar wij dachten: Gaan we zomaar iets doen terwijl de Profeet hier onder ons is? Nee, laten we het hem vragen. Dat deden we en hij zei: «Het kan geen kwaad als jullie het niet doen, want ieder levend wezen waarvan God heeft voorbeschikt dat het geschapen wordt tot de dag der opstanding zal geboren worden.»

486 Van Djabir: Er kwam een man bij de Profeet die zei: «Ik heb een slavin die ons bedient en water voor ons haalt en ik heb omgang met haar, maar ik zou niet graag willen dat ze zwanger werd.» Toen zei de Profeet: «Pas de coïtus interruptus toe als je wilt, want ze krijgt wat voor haar is voorbeschikt.» De man bleef een tijd weg en kwam toen zeggen: «Mijn slavin is zwanger.» «Heb ik het je niet gezegd,» zei de Profeet, «ze krijgt wat voor haar is voorbeschikt.»

487 Djoedama bint Wahb, de zuster van Oekkaasja, vertelde: Ik was met nog wat mensen bij de Profeet toen hij zei: «Ik heb erover gedacht geslachtsverkeer met een zwangere of zogende vrouw te verbieden, maar toen keek ik naar de Romeinen en de Perzen; die hebben dat wel en het doet hun kinderen helemaal geen kwaad.»

Toen vroegen ze hem naar de coïtus interruptus en hij zei: «Dat is een heimelijke vorm van kindermoord.»

(Dat is bedoeld in: *En als het levend begraven meisje wordt gevraagd voor welke zonde zij is gedood.* [81:8])

488 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Als een man zijn vrouw naar zijn bed roept en zij weigert te komen, dan vervloeken de engelen haar tot de ochtend.»

489 Van Djabir: De Profeet zag eens een vrouw en kwam toen bij zijn eigen vrouw Zainab, terwijl zij een huid aan het looien was. Hij deed zijn wil met haar en ging toen naar buiten, naar zijn gezellen, en zei: «De vrouw komt in de gedaante van een satan en gaat in de gedaante van een satan. Als iemand een vrouw ziet, laat hij dan naar zijn eigen vrouwvolk gaan, want dat verdrijft zijn verlangens.»

- 490 Sa'd ibn Oebada zei: Als ik een man samen met mijn vrouw zou zien zou ik hem slaan met de scherpe kant van het zwaard! De Profeet zei [tegen de omstanders]: 'Verbazen jullie je over Sa'ds jaloezie? Ik ben jaloerser dan hij, en God is jaloerser dan ik.'
- 491 Van Djabir: De joden zeiden altijd: 'Als een man zijn vrouw via de achterkant neemt wordt het kind scheel.' Toen werd het vers geopenbaard: *Jullie vrouwen zijn een akker voor jullie. Komt dan tot jullie akker zoals jullie maar willen.* [2:223]
- 492 Van Aisja: Sa'd ibn abi Wakkaas en Abd ibn Zam'a hadden een geschil over een jongen. 'Profeet,' zei Sa'd, 'dit is de zoon van mijn broer Oetba, die mij heeft verzekerd dat het zijn kind is. Kijk maar hoe hij op hem lijkt!' Abd ibn Zam'a zei: 'Nee, dit is mijn broer, Profeet; hij is op het bed van mijn vader uit zijn slavin geboren.'
- De Profeet keek op wie hij leek en vond een duidelijke gelijkenis met Oetba. Maar hij zei: 'Hij is voor jou, Abd, want het kind is van het bed, en voor de ontuchtige zijn stenen! Sauda bint Zam'a, jij moet je voor hem afzonderen!'^{*}
- En de jongen heeft Sauda nooit gezien.
- 493 Anas ibn Malik vertelde dat Oemm Soelaim Gods Profeet had gevraagd over een vrouw die een natte droom heeft, net als een man. De Profeet zei: 'Als een vrouw zo'n droom heeft moet ze een grote wassing verrichten.' Oemm Soelaim zei: 'Ik schaamde mij ervoor en vroeg: Bestaat dat wel?' 'Ja,' zei de Profeet, 'want hoe zou anders een kind op zijn moeder kunnen lijken? Het vocht van de man is dik en wit, het vocht van de vrouw is dun en geel. Welk van beide de overhand heeft (of: voorgaat), dat is bepalend voor de gelijkenis.'^{**}

* Sauda, de vrouw van de Profeet, was de zuster van Abd. Een vrouw zondert zich af voor niet-bloedverwanten; deze jongen bleek niet haar broer te zijn.

** Dit gaat terug op wat de Griekse arts Hippocrates (± 460-375 v. Chr.) had gezegd in *Over de voortplanting* en op de uitwerking daarvan door Galenus (129-199) in *Over het zaad*.

- 494 Van Aboe Hoeraira: Een man kwam bij de Profeet en zei: ‘Profeet, mijn vrouw heeft een zwart kind gekregen!’
 De Profeet vroeg: ‘Bezit je kamelen?’
 ‘Ja,’ zei hij.
 ‘Wat voor kleur hebben die?’
 ‘Rood.’
 ‘En zit er ook wel eens een grijze bij?’
 ‘Jawel.’
 ‘En hoe komt dat?’
 ‘Misschien lijkt hij op zijn voorgeslacht.’
 ‘Misschien is het bij jouw zoon ook zo.’
- 495 Aboe Hoeraira heeft gezegd: De slechtste maaltijd is een bruiloftsmaal waarvoor wel rijken worden uitgenodigd en geen armen. En wie een uitnodiging voor een bruiloftsmaal afslaat is ongehoorzaam tegen God en Zijn gezant.
- 496 Van Anas: De Profeet heeft nooit een groter bruiloftsmaal gegeven dan bij zijn huwelijk met Zainab bint Djahsj; het bestond uit een schaap.
- 497 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: ‘Jullie zijn allemaal herders en ieder van jullie heeft een verantwoordelijkheid. De imam is een herder en heeft een verantwoordelijkheid. De man behoedt zijn gezin en heeft een verantwoordelijkheid. De vrouw is hoedster van het huis van haar man en heeft een verantwoordelijkheid. De slaaf is hoeder van het bezit van zijn meester en heeft een verantwoordelijkheid. Ja, jullie zijn allemaal herders en ieder van jullie heeft een verantwoordelijkheid!’

ZOOGVERWANTSCHAP

- 498 Aisja vertelde dat de Profeet eens bij haar was en dat zij toen de stem van een man hoorde die om toestemming vroeg het huis van Hafsa binnen te gaan. Ik zei: ‘Profeet, daar is een man die bij Hafsa naar binnen wil.’ De Profeet zei: ‘Het zal die-en-die wel zijn,’ (een oom van Hafsa uit zoogverwantschap) en toen zei Aisja: ‘Profeet, als die-en-die nog in leven was,’ (haar eigen oom uit zoogverwantschap) ‘zou hij dan bij mij binnen mogen ko-

men?' 'Jazeker,' zei de Profeet, 'zoogverwantschap maakt hetzelfde ongeoorloofd als bloedverwantschap.'*

499 Van Aisja: Mijn oom uit zoogverwantschap vroeg toestemming om bij mij binnen te komen, en ik weigerde hem die te geven voordat ik de Profeet geraadpleegd had. Toen de Profeet kwam vertelde ik hem het geval en hij zei: 'Laat je oom bij je binnen.'
'Het was de vrouw die mij gezoogd heeft, niet de man!'
'Het is je oom, laat hem binnen.'

500 Van Ali: Ik vroeg: 'Profeet, waarom kiest u uw vrouwen uit Koeraisj en gaat u ons voorbij?'
'Hebben jullie dan een passende vrouw?'
'Ja, de dochter van Hamza.'
'Nee,' zei de Profeet, 'zij is voor mij niet geoorloofd, want zij is de dochter van mijn zoogbroer.'

501 Aisja vertelde dat Salim, de vrijgelaten slaaf van Aboe Hoedzaifa, met Aboe Hoedzaifa en diens gezin in hun huis woonde. Nu kwam de vrouw van Aboe Hoedzaifa bij de Profeet en zei: 'Salim is nu een man geworden die weet wat mannen weten. Hij loopt vrij bij ons in en uit, en ik geloof dat dat mijn man dwars zit.' De Profeet antwoordde: 'Zoog hem, zodat je een ongeoorloofde huwelijkspartner voor hem wordt; dan zullen die gevoelens van je man wel overgaan.' Ze ging naar huis en gaf hem de borst, en inderdaad, Aboe Hoedzaifa's wrok verdween.

502 Van Oemm al-Fadl: Er kwam een bedoeïen bij de Profeet binnen terwijl hij in mijn huis was, die zei: 'Profeet, ik had een vrouw en nu heb ik nog een andere gehuwd, en nu beweert mijn eerste vrouw dat zij mijn nieuwe vrouw één of twee keer gezoogd heeft.' De Profeet zei: 'Eén of twee keer zogen scheidt geen beletsel.'

* Zoogverwantschap vormt evenzeer als bloedverwantschap een huwelijksbeletsel. Voor mannelijke verwanten hoeft de vrouw zich niet af te zonderen.

De verstoting (*talaak*) is een eenzijdige huwelijksontbinding door de man, zonder opgave van redenen. Er zijn enige regels ter bescherming van de vrouw: de bruidsschat die aan de vrouw is gegeven blijft haar na de verstoting toebehoren (4:20) en er is een wachttijd van drie periodes, de *idda* (2:228), om het vaderschap van een eventueel kind te kunnen vaststellen en om de man gelegenheid te geven op zijn besluit terug te komen. De vrouw heeft dan recht op alimentatie. De man kan haar in deze periode terugnemen, zelfs tegen haar wil. Koran 2:230 behandelt de casus van een drie maal verstoten vrouw, inmiddels hertrouwd en weer verstoten, die door haar eerste man weer gehuwd wordt (zie nr. 507), en vers 231 verbiedt het de vrouw terug te nemen in een schijnverzoening, met de bedoeling haar het leven zuur te maken.

De vrouw kan het initiatief tot een scheiding nemen (*choel'*) door zichzelf vrij te kopen met haar bruidsschat of een deel daarvan (2:229; nr. 511).

Wanneer de man een vloekformule (*li'aan*) over zijn vrouw uitspreekt, waarin hij haar zonder wettig bewijs beschuldigt van ontucht en vier maal zweert dat hij de waarheid spreekt, en de vrouw vier maal het tegendeel zweert (24:6), dan wordt het huwelijk van overheidswege onherroepelijk ontbonden, waarbij het door de man niet erkende kind als onwettig wordt beschouwd. Geen van beide partners wordt gestraft met de 'vaste straf' die staat op valse beschuldiging van ontucht.

503 Van Aisja: De Profeet stelde ons voor de keus of wij verstoten wilden worden, en wij kozen voor God en Zijn gezant. Dat werd voor ons niet als verstoting gerekend [33:28-29].

504 Van Nafi': Ibn Oemar verstiet in de tijd van de Profeet zijn vrouw terwijl zij menstrueerde. Oemar vroeg de Profeet daarnaar en die zei: 'Zeg hem dat hij haar moet terugnemen en dat hij haar moet houden tot zij weer rein is en dan weer menstrueert en daarna weer rein is. Daarna kan hij haar houden als hij wil of haar verstoten als hij wil, voordat hij haar weer heeft aangeraakt. Dat is de *idda*, de wachttijd die God heeft bevolen bij de verstoting van vrouwen.'

505 Aboe-z-Zoebair vertelde dat hij Abd ar-Rahmaan ibn Aiman aan Ibn Oemar hoorde vragen: ‘Wat denkt u van een man die zijn vrouw verstoort terwijl zij menstrueert?’

Ibn Oemar had zelf in de tijd van de Profeet zijn vrouw verstoort terwijl zij menstrueerde, en Oemar had het aan de Profeet gevraagd en die had gezegd dat hij haar moest terugnemen, dus hij had haar teruggenomen. Verder had de Profeet gezegd: ‘Als zij weer rein is kan hij haar verstoort of houden,’ en hij had gereciteerd: *‘Profeet, als jullie vrouwen verstoort, verstoort ze dan met inachtneming van hun wachttijd.’* [65:1]

506 Aboe-s-Sahbaa’ zei tegen Ibn Abbaas: ‘Vertel eens, in de tijd van de Profeet en van Aboe Bakr, gold toen de drievoudige verstoting in één adem als één verstoting?’ ‘Ja, zo was het,’ zei hij, ‘maar in de tijd van Oemar gingen de mensen heel snel over tot verstoting en hij gaf hun toestemming de drievoudige verstoting te beschouwen als definitieve verstoting.’

507 Van Aisja: De vrouw van Rifaa’a al-Koerazi kwam bij de Profeet en zei: ‘Profeet, mijn man heeft mij definitief verstoort; daarna ben ik getrouwd met Abd ar-Rahmaan ibn az-Zoebair al-Koerazi, maar die heeft maar zo’n kleintje.’

‘En nu wil je misschien terug naar Rifaa’a?’ zei de Profeet. ‘Maar dat kan pas als jullie elkaars honinkje hebben geproefd.’*

508 Aboe Salama levert over dat Fatima bint Kais, de zuster van ad-Dahhaak, hem vertelde dat Aboe Hafs ibn al-Moeghiera haar drie maal verstiet en daarop naar Jemen vertrok. Zijn familie zei haar dat zij haar geen levensonderhoud verschuldigd waren. Chalid ibn al-Walied ging met een aantal mensen naar de Profeet, in het huis van Maimoena; ze vertelden hem het geval en vroegen of Aboe Hafs haar levensonderhoud verschuldigd was. De Profeet zei: ‘Nee, hij is haar geen levensonderhoud verschuldigd, en zij moet de wachttijd in acht nemen.’ Hij stuurde haar een boodschap dat zij niet zelf voortijdig stappen moest nemen [om te hertrouwen] en dat ze moest verhuizen naar het huis van Oemm Sjariek, maar toen bedacht hij zich en liet haar weten: ‘De eerste

* Als jullie huwelijk is voltrokken.

Emigranten komen daar over huis; ga liever naar Ibn Oemm Maktoem, want die is blind; als je bij hem je sluier aflegt ziet hij je niet.› Ze trok bij hem in, en toen haar wachttijd voorbij was huwelijkte de Profeet haar uit aan Oesama ibn Zaid ibn Haritha.

- 509 Van Aboe Ishaak: Ik zat met al-Aswad ibn Jazied in de grote moskee [in Koefa]. As-Sja'bi was ook bij ons en die leverde ons de traditie van Fatima bint Kais over, namelijk dat de Profeet haar geen eigen woonruimte en geen levensonderhoud had toegerekend.

Toen pakte Aboe Aswad een handvol kiezelstenen en gooide die naar hem toe met de woorden: 'Bah, dat je zoiets overlevert! Oemar heeft gezegd: "Wij vallen Gods Boek en de *soenna* van onze Profeet niet af voor de woorden van een vrouw, van wie we niet weten of ze het goed heeft onthouden of het misschien is vergeten. Een verstoten vrouw heeft recht op woonruimte en levensonderhoud, want God heeft gezegd: *Zet hen niet uit hun huizen; zij hoeven er alleen uit als zij een duidelijke schanddaad begaan.*"' [65:1]

- 510 Van Djabir ibn Abdallah: Mijn tante van moederskant werd verstoten. Ze wilde haar dadels gaan plukken, maar een man schreeuwde tegen haar dat ze niet naar buiten mocht [tijdens haar wachttijd]. Ze ging naar de Profeet en die zei: 'Natuurlijk mag jij je dadels plukken. Het kan best zijn dat je een aalmoes gaat geven of een goede daad gaat doen.'

- 511 Van Ibn Abbaas: De vrouw van Thabit ibn Kais kwam bij de Profeet en zei: 'Profeet, ik heb niets op Thabit aan te merken wat betreft zijn karakter of zijn godsdienst, maar ik zou niet graag onvroom zijn in de islam [2:229].' De Profeet zei: 'Ben je bereid de tuin terug te geven die hij je als bruidsschat had gegeven?' 'Ja,' zei ze.

Daarop zei de Profeet tegen Thabit: 'Neem die tuin aan en verstoot haar.'

- 512 Van Ajjoeb: Sa'ied ibn Djoebair vertelde: Ik vroeg aan Ibn Oemar: 'Wat gebeurt er als een man zijn vrouw van ontucht beschuldigt?' Hij zei: 'De Profeet heeft eens het huwelijk ontbon-

den van een echtpaar uit de Banoe Adjlaan waarbij dat het geval was.' Hij zei: 'God weet dat een van jullie liegt. Heeft een van jullie berouw?' Maar zij weigerden te spreken. Weer zei hij: 'God weet dat een van jullie liegt. Heeft een van jullie berouw?' en zij weigerden weer, en zo ging het nog een derde maal. Toen ontbond hij hun huwelijk.

Ajjoeb vervolgt: Amr ibn Dinaar zei tegen mij: 'Er hoort nog iets bij deze traditie dat jij nu niet overlevert. Die man vroeg namelijk: "En de bruidsschat?" De Profeet antwoordde: 'Daar krijg jij niets van, want als je eerlijk bent heb je hoe dan ook het huwelijk met haar voltrokken, en als je liegt heb je er nog minder recht op!'

- 513 Van al-Kasim ibn Moehammad: Ibn Abbaas vertelde: 'Er werd in aanwezigheid van de Profeet over de wederzijdse vloekformule [24:6-9] gesproken. Asim ibn Adi zei daar iets over en liep vervolgens weg. Toen kwam er een stamgenoot bij hem die klaagde dat hij een andere man bij zijn vrouw had aangetroffen. Asim dacht: Ik word hier alleen naar gevraagd om wat ik daarstraks zei. Hij ging met hem naar de Profeet en vertelde hem wat er aan de hand was. De man in kwestie was bleek en mager en had sluik haar, maar de man die hij beschuldigde was fors, donker en gezet. De Profeet zei: 'O God, maak het duidelijk!'

Enige tijd later bracht de vrouw een kind ter wereld dat leek op degene die haar man zei bij haar te hebben aangetroffen. De Profeet liet hen de wederzijdse vloekformule uitspreken.'

Iemand vroeg aan Ibn Abbaas: 'Was dat de vrouw over wie de Profeet gezegd heeft: 'Als ik iemand kon stenigen zonder bewijs zou ik deze vrouw stenigen!' 'Nee,' zei hij, 'dat was een vrouw die openlijk kwaad stichtte in de islam.'

- 514 Van Ibn Oemar: In de tijd van de Profeet sprak een man de vloekformule uit over zijn vrouw [24:6-9] en erkende haar kind niet. Toen ontbond de Profeet hun huwelijk en wees het kind toe aan de vrouw.

- 515 Van Nafi': Ibn Oemar zei over de eed van onthouding die God heeft genoemd: 'Na de termijn moet men de vrouw houden in

redelijkheid of besluiten tot verstoting, zoals God bevolen heeft [2:226-229].’

Ibn Oemar zei verder: ‘Als er vier maanden voorbij zijn gegaan wordt de man gemaand de verstoting uit te spreken, want de verstoting is pas definitief als hij die uitgesproken heeft.’

ECONOMIE

In de koran wordt handeldrijven aangemoedigd, en in opvallend veel teksten komen koopvaardijschepen voor (35:12, 30:46 e.a.). Het handeldrijven moet wel eerlijk gebeuren (83:1-3) en Gods zaak mag daarbij niet worden vergeten. Handel in verboden zaken, zoals alcoholische dranken of varkensvlees, is uiteraard verboden. Kenmerkende trekken van de 'islamitische economie' zijn:

– Het verbod op woeker (*riba*), waaronder meestal ook rente wordt begrepen: *God staat verkoop toe maar verbiedt woeker.* (2:275)

– Het verbod op handel in niet-aanwezige goederen (termijnhandel, speculatie). Dit verbod vloeit deels voort uit het verbod op woeker en deels uit het verbod op gokken (2:219, 5:90): het is immers nooit zeker hoe de oogst van volgend jaar zal zijn.

516 Van Aisja: De gezellen van de Profeet werkten met hun handen en roken vaak naar zweet; dan zeiden de mensen tegen hen: 'Als jullie eens een bad namen!'

517 Van Mikdaam: De Profeet heeft gezegd: 'Niemand eet ooit beter voedsel dan wat hij met het werk van zijn eigen handen verdient. Ook de profeet Dawoed at van het werk van zijn handen.'

518 Van Aboe Mas' oed al-Ansari: De Profeet heeft verboden een prijs te geven voor een hond, loon aan een hoer en een gift aan een waarzegger.

519 Djabir ibn Abdallah heeft de Profeet horen zeggen in het jaar van de verovering van Mekka, toen hij in Mekka was: 'God en Zijn

gezant verbieden de verkoop van *chamr*, niet ritueel geslachte dieren, varkens en afgodsbeelden.›

‘Maar Profeet,’ vroeg iemand, ‘met het vet van niet ritueel geslachte dieren kunnen toch schepen worden bestreken en huiden ingesmeerd, en het kan toch worden gebruikt voor verlichting?’
‹Nee, het is verboden!›

Bij die gelegenheid zei hij ook: ‹God bestrijde de joden! Toen God hun het gebruik van zulk vet verboden had, smolten zij het en verkochten het, en ze aten van de opbrengst.›

520 Ibn Abbaas vertelde: Oekaaz, Madjanna en Dzoe-l-Madjaaz waren de markten in de tijd vóór de islam. Na de komst van de islam leken de mensen zich daar schuldig over te voelen;* toen werd er geopenbaard: *Het is geen misdaad voor jullie een gunstbewijs van jullie Heer te begeren*, namelijk tijdens de bedevaarten [2:198].

521 Van Djabir ibn Abdallah: De Profeet heeft gezegd: ‹God heeft erbarmen met een man die edelmoedig is als hij verkoopt, als hij koopt en als hij vordert.›

522 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹Een koopman leende de mensen geld, en als hij zag dat iemand in moeilijkheden zat zei hij tegen zijn bedienden: ‘Wees schappelijk met hem, misschien dat God dan met ons ook schappelijk zal zijn.’

Ja, God zal zeker schappelijk met hem zijn!›

523 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft verboden een karavaan tegemoet te trekken en de goederen te kopen voordat ze op de markt komen.

524 Van de vader van Tawoes: Ibn Abbaas heeft gezegd: ‘De Profeet heeft verboden een karavaan tegemoet te trekken, en hij heeft verboden dat iemand met een vaste woonplaats iets verkoopt voor een bedoeïen.’

Ik vroeg aan Ibn Abbaas: ‘Wat betekent dat?’ Hij antwoordde: ‘Hij mag niet als tussenhandelaar voor hem optreden.’

* In deze plaatsen werden markten gecombineerd met bedevaarten.

- 525 De Profeet heeft gezegd: «Laat je de waren toemeten, zodat je de volle maat krijgt.»
- 526 Van Djabir ibn Abdallah: De Profeet heeft verboden een aantal dadels te verkopen zonder dat de hoeveelheid ervan vast staat, naar de vastgestelde inhoudsmaat van dadels.
- 527 Van Abdallah ibn Oemar: In de tijd van de Profeet heb ik gezien dat mensen die voedsel kochten zonder de maat of het gewicht ervan te kennen geslagen werden, en dat ze het ter plekke moesten verkopen, voordat ze het naar hun huizen konden overbrengen.
- 528 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Als twee personen een koopovereenkomst sluiten heeft elk van beiden de optie deze ongedaan te maken zolang zij niet uiteen zijn gegaan, tenzij de overeenkomst die optie als voorwaarde bevat; en als de overeenkomst die optie bevat dan is zij bindend.»
 Nafi' voegt toe: Als Ibn Oemar met iemand een overeenkomst afsloot en hij wilde die niet ongedaan maken, dan ging hij een eindje wandelen en ging dan naar die man terug.
- 529 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Wie zijn eigendom intact terugvindt bij iemand die failliet is gegaan, heeft er meer recht op dan een ander.»
- 530 Van Djabir: De Profeet decreteerde het eerste recht van koop bij ieder ongedeeld gemeenschappelijk eigendom, of het nu een woning is of een tuin. Het is de ene eigenaar niet toegestaan te verkopen voordat hij de andere erin heeft gekend. Als deze wil neemt hij het, en als hij niet wil laat hij het. En als de ene eigenaar verkoopt zonder de andere erin te kennen, heeft die laatste er het meeste recht op.

KREDIET EN WOEKER

- 531 Djabir ibn Abdallah vertelde: Ik was met de Profeet op strooptocht en hij vroeg mij: «Die kameel van jou, wil je me die verkopen?» Ik stemde toe en verkocht hem het dier. In Medina teruggekommen bracht ik hem de kameel, en toen betaalde hij mij.

- 532 Van Aisja: De Profeet kocht voedsel van een jood op krediet, en als onderpand gaf hij een maliënkolder.
- 533 Van Alkama: Abdallah ibn Mas' oed leverde mij over: De Profeet vervloekte mensen die woeker namen, en ook degenen die het betaalden. Ik vroeg Abdallah: 'En degene die het heeft opgeschreven, en de twee getuigen?' Hij antwoordde: 'Wij leveren alleen over wat wij hebben gehoord.'
- 534 Van Aboe Sa'ied al-Choedri: De Profeet heeft gezegd: <Verkoop geen goud voor goud, behalve hetzelfde [gewicht], en maak niet het ene meer dan het andere. En verkoop geen zilver voor zilver, behalve hetzelfde [gewicht], en maak niet het ene meer dan het andere. En verkoop geen later af te leveren goud of zilver voor baar geld.>
- 535 Aboe-l-Minhaal heeft gezegd: Ik zat in de geldwisselhandel en ik vroeg Baraa' ibn Azib en Zaid ibn Arkam daarnaar. Zij zeiden: 'In de tijd van de Profeet waren wij kooplieden en wij vroegen de Profeet over het wisselen van geld. Hij zei: <Als het gaat bij gelijktijdige betaling over en weer is er niets op tegen, maar als er uitstel van betaling bij komt is het niet goed.>'
- 536 Van Malik ibn Aus ibn al-Hadathaan: Ik kwam vragen: 'Wie ruilt er goud voor zilveren dirhams?' Talha ibn Oebaidallah, die toen bij Oemar zat, zei: 'Laat ons je goud maar zien en kom dan later terug; als onze bediende er is zullen wij je zilvergeld geven.' Maar Oemar zei: 'Nee, bij God, je geeft hem nu zijn geld of je geeft hem zijn goud terug. Want de Profeet heeft gezegd: <Zilvergeld ruilen voor goud is woeker, tenzij met gelijk oversteken. Tarwe ruilen voor tarwe is woeker, tenzij met gelijk oversteken. Gerst ruilen voor gerst is woeker, tenzij met gelijk oversteken. Dadels ruilen voor dadels is woeker, tenzij met gelijk oversteken.>'

LANDBOUW

- 537 Van Anas: De Profeet heeft gezegd: <Als een moslim iets plant of zaait, en als een vogel of een mens of een beest daarvan eet, wordt hem dat als aalmoes toegerekend.>

- 538 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Houdt overtollig water niet vast, zodat de groei van weidegras niet belemmerd wordt.»
- 539 Van Oerwa, op gezag van Aisja: De Profeet heeft gezegd: «Wie land in cultuur brengt dat aan niemand toebehoort heeft daar het meest recht op.»
Oerwa voegt toe: Ook Oemar decreteerde dit tijdens zijn kalifaat.
- 540 Van Djabir: In de tijd van de Profeet bebouwden wij land voor een derde of een kwart van de oogst, met behulp van irrigatiekanalen. De Profeet nam daarover het woord en zei: «Wie land heeft moet dat bebouwen, of als hij het niet zelf doet moet hij zijn broeder toestaan het te bebouwen, en als hij dat niet wil moet hij zijn land ongebruikt laten.»
- 541 Van Djabir ibn Abdallah: De Profeet heeft gezegd: «Wie land heeft moet dat bebouwen, en als hij het niet kan bebouwen of buiten staat is dat te doen, moet hij zijn mede-moslim toestaan het te bebouwen; maar hij mag het hem niet verhuren.»
- 542 Van Rafi' ibn Chadiedj: Wij waren het meest van alle bewoners van Medina in de landbouw werkzaam. Wij pachtten het land van de landheer voor een vastgesteld deel van de opbrengst. Soms gebeurde het dat onze oogst schade leed en de zijne niet; soms ook werd zijn oogst getroffen en bleef de onze gespaard. Dit werd ons verboden, maar goud en zilver werden toen nog niet gebruikt.
- 543 Van Ibn Oemar: Oemar ibn al-Chattaab verdreef de joden en de christenen uit het land Hidjaaz.*
Toen de Profeet Chaibar had veroverd wilde hij de joden daaruit verwijderen, want na de verovering behoorde het land aan God, aan Zijn gezant en aan de moslims. Hij wilde dus de joden verwijderen, maar zij vroegen aan de Profeet of ze daar

* De Hidjaaz is het noordwestelijk deel van het Arabisch schiereiland, waar ook Mekka en Medina liggen.

mochten blijven wonen en het land bewerken voor de helft van de opbrengst. De Profeet zei tegen hen: «Goed, op die voorwaarde kunnen jullie hier blijven zolang wij willen.»

De joden bleven daar wonen tot Oemar hen verdreef naar Tema en Jericho.

544 Van Aboe Hoeraira: De Helpers zeiden tegen de Profeet: ‘Verdeel de palmbomen tussen ons en onze broeders, de Emigranten!’ Maar hij zei: «Nee.»

Toen zeiden ze tegen de Emigranten: ‘Nemen jullie de bewerking over en wij delen met jullie de opbrengst.’

‘Dat is goed,’ zeiden ze.

545 Aboe Salama levert over van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Er reed eens een man op een koe. Deze keerde zich naar hem om en zei: ‘Hiervoor ben ik niet geschapen; ik ben geschapen om te ploegen.’ Ik geloof dat, en Aboe Bakr en Oemar ook.

Een wolf rukte een schaap weg; de herder ging hem achterna en de wolf zei tegen hem: ‘Wie zal voor dit schaap zorgen op de dag dat de wilde dieren komen, op de dag dat het geen herder heeft dan mij?’ Ik geloof dat, en Aboe Bakr en Oemar ook.»

Aboe Salama zei: Aboe Bakr en Oemar waren er helemaal niet bij!

546 Van Aboe Hoeraira: Op een dag vertelde de Profeet, terwijl er een man uit de woestijn bij hem zat: «Een van de paradijsbewoners vroeg zijn Heer toestemming om landbouw te bedrijven.

‘Heb je dan niet alles wat je begeert?’

‘Jawel, maar ik wil zo graag iets verbouwen!’

Hij kreeg toestemming, hij zaaide en in een oogwenk schoten zijn planten op; zij groeiden en rijpten zodat er bergen van geoogst werden. Toen zei God: ‘Daar heb je het nu, mensenkind; je bent werkelijk onverzadigbaar!’»

De bedoeïen zei: ‘Bij God, die man moet een Koerajiet geweest zijn of een Helper, want dat zijn landbouwers; wij bedoeïenen niet.’

Toen lachte de Profeet.

- 547 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Bij verkoop van reeds bevruchte dadelpalmen zijn de vruchten voor de verkoper, tenzij de koper een beding maakt.»

SPECULATIE EN TERMIJNHANDEL

- 548 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet heeft verboden opbrengsten te verkopen voordat hun kwaliteit is gebleken; hij verbood dit zowel de verkoper als de koper.

- 549 Van Djabir ibn Abdallah: De Profeet verbood het dadels te verkopen voordat ze kleur gekregen hebben.
‘Wat is dat, kleur krijgen?’ vroeg iemand.
«Als ze rood worden, of geel, en als ze te eten zijn.»

- 550 Van Ibn Abbaas: De Profeet heeft gezegd: «Wie voedsel koopt mag het niet doorverkopen voordat hij het in ontvangst genomen heeft.»

Ibn Abbaas zei: Ik denk dat dat ook voor alle andere goederen geldt.

- 551 Van Aboe Hoeraira: De Profeet had iemand als rentmeester over Chaibar aangesteld. Deze man kwam eens naar hem toe met de allerbeste dadels.

«Zijn alle dadels in Chaibar zo goed?» vroeg de Profeet.

‘Nee, bij God, Profeet, wij ruilen twee *saa*’ van onze eigen dadels voor één *saa*’ van deze, en drie *saa*’ voor twee.’

«Dat mag je niet doen! Je moet de mindere dadels verkopen voor dirhams en dan deze heerlijke dadels kopen voor dirhams.»

- 552 Van Ibn Abbaas: Toen de Profeet in Medina kwam betaalden de mensen vooruit voor de oogst van het volgende jaar of van twee jaar later. De Profeet zei: «Als iemand van tevoren betaalt voor dadels, dan moet hij dat doen voor een bepaalde inhoudsmaat, een bepaald gewicht en tegen een bepaalde leveringstermijn.»

- 553 Van Sa’ied ibn al-Moesajjab: De Profeet heeft *moezabana*- en *moehakala*-contracten verboden. *Moezabana* is dat dadels aan de boom worden verkocht voor gedroogde dadels, en *moehakala* is

dat de oogst op het veld wordt verkocht voor tarwe, en dat land wordt verpacht voor tarwe.

Salim ibn Abdallah heeft mij overgeleverd van de Profeet: «Verhandel geen vruchten voordat hun kwaliteit is gebleken, en verhandel geen dadels aan de boom voor gedroogde dadels.»

Salim levert over op gezag van Abdallah ibn Oemar, van Zaid ibn Thabit: Daarna heeft de Profeet wel toestemming gegeven om onrijpe dadels aan de boom te verkopen voor rijpe dadels of gedroogde dadels, maar in andere gevallen heeft hij dat niet toegestaan.

- 554 Van Moehammad of Abdallah ibn abi-l-Moedjalid: Abdallah ibn Sjaddaad ibn al-Haad en Aboe Boerda verschilden van mening over de koop met uitgestelde levering, en ze stuurden mij naar Ibn abi Aufa om hem ernaar te vragen. Deze zei: 'Ja, in de tijd van de Profeet en tijdens Aboe Bakr en Oemar betaalden wij voor tarwe, gerst en rozijnen en dadels die later geleverd werden.' Ik vroeg ook Ibn Abza ernaar en die zei net zoiets.

VERERVING

De koran bevat enige verzen over testamentaire beschikking ten behoeve van verwanten (2:180-82, 2:240, 5:106); deze worden ten dele beschouwd als 'afgeschaft' en vervangen door verzen waarin de erfporties zijn vastgelegd, vooral ten behoeve van de vrouwen (4:7-8, 4:11-12, 4:176).

'Geen testamentaire beschikking ten behoeve van een erfgenaam,' luidt een bekende rechtsregel, die ook is toegeschreven aan de Profeet. Deze is echter bij Boechari en Moeslim niet aan te treffen.

Nooit kan meer dan een derde van een vermogen bij testament worden vermaakt.

HET TESTAMENT

555 Van drie zonen van Sa'd ibn abi Wakkaas: De Profeet kwam Sa'd bezoeken toen hij ziek lag in Mekka. Hij huilde, en toen de Profeet vroeg waarom zei hij:

'Ik ben bang dat ik zal sterven in het land waaruit ik geëmiigreerd ben, net als Sa'd ibn Chaula.'

«O God, genees Sa'd! O God, genees Sa'd!» zei de Profeet, tot drie maal toe.

'Profeet, ik heb een groot vermogen en alleen mijn dochter zal van mij erven. Zal ik mijn hele vermogen bij testament vermaaken?'

«Nee.»

'Twee derde dan?'

«Nee.»

'De helft?'

«Nee.»

'Eén derde?'

«Ja,» zei de Profeet, «een derde; en een derde is heel wat! Wat je wegschenkt van je vermogen geldt als aalmoes, wat je besteedt om je familie te onderhouden geldt als aalmoes, wat je vrouw verbruikt van je vermogen geldt als aalmoes. Dat je je erfgenamen goed verzorgd achterlaat is beter dan dat je ze de hand laat ophouden.»

556 Van Aisja: De Profeet heeft geen dinar of dirham nagelaten, geen schaap of kameel, en hij heeft niets bij testament vermaakt.

557 Van Talha ibn Moesarrif: Ik vroeg aan Abdallah ibn abi Aufa: ‘Heeft de Profeet een testament gemaakt?’

‘Nee,’ zei hij.

‘Waarom is het dan de moslims voorgeschreven’ (of: ‘bevolen’) ‘een testament te maken?’ [2:180]

‘Hij heeft Gods Boek nagelaten.’

558 In Aisja’s bijzijn werd erover gesproken dat Ali de uitvoerder van de laatste wil van de Profeet was. Ze zei: ‘Wanneer heeft de Profeet hem dan aangesteld? Ik liet hem op mijn borst’ (of: ‘schoot’) ‘leunen toen hij stierf; hij vroeg nog om een teiltje, hij viel krachteloos opzij op mijn schoot en eerst merkte ik niet eens dat hij gestorven was. Dus wanneer heeft hij hem aangesteld?’

559 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Een moslim die iets bezit dat hij bij testament wil nalaten mag geen twee nachten doorbrengen zonder dat hij zijn geschreven testament bij zich heeft.»

560 Van Aisja: Er kwam een man bij de Profeet die zei: ‘Profeet, mijn moeder is plotseling overleden en ze had geen testament gemaakt. Ik denk dat ze zeker aalmoezen gegeven had als ze nog had kunnen spreken. Krijgt zij loon als ik aalmoezen geef in haar plaats?’ «Ja,» zei de Profeet.

* In het hiernamaals.

- 561 Ibn Abbaas heeft gezegd: Vroeger was het vermogen voor het kind en de ouders kregen een legaat, maar God schafte daarvan [2:180] af wat Hij wilde. Hij stelde het aandeel van de man gelijk aan dat van twee vrouwen, en Hij stelde voor elk van de ouders een zesde vast; Hij stelde voor de echtgenote een achtste en een kwart vast, en voor de echtgenoot de helft en een kwart.
- 562 Djabir ibn Abdallah vertelde: De Profeet en Aboe Bakr brachten mij te voet een bezoek toen ik ziek lag bij de Banoe Salama en ze troffen mij bewusteloos aan. De Profeet riep om water en verrichtte de kleine wassing; daarna sprenkelde hij iets van het waswater over mij heen. Toen ik bijgekomen was vroeg ik: 'Profeet, wat zal ik doen met mijn vermogen?' Toen werd geopenbaard: *God draagt jullie op betreffende jullie kinderen: een man krijgt het aandeel van twee vrouwen* [4:11], enzovoort.*
- 563 Djabir ibn Abdallah vertelde: Ik was ziek en de Profeet en Aboe Bakr kwamen mij opzoeken, te voet. Ik verloor het bewustzijn, en toen de Profeet de kleine wassing had verricht goot hij iets van zijn waswater over mij heen. Toen ik bijgekomen was vroeg ik: 'Profeet, hoe zal ik beschikken aangaande mijn vermogen?' Hij antwoordde mij niets, totdat het vers over het erfrecht werd geopenbaard: *Zij vragen je om een uitspraak. Zeg: God geeft jullie een uitspraak over de verwanten in de zijlinie* [4:176], enzovoort.
- 564 Al-Baraa' heeft gezegd: Het laatste koranvers dat werd geopenbaard is:** *Zij vragen je om een uitspraak* [4:176].
- 565 Van Ibn Abbaas: De Profeet heeft gezegd: 'Ken eerst de koranische erfporties toe aan degenen die daar recht op hebben; wat er over is gaat naar de naaste mannelijke verwant.'

* Djabir hoeft dus geen testament te maken.

** Dit vers kon dus niet meer worden 'afgeschaff'.

566 Van Oesama ibn Zaid: De Profeet heeft gezegd: «Een moslim kan niet erven van een ongelovige en een ongelovige kan niet erven van een moslim.»

567 Ibn Abbaas heeft gezegd naar aanleiding van het vers: *Gelovigen! Het is jullie niet geoorloofd vrouwen te erven tegen hun wil. En maakt het haar niet moeilijk met de bedoeling iets weg te nemen van wat jullie haar gegeven hebben* [4:19], enzovoort: Vroeger, als de man stierf hadden zijn verwanten recht op zijn vrouw: als een van hen wilde trouwde hij zelf met haar, als ze wilden huwelijken ze haar uit aan een ander, of als ze wilden huwelijken ze haar niet uit, want zij hadden meer recht op haar dan haar eigen familie; en daarover werd dat vers geopenbaard.

568 Van Aboe Hoeraira: Als het dode lichaam van een man die een schuld had bij de Profeet werd gebracht vroeg hij: «Heeft hij voldoende nagelaten om de schuld af te lossen?» en als hem werd verteld dat hij voldoende had nagelaten verrichtte de Profeet de *salaat* voor hem; en zo niet, dan zei hij: «Verrichten jullie de *salaat* voor hem.»

Maar toen God de poorten der overwinning voor hem had geopend zei hij: «Ik sta *de gelovigen nader dan zij zelf*. [33:6] Als er iemand sterft die een schuld heeft, dan neem ik het op mij die af te lossen; maar als iemand een vermogen nalaat is het voor zijn erfgenamen.»

STRAFFEN

569 Van Oebada ibn as-Samit: Wij zaten eens bij de Profeet toen hij zei: ‹Jullie moeten mij beloven dat jullie niets naast God zullen stellen, dat jullie niet zullen stelen en geen ontucht zullen bedrijven,› – en hij reciteerde het betreffende vers [60:12]. Daarop zei hij: ‹Wie van jullie zich hieraan houdt zal door God beloond worden. Als iemand zich aan een van deze dingen schuldig maakt en daarvoor wordt gestraft, dan is dat zijn boetedoening. Als iemand zich aan een van deze dingen schuldig maakt en door God wordt behoed voor bestraffing in dit leven, dan zal Hij hem vergeven of straffen zoals Hij wil.›

DE VASTE STRAFFEN

Vaste straffen (*hadd*, mv. *hoedood*) zijn straffen die uitdrukkelijk hun grondslag vinden in de koran. Op vijf overtredingen staat een ‘vaste straf’:

– ontucht (24:2); onder ontucht is te verstaan: ieder geslachtsverkeer tussen personen die niet met elkaar gehuwd zijn of in wettig concubinaat samenleven (dat laatste was mogelijk met een slavin);

– ongegronde beschuldiging van ontucht (24:4, 23);

– het drinken van alcoholische dranken (5:90);

– diefstal (5:38-39);

– straatroof (5:33-34).

De vaste straffen kunnen niet worden verminderd of kwijtgescholden: zij zijn ‘het recht van God’. Aan de bewijsvoering en de rechtsgang worden echter zulke specifieke eisen gesteld dat zij zelden worden opgelegd.

570 Van Aisja: De Koerajsjieten maakten zich zorgen om een vrouw uit de clan Machzoem die gestolen had. Ze zeiden tegen elkaar: 'Wie kan er bij de Profeet een goed woordje voor haar doen? Wie anders zou dat durven dan Oesama, de lieveling van de Profeet?'

Oesama sprak de Profeet dus aan, maar deze zei: 'Doe jij voorpraak in een geval van een van Gods vaste straffen?' Daarop stond hij op, nam het woord en zei: 'Mensen! Degenen die vóór jullie leefden waren op de verkeerde weg! Want als een voorname man had gestolen lieten zij hem gaan, maar als een eenvoudig man had gestolen pasten zij de vaste straf toe. Ik zweer bij God: als mijn dochter Fatima had gestolen zou ik zelf haar hand afhakken!'

571 Van Anas ibn Malik: Ik was bij de Profeet toen er een man bij hem kwam die zei: 'Profeet, ik heb iets gedaan waarop een vaste straf staat. Straf mij!' Maar de Profeet vroeg hem niet wat hij gedaan had. Het ogenblik van de *salaat* brak aan, en de man verrichtte de *salaat* met de Profeet. Na afloop zei hij weer: 'Profeet, ik heb iets gedaan waarop een vaste straf staat. Straf mij volgens Gods Boek!' De Profeet vroeg hem:

«Heb je zoëven niet met ons de *salaat* verricht?»

«Ja.»

«Dan heeft God je je zonde vergeven.»

(Of hij zei: «...je de vaste straf kwijtgescholden.»)

ONTUCHT

572 Van as-Sja'bi: Ali heeft gezegd, toen hij op vrijdag een vrouw stenigde: 'Ik heb haar gestenigd volgens de *soenna* van de Profeet.'

573 Van Zaid ibn Chalid ad-Djoehani: Ik heb gehoord hoe de Profeet iemand die ongehuwd was en ontucht had bedreven veroordeelde tot honderd geselslagen en verbanning voor een jaar.

574 Van Oebada ibn as-Samit: De Profeet heeft gezegd: «Neem het van mij aan, neem het van mij aan. God heeft voor deze vrouwen *een weg gemaakt* [4:15]. Een ongehuwde man met een ongehuwde vrouw, dat is honderd geselslagen en verbanning voor een jaar.

Een gehuwde man met een gehuwde vrouw, dat is honderd gesel-
slagen en steniging.›

575 Van Abdallah ibn Abbaas: Oemar ibn al-Chattaab heeft gezegd, terwijl hij op de preekstoel van de Profeet zat: ‘God heeft Mohammed met de waarheid gezonden en heeft hem het Boek geopenbaard, en tot de openbaring behoorde ook het vers over de steniging.* Wij hebben het gereciteerd, uit ons hoofd geleerd en begrepen. De Profeet heeft gestenigd en wij hebben na hem gestenigd. Nu ben ik bang dat na verloop van tijd iemand zal zeggen: “Wij vinden de steniging niet in Gods Boek,” en aldus ten onrechte een door God geopenbaarde verplichting zal nalaten. Steniging is in Gods Boek verplicht gesteld voor wie ontucht heeft bedreven na wettig geslachtsverkeer te hebben gehad, zowel mannen als vrouwen, als het bewijs geleverd is, of in geval van zwangerschap of bekentenis.’

576 Van Aboe Ishaak as-Sjaibaani: Ik vroeg aan Abdallah ibn abi Aufa:

‘Heeft de Profeet gestenigd?’

‘Ja.’

‘Voordat soera *an-noer* werd geopenbaard of daarna?’

‘Dat weet ik niet.’**

577 Van Abdallah ibn Oemar: De joden kwamen bij de Profeet en vertelden dat een man en een vrouw van hen ontucht hadden bedreven. De Profeet vroeg hen: ‘Wat vinden jullie in de *tauraat* over de steniging?’ Zij antwoordden: ‘Wij zetten hen te kijk en geselen hen.’ Toen riep Abdallah ibn Salaam: ‘Jullie liegen! De steniging staat in de *tauraat*.’ De joden brachten de *tauraat* en sloegen die open, en een van hen bedekte het vers over de steniging met zijn hand en las het voorafgaande en het volgende vers

* Het vers: ‘Wilt niet iets anders dan uw vaders, want dat is ongeloof voor u. [Zelfs] als een oude man en een oude vrouw ontucht plegen, stenigt hen dan in elk geval, als een straf van God. En God is machtig en wijs,’ staat niet in de koran zoals die nu bekend is. De tekst van dit vers wordt beschouwd als afgeschaft, met behoud van de rechtsregel.

** De vraag suggereert dat het vers uit deze soera (24:2), waarin bij ontucht geseling wordt bevolen, het ‘vers van de steniging’ heeft afgeschaft.

voor. Abdallah ibn Salaam zei: ‘Haal je hand daar eens weg!’ Dat deed hij, en inderdaad, daar stond het vers over de steniging. De joden zeiden: ‘Hij heeft gelijk, Mohammed, het vers over de steniging staat in de *tauraat*!’ Daarop beval de Profeet de beide ontuchtigen te stenen, en ik heb zelf gezien hoe de man zich over de vrouw heen boog om haar voor de stenen te beschermen.

- 578 Van Aboe Hoeraira: Een man kwam bij de Profeet in de moskee en riep tegen hem: ‘Profeet, ik heb ontucht bedreven.’ Toen de Profeet er geen aandacht aan schonk zei de man het nog eens, en nadat hij vier maal tegen zichzelf had getuigd riep de Profeet hem en vroeg: ‘Ben jij krankzinnig?’

‘Nee,’ antwoordde de man.

‘Heb je daarvóór geoorloofd geslachtsverkeer gehad?’

‘Ja.’

Daarop riep de Profeet enige mannen en beval: ‘Breng hem weg en steng hem!’

Djabir ibn Abdallah vertelde: Ik was een van degenen die hem stengden. Wij begonnen ermee op de gebedsplaats, maar toen de stenen hem raakten vluchtte hij weg. Wij kregen hem op de steenachtige gronden weer te pakken en daar hebben wij hem toen gestengd.

ONGEGRONDE BESCHULDIGING VAN ONTUCHT*

- 579 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Hoedt u voor de zeven grote zonden!’ De mensen vroegen welke dat waren, en hij zei: ‘Veelgodendom, toverij, het doden van levende wezens die God voor onaantastbaar heeft verklaard—tenzij het rechtens geschiedt—, woeker, het opmaken van eigendom van wezen, vluchten op de dag van een veldslag, en eerbaar gehuwde, niets vermoedende, gelovige vrouwen vals beschuldigen van ontucht.’

- 580 Van Aboe Hoeraira: Ik heb Aboe-l-Kasim horen zeggen: ‘Wie zijn slaaf beschuldigt van ontucht terwijl deze onschuldig is,

* Hierover gaat ook het bekende verhaal van ‘Aisja en de grote leugen’. Zie Ibn Ishaq, *Het leven van Mohammed*, blz. 186-193 en M. Rodinson, *Mohammed*, blz. 177-181.

wordt gegeeseld op de dag der opstanding, behalve als het was zoals hij zei.›

DRINKEN

- 581 Van Anas ibn Malik: De Profeet liet mensen die *chamr* gedronken hadden slaan met palmtakken en met sandalen. Aboe Bakr strafte met veertig geselslagen.
- 582 Van Oekba ibn al-Harith: Noe'aimaan—of Ibn Noe'aimaan—werd dronken bij de Profeet gebracht. De Profeet was verontwaardigd en beval de mensen die in het huis waren hem te slaan. Ze sloegen hem met palmtakken en met sandalen, en ik heb er zelf aan meegedaan.
- 583 Van Aboe Hoeraira: Een man die *chamr* had gedronken werd bij de Profeet gebracht. Deze beval hem slaag te geven, en wij volgden dat bevel op. Sommigen sloegen hem met hun blote handen, andere met sandalen of met een kledingstuk. Toen het voorbij was riep iemand hem na: 'Moge God je te schande maken!' Daarop zei de Profeet: 'Zoiets moet je niet zeggen. Je moet niet de Satan tegen hem helpen!›
- 584 Van Oemar ibn al-Chattaab: Toen de Profeet nog leefde was er een man die Abdallah heette. Zijn bijnaam was Ezel, en hij maakte de Profeet altijd aan het lachen. De Profeet had hem al eens laten geselen omdat hij *chamr* had gedronken. Op een dag werd hij weer dronken bij de Profeet gebracht en weer gegeeseld. Toen riep iemand hem na: 'God, vervloek deze man! Hij is al zo vaak opgebracht!' Daarop zei de Profeet echter: 'Vervloek hem niet! Bij God, ik weet dat hij God en zijn Profeet liefheeft.›
- 585 Van Oemair ibn Sa'ied an-Nacha'i: Ik heb Ali ibn abi Talib horen zeggen: 'Als ik iemand een vaste straf toediende en hij stierf daaraan, dan deed mij dat niets, behalve als het iemand was die *chamr* had gedronken. In dat geval betaalde ik de bloedprijs voor hem, want de Profeet heeft dit niet ingesteld.'

DIEFSTAL

- 586 Van Aisja: De Profeet liet een dief de hand afhakken om een kwart dinar of meer.
- 587 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet liet de hand afhakken bij een dief die een schild ter waarde van drie dirham had gestolen.
- 588 Van Aisja: Toen de Profeet nog leefde werd de hand van een dief alleen afgehakt om een maliënkolder of een schild; beide zijn kostbaar.
- 589 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «God vervloeke de dief; als hij een ei steelt moet zijn hand worden afgehakt en als hij een touw steelt moet zijn hand worden afgehakt.»

WEDERVERGELDING EN BLOEDPRIJS

Wedervergelding (*kisaas*) is toegestaan bij moedwillige doodslag en moedwillige verwonding. In de islam kan alleen de schuldige zelf ter dood worden gebracht, en niet zijn stamgenoten, zoals in de voorislamitische tijd. Aanbevolen wordt om van het recht op wedervergelding geen gebruik te maken, maar genoeg te nemen met een bloedprijs (2:178; nr. 594).

- 590 Van Ibn Abbaas: De Israëlieten kenden de wedervergelding en niet de bloedprijs. Maar tot deze gemeente heeft God gezegd: *Met betrekking tot degenen die gedood worden is jullie wedervergelding voorgeschreven: een vrije voor een vrije, een slaaf voor een slaaf en een vrouw voor een vrouw. Als iemand iets wordt kwijtgescholden door zijn broeder, dan moet de invordering naar redelijkheid en de betaling aan hem ordentelijk geschieden.* [2:178]

Met die kwijtschelding is bedoeld dat bij moord een bloedprijs dient te worden aanvaard, en invordering naar redelijkheid betekent dat om een passende bloedprijs gevraagd zal worden en dat deze op correcte wijze zal worden afgedaan.

- 591 Van Anas ibn Malik: Een jood doodde een meisje om haar sieraden; hij doodde haar met een steen. Ze werd bij de Profeet ge-

bracht terwijl ze stervende was. Hij vroeg: ‹Heeft die-en-die je gedood?› Ze knikte van nee. Hij vroeg het voor de tweede maal, en weer knikte ze van nee. Toen vroeg hij het haar voor de derde maal, en toen knikte ze ja. Daarop liet de Profeet die man tussen twee stenen vermorzelen.

592 Van Anas: De dochter van an-Nadr gaf een meisje een klap en brak daarbij een van haar voortanden. Het werd voor de Profeet gebracht en deze zei dat er wedervergelding geoeffend moest worden.

593 Van Imraan ibn Hoesain: Ja'la ibn Moenja of ibn Oemajja vocht met iemand, en de een beet zich vast in de hand van de ander, en toen die zijn hand uit zijn mond probeerde te trekken rukte hij zijn voortand uit. Zij legden hun zaak voor aan de Profeet, en die zei: ‹Bijten jullie als kamelehengsten? Hiervoor is geen bloedprijs.›

594 De vader van Alkama ibn Wa'il vertelde: Ik zat bij de Profeet toen er een man aankwam die een andere man meevoerde aan een zadelriem.

‘Profeet,’ zei hij, ‘deze man heeft mijn broer gedood.’

‹Heb je hem inderdaad gedood?› vroeg de Profeet.

‘Als hij niet zou bekennen dan heb ik wel een bewijs tegen hem,’ zei die eerste man. Maar de ander bekende.

‹Hoe heb je hem gedood?› vroeg de Profeet.

‘Hij en ik waren de bladeren van een boom aan het slaan; toen begon hij me uit te schelden; ik werd boos en sloeg met mijn bijl tegen zijn voorhoofd en toen was hij dood.’

‹Heb je iets om de bloedprijs mee te betalen?›

‘Ik heb alleen mijn kleren en deze bijl.’

‹Denk je dat je familie je zal loskopen?›

‘Mijn familie vindt me daarvoor veel te min.’

Toen wierp de Profeet de zadelriem naar de eiser en zei: ‹Hier heb je je man.› Hij nam hem mee, en toen hij zich verwijderde zei de Profeet: ‹Als hij hem doodt is hij niet beter dan die andere man.›

De man keerde zich om en zei: ‘Profeet, dat hoorde ik u net zeggen, maar ik heb hem meegenomen op uw bevel.’

De Profeet zei: ‹Wil je niet dat hij jouw schuld en de schuld van die ander op zich neemt?› [5:29]

‘Ja Profeet!’

‹Dan zij het zo!›

Daarop gooide die man de riem weg en liet hem lopen.

595 Van Aboe Hoeraira: Twee vrouwen uit de stam Hoedzail waren aan het vechten, en de ene gooide met een steen en doodde de andere, tezamen met de vrucht in haar buik. De zaak werd voor de Profeet gebracht en deze besliste dat de bloedprijs voor haar ongeboren vrucht zou bestaan uit een goede slaaf of slavin, en dat de bloedprijs namens de vrouw betaald moest worden door haar mannelijke verwanten van vaderskant, en hij wees haar kinderen en wie met hen waren aan als erfgenamen.

Hamal ibn an-Nabigha al-Hoedzali zei: ‘Profeet, waarom zou ik een prijs betalen voor iemand die heeft gedronken noch gegeten, die heeft gesproken noch gekreten, wiens bloed dus waardeeloos mag heten?’ Daarop zei de Profeet: ‹Dit is zeker een collega van die waarzeggers,› vanwege het rijmproza waarin hij sprak.

GELOOFSAFVAL

Degene die van de islam afvallig wordt (*moertadd*) wordt volgens de koran door God gestraft in het hiernamaals (16:106-108, 3:86-91 e.a.). Het vers 2:217: *...diegenen van jullie die van hun godsdienst afvallen en dan sterven als ongelovigen, dat zijn zij wier werken vruchteloos zijn in dit leven en in het hiernamaals* enzovoort, wordt wel als grondslag beschouwd voor de doodstraf voor de afvallige, al is niet duidelijk waarom. De tradities hebben weinig te melden over de straf in het hiernamaals, maar zijn het eens over de doodstraf in dit leven. Wel wordt daar soms aan toegevoegd dat de afvallige eerst een kans moet worden gegeven van zijn dwaling terug te keren.

596 Van Abdallah ibn Mas’oed: De Profeet heeft gezegd: ‹Het is niet goorloofd het leven te nemen van een moslim die getuigt dat er geen god is dan God en dat ik de Gezant van God ben, behalve in drie gevallen: De ontuchtige die gehuwd of gehuwd geweest is;

een leven voor een leven; en degene die zijn godsdienst afvalt en zich afscheidt van de gemeenschap.»

- 597 Van Anas ibn Malik: Een aantal mensen uit de stam Oeraina kwam naar de Profeet toe in Medina, maar zij konden het voedsel niet verdragen. Daarom zei de Profeet tegen hen dat ze maar naar de kamelen moesten gaan die als *zakaat* waren gegeven, om van hun melk en urine te drinken. Dat deden ze en ze knapten ervan op, maar toen keerden ze zich tegen de herders en doodden die, ze vielen weer van de islam af en dreven de kamelen van de Profeet weg. Toen de Profeet dat vernam stuurde hij mannen achter hen aan; ze werden mee teruggebracht en hij hakte hun handen en hun voeten af, stak hun ogen uit en liet ze achter op de steenachtige gronden tot ze dood waren.
- 598 Van Aboe Moesa: Een man was moslim geworden en daarna weer teruggekeerd tot het jodendom. Moe'aadz ibn Djabal kwam, terwijl die man bij Aboe Moesa was, en zei: 'Wat is er met hem?' Hij zei: 'Hij is moslim geworden en toen weer joods.' Moe'aadz zei: 'Ik ga niet zitten voordat ik hem gedood heb; zo is het vonnis van God en Zijn gezant!'
- 599 Van Ikrima: Bij Ali werden enige kettters voorgeleid en hij liet hen verbranden. Toen Ibn Abbaas daarvan hoorde zei hij: 'Al zou ik hen zelf niet verbranden, vanwege het verbod van de Profeet: «Straft niet met Gods straf,» ik zou hen doden vanwege het woord van de Profeet: «Wie van godsdienst verandert moet je doden.»'

SPIJS EN DRANK

Spijswetten kent de koran nauwelijks; pietluttigheid op dit gebied komt van de Satan, van de heidense voorvaderen (2:168-170) en van de joden (6:146). Alleen het eten van vlees van niet ritueel geslachte dieren, bloed en varkensvlees wordt uitdrukkelijk verboden (5:4 e.a.), maar er is vergeving voor degenen die dat doen in een noodsituatie (6:145, 16:115).

600 Van Abd ar-Rahmaan ibn abi Bakr: Wij waren ergens met de Profeet, honderddertig mensen in totaal. De Profeet zei: «Heeft iemand iets te eten?» Eén man had ongeveer een *saa'* tarwe bij zich, of iets dergelijks, en daar werd deeg van gemaakt. Toen kwam er een heiden aan, een lange man met een warrige haardos, die een kudde schapen voortdreef. «Verkoop je ze of geef je ze weg?» vroeg de Profeet. «Ik verkoop ze,» zei hij. De Profeet kocht er een, het werd vetgemest en hij gaf opdracht de lever klaar te maken. Die werd geroosterd, en ik zweer bij God, hij sneed voor alle honderddertig een stuk lever af. De aanwezigen gaf hij het en voor de afwezigen hield hij het apart; dat deed hij in twee schalen. Wij aten er allemaal van tot wij genoeg hadden en de rest ging in de schalen, en ik laadde dat op een kameel (of woorden van die strekking).

601 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Een maaltijd voor twee is ook genoeg voor drie, en een maaltijd voor drie is ook genoeg voor vier.»

602 Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Als je bediende het eten brengt en je laat hem niet bij je zitten, dan moet je hem wel een of twee stukken geven» (of: «een of twee happen»), «want hij heeft er in de hitte hard aan gewerkt.»

- 603 Van Nafi': Ibn Oemar at alleen als er een arme bij hem gebracht werd met wie hij kon eten. Ik bracht eens een man mee die heel veel at. Later zei Ibn Oemar tegen mij: 'Nafi', breng deze man nooit meer mee! Ik heb de Profeet horen zeggen: 'Een gelovige eet met één maag, maar een ongelovige eet er met zeven.'
- 604 Aboe Hoeraira kwam eens langs een paar mensen die een geroosterd schaap aan het eten waren. Ze nodigden hem uit mee te eten, maar hij weigerde en zei: 'De Profeet is heengegaan uit deze wereld zonder ooit verzadigd te zijn geweest van gerstebrood.'
- 605 Van Aboe Hazim: Ik vroeg aan Sahl ibn Sa'd: 'Heeft de Profeet ooit witbrood gegeten?'
 'Nee,' zei Sahl, 'hij heeft nooit witbrood gezien van het ogenblik dat God hem zond tot Hij hem wegnam.'
 'Hadden jullie in de tijd van de Profeet meelzeven?'
 'Nee, die heeft hij nooit gezien van het ogenblik dat God hem zond tot Hij hem wegnam.'
 'Maar hoe aten jullie dan gerst als het niet gebuild was?'
 'Wij maalden het en dan bliezen we erin; de zemelen vlogen weg en wat er overbleef maakten we nat en aten we.'

GEOORLOOFDE SPIJZEN

- 606 Aisja vertelde: De Profeet hield van zoetigheid en honing.
- 607 Van Ibn Sjihaab Aboe Idries al-Chaulani heeft Aboe Tha'laba-l-Choesjani horen overleveren: De Profeet heeft het eten van alle wilde dieren met hoektanden verboden.
 Ibn Sjihaab zei: 'Dat heb ik niet van onze geleerden in de Hidjaaz gehoord; ik heb het pas van Aboe Idries gehoord, en dat was een van de rechtsgeleerden uit Syrië.'
- 608 Van Anas ibn Malik: Wij zaten een haas achterna bij Marr az-Zahraan; mijn kameraden deden hun best, maar moesten opgeven. Ik rende net zo lang door tot ik hem te pakken had. Ik bracht het dier naar Aboe Talha, die slachtte het en stuurde mij met de twee achterbouten naar de Profeet, en de Profeet nam ze aan.

- 609 Van Abdallah ibn abi Aufa: Wij hebben zeven strooptochten met de Profeet gemaakt en sprinkhanen gegeten.
- 610 Van Ibn Abbaas: Chalid ibn al-Walied, die het Zwaard Gods genoemd werd, vertelde hem dat hij eens samen met de Profeet naar Maimoena gegaan was, die zijn tante van moederskant was, en ook de mijne. Zij bleek een geroosterde hagedis te hebben, die haar zuster Hoefaida had meegebracht uit de Nadjd, en zij bood de Profeet de hagedis aan. De Profeet nam zelden voedsel aan voordat hem verteld was hoe het precies heette, maar deze keer strekte de Profeet zijn hand uit naar de hagedis. Een van de aanwezige vrouwen zei: 'Zeg toch tegen de Profeet wat jullie hem voorzetten! Het is hagedis, Profeet.' Toen trok de Profeet zijn hand terug. Chalid zei: 'Profeet, is hagedis verboden?' 'Nee,' zei de Profeet, 'maar deze soort kwam in mijn stamgebied niet voor, en ik merk dat ik er een afkeer van heb.' Toen zei Chalid: 'Dus pakte ik hem weg en at hem op, terwijl de Profeet toekeek.'
- 611 Van Djabir ibn Abdallah: De Profeet heeft op de dag van de verovering van Chaibar het vlees van tamme ezels verboden, maar hij heeft paardevlees toegestaan.

HET DODEN VAN DIEREN

De basis van het rituele slachten lijkt te zijn zoveel mogelijk bloed uit het gedode dier te laten wegvloeien, daar het nuttigen van bloed verboden is. De slachter formuleert de intentie (*nijja*) en spreekt Gods naam uit over het dier. Vervolgens legt hij het dier op zijn linkerzij, met de kop naar Mekka, en snijdt hij de slokdarm en de luchtpijp door met een scherp mes, waarbij de kop niet van het lichaam gescheiden wordt. Voor jachtbuit gelden andere regels.

- 612 Van Anas: De Profeet was gewoon op het slachtfest twee witte, gehoornde rammen te offeren. Hij zette zijn voet op de zijkant van hun nek en slachtte ze eigenhandig.

613 Sjaddaad ibn Aus heeft gezegd: Twee dingen heb ik onthouden van de Profeet. Hij heeft gezegd: «God heeft goedheid jegens alles voorgeschreven.» En: «Als jullie doden, doe het dan op de goede manier, en als jullie slachten doe het dan op de goede manier. Je moet je mes goed scherp maken en het slachtdier een milde dood laten sterven.»

614 Van Hisjaam ibn Zaid ibn Anas ibn Malik: Ik bezocht met mijn grootvader Anas het huis van al-Hakam ibn Ajjoeb en daar waren een paar lui bezig op een kip te schieten die ze rechtop hadden gezet en vastgebonden. Anas zei: ‘De Profeet heeft verboden dieren vast te binden en dan te doden.’

615 Van Rafi’ ibn Chadiedj: Ik zei: ‘Profeet, we gaan morgen de vijand tegemoet, maar we hebben geen slachtmessen bij ons.’ Hij zei: «Als je een dier doodt, doe het dan snel en precies; als je er dan Gods naam bij noemt mag je het eten, maar het moet niet met tanden of nagels gebeuren. Tand en nagel zijn botten en nagels zijn de slachtmessen van de Ethiopiërs.»

Wij maakten kamelen en schapen buit, en één kameel sloeg op hol. Iemand schoot er een pijl op af en kreeg hem te pakken. Toen zei de Profeet: «Deze kameel was even ontembaar als wilde dieren, en als je zo’n dier niet de baas wordt, behandel het dan net als een wild dier.»

616 Adi ibn Hatim: Ik vroeg de Profeet naar de jacht. Hij zei: «Als je een pijl afschiet, noem dan Gods naam. Als je het dier vindt dat hij heeft gedood mag je het eten, behalve als het dier in het water is gevallen, want dan weet je niet of het door het water is gedood of door jouw pijl.»

617 Adi ibn Hatim: Ik vroeg de Profeet naar het jagen met een pijl met een breed middenstuk. Hij zei: «Als je het dier raakt met het scherpe uiteinde kun je het eten, maar als je het doodt met het brede deel dan is het doodgeslagen en mag je het niet eten.»

Ook vroeg ik de Profeet naar het jagen met honden.

«Als je jouw hond uitstuurt onder het noemen van Gods naam, dan kun je het wild eten. Maar als de hond er zelf van gegeten heeft mag jij het niet eten, want dan heeft hij het voor zichzelf gevangen.»

‘En als ik bij mijn hond een andere hond vind, en ik dus niet weet welke het dier te pakken heeft gekregen?’

«Dan mag je het niet eten, want je hebt Gods naam uitgesproken over jouw hond, en niet over die andere.»

- 618 Van Aboe Tha’laba: De Profeet heeft gezegd: «Als je een pijl afschiet en het aangeschoten dier verdwijnt uit het gezicht en je vindt het later terug, dan mag je het eten, zolang het niet verrot is.»

EETGEWOONTEN

- 619 Van Oemar ibn abi Salama: Als jongen was ik onder de hoede van de Profeet. Toen ik eens gedachteloos in de schotel greep zei de Profeet tegen mij: «Jongen, zeg eerst ‘In naam van God’; eet alleen met je rechterhand en eet alleen van wat dichtbij je ligt.» En dat is altijd mijn manier van eten gebleven.
- 620 Van Aboe Djoehaifa: Ik was eens bij de Profeet toen hij tegen een man zei: «Ik eet nooit achterovergeleund.»
- 621 Ibn Abbaas: De Profeet heeft gezegd: «Als iemand klaar is met eten, laat hij dan zijn handen niet afvegen voordat hij ze heeft afgelikt.»
- 622 Van Aboe Hoeraira: De Profeet maakte nooit aanmerkingen op een gerecht. Als hij het lekker vond at hij het op en als hij het niet lekker vond liet hij het staan.
- 623 Van Anas: Toen de Profeet Safijja trouwde nodigde ik de moslims uit voor een bruiloftsmaal. De Profeet liet lappen leer neerleggen en daarop werden gedroogde dadels, kwark en boter uitgespreid.
- 624 Van Katada, van Anas: Ik heb de Profeet nooit van een bord zien eten, en nooit werd er voor hem dun, plat brood gebakken, en hij heeft nooit aan een tafel gegeten.
Katada vervolgt: Mij werd gevraagd: ‘Waar aten ze dan van?’ Ik zei: ‘Van ronde stukken leer.’

Tradities over dranken concentreren zich vooral op alcoholische dranken, die in de islam verboden zijn. Drie koranverzen hierover gelden als 'afgeschafft': 16:67, 4:43 en 2:219. Beslissend is 5:90-91: *Jullie die geloven! Chamr, het kansspel, de offerstenen en de lotspijlen zijn een smerig satanswerk. Vermijdt dat dus, dan zal het jullie misschien goed gaan.*

Twee Arabische namen van dranken zijn in dit boek onvertaald gelaten:

– het koranische *chamr*, elders dikwijls vertaald met 'wijn', dat in de tradities echter verschillend wordt omschreven;

– het woord *nabiedz*, dat verwijst naar een al dan niet gegiste (en alleen in het laatste geval alcoholische) drank van water waarin fruit of graan te weken is gelegd.

Veel teksten handelen over het gebruikte vaatwerk. Wanneer een drank wordt bewaard in wijde, open schalen vindt er geen gisting plaats; in afgesloten nauwe kruiken of kalebassen ontstaat echter alcohol.

CHAMR

625 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: 'Iedere drank die dronken maakt is *chamr*, en iedere drank die dronken maakt is verboden. Wie *chamr* drinkt in dit leven en dan sterft terwijl hij daarin volhardt en geen berouw heeft, die zal hem niet drinken in het latere leven.'

626 Van Anas ibn Malik: Op de dag dat de *chamr* verboden werd was ik schenker ten huize van Aboe Talha. Zij dronken niets anders dan dadelwijn, van onrijpe dadels en gedroogde dadels. Toen hoorden we ineens iemand roepen en Aboe Talha zei: 'Ga jij eens kijken.' Dat deed ik en daar was iemand die omriep: 'De *chamr* is verboden!' De *chamr* stroomde tussen de palmbomen van Medina door en Aboe Talha zei: 'Ga jij hem ook maar uitgieten.' Toen hoorde ik roepen: 'Dood aan die-en-die! Dood aan die-en-die, want zij hebben *chamr* in hun buik.' Daarop openbaarde God: *Voor hen die geloven en goede werken doen is er geen misdaad in wat zij eten, als zij maar godvruchtig zijn en geloven en goede werken doen.* [5:93]

- 627 Van Anas ibn Malik: Toen God het vers openbaarde waarin Hij de *chamr* verbood werd er in Medina alleen drank van gedroogde dadels gedronken.
- 628 Van Ibn Oemar: Toen de *chamr* werd verboden was er in Medina geen aanwezig.*
- 629 Van Ibn Oemar: Oemar ging op de preekstoel staan en zei: 'Wel-aan dan: het verbod op *chamr* is geopenbaard, en die is afkomstig van vijf dingen: druiven, gedroogde dadels, honing, tarwe en gerst. *Chamr* is wat het verstand benevelt [*chámara*].'
- 630 Van Anas: Toen de Profeet werd gevraagd naar *chamr* waarvan azijn wordt gemaakt zei hij: 'Nee.'
- 631 Toen Tarik ibn Soewaid ad-Djoe'fi de Profeet vroeg naar *chamr* verbood hij (of: hij had er een afkeer van) dat hij die maakte. Tarik zei: 'Maar ik maak hem als geneesmiddel.' Toen zei de Profeet: 'Het is geen geneesmiddel, het is een ziekte.'
- 632 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: 'Chamr komt van deze twee planten: dadelpalm en wijnstok.'

NABIEDZ

- 633 Van Aboe Sa'ied al-Choedri: De Profeet heeft gezegd: 'Als iemand *nabiedz* wil drinken, laat hij dan *nabiedz* van alleen rozijnen drinken, of van alleen gedroogde dadels, of van alleen onrijpe dadels.'
- 634 Van Djabir ibn Abdallah al-Ansari: De Profeet heeft verboden rozijnen en gedroogde dadels te mengen, en onrijpe dadels en gedroogde dadels te mengen.
- 635 Van Aisja: Toen de Profeet werd gevraagd naar honingwijn zei hij: 'Iedere drank die dronken maakt is verboden.'

* Deze tekst wil blijkbaar zeggen dat *chamr* van druiven afkomstig is, Medina had immers dadelwijn.

- 636 Van Anas ibn Malik: De Profeet heeft verboden *nabiedz* te bereiden in een kalebas of een met pek dichtgesmeerde zak.
- 637 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft met pek dichtgesmeerde zakken, geglazuurde kruiken en uitgeholde palmstronken verboden.
- 638 Van Sa'ied ibn Djoebair: Ik vroeg Ibn Oemar naar *nabiedz* in kruiken van aardewerk.
 Hij antwoordde: 'De Profeet heeft die verboden.'
 Toen kwam ik bij Ibn Abbaas en zei: 'Hoor je wat Ibn Oemar zegt? De Profeet heeft *nabiedz* in aardewerken kruiken verboden.'
 'Ibn Oemar heeft gelijk,' zei hij, 'de Profeet heeft *nabiedz* in aardewerken kruiken verboden.'
 'En wat zijn dat dan?'
 'Alles wat gemaakt wordt van klei.'
- 639 Van Djabir ibn Abdallah: Voor de Profeet werd gewoonlijk *nabiedz* gemaakt in een stenen vat.
- 640 Van Sahl: Aboe Oesaid as-Sa'idi kwam de Profeet uitnodigen voor zijn bruiloft, en zijn vrouw bediende hen, de bruid dus. Hij zei: Weten jullie wat ik de Profeet liet schenken? Ik had die avond dadels voor hem geweekt in een stenen vat.
- 641 Van Djabir ibn Abdallah: Wij waren met de Profeet toen hij iets te drinken vroeg. Een man zei: 'Profeet, zullen wij u geen *nabiedz* te drinken geven?'
 'Natuurlijk,' zei hij.
 De man ging snel weg en kwam terug met een schaal *nabiedz*.
 Toen vroeg de Profeet: 'Waarom heb je hem niet afgedekt, al was het maar met een stuk hout er in de breedte overheen?' Toen dronk hij hem op.
- 642 Van Anas: Ik gaf de Profeet met deze drinkschaal van mij alle dranken te drinken: honing, *nabiedz*, water en melk.

- 643 Van Aboe Hoeraira: In de nacht dat de Profeet de nachtreis maakte werden hem in Aelia* twee drinkschalen gebracht, één met *chamr* en één met melk. Hij keek ernaar en nam de melk. Toen zei Djibriel tegen hem: 'Lof zij God die je heeft geleid naar je ware aanleg. Als je de *chamr* had genomen was je gemeente afgedwaald.'
- 644 Van Aboe Bakr: Toen wij met de Profeet van Mekka naar Medina trokken kwamen wij langs een herder. De Profeet had dorst gekregen en ik molk een dier een beetje en bracht hem de melk. Hij dronk er zoveel van dat het mij plezier deed.
- 645 Van Djabir ibn Abdallah: De Profeet bezocht eens een man uit de Helpers, samen met een gezelschap van hem. De Profeet zei tegen hem: 'Als je water hebt dat deze nacht in een waterzak heeft gezeten, graag; en zo niet, dan slurpen wij wel iets.' De man bracht het water naar zijn tuin en zei: 'Profeet, ik heb zulk water, dus laten we naar het preeel gaan.' Hij schonk het uit in een schaal. Toen molk hij voor hem een geit; de Profeet dronk, en daarna dronk ook de man die met hem mee was gekomen.

* Aelia is de Romeinse naam voor Jeruzalem.

ZEDEN EN GEWOONTEN

KLEDING

Kleding dient in de eerste plaats eenvoudig te zijn. Dure stoffen zijn uit den boze en ijdelheid, bij voorbeeld het over de grond laten slepen van een kledingstuk, moet worden vermeden.

Het dragen van niet oorspronkelijk Arabische kleding is toegestaan, maar wel tonen de tradities (nr. 113-117, 654) dat dit een onderwerp van discussie is geweest.

646 Van Aboe Boerda: Ik bezocht Aisja eens en zij haalde voor ons een grove lendendoek te voorschijn, zoals ze in Jemen gemaakt worden, en een bovenkleed van wat ze vilt noemen, en zij zwoer bij God dat de Profeet in deze twee kledingstukken gestorven was.

647 Van Aisja: De Profeet ging op een ochtend uit, gekleed in een lendendoek van zwart haar met zadelfiguren erop.

648 Van Ibn Oemar: Oemar zag dat Oetarid at-Tamiemi op de markt een pronkgewaad te koop aanbood. Hij was een man die koningen kleepte en zich aan hen verrijkte. Oemar zei: 'Profeet, ik zag Oetarid op de markt een pronkgewaad te koop aanbieden; als u het eens kocht om te dragen als de gezantschappen van de beoëienen bij u komen?' (En ik meen dat hij zei: 'en om aan te trekken op vrijdag.') Maar de Profeet antwoordde: 'Zijde wordt in deze wereld alleen gedragen door degenen die geen aandeel hebben in het latere leven.'

Later werden de Profeet enige pronkgewaden bezorgd, en hij stuurde Oemar en Oesama ibn Zaid er elk één, en gaf Ali ibn abi Talib er ook een, met de woorden: 'Snijd ze tot sluiers en verdeel ze onder je vrouwen.' Oemar kwam met zijn gewaad in zijn hand

en zei: 'Profeet, u hebt mij dit gestuurd, maar gisteren hebt u toch dat gezegd over het gewaad van Oetarid?' De Profeet zei: 'Ik heb het je niet gestuurd om het te dragen, maar om er je voordeel mee te doen.' Oesama daarentegen verscheen 's avonds terwijl hij het gewaad aan had. De Profeet keek naar hem met een blik waaruit hij begreep dat die afkeurde wat hij had gedaan. Hij zei: 'Profeet, waarom kijkt u zo naar mij? U hebt het mij toch gestuurd?' De Profeet antwoordde: 'Ik heb het je niet gestuurd om aan te trekken, maar om het tot sluiers te snijden en onder je vrouwen te verdelen.'

649 Van Djabir ibn Abdallah: Op een dag droeg de Profeet een tuniek van zijdebroom dat hij cadeau had gekregen. Toen trok hij het snel uit en stuurde het aan Oemar ibn al-Chattaab. Iemand zei tegen hem: 'U hebt het wel snel uitgetrokken, Profeet.' 'Ja,' zei hij, 'Djibriël heeft het mij verboden.' Toen kwam Oemar huilend bij hem en zei: 'Profeet, u hebt ergens een afkeer van en dan geeft u het aan mij! Waarom?' Hij antwoordde: 'Ik heb het je niet gegeven om het aan te trekken, maar om te verkopen.' En hij verkocht het voor tweeduizend dirham.

650 Van Anas ibn Malik: De Profeet stond Abd ar-Rahmaan ibn Auf en az-Zoebair ibn al-Awwaam toe op reis hemden van zijde te dragen, omdat zij last hadden van jeuk (of: van pijn).

651 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: 'Iemand die zijn kleed over de grond sleept in ijdelheid, die zal God geen blik waardig keuren op de dag der opstanding.'

652 Van Ibn Oemar: Ik kwam langs de Profeet en mijn lendendoek hing een beetje los naar beneden. Hij zei: 'Abdallah, hijs je lendendoek op!' Toen ik dat deed zei hij: 'Nog meer!' en sindsdien heb ik er altijd op gelet. Sommige mensen vroegen hem: 'Tot hoe hoog?' Hij antwoordde: 'Tot halverwege het onderbeen.'

653 Van Aboe Hoeraira: Toen er een man langsliep die zeer ingenomen was met zijn golvende haar en zijn twee mantels werd hij plotseling door de aarde verzwolgen. De Profeet zei toen: 'Hij zal in de grond verzinken tot de dag der opstanding.'

654 Van Abdallah ibn Amr ibn al-Aas: De Profeet zag mij twee kledingstukken dragen die met saffloer geverfd waren. Hij zei: «Dit zijn kledingstukken van de ongelovigen; die moet je niet aantrekken.»

655 Van Anas ibn Malik: De Profeet heeft verboden dat een man zijn kleren verft met saffraan.

OPSMUK

656 Van Djabir ibn Abdallah: Op de dag van de verovering van Mekka werd Aboe Koehafa gebracht, wiens hoofd- en baardhaar zo wit waren als *thaghaam*-planten. De Profeet zei: «Doe er wat aan, maar vermijd zwarte verfstof.»

657 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «De joden en christenen verven hun haar niet, dus doen jullie het tegenovergestelde.»

658 Van Djabir: Ik heb de Profeet horen zeggen tijdens een strooptocht die wij maakten: «Draag dikwijls sandalen, want een man is bereiden zolang hij sandalen draagt.»

659 Van Sa'ied ibn al-Moesajjab: Moe'awia kwam aan in Medina en sprak ons toe. Hij haalde een haarstukje te voorschijn en zei: 'Ik heb nooit iemand dit zien gebruiken behalve de joden.' Toen de Profeet hiervan hoorde noemde hij het bedrog.

660 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «God vervloeke de vrouw die kunsthaar invlecht of dat bij zich laat doen, en de vrouw die tatoeëert of zich laat tatoeëren.»

661 Van Abdallah: God vervloeke de vrouwen die tatoeëren of zich laten tatoeëren, die epilieren of de ruimte tussen hun voortanden vergroten voor het mooi, en dus veranderingen aanbrengen in Gods schepping. Hoe zou ik niet vervloeken wie de Profeet vervloekt heeft? In Gods Boek staat: *Wat de Gezant jullie brengt, neemt dat aan.* [59:7]

- 662 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gouden ringen verboden.
- 663 Van Abdallah ibn Abbaas: De Profeet zag een gouden ring aan iemands vinger. Hij trok hem eraf, gooide hem weg en zei: «Een van jullie wil graag een kooltje van het hellevuur en doet het aan zijn vinger.» Nadat de Profeet was weggegaan zeiden ze tegen die man: «Neem je ring mee en doe er iets nuttigs mee!» «Nee,» zei hij, «bij God, ik raap hem nooit meer op, want de Profeet heeft hem weggegooid.»
- 664 Van Anas ibn Malik: Toen de Profeet naar de Romeinen wilde schrijven zeiden de mensen tegen hem: «Zij lezen brieven alleen als er een zegel op zit.» Dus gebruikte de Profeet een zegelring van zilver; het is alsof ik hem nog zie zitten, iets wits aan de hand van de Profeet. Erin stond gegraveerd: «Mohammed de Gezant van God.»
- 665 Van Ibn Oemar: De Profeet gebruikte een ring van zilver die hij aan zijn vinger droeg. Daarna droeg Aboe Bakr hem, daarna Oemar, daarna Oethmaan totdat die hem in de bron Aries liet vallen. Erin stond gegraveerd: «Mohammed de Gezant van God.»
- 666 Anas zei: De ring van de Profeet zat aan deze vinger, en hij wees naar de pink van zijn linkerhand.
- 667 Anas ibn Malik vertelde dat hij één dag lang aan de hand van de Profeet een zilveren ring heeft gezien. Hij zei: «De mensen maakten ringen van zilver en droegen die. Toen gooide de Profeet zijn zegelring weg en daarop gooiden de mensen de hunne ook weg.»

HUISRAAD

- 668 Van Oemm Salama, de vrouw van de Profeet: De Profeet heeft gezegd: «Als iemand drinkt uit gouden of zilveren vaatwerk zal in zijn buik een vuur uit Djahannam loeien.»
- 669 Abdallah ibn Oekaim vertelde: Wij waren met Hoedzaifa in al-Mada'in toen Hoedzaifa iets te drinken vroeg. Er kwam een magistraat met iets te drinken in een zilveren schaal, maar hij gooide

die naar zijn hoofd en zei: ‘Jullie moeten weten, ik heb hem nog zó gezegd mij daar niet uit te drinken te geven, want de Profeet heeft gezegd: ‘Drink niet uit gouden of zilveren vaatwerk en draag geen zijdebrokaat of zijde, want die dingen zijn voor hen in dit leven, en voor jullie in het latere leven, op de dag der opstanding.’

670 Van Djabir ibn Abdallah: De Profeet heeft gezegd: ‘Eén matras voor de man, één voor de vrouw; de derde is voor een gast en de vierde voor de Satan.’

671 Van Aisja: Het kussen van de Profeet waarop hij altijd achteroverleunde was van dun leer, opgevuld met palmvezel.

HET AFBEELDEN VAN LEVENDE WEZENS

672 Van Aisja: Wij hadden een gordijn waarop een vogel stond afgebeeld, en als er iemand binnenkwam kreeg hij die te zien. De Profeet zei: ‘Vervang dat ding, want telkens als ik binnenkom en het zie denk ik aan dit aardse leven.’ Wij hadden ook een ruige mantel waarvan wij dachten dat de boord van zijde was, maar die droegen we wel.

673 Van Zaid ibn Chalid ad-Djoehani: Aboe Talha heeft mij overgeleverd: Ik heb de Profeet horen zeggen: ‘Engelen gaan geen huis binnen waar een hond is of waar beelden zijn.’

Ik kwam bij Aisja en vroeg haar: ‘Deze man vertelt mij dat de Profeet dat heeft gezegd; hebt u het hem wel eens horen zeggen?’ ‘Nee,’ zei Aisja, ‘maar ik zal jullie vertellen wat ik hem heb zien doen. Toen hij eens op strooptocht was nam ik een wollig kleed met afbeeldingen erop en hing dat voor de deur. En toen hij thuis kwam en dat kleed zag merkte ik de weerzin op zijn gezicht. Hij trok het weg, scheurde het kapot en zei: ‘God heeft ons niet bevolen de stenen of het leem te bedekken.’ We sneden er twee kussenovertrekken van en ik vulde ze op met palmvezel, en daar had hij geen bezwaar tegen.’

674 Moeslim ibn Soebaih vertelde: Ik was met Masroek in een huis waarin beelden van Marjam waren. Masroek zei: ‘Dit zijn beelden

van Kisra, de koning van Perzië.' Maar ik zei: 'Nee, dit zijn beelden van Marjam.' Toen zei Masroek: 'Ik heb Abdallah ibn Mas'oeid horen zeggen: "De Profeet heeft gezegd: 'De mensen die het ergst worden gestraft op de dag der opstanding zijn zij die afbeeldingen maken.'"

- 675 Sa'ied ibn abi Hasan vertelde: Ik was bij Ibn Abbaas toen er een man bij hem kwam die zei: 'Ibn Abbaas, ik ben iemand die leeft van wat mijn handen maken; ik maak deze afbeeldingen.' Ibn Abbaas zei: 'Ik zal je alleen overleveren wat ik de Profeet heb horen zeggen. Hij heeft gezegd: 'Wie afbeeldingen maakt wordt door God zo lang gestraft totdat hij zijn afbeeldingen leven inblaast; maar dat zal hij nooit kunnen.'

Toen kreeg de man het erg benauwd en hij werd bleek van schrik. Ibn Abbaas zei nog tegen hem: 'O wee als je ermee doorgaat! Je moet maar afbeeldingen maken van deze boom hier, of van iets anders dat geen ziel heeft.'

HONDEN

- 676 Van Aisja: Djibriel had een afspraak met de Profeet dat hij op een bepaald moment bij hem zou komen. Dat ogenblik brak aan, maar hij kwam niet. De Profeet had een stok in zijn hand, die gooide hij weg en hij zei: 'God komt niet te laat op Zijn afspraak, en Zijn gezanten evenmin.' Toen keek hij om zich heen, en daar zag hij een jong hondje onder zijn bed. 'Aisja!' riep hij, 'wanneer is die hond daar binnen gekomen?' Ze zei: 'Bij God, ik heb het niet in de gaten gehad.' En hij beval het dier naar buiten te brengen. Toen kwam Djibriel en de Profeet zei: 'We hadden een afspraak en ik zat klaar, maar u kwam niet.' Hij zei: 'De hond in je huis heeft mij tegengehouden. Wij gaan geen huis binnen waarin een hond is, of een afbeelding.'

- 677 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: 'Als iemand een hond houdt vermindert hij voor iedere dag zijn goede werken met één *kiraat*, tenzij het een hond is die akkerland of kleinvee bewaakt.'

(Volgens Aboe Hazim luidt de traditie van Aboe Hoeraira: '...voor de jacht of ter bewaking van het kleinvee.')

678 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Er was eens een man die op reis was en erge dorst kreeg. Hij vond een bron, daalde daarin af en dronk. Toen hij weer bovenkwam zag hij een hond met zijn tong uit zijn bek hangend, die vochtige aarde at omdat hij zo'n dorst had. De man dacht: Het beest is er net zo aan toe als ik daarnet. Hij ging opnieuw naar beneden, vulde zijn schoen met water en hield die tussen zijn tanden geklemd toen hij weer naar boven klom, en hij gaf de hond te drinken. God is deze man dankbaar en schenkt hem vergiffenis.»

De mensen vroegen: 'Profeet, dus onze daden tegenover dieren worden ook beloond?'

«Jazeker,» zei hij, «ten aanzien van ieder levend wezen is er loon.»

GOEDE MANIEREN

679 Van Aisja: De Profeet vond het prettig met alles aan de rechterkant te beginnen, bij het aantrekken van zijn sandalen, het kammen van zijn haar en als hij zich reinigde.

680 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Als een van jullie zijn sandalen aantrekt, laat hij dan beginnen met de rechter. En als hij ze uittrekt, laat hij dan beginnen met de linker. En hij moet ze allebei tegelijk aan- en uittrekken.»

681 Van Djabir: De Profeet heeft gezegd: «Als iemands teenriempje is gebroken, dan moet hij niet op één sandaal lopen tot hij het riempje heeft gerepareerd. Je moet ook niet op één schoen lopen. En niet met je linkerhand eten. En niet met je benen opgetrokken in één kledingstuk gewikkeld zitten. En niet je hele lichaam omwikkelen met één kledingstuk zonder een opening voor je hand te laten.»

682 Van Aboe Sa'ied al-Choedri: De Profeet heeft gezegd: «Pas op dat jullie niet op straat zitten!»

«Maar Profeet,» zeiden de mensen, «wij moeten daar toch bij elkaar zitten om te praten?»

«Als jullie daar zo nodig moeten zitten, geef de straat dan zijn recht.»

‘Wat is dat?’

⟨Het neerslaan van de blik, geen schade toebrengen, een groet beantwoorden en het behoorlijke gebieden en het verwerpelijke verbieden.⟩

683 Van Anas ibn Malik: De Profeet heeft gezegd: ‘Als de mensen van het Boek jullie groeten met ‘Vrede zij met u,’ zeg dan terug: ‘En met u.’*’

684 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: ‘Als de joden jullie groeten zegt er wel eens een: ‘De dood zij met u;’** zeg dan terug: ‘Met u.’’

685 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Iemand die rijdt groet iemand die loopt het eerst. Iemand die loopt groet iemand die zit het eerst. En een klein gezelschap groet een groter gezelschap het eerst.⟩

686 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Wie gelooft in God en in de jongste dag moet zijn naaste geen schade toebrengen. Wie gelooft in God en in de jongste dag moet zijn gasten gul onthalen. Wie gelooft in God en in de jongste dag moet iets goeds zeggen of zwijgen.⟩

687 Van Aboe Sjoeraih al-Ka’bi: De Profeet heeft gezegd: ‘Wie in God en in de jongste dag gelooft moet zijn gasten royaal onthalen. Hij geeft hem eten en drinken mee voor een dag en een nacht. Gastvrijheid duurt drie dagen; wat daarna komt is een aalmoes. Het is de gast niet geoorloofd zo lang bij hem te blijven dat hij hem last bezorgt.⟩

688 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: ‘Als er drie mensen samen zijn, dan moeten niet twee van hen een vertrouwelijk gesprek voeren met uitsluiting van de derde.⟩

* In plaats van de volledige formule: ‘En met u zij vrede,’ die voor medemoslims is bestemd.

** *As-saam alaikoem* in plaats van *as-salaam alaikoem*.

- 689 Van Sahl ibn Sa'd al-Ansari: Een man keek door een gat in de deur van de Profeet. De Profeet had een kam in zijn hand waarmee hij zijn haar uitkamde. Hij zei tegen die man: «Als ik had geweten dat je keek had ik je hiermee in je oog gestoken! God heeft het kloppen op deuren ingesteld tegen onbescheiden blikken.»
- 690 Van Aisja: Een vrouw vroeg: «Profeet, mag ik zeggen dat mijn man mij iets heeft gegeven dat hij mij niet gegeven heeft?» De Profeet zei: «Wie opsnijdt over wat hem niet is gegeven is als iemand die twee leugengewaden draagt.»
- 691 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Je mag niet iemand laten opstaan van zijn plaats en er dan zelf gaan zitten.»
- 692 Van Djabir ibn Abdallah: De Profeet sleepte met de anderen stenen aan voor de Ka'ba, terwijl hij een lendendoek aan had. Zijn oom Abbaas zei tegen hem: «Neef, als je je lendendoek eens losmaakte en op je schouders deed, om daar de stenen op te leggen?» Dat deed hij, en toen viel hij bewusteloos neer. Daarna is hij nooit meer naakt gezien.
- 693 Aboe Hoeraira, van de Profeet: «God houdt van niezen en heeft een hekel aan gapen. Als iemand niest en hij zegt: 'Lof zij God!' dan is het de plicht van iedere moslim die het hoort hem goeds toe te wensen. Gapen echter komt van de Satan; onderdruk het zoveel mogelijk. Als iemand 'haah' zegt bij het gapen lacht de Satan.»

VRIENDELIJKHEID, NAASTENLIEFDE EN SOLIDARITEIT

- 694 Van Anas: Ik heb de Profeet tien jaar gediend, en hij heeft nooit «Bah!» tegen mij gezegd, en nooit «Waarom heb je dat gedaan?» en nooit «Waarom heb je dat niet gedaan?»
- 695 Van Aboe Ajoeb al-Ansari: De Profeet heeft gezegd: «Het is niet goorloofd dat een man zijn broeder langer dan drie dagen mijdt, of dat zij beiden, wanneer zij elkaar ontmoeten, elk een andere kant op kijken. De beste van hen is degene die het eerst groet.»

- 696 Anas ibn Malik: De Profeet zag een bedoeïen urineren in de moskee en zei tegen de mensen: «Laat hem begaan tot hij klaar is.» Toen riep hij om water en goot dat over de plek.
- 697 Van Aboe Katada-l-Ansari: De Profeet verrichtte eens de *salaat* met zijn kleindochtertje Oemama op zijn schouder. Als hij zich ter aarde wierp zette hij haar neer, en als hij opstond tilde hij haar weer op.
- 698 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Sterk is niet degene die een ander op de grond kan gooien; sterk is wie zichzelf beheerst als hij boos is.»
- 699 Van Aboe Hoeraira: Ik heb de Profeet horen zeggen: «God heeft de barmhartigheid in honderd delen verdeeld. Negenennegentig delen heeft Hij bij zich gehouden en één deel heeft Hij op aarde neergezonden. En door dat ene deel hebben de schepselen barmhartigheid met elkaar, zodat een merrie haar hoeven optilt van haar veulen af, uit vrees het te raken.»
- 700 Van an-Noe'maan ibn Basjier: De Profeet heeft gezegd: «Je kunt de moslims, in de barmhartigheid, genegenheid en sympathie die zij voor elkaar hebben, beschouwen als een lichaam: als het lijdt in één lid schiet de rest van het lichaam te hulp met slapeloosheid en koorts.»
- 701 Djabala vertelde: Wij waren in Medina toen er een hongersnood uitbrak. Ibn az-Zoebair gaf ons gedroogde dadels te eten, maar Ibn Oemar liep langs en zei: 'Eet geen twee dadels tegelijk, want dat heeft de Profeet verboden, behalve als iemand zijn broeder om toestemming vraagt.'
- 702 Djabir ibn Abdallah vertelde: De Profeet stuurde een expeditie naar de kust en stelde Aboe Oebaida ibn al-Djarraah als bevelhebber aan. Het waren driehonderd man, en ik was er ook bij. We gingen op weg, en ergens onderweg waren we door onze proviand heen. Aboe Oebaida gaf bevel, alle voorraden van dat leger bij elkaar te brengen; ik had zelf wat gedroogde dadels bij me. Iedere dag gaf hij ons daar steeds een beetje van te eten, tot alles

op was en iedereen telkens nog maar één dadel kreeg. Hoe kunnen we nu aan één dadel genoeg hebben, dacht ik, maar toen ze op waren hadden we die ook niet meer.

Toen kwamen we bij de zee, en daar zagen we een vis liggen, zo groot als een heuvel! Het hele leger at achttien dagen van die vis. Aboe Oebaida gaf bevel twee ribben van die vis overeind te zetten en een kamelin te brengen, en die kamelin kon eronderdoor zonder ze aan te raken!

VROUWEN

Twee islamitische zeden ten aanzien van vrouwen springen in het oog: hun kleding en de afzondering waarin zij dikwijls leven. Het voorschrift over de kleding berust vooral op twee koranverzen: *Zeg tegen de gelovige vrouwen dat zij hun ogen neerslaan, hun schaamdelen bedekt houden en hun sieraad niet tonen, behalve wat daarvan zichtbaar is, en laten zij hun sluiers over hun boezems slaan en hun sieraad niet tonen, behalve aan hun mannen* (24:31), en dan volgt een opsomming van alle mannelijke verwanten die eveneens worden uitgezonderd. Het andere vers is: *Voor de vrouwen op leeftijd, die niet verwachten te trouwen, is het geen misdaad hun kleren af te leggen, maar zonder sieraad te tonen. Maar als zij het nalaten is het beter voor hen.* (24:60) Veel hangt hier af van de interpretatie van het woord voor 'sieraad' (*ziena*). De bekende koran-exegeet at-Tabari (839-922) komt tot de conclusie dat 'wat van het sieraad zichtbaar is' moet betekenen: 'het gezicht en de handen'.

Het afscheiden van de vrouwen in een voor vreemde mannen niet toegankelijk deel van het huis (harem) berust op het weinig duidelijke 'vers van de afscheiding', vooral op de woorden: *...en als jullie hun ergens om vragen, vraag hun dan van achter een afscheiding.* (33:53)

- 703 Van Aisja: De vrouwen van Profeet waren gewoon 's avonds naar buiten te gaan om hun behoefte te doen in het open veld. Oemar ibn al-Chattaab zei altijd tegen de Profeet: 'Doe uw vrouwen toch achter een afscheiding,' maar dat deed hij niet. Ook Sauda bint Zam'a, de vrouw van de Profeet, ging op een avond naar buiten. Zij was lang van gestalte, en Oemar riep haar toe: 'We hebben je

wel gezien hoor Sauda!’ Dat deed hij omdat hij hoopte dat de afscheiding geopenbaard zou worden, en toen openbaarde God het ‘vers van de afscheiding’ [33:53].

704 Anas ibn Malik vertelde dat hij tien jaar oud was toen de Profeet naar Medina kwam. ‘Ik diende de Profeet tien jaar, tot hij stierf, en ik was het best bekend met de omstandigheden van de openbaring van het “vers van de afscheiding” [33:53]. Oebajj ibn Ka’b vroeg mij ernaar, en het was het eerste dat werd geopenbaard over het huwelijk van de Profeet met Zainab bint Djahsj. De Profeet werd haar bruidegom en nodigde mensen uit, die te eten kregen. Daarna gingen ze weer weg, maar een aantal mensen bleef nog, en ze bleven nogal lang. Toen stond de Profeet op en ging naar buiten en ik ging met hem mee; de bedoeling was dat die anderen ook weg zouden gaan. De Profeet liep een eindje en ik liep met hem mee, tot hij bij de drempel van Aisja’s kamer kwam. De Profeet dacht dat ze nu wel weg zouden zijn gegaan en we gingen terug. Tenslotte ging hij bij Zainab naar binnen, maar daar zaten ze nog; ze waren niet vertrokken. De Profeet en ik gingen terug, tot bij de drempel van Aisja’s kamer. Hij dacht dat ze nu wel weg zouden zijn gegaan en we gingen terug; en inderdaad, nu waren ze weggegaan. Toen werd het “vers van de afscheiding” geopenbaard.’

705 Van Oekba ibn Amir: De Profeet heeft gezegd: ‘Pas op dat jullie niet bij vrouwen naar binnen gaan.’ Toen zei een man uit de Helpers: ‘Profeet, hoe zit het met de broer van de echtgenoot?’
‘De broer van de echtgenoot is de dood!’ zei de Profeet.

706 Van Djarier ibn Abdallah: Ik vroeg de Profeet naar de onverwachte blik.* Hij zei mij dat ik dan mijn blik moest afwenden.

707 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Het is een vrouw niet toegestaan te vasten in aanwezigheid van haar man, tenzij met zijn toestemming. Zij mag niemand in zijn huis ontvangen dan met zijn toestemming. En van wat zij uitgeeft zonder zijn opdracht moet de helft aan hem ten goede komen.’

* Wanneer een man oog in oog komt te staan met een niet-bloedverwante vrouw.

708 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: ‹Een vrouw mag geen drie dagen op reis gaan, tenzij in gezelschap van een bloedverwant.›

709 Van Djabir: De Profeet heeft gezegd: ‹Een man mag beslist niet de nacht doorbrengen bij een vrouw die gehuwd of gehuwd geweest is, tenzij hij met haar gehuwd is of een bloedverwant is.›

710 Van Abdallah ibn Zam'a: De Profeet hield een preek en sprak over de kamelin en over degene die haar hielpezen doorsneed [7:77, 91:14]. Hij zei: ‹Toen de ellendigste van hen zich haastte [91:12]: een sterke, kwaadaardige man, onverzettelijk onder de zijnen, iemand als Aboe Zam'a, haastte zich haar te doden.›

Daarna kreeg hij het over vrouwen en hij sprak vermanend over hen: ‹Waarom geselt iemand zijn vrouw zoals je een slavin geselt?› (Zó volgens Aboe Bakr, maar in de tekst van Aboe Koe-raib staat: ‹zoals je een slaaf geselt.›) ‹Misschien gaat hij aan het eind van de dag weer met haar naar bed.›

Vervolgens gaf hij hun een vermaning over het lachen als iemand een wind laat: ‹Waarom lacht iemand om wat hij zelf ook doet?›

711 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹Wie in God gelooft en in de jongste dag berokkent zijn naaste geen schade. En behandel vrouwen goed, want zij zijn geschapen uit een rib, en het kromste deel van de rib is het bovenstuk. Als je probeert het recht te buigen breek je het, en als je het zo laat blijft het krom. Behandel vrouwen dus goed!›

712 Van Aboe Hoeraira: Er kwam een man bij de Profeet die zei: ‹Profeet, wie heeft het meest recht op mijn gezelschap?›

Hij antwoordde: ‹Je moeder.›

‘En daarna?’

‹Je moeder.›

‘En daarna?’

‹Je moeder.›

‘En dan?’

‹Je vader.›

GENEESKUNST

713 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Voor iedere ziekte die God heeft neergezonden heeft Hij ook een genezing gezonden.»

714 Van Ibn Abbaas: De Profeet heeft gezegd: «Genezing is gelegen in drie dingen: honingdrank, aderlaten of uitbranden met een brandijzer. Maar ik verbied mijn gemeente het uitbranden.»

715 Van Aboe Sa'ied al-Choedri: Er kwam een man bij de Profeet die zei: 'Mijn broer heeft erge diarree.' De Profeet zei: «Geef hem honing te drinken,» en dat deed hij. Toen kwam hij terug en zei: 'Ik heb hem honing te drinken gegeven, maar het is alleen maar erger geworden.' En zo ging het nog een derde en vierde keer. Tenslotte zei de Profeet: «God spreekt de waarheid;* de buik van [16:69] je broer liegt!» Hij gaf hem nog eens honingdrank, en toen genas zijn broer.

716 Katada levert over van Anas ibn Malik: Sommige mensen vonden het voedsel in Medina ongezond en de Profeet zei dat ze zijn herder maar achterna moesten gaan, dat wil zeggen de kamelen, en te drinken van hun melk en hun urine. Dat deden ze, totdat hun lichamen weer gezond waren geworden. Vervolgens doodden ze de herder en dreven de kamelen weg. Toen de Profeet dat hoorde liet hij hen zoeken, en liet hun de handen en voeten afhakken en de ogen uitbranden.

Katada voegde eraan toe: Moehammad ibn Sirien vertelde mij: 'Dat was voordat de vaste straffen waren geopenbaard.'

* In koran 16:69: *Uit hun buik [namelijk die van de bijen] komt een drank met verschillende kleuren, waarin genezing is voor de mensen.*

- 717 Van Chalid ibn Sa'd: Wij gingen eens op weg met Ghalib ibn Abdjar in ons gezelschap, en deze werd onderweg ziek. Toen wij aankwamen in Medina was hij nog ziek. Ibn abi Atiek kwam bij hem op bezoek en zei tegen ons: 'Gebruik deze zwarte korreltjes, neem er vijf of zeven van, stamp ze fijn en druppel ze in zijn neus met druppels olie, aan deze kant en aan deze kant. Want Aisja heeft ons verteld dat zij de Profeet had horen zeggen: 'Deze zwarte korrel*' is een medicijn voor iedere ziekte, behalve voor de *saam*.' Toen zij vroeg wat de *saam* was zei hij: 'De dood.'
- 718 Oerwa ibn az-Zoebair levert over dat Aisja melkpap met honing aanbeval voor een zieke en voor iemand die in de rouw was. Ze zei: 'Ik heb de Profeet horen zeggen: 'Melkpap met honing geeft het hart van een zieke rust en neemt een deel van het verdriet weg.'
- 719 Oemm Kais bint Mihsan – dat was een van de eerste Emigranten-vrouwen die de Profeet gehuldigd hadden, de zuster van Oek-kaasja – kwam bij de Profeet met een kind dat zij in zijn keel drukte tegen keelpijn. 'Waarom drukken jullie zo in de keel van jullie kinderen?' vroeg de Profeet. 'Jullie moeten dit Indische hout gebruiken, want dat geneest zeven dingen, waaronder pleuritis.' (Hij bedoelde de *costum*-wortel.)
- 720 Djabir ibn Abdallah bezocht al-Moekanna' en zei: Ik ga niet weg voordat je je laat aderlaten, want ik heb de Profeet horen zeggen: 'Daarin is genezing.'
- 721 Van Sa'ied ibn Zaid: Ik heb de Profeet horen zeggen: 'De truffel behoort tot de genade, en het sap ervan is een medicijn tegen het boze oog.'
- 722 Anas ibn Malik zei: 'Ik ben met het brandijzer tegen de pleuritis behandeld toen de Profeet nog leefde. Aboe Talha, Anas ibn an-Nadr en Zaid ibn Thabit waren aanwezig, en Aboe Talha heeft het gedaan.'

* Juffertje-in-'t-groen.

- 723 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Koorts komt van het laaien van het hellevuur; blus haar met water!»
- 724 Asmaa' bint abi Bakr was gewoon, als er een vrouw met koorts bij haar gebracht werd, tegen haar te roepen: 'Heb je al water genomen?' en dan goot ze dat van boven in haar hemd. Ze zei: 'De Profeet zei altijd dat wij koorts moesten afkoelen met water.'
- 725 Amir ibn Sa'd, van zijn vader: De Profeet heeft gezegd: «Als iemand iedere ochtend zeven van de beste dadels neemt, kan geen gif of toverij hem schade doen die dag, tot de nacht.»
- 726 Az-Zoehri, van Aboe Idries al-Chaulani, van Aboe Tha'laba-l-Choesjani: De Profeet heeft het eten van ieder roofdier met hoektanden verboden.
 Az-Zoehri zei: 'Dat heb ik pas gehoord toen ik in Syrië kwam.'
 Laith voegde eraan toe: 'Joenoës vroeg az-Zoehri: "Mogen wij de kleine wassing verrichten met ezelnemelk en die drinken, of de gal van een roofdier, of de urine van kamelen?" De moslims waren gewoon die zaken als medicijn te gebruiken en zij zagen daar geen kwaad in. Az-Zoehri antwoordde: "Wat betreft ezelnemelk, wij hebben vernomen dat de Profeet het vlees van ezellen heeft verboden, maar niets over een gebod of verbod van de melk daarvan. Wat betreft de gal van roofdieren, daarop is de traditie van Aboe Tha'laba van toepassing."'»
- 727 Van Aboe Hoeraira: Ik heb de Profeet horen zeggen: «De *daddjaal* en de pest komen Medina niet binnen.»
- 728 Van Oesama ibn Zaid: De Profeet heeft gezegd: «De pest is een teken van de straf. God beproeft daarmee sommige van zijn knechten. Als jullie horen dat hij ergens heerst, ga daar dan niet heen. Maar als hij zich voordoet in een gebied waar jullie zijn, vlucht dan niet weg.»

MAGIE

- 729 Van Aisja: De Profeet gaf de leden van een familie uit de Helpers speciale toestemming, magie toe te passen tegen alle giftige dieren.

- 730 Van Abd al-Aziez: Thabit en ik kwamen bij Anas ibn Malik op bezoek en Thabit zei: 'Aboe Hamza, ik heb pijn.' Toen zei Anas: 'Zal ik de magie van de Profeet eens op je toepassen?' 'Ja,' zei hij. Toen sprak hij: 'O God, Heer der mensen, die het kwaad wegneemt, genees! Gij zijt de genezer, er is geen genezer dan Gij; met een genezing die geen ziekte ongenezen laat!'
- 731 Van Aboe Sa'ied al-Choedri: Enkele gezellen van de Profeet kwamen bij een bedoeïenenstam die hen niet gastvrij ontving. Terwijl zij daar waren werd hun stamhoofd door een schorpioen gestoken, en de bedoeïenen vroegen: 'Hebben jullie iets van een medicijn bij je, of iemand die kan toveren?' Ze antwoordden: 'Jullie hebben ons niet gastvrij ontvangen en wij doen niets voordat jullie ons betalen.' Daarvoor werd een kudde schapen aangewezen, en vervolgens begon iemand de openingssoera van de koran te reciteren. Hij verzamelde zijn speeksel en spooog dat op de wond. Het stamhoofd genas en de schapen werden gebracht. Daarop zeiden ze: 'Die kunnen wij niet aannemen voordat wij het de Profeet gevraagd hebben.' Toen ze het hem vroegen lachte hij en zei: 'Hoe wisten jullie dat dit een magisch middel is? Neem ze aan, en geef mij er ook een deel van!'
- 732 Van Aisja: De Profeet werd door een man uit de stam Zoeraik, die Labied ibn al-A'sam heette, eens zo erg betoverd dat hij zich inbeeldde dat hij iets gedaan had als hij dat niet gedaan had. Op zekere dag, of avond, terwijl hij bij me was, bad hij langdurig. Tenslotte zei hij: 'Aisja, weet je dat God mij opheldering heeft gegeven over datgene waarover ik Hem had gevraagd? Er zijn twee mannen bij mij komen zitten, de een bij mijn hoofd en de ander bij mijn voeten. De een zei tegen de ander:
 'Waar lijdt deze man aan?'
 'Hij is betoverd,' antwoordde hij.
 'Wie heeft hem betoverd?'
 'Labied ibn al-A'sam.'
 'En waarmee?'
 'Met een kam en een pluk haar, en de bloemschede van een mannelijke dadelpalm.'
 'En waar is die nu?'
 'In de bron Dzarwaan.'

De Profeet begaf zich daarheen met enkele van zijn gezellen. Bij zijn terugkeer vertelde hij: «Aisja, het water zag eruit alsof er henna in geweekt was, en de toppen van de dadelpalmen leken wel duivelskoppen.» Ik zei: ‘Profeet, hebt u hem er niet uitgehaald?’ Hij zei: «God heeft mij weer gezond gemaakt, en ik zou niet graag kwaad over de mensen brengen.» En hij gaf opdracht die bron dicht te maken.

733 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Het boze oog bestaat echt.»

734 Van Aisja: De Profeet zei dat er magie moest worden toegepast tegen het boze oog.

735 Ma'mar levert over van az-Zoehri, die zich beroept op Aisja: De Profeet was gewoon tijdens de ziekte waaraan hij stierf op zichzelf te blazen met de twee laatste soera's, en toen het te moeilijk werd deed ik het, en ik streek met zijn eigen hand, vanwege de zegen daarvan.

Ik vroeg az-Zoehri: ‘Hoe blies hij dan?’ Hij antwoordde: ‘Hij blies op zijn handen, dan streek hij daarmee over zijn gezicht.’

736 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Als er een vlieg in een stuk vaatwerk valt, dompel hem dan eerst helemaal onder en gooi hem daarna weg. Want in één van zijn vleugels is genezing en in de andere is ziekte.»

DROOMUITLEG

- 737 Van Aboe Moesa: De Profeet heeft gezegd: «Ik droomde dat ik een zwaard trok en dat de punt afbrak. En dat is precies wat de gelovigen heeft getroffen in de slag bij Oehoed. Toen trok ik het zwaard nogmaals en het was weer net zo goed als het tevoren geweest was. En dat is wat God ons heeft gebracht, namelijk de verovering van Mekka en het toestromen van gelovigen.»
- 738 Van Anas ibn Malik: De Profeet heeft gezegd: «Op een nacht droomde ik dat ik in het huis van Oekba ibn Rafi' was en men bracht ons rijpe dadels van de soort van Ibn Taab.* Mijn uitleg was: een hoge rang voor ons in dit leven en de goede uitkomst in het latere leven, en dat onze godsdienst goed was.»
- 739 Van Aisja: De Profeet heeft eens verteld: «Ik heb twee maal van jou gedroomd. Je werd door een man gedragen, en je was gehuld in een zijden doek. Die man zei: 'Dit is je vrouw.' Ik nam de doek weg en inderdaad, jij was het. Toen dacht ik: Als deze droom van God komt zal Hij hem ook waar maken.»
- 740 Ibn Oemar heeft de Profeet horen zeggen: «In mijn droom werd mij een schaal melk gebracht en ik dronk ervan tot ik de melk onder mijn nagels zag uitkomen. Toen gaf ik de rest aan Oemar.» De mensen vroegen: 'Hoe legt u dit uit, Profeet?' Hij antwoordde: «De melk betekent kennis.»
- 741 Van Aboe Sa'ied al-Choedri: De Profeet heeft gezegd: «Ik droomde eens dat de mensen aan mij voorbij trokken. Allemaal droegen ze een hemd; bij sommigen was het lang genoeg om hun borst te

* Het woord *taab* lijkt sterk op het Arabische woord voor 'goed'.

bedekken, bij anderen korter. Toen kwam Oemar ibn al-Chat-taab langs; hij droeg een hemd dat hij achter zich aansleepte.› De mensen vroegen: ‘Hoe legt u dit uit, Profeet?’ Hij antwoordde: ‘Het hemd betekent de godsdienst.›

742 Van Aboe Hoeraira: Toen wij eens bij de Profeet zaten vertelde hij: ‘Ik droomde dat ik in het paradijs was, en daar was een vrouw de kleine wassing aan het verrichten naast een paleis. Ik vroeg aan wie dat paleis toebehoorde, en het bleek van Oemar ibn al-Chat-taab te zijn. Ik herinnerde mij hoe jaloers Oemar was en liep terug.›

Aboe Hoeraira vertelde verder: Oemar barstte in tranen uit en zei: ‘Profeet, u bent mij evenveel waard als mijn vader en moeder; zou ik ooit uw rivaal kunnen zijn?’

743 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Ik droomde eens dat ik bij een put stond. Daar stond een emmer en ik putte water zoveel als God wilde. Toen pakte Aboe Bakr hem en putte één, twee emmertjes, maar niet erg krachtig, moge God hem vergeven. Daarop veranderde de emmer in een grote leren emmer. Oemar pakte hem vast, en ik heb nooit een leider van mensen zo krachtig water zien putten als Oemar; hij ging door tot mens en dier gedronken hadden.›

744 Van Abdallah ibn Abbaas: Mij is verteld dat de Profeet heeft gezegd: ‘Ik droomde dat er twee gouden armbanden om mijn armen werden gedaan die mij verontrustten en waarvan ik een afkeer had; ik kreeg toestemming ze weg te blazen en ze vlogen weg. Mijn uitleg is dat die twee armbanden slaan op twee aarts-leugenaars die zullen opstaan.›

Oebaidallah legde hierbij uit: ‘De ene is al-Ansi, die door Fairoez in Jemen is gedood, en de andere is Moesailima.’*

745 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Als iemand mij ziet in zijn droom ziet hij mij echt; want de Satan kan mijn gedaante niet aannemen.›

* Twee personen die zich na Mohammeds optreden voor profeet uitgaven.

746 Van Aboe Salama: Ik kreeg steeds een droom waarin ik naakt was, maar ik werd niet met kleren bedekt. Tenslotte vertelde ik het aan Aboe Katada toen ik hem tegenkwam. Hij zei: ‘Ik heb de Profeet horen zeggen: ‘Goede dromen komen van God en slechte dromen komen van de Satan. Als een van jullie een slechte droom heeft waarvan hij een afkeer heeft, laat hij dan drie maal spuwen aan zijn linkerkant en laat hij bescherming zoeken bij God tegen het kwaad ervan. Dan zal die droom hem geen kwaad doen.’

747 Van Ajjoeb as-Sachtiani: Moehammad ibn Sirien levert over van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘Als de tijd nabij is kan de droom van een moslim bijna niet liegen. De meest waarachtige dromen heeft diegene die het meest waarachtig is in zijn spreken. De droom van een moslim is een vijfenveertigste deel van het profetschap. Dromen zijn drieërlei: de goede droom, die een blijde boodschap van God is; de treurig makende droom, die van de Satan komt; en de droom die een mens zichzelf ingeeft. Als iemand droomt van iets waarvan hij een afkeer heeft, laat hij dan opstaan en de *salaat* verrichten, en er niet met de mensen over praten.’ En: ‘Ik houd van de voetboei maar niet van de halsboei.’

De voetboei is de standvastigheid in de godsdienst. (Ik weet niet of dat bij de traditie hoort of dat Ibn Sirien het zelf heeft gezegd.)

748 Van Djabir: Er kwam een bedoeïen bij de Profeet die zei: ‘Ik heb gedroomd dat mijn hoofd werd afgehakt en ik er achteraan ging.’ De Profeet gaf hem een standje en zei: ‘Je moet niet praten over wat de Satan met je uithaalt in de droom!’

749 Van Nafi’: Ibn Oemar vertelde: Toen de Profeet nog leefde waren sommige gezellen gewoon hem hun dromen te vertellen en dan gaf hij hun de uitleg daarvan. Ik was toen nog erg jong en woonde in de moskee; dat was voordat ik trouwde. Ik dacht bij mezelf: Als je iets goeds in je had zou je ook zulke dromen hebben. Op een nacht bij het slapen gaan zei ik: ‘God, als U iets goeds in mij weet, laat mij dan dromen!’ Nauwelijks had ik dat gezegd of er

* De ongelovigen in de hel hebben boeien om hun nek (13:5).

kwamen twee engelen aan, elk met een kromme stok van ijzer in zijn hand, die mij tot bij Djahannam brachten. Ik liep tussen hen in en bad tot God: O God, ik zoek bescherming bij U tegen Djahannam. Toen zag ik dat ik een engel tegenkwam met een kromme stok van ijzer in zijn hand, die zei: 'Je hoeft niet bang te zijn, je bent een voortreffelijk man, als je maar wat vaker de *salaat* verrichtte.' We gingen verder tot we stilhielden bij de rand van Djahannam; die was rondom omringd met iets als een putrand, met opstaande stijlen erop als die onder een putbalk. Tussen elk paar stijlen stond een engel met een kromme stok van ijzer in zijn hand. Ik zag daar mannen die aan kettingen waren opgehangen met hun hoofd naar beneden; en ik herkende er enkele Koerai-sjieten. Toen voerden ze mij weg langs de rechterzijde.

Deze droom vertelde ik aan Hafsa en Hafsa vertelde hem weer aan de Profeet. Deze zei: 'Ja, Abdallah is een rechtschapen man.' Nafi' vult aan: Daarna verrichtte hij altijd veel *salaats*.

750 Van Ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: 'Een van de ergste leugens is te zeggen dat je iets gedroomd hebt wat je niet gedroomd hebt.'

DE LAATSTE DINGEN

DE EINDTIJD

Een van de belangrijkste thema's in de koran is de jongste dag, de dag van het gericht, waarop alle mensen ter verantwoording geroepen zullen worden voor hun daden. Zij die geloofd hebben in de éne God en diens geboden hebben gehoorzaamd, moslims dus, zullen kortere of langere tijd moeten boeten in de hel (19:71), maar zijn uiteindelijk tot in eeuwigheid verzekerd van een plaats in het paradijs. De ongelovigen echter, zij die meer goden hebben gediend en zij die geen moslim wilden worden en niet naar Gods geboden wilden luisteren, komen voor eeuwig in de hel.

De jongste dag is nabij en komt niet onaangekondigd: *Verwachten zij dan dat het uur onverwacht tot hen komt? De voortekenen zijn al gekomen* (47:18). Over deze voortekenen vertelt de koran niet veel (21:96-97 en 27:82), maar de tradities des te meer.

Het paradijs en de hel worden in de koran zo dikwijls en uitvoerig beschreven dat het nauwelijks doenlijk is hier verzen te noemen. Het paradijs bestaat uit lommerrijke tuinen waarin rivieren stromen van water, melk, wijn en honing, waar altijd heerlijke vruchten gereed hangen, waar hoeri's in paviljoens de gelovigen verwennen en waar jonge knapen weelderige banketten serveren en drank uitschenken. Nog geweldiger dan dat alles is Gods welgevallen (9:72) en de ontmoeting met God: *op die dag zijn er stralende gezichten, die hun Heer aanschouwen.* (75:22-23)

Djahannam (Gehenna), of de hel, wordt soms gezien als een monster dat wordt aangesleept (89:23; zie nr. 808), dat kan praten (50:30; nr. 809, 810) en dat *bijna barst van woede* (68:8), maar meestal als een vuur, of een samenstel van vuren, waar al

het water kokend heet is en alleen walgelijk voedsel wordt verstrekt. Onophoudelijk worden de ongelovigen daar gefolterd, en de traditie weidt met graagte uit over de manieren waarop dat gebeurt.

751 Van Sahl ibn Sa'd as-Sa'idi: Ik heb de Profeet horen zeggen, terwijl hij zijn wijsvinger en zijn middelvinger opstak: «Ik en de jongste dag zijn gezonden op deze korte afstand van elkaar.»

752 Van Anas: Een man vroeg aan de Profeet: «Wanneer breekt de jongste dag aan?» Hij had een jongen bij zich uit de Helpers, die Moehammad heette. De Profeet zei: «Als deze jongen blijft leven breekt de jongste dag misschien aan voordat hij oud geworden is.»

753 Van Zainab bint Djahsj: De Profeet kwam op een dag verschrikt en met een rood hoofd naar buiten. Hij zei: «Er is geen god dan God! Wee de Arabieren, vanwege het kwaad dat nabij is. Vandaag is de wal van Jaadjoedj en Maadjoedj* [18:94] zó'n stukje geopend,» en hij maakte een cirkel met zijn duim en zijn wijsvinger. Ik vroeg: «Profeet, zullen wij te gronde gaan, ofschoon er rechtschapenen onder ons zijn?» «Ja,» zei hij, «als de verdorvenheid is toegenomen.»

754 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Als de jongste dag aanbreekt is het zo: een man zal een kamelin melken en de beker niet meer naar zijn mond kunnen brengen voordat hij aanbreekt; twee mannen zullen handelen om een kledingstuk en de koop niet meer kunnen sluiten voordat hij aanbreekt; een man zal zijn waterbak aan het herstellen zijn en er niet meer uit kunnen komen voordat hij aanbreekt.»

755 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «De jongste dag zal niet aanbreken voordat jullie tegen de Turken gestreden hebben: mannen met kleine ogen, rode gezichten en platte neuzen. Hun

* Jaadjoedj en Maadjoedj (Gog en Magog) zijn twee volkeren uit het noordoosten van de Oude Wereld, die aan het einde der tijden zullen uitgaan om de wereld te verwoesten.

gezichten zien eruit als schilden van op elkaar genaaid leer. De jongste dag zal niet aanbreken voordat jullie hebben gestreden tegen mensen wier schoenen van haar zijn.»

756 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Jullie zullen tegen de joden vechten tot een van hen zich achter een steen verstoppt en de steen roept: ‘Hierheen, knecht van God! Achter mij zit een jood; dood hem!’»

757 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «De jongste dag zal niet aanbreken voordat het bezit onder jullie overvloedig zal zijn en een bezitter zich zorgen zal maken wie zijn aalmoes wil aannemen. Hij zal iemand bij zich roepen, maar deze zal zeggen: Ik heb er geen behoefte aan.»

758 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «De jongste dag zal niet aanbreken voordat de Eufraat droogvalt en er op de bodem een berg goud te zien zal zijn, waarom de mensen strijd zullen voeren. Van elke honderd zullen er negennegentig gedood worden, en ieder van hen zal zeggen: Ik ben degene die ontkomt.»

759 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «De jongste dag zal niet aanbreken voordat er een vuur zal uitgaan uit het land Hidjaaz dat de nekken van de kamelen in Boesra* verlicht.»

760 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «De jongste dag breekt niet aan voordat de zon in het westen opkomt, en als zij in het westen opkomt geloven alle mensen, maar op die dag *zal niemand nut hebben van geloof die niet al tevoren geloofde of in zijn geloof iets goeds had verworven.*» [6:158]

761 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Bij Hem in wiens hand mijn ziel is: deze wereld zal niet vergaan voordat een man langs een graf loopt, zich in het stof rolt en zegt: ‘Ach was ik maar in de plaats van de man in dit graf!’ En dat zegt hij niet uit vroomheid, maar omdat hij zo beproefd wordt.»

* Plaats in het zuiden van het huidige Syrië, ongeveer 1600 km verderop.

- 762 Van Anas ibn Malik: De Profeet heeft gezegd: ‹Tot de voortekenen van de jongste dag behoren dat de kennis wordt weggenomen, dat onwetendheid vaste voet krijgt, dat er *chamr* gedronken wordt en dat ontucht aan de dag komt.›
- 763 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹De jongste dag zal pas aanbreken als het bezit zo overvloedig is geworden dat een man uitgaat met de *zakaat* over zijn bezit en niemand vindt die deze van hem wil aannemen, en als het land van de bedoeïenen zal veranderen in weiden en rivieren.›
- 764 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹Er komt een beproeving waarin het beter is te slapen dan te waken, beter te waken dan te staan en beter te staan dan weg te rennen. Wie een schuilplaats vindt of een toevluchtsoord, laat die daar beschutting zoeken.›
- 765 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹De tijd is nabij, de kennis zal worden weggenomen, beproevingen zullen aan de dag komen, gierigheid zal in de harten worden geworpen, en er zal veel *hardj* zijn.›
 Zij vroegen: ‘Wat is *hardj*?’
 ‹Bloedvergieten,› zei hij.
- 766 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹Een man uit Ethiopië met dunne beentjes zal de Ka’ba verwoesten.›
- 767 Van Aisja, de moeder der gelovigen: De Profeet heeft gezegd: ‹Tot dit Huis› – hij bedoelde de Ka’ba – ‹zullen mensen hun toevlucht nemen die geen beschermers hebben, geen mankracht en geen uitrusting. Tegen hen zal een leger gezonden worden dat in een woestijngebied in de grond verzwolgen zal worden.›
 Joesoef merkte op: ‘In die tijd zullen de Syriërs optrekken naar Mekka.’
 ‘Nee, bij God,’ zei Abdallah ibn Safwaan, ‘dat is niet dit leger!’
- 768 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹De jongste dag zal niet aanbreken voordat er ongeveer dertig leugenachtige *dad-*

djaals gezonden zijn, van wie ieder zal beweren dat hij de Gezant van God is.›

769 Abdallah ibn Amr vertelde dat er iemand bij hem kwam en vroeg: ‘Wat is dat voor traditie die jij overlevert, dat de jongste dag dan-dan zal aanbreken?’

‘Lof zij God! Er is geen God dan God,’ zei hij, of woorden van die strekking. ‘Ik ben niet van plan ooit nog iets over te leveren! Ik heb alleen maar gezegd: Binnenkort zullen jullie iets enorms zien gebeuren: het Huis zal worden verbrand, jazeker, dat zal gebeuren!’

Toen zei hij: ‘De Profeet heeft gezegd: ‘De *daddjaal* zal in mijn gemeente optreden en hij blijft veertig ...’ (Ik weet niet of het dagen, maanden of jaar was.) ‘Dan zal God Iesa ibn Marjam zenden, die lijkt op Oerwa ibn Mas’oed; hij zal hem najagen en te gronde richten. Dan zullen de mensen zeven jaar zonder onderlinge vijandschap blijven. Daarna zal God een koude wind zenden vanuit Syrië die iedereen van de aardbodem zal wegnemen die ook maar een greintje goeds of een greintje geloof in zich heeft. Zelfs als iemand een berg binnengaat zal die wind daar binnengaan en hem wegnemen.› Zo heb ik het van de Profeet gehoord. ‘En alleen de slechtste mensen zullen overblijven, snel als vogels maar kalm als roofdieren; wat behoorlijk is weten zij niet en wat afkeurenswaardig is keuren zij niet af. De Satan zal zich aan hen voordoen en zeggen: ‘Willen jullie niet gehoorzamen?’ ‘Wat is uw bevel?’ zullen zij zeggen, en hij zal hun bevelen afgodsbeelden te dienen, maar desondanks zullen zij in overvloed te eten hebben en er goed van leven. Dan *zal er op de bazuin geblazen worden* [39:68] en ieder die het hoort zal luisteren en zijn nek uitstrekken. De eerste die het hoort is een man die de waterbak van zijn kamelen aan het herstellen is; hij zal het bewustzijn verliezen en alle mensen zullen het bewustzijn verliezen. Dan zal God regen neerzenden die is als dauw; daaruit zullen lichamen van mensen groeien; dan zal er andermaal geblazen worden en zij zullen opstaan en om zich heen kijken. Dan zal er gezegd worden: ‘Mensen, vooruit, naar uw Heer!’ en: ‘*stelt hen op, want hun zal rekenschap gevraagd worden.*’ [37:24] Dan zal er worden gezegd: ‘Breng de groep voor de hel naar buiten,’ en men zal vragen: ‘Hoeveel?’ en het antwoord zal luiden: ‘Negenhonderdne-

genennegentig op iedere duizend.' Dat is de dag waarop *kinderen grijsaards worden* [73:17], en dat is de dag dat er *een onderbeen ontbloot wordt** [68:42].>

- 770 Van Anas ibn Malik: De Profeet heeft gezegd: 'Er is geen profeet die zijn gemeente niet gewaarschuwd heeft voor de eenogige misleider.** Ja, hij is eenogig, en jullie Heer is niet eenogig! Tussen zijn ogen staat geschreven KFR.***>
- 771 Van Djabir: De Profeet heeft gezegd: 'Iblies**** plaatst zijn troon op het water en dan zendt hij zijn troepen uit, waarvan zijn naasten in rang de grootste onruststokers zijn. Een van hen komt bij hem terug en zegt: 'Ik heb dat-en-dat gedaan,' en hij zal zeggen: 'Je hebt niets gedaan.' Dan komt er een ander die zegt: 'Ik ben met een man net zo lang doorgestaan tot ik tweedracht had gezaaid tussen hem en zijn vrouw.' Dan zal hij hem dichtbij zich brengen en zeggen: 'Je bent geweldig!'
- 772 Ibn Oemar heeft de Profeet horen zeggen, met zijn gezicht naar het oosten gewend: 'Voorwaar, de beproeving is daar, de beproeving is daar, vanwaar de hoorns van de Satan opkomen.>
- 773 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: 'Bij Hem in wiens hand mijn ziel is! Weldra zal Ibn Marjam onder jullie neerdalen als richter en rechtvaardige verdeler. Hij zal het kruis breken, het zwijn doden, de hoofdelijke belasting afschaffen en het bezit zal zo overvloedig worden dat niemand het wil aannemen.>
- 774 Aboe Hoeraira levert over van de Profeet: 'Bij Hem in wiens hand mijn ziel is: Iesa ibn Marjam zal in Faddj ar-Rauhaa' de gewijde staat aannemen voor een bedevaart of een 'bezoek', of om ze te combineren.>

* Deze uitdrukking betekent zoiets als: dan gaat het hard toe. In traditie 775 en 776 wordt de uitdrukking erg letterlijk opgevat.

** De *daddjaal*.

*** *Kafir*, ongelovige.

**** De Satan. In koran 11:7 is het juist Gods troon die op het water is.

775 Van Aboe Sa'ied al-Choedri: In de tijd van de Profeet waren er mensen die vroegen: 'Profeet, zullen wij onze Heer zien op de dag der opstanding?'

«Ja,» zei de Profeet, «en doet het jullie kwaad om 's middags bij helder weer in de zon te kijken, zonder dat er een wolk voor zit, of bij helder weer in de volle maan te kijken, zonder dat er een wolk voor zit?»

'Nee Profeet,' zeiden ze.

«Net zo min zal het jullie kwaad doen God te zien op de dag der opstanding. Op die dag zal een stem afkondigen: 'Laat iedere gemeente volgen wat zij altijd gediend heeft!' Dan zullen allen die afgoden en beelden naast God gediend hebben één voor één in de hel vallen, tot alleen nog diegenen over zijn die God gediend hebben, de goeden en de bozen en het overschot van de mensen van het Boek.

Dan zullen de joden worden opgeroepen en aan hen wordt gevraagd:

'Wat hebben jullie gediend?'

'Wij hebben Oezair, Gods zoon, gediend.' [9:30]

'Jullie liegen! God heeft *geen gezellin en geen zoon* [72:3]. Wat willen jullie nu?'

'Wij hebben dorst, Heer, geef ons te drinken!'

'Ga daar maar drinken!' – en hun wordt een plaats gewezen en zij worden bijeengedreven naar de hel, die is als een luchtspiegeling, een vuur waarvan de vlammen tegen elkaar slaan, en zij vallen één voor één in het vuur.

Dan worden de christenen opgeroepen en aan hen wordt gevraagd:

'Wat hebben jullie gediend?'

'Wij hebben de Masieħ, Gods zoon gediend.' [9:30]

'Jullie liegen! God heeft *geen gezellin en geen zoon*. Wat willen jullie nu?'

'Wij hebben dorst, Heer, geef ons te drinken!'

'Ga daar maar drinken!' – en hun wordt een plaats gewezen en zij worden bijeengedreven naar Djahannam, die is als een luchtspiegeling, een vuur waarvan de vlammen tegen elkaar slaan, en zij vallen één voor één in het vuur, tot alleen diegenen over zijn

die God de Allerhoogste hebben gediend, de goeden en de bozen.

De Heer der wereldwezens nadert hen, in een gedaante waarin zij Zijn aanblik nog net kunnen verdragen, en zegt:

‘Waar wachten jullie op? Iedere gemeente volgt wat zij altijd gediend heeft.’

‘Heer, wij hebben ons altijd afzijdig gehouden van de mensen in de wereld, hoezeer wij hen ook nodig hadden, en wij hebben niet met hen verkeerdt.’

‘Ik ben uw Heer,’ zal Hij dan zeggen, maar zij antwoorden:

‘Wij zoeken bescherming bij God tegen U! Wij dienen geen andere goden naast God,’ en dat twee of drie keer – tot sommigen van hen al bijna rechtsomkeert maken.

‘Is er tussen jullie en Hem een teken waaraan jullie Hem zouden herkennen?’

‘Ja, dan wordt er *een onderbeen ontbloot*.’

Als iemand zich altijd uit eigener beweging ter aarde wierp voor God, staat God hem toe dat te blijven doen. Maar als iemand zich ter aarde wierp uit vrees of om gezien te worden, maakt God zijn rug tot één wervel: telkens als hij zich ter aarde wil werpen valt hij op zijn achterhoofd [68:42]. Dan heffen zij hun hoofd op, en Hij heeft weer de gedaante aangenomen waarin zij Hem voor het eerst gezien hadden.

‘Ik ben uw Heer,’ zegt Hij, en dan beamen zij:

‘U bent onze Heer!’

Dan wordt de brug over Djahannam geslagen en wordt het toegestaan voorspraak te doen, en zij zeggen:

‘O God, red ons! O God, red ons!’

(Iemand vroeg: ‘Profeet, wat is de brug?’ ‘Glad en glibberig,’ zei hij; ‘er zitten angels en haken en voetangels op’ – die groeien in de Nadjd; ze worden daar *sa’daan* genoemd.)

‘De gelovigen gaan die brug over in een oogwenk, als een bliksem, als een wind, als een vogel, als de mooiste paarden en kamelen. Sommigen worden behouden en gered; anderen worden opengereten en losgelaten, weer anderen worden in het vuur van Djahannam geduwd, en zo gaat het tot de gelovigen gered zijn van het vuur. Bij Hem in wiens hand mijn ziel is: niemand pleit zo hardnekkig bij God als de gelovigen op de dag der opstanding ten behoeve van hun broeders in de hel:

‘Onze Heer, zij hebben met ons gevast en de *salaat* verricht en de bedevaart gemaakt.’

‘Haal er dan uit wie jullie kennen en hun gestalten zullen het hellevuur worden ontzegd.’

Dan zullen zij er veel mensen uit halen bij wie het vuur al tot de helft van hun scheenbenen of tot hun knieën stond, en zij zullen zeggen:

‘Onze Heer, er is daar niemand achtergebleven van degenen over wie U ons bevel gegeven had.’

‘Ga terug, en als jullie iemand vinden met het gewicht van een dinar aan goeds in zijn hart, haal die er dan uit.’

Dan halen zij er nog velen uit en zeggen: ‘Onze Heer, wij hebben daar niemand achtergelaten van degenen over wie U ons bevel gegeven had.’

‘Ga terug, en als jullie iemand vinden met het gewicht van een halve dinar aan goeds in zijn hart, haal die er dan uit.’

Dan halen zij er velen uit en zeggen: ‘Onze Heer, wij hebben daar niemand achtergelaten van degenen over wie U ons bevel gegeven had.’

‘Ga terug, en als jullie iemand vinden met het gewicht van een greintje goeds in zijn hart, haal die er dan uit.’

Dan halen zij er velen uit en zeggen: ‘Onze Heer, wij hebben daar niemand gelaten die iets goeds had.’

(Aboe Sa’ied zei: ‘Als jullie mij niet geloven aangaande deze traditie, reciteer dan eens als je wilt: *God doet niet voor een greintje onrecht. Als het een goede daad is verdubbelt Hij die en geeft Hij van Zijn kant een geweldig loon.* [4:40]’)

⟨Dan zegt God:

‘De engelen hebben voorspraak gedaan, de profeten hebben voorspraak gedaan en de gelovigen hebben voorspraak gedaan; alleen de Barmhartigste der barmhartigen is nog over.’

Dan neemt Hij een handvol vuur en haalt daar mensen uit die helemaal niets goeds gedaan hadden en die al tot houtskool geworden waren. Hen gooit Hij in een rivier aan de rand van het paradijs, die de levensrivier genoemd wordt; en daar komen zij uit zoals graantjes die meegevoerd worden door een stortvloed: je ziet ze soms bij een steen of een boom; als ze aan de zon worden blootgesteld zijn ze gelig of groenig en als ze in de schaduw terecht komen zijn ze wit.⟩

‘Profeet,’ zeiden ze, ‘het lijkt wel of u herder geweest bent in de woestijn.’

‘Zij komen eruit als parels, met zegels in hun nek, en worden door de paradijsbewoners herkend. Dit zijn de vrijgelatenen Gods, die God het paradijs heeft doen ingaan zonder dat zij enig werk hebben gedaan of enig goeds hebben kunnen aanvoeren. Dan zegt Hij:

‘Ga het paradijs binnen, en wat jullie daar zien is voor jullie.’

‘Onze Heer, U geeft ons wat U geen der wereldwezens hebt gegeven!’

‘Ik heb nog iets beters dan dit voor jullie.’ [3:15]

‘Onze Heer, wat is beter dan dit?’

‘Mijn welgevallen. Hierna zal ik nooit meer boos zijn op jullie.’

776 Van Aboe Sa’ied: Ik heb de Profeet horen zeggen: ‘Onze Heer zal Zijn onderbeen ontbloten [68:42] en iedere gelovige man en vrouw zal zich voor Hem ter aarde werpen, en ieder die zich in deze wereld altijd ter aarde wierp om zich te laten zien en van zich te doen spreken, zal proberen zich ter aarde te werpen, maar zijn rug zal worden als één wervel.’

777 Van Abdallah ibn Mas’oed: Er kwam een rabbijn bij de Profeet die zei: ‘Mohammed!’ (of: ‘Aboe-l-Kasim!’) ‘God zal op de dag der opstanding de hemelen op een vinger houden, en de landen op een vinger, de bergen en de bomen op een vinger, het water en de vochtige aarde op een vinger, en de rest van de schepping op een vinger; dan zal hij ze schudden en zeggen: “Ik ben de koning, Ik ben de koning!”’

De Profeet lachte van verbazing om wat de rabbijn gezegd had, en bevestigde wat hij zei. Toen reciteerde hij: *‘Zij hebben God niet juist beoordeeld. De hele aarde zal in Zijn greep zijn op de dag der opstanding, en de hemelen zullen opgerold zijn in Zijn rechterhand. Geprezen zij Hij, die verheven is boven wat zij naast Hem als goden dienen.’* [39:67]

778 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‘De grootste, dikste man zal op de dag der opstanding komen en bij God niet meer wegen dan de vleugel van een mug. Reciteer: *Wij zullen hun op de dag der opstanding geen gewicht geven.*’ [18:105]

- 779 Van Aisja: Ik heb de Profeet horen zeggen: «Op de dag der opstanding zullen de mensen blootsvoets, naakt en onbesneden bijeengedreven worden.»
 ‘Profeet, de vrouwen en de mannen bij elkaar, zodat ze elkaar kunnen zien?’ vroeg ik.
 «Aisja,» zei hij, «de zaak is veel te ernstig dan dat zij naar elkaar zouden kijken.»
- 780 Van Sahl ibn Sa’d: De Profeet heeft gezegd: «Op de dag der opstanding worden de mensen bijeengedreven op een witte, stofkleurige aarde, als een deegplak van wit meel, zonder enig spoor van een bewoner.»
- 781 Van Aisja: De Profeet zei: «Degene met wie wordt afgerekend op de dag der opstanding wordt gepijnigd.»
 ‘Maar,’ zei ik, ‘heeft God dan niet gezegd: *Met hem zal gemakkelijk worden afgerekend?*’ [84:8]
 «Niet die afrekening, dat is alleen het aan het licht brengen van de daden. Als iemands rekening grondig wordt onderzocht op de dag der opstanding wordt hij gepijnigd.»
- 782 Van Djabir ibn Abdallah al-Ansari: Ik heb de Profeet drie dagen voor zijn dood horen zeggen: «Ieder van jullie die sterft mag van Gods kant op het beste hopen.»
- 783 Van Aisja: Ik vroeg de Profeet naar Gods woorden: ‘*Op de dag dat de aarde zal worden vervangen door een andere aarde, en ook de hemelen*’ [14:48], waar zullen de mensen zijn op die dag, Profeet? Hij antwoordde: «Op de brug die over de hel ligt.»*
- 784 Van Djabir: Ik heb de Profeet horen zeggen: «Ieder mens wordt opgewekt in de toestand waarin hij gestorven is.»

* Deze brug is zo dun als een haar; de ongelovigen vallen eraf, de hel in, terwijl de gelovigen met hun goede werken over deze brug het paradijs bereiken.

785 Van Ibn Noemair: Ik heb de Profeet horen zeggen: ‹Wie sterft terwijl hij andere goden heeft naast God gaat naar de hel,› en toen zei ik: ‹En wie sterft zonder dat hij andere goden naast God heeft gaat naar het paradijs.›

786 Van Abdallah ibn Mas'oed: De Profeet heeft gezegd: ‹Niemand die het gewicht van een mosterdzaadje geloof in zijn hart heeft zal naar de hel gaan. Niemand die het gewicht van een mosterdzaadje hovaardij in zijn hart heeft zal naar het paradijs gaan.›

787 Van Aboe Hoeraira: ‹Als de ziel van een gelovige het lichaam verlaat wordt hij ontvangen door twee engelen die hem doen opklimmen. Dan zeggen de hemelingen: 'Dit is een zoet geurende ziel die van de aarde komt. Moge God je zegenen en ook het lichaam dat je hebt bewoond.' Dan wordt hij weggedragen naar zijn Heer, en Hij zal zeggen: 'Neem hem mee tot aan het einde der tijden!'

En als de ziel van een ongelovige het lichaam verlaat zeggen de hemelingen: ‹Dit is een smerige ziel die van de aarde komt,› en er wordt gezegd: ‹Neem hem mee tot aan het einde der tijden!›

Bij het noemen van die smerige ziel nam de Profeet een dun doekje dat hij bij zich had en drukte het tegen zijn neus.

788 Van Aboe Sa'ied: De Profeet heeft gezegd: ‹Op de dag der opstanding zal men de dood brengen in de gedaante van een witte ram, die wordt geplaatst tussen paradijs en hel, en er zal worden gezegd: 'Paradijsbewoners! Kennen jullie deze?' Zij zullen hun halzen uitrekken om te kijken en zeggen: 'Ja, dit is de dood.' Dan zal er worden gezegd: 'Hellebewoners! Kennen jullie deze?' Zij zullen hun halzen uitrekken om te kijken en zeggen: 'Ja, dit is de dood.' Dan zal er bevel gegeven worden hem te slachten, en er zal worden gezegd: 'Paradijsbewoners! Een eeuwig leven, en niet de dood. Hellebewoners! Een eeuwig leven en niet de dood!'

Toen reciteerde de Profeet: ‹*En waarschuw hen voor de dag van spijt, wanneer de zaak beslist is, terwijl zij onoplettend zijn en niet geloven.*› [19:39]

- 789 Van Ibn Oemar: Over het vers: *Op de dag dat de mensen voor de Heer der wereldwezens zullen staan* [83:6] zei de Profeet: «Elk van hen staat tot halverwege zijn oren in zijn eigen zweet.»
- 790 Van Anas ibn Malik: Een man vroeg: ‘Profeet, hoe kunnen de ongelovigen op de dag der opstanding op hun gezicht bijeenge-dreven worden?’ [25:34] Hij antwoordde: «Is Hij die hen op hun voeten heeft laten lopen in deze wereld niet ook in staat ze op hun gezicht te laten lopen op de dag der opstanding?»
- 791 Van Oesama: De Profeet heeft gezegd: «Ik ging bij de poort van het paradijs staan, en het merendeel van degenen die daar binnengingen waren armen, terwijl de welgestelden tegengehouden werden; maar over de mensen die naar de hel moesten was al bevel gegeven hen daarheen te brengen; ik ging bij de poort van de hel staan en de meesten van degenen die daar binnengingen waren vrouwen.»
- 792 Van Abdallah ibn Oemar: De Profeet heeft gezegd: «Vrouwen hier bijeen! Jullie moeten aalmoezen geven en veel om vergiffenis bidden, want ik heb gezien dat jullie de meerderheid van de hellebewoners vormen.» Een verstandige vrouw vroeg hem: ‘Waarom, Profeet, zijn wij in de hel in de meerderheid?’
 «Jullie vloeken te veel en zijn ondankbaar jegens je echtgenoot. Ik heb nooit wezens gezien die zo tekort schoten in verstand en godsdienst als jullie en toch verstandige mannen de baas werden.»
 ‘Maar Profeet, wat mankeert er aan ons verstand en onze godsdienst?’
 «Jullie tekortschieten in verstand blijkt uit het feit dat de getuigenis van twee vrouwen opweegt tegen de getuigenis van één man. Dat is het tekort aan verstand. Verder brengen jullie een aantal dagen door zonder de *salaat* te verrichten en in ramadan verbreken jullie de vasten,* en dat is het tekort in godsdienst.»
- 793 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Wie zich ophangt zal zich in ook de hel ophangen, en wie zich doodsteekt zal zich ook in de hel doodsteken.»

* Tijdens de menstruatie.

- 794 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹Wie zichzelf doodt door zich van een berg te storten, die zal zich in het hellevuur daar vanaf storten voor eeuwig. Wie zichzelf doodt door gif in te nemen, die zal in het hellevuur dat gif in zijn hand hebben en het innemen voor eeuwig. Wie zichzelf doodt met een stuk ijzer, die zal in het hellevuur dat ijzer in zijn hand hebben en in zijn buik stoten voor eeuwig.›
- 795 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹Twee soorten helbewoners heb ik niet gezien: mannen die zwepen bij zich hebben als koeiestaarten waarmee zij de mensen slaan,* en vrouwen die wel kleren dragen maar toch naakt lijken, die met hun schouder en hun heupen wiegen, wier hoofden zijn als de bulten van Bactrische kamelen, ahangend naar één kant; zij zullen het paradijs niet binnengaan en zullen de geur daarvan niet ruiken, hoewel die geur op zo-en-zo'n afstand te ruiken is.›
- 796 Hoedzaifa hoorde dat iemand kwaadspak; toen zei hij: Ik heb de Profeet horen zeggen: ‹Een kwaadspreker gaat niet naar het paradijs.›
- 797 Van Aboe Dzarr: De Profeet heeft gezegd: ‹Er zijn drie soorten mensen tegen wie God *niet spreekt op de dag der opstanding, die Hij niet aankijkt en die Hij niet loutert, maar die een pijnlijke straf krijgen*,› [3:77] en de Profeet reciteerde dat vers drie maal. Aboe Dzarr zei: ‹Zij krijgen niets en lijden verlies; wie zijn dat, Profeet?› Hij antwoordde: ‹Zij die hun lendendoek hoogmoedig over de grond laten slepen, zij die iets terug verwachten voor een bewezen weldaad en zij die hun goederen verkopen door middel van een valse eed.›
- 798 Van as-Soenabihi: Ik bezocht Oebada ibn as-Samit op zijn sterfbed; ik huilde, maar hij zei: ‹Kalm nu maar, waarom huil je? Bij God, als mij om een getuigenis gevraagd werd zou ik voor jou getuigen, en als mij gevraagd werd voorspraak te doen zou ik dat zeker voor jou doen; als ik kon zou ik zeker iets voor je doen.› Daarop zei hij: ‹Bij God, alle tradities die ik van de Profeet ge-

* Misschien is hierbij te denken aan politiefunctiearissen.

hoord heb die goed zijn voor jullie heb ik jullie overgeleverd, behalve deze ene, die ik jullie vandaag zal overleveren, nu ik op sterven lig. Ik heb de Profeet horen zeggen: ‹Wie getuigt dat er geen god is dan God en dat Mohammed de gezant van God is, voor hem verklaart God de hel verboden.›

799 Van Oethmaan: De Profeet heeft gezegd: ‹Wie sterft in de wetenschap dat er geen god is dan God, die komt in het paradijs.›

800 Van Sahl ibn Sa'd: De Profeet heeft gezegd: ‹De mensen die naar het paradijs gaan zien op naar hun kamer in het paradijs zoals jullie opzien naar de sterren aan de hemel.›

801 Van Aboe Dzarr: De Profeet heeft gezegd: ‹Van mijn Heer kwam iemand de blijde boodschap brengen dat als iemand uit mijn gemeente sterft die naast God geen andere goden heeft, na zijn dood naar het paradijs gaat.›

Ik vroeg hem: ‹Ook als hij ontucht heeft begaan of heeft gestolen?›

‹Ja, ook dan,› zei hij.

802 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹Zeven zijn er die God op de dag der opstanding een plaats geeft in Zijn schaduw, op de dag dat er geen andere schaduw is dan Zijn schaduw: een rechtvaardige imam, een jongeman die is opgegroeid in dienstbaarheid aan God, een man uit wiens ogen tranen stromen als hij alleen is en God gedenkt, een man wiens hart gehecht is aan de moskee, twee mannen die elkaar liefhebben in God, een man die wordt uitgenodigd door een hooggeplaatste, mooie vrouw en dan zegt: 'Ik vrees God,' en een man die aalmoezen geeft en dat stilhoudt, zodat zijn linkerhand niet weet wat zijn rechter doet.›

803 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ‹Het paradijs wordt betreden door mensen wier harten zijn als de harten van vogels.›

804 Van Oemar ibn al-Chattaab: Op de dag van de inname van Chai-bar kwam er een groepje gezellen van de Profeet die zeiden: ‹Die-en-die is een martelaar, en die-en-die ook.› Maar toen ze een bepaald persoon een martelaar noemden zei de Profeet: ‹Nee! Ik

heb hem in de hel gezien vanwege een mantel die» (of: «een overkleed dat») «hij uit de buit had ontvreemd.» Toen zei de Profeet: «Oemar! Ga onder de mensen verkondigen dat alleen gelovigen in het paradijs komen,» en dat deed ik toen.

805 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «De eerste die wordt opgeroepen op de dag der opstanding is Adam, en zijn nakroost zal getoond worden.

«Dit is jullie vader Adam,» zal er gezegd worden, en hij zal zeggen:

«Tot uw dienst, tot uw hulp.»

«Haal degenen die naar Djahannam gestuurd worden eruit.»

«Heer, hoeveel moet ik eruithalen?»

«Haal er op iedere honderd negennegentig uit.»

Toen vroegen de mensen: «Profeet, als er van ons op iedere honderd negennegentig uit werden gehaald, wat zou er dan van ons overblijven?»

«Mijn gemeente is onder de gemeenten als die ene witte haar op een zwarte stier.»

806 Van Aboe Hoeraira: Er kwam een bedoeïen bij de Profeet die vroeg: «Wat moet ik doen om in het paradijs te komen?» De Profeet antwoordde: «Dien God alleen, en niets naast Hem. Verricht de voorgeschreven *salaat*, breng de verplichte *zakaat* op en vast in ramadan.» De bedoeïen zei: «Bij Hem in wiens hand mijn ziel is: ik zal niet meer doen dan dit.» Toen hij zich verwijderde zei de Profeet: «Als het iemand plezier doet naar een paradijsbewoner te kijken, dan moet hij naar deze man kijken.»

DE HEL

807 Aboe Hoeraira vertelt: Wij waren met de Profeet toen hij een harde dreun hoorde.

«Weten jullie wat dat is?» vroeg de Profeet.

«God en Zijn Profeet weten het beter.»

«Dat is een steen die zeventig herfsten geleden in de hel werd gegooid; hij valt nu in de hel tot hij op de bodem terecht is gekomen.»

- 808 Van Abdallah ibn Mas'oud: De Profeet heeft gezegd: «Op die dag zal Djahannam worden gebracht [89:23] met zeventigduizend teugels, en bij elke teugel zijn zeventigduizend engelen die haar voorttrekken.»
- 809 Van Aboe Hoeraira, van de Profeet: «Aan Djahannam zal worden gevraagd: *Ben je al vol? en zij zal zeggen: Is er nog meer?* [50:30] Dan zal de Heer Zijn voet op haar zetten en zeggen: Het is genoeg!»
- 810 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «De hel klaagde bij haar Heer en zei: 'Heer, mijn ene helft verteert mijn andere helft!' Toen stond Hij haar twee ademtochten toe: één in de winter en één in de zomer. Dat zijn de hevigste hitte en de ergste koude die jullie hier meemaken.»
- 811 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «Dit vuur van jullie, dat door een menskind wordt aangestoken, is een zeventigste deel van de hitte van Djahannam,» waarop zij zeiden:
 'Bij God, Profeet! gewoon vuur zou genoeg zijn!'
 «Maar het is negenezestig delen heter gemaakt, waarbij elk deel is als de hitte van vuur.»
- 812 Van Aboe Sa'ied al-Choedri: De Profeet heeft gezegd: «De bewoners van de hel die het minst gepijnigd worden dragen sandalen van vuur, en hun hersens koken door de hitte van hun sandalen.»
- 813 Van Samoera ibn Djoendab: De Profeet heeft gezegd: «Onder hen zijn er bij wie het vuur tot de enkels komt; er zijn er bij wie het tot de knieën komt; er zijn er bij wie het tot het middel komt en er zijn er bij wie het vuur tot het sleutelbeen komt.»
- 814 Van Samoera ibn Djoendab: Als de Profeet een *salaat* had verricht wendde hij zich dikwijls tot ons en vroeg: «Wie van jullie heeft vannacht gedroomd?» En als er iemand gedroomd had vertelde hij zijn droom en de Profeet legde de droom dan uit.
 Op een dag vroeg de Profeet ons weer of er iemand had gedroomd. 'Nee,' zeiden wij. De Profeet zei: «Maar ik heb wel gedroomd vannacht. Er kwamen twee mannen bij mij die mij bij de

hand namen en met mij naar het heilige land gingen. Daar zag ik een man zitten, en er stond een andere man met een ijzeren haak in zijn hand, waarmee hij de wang van de zittende man openhaalde, tot de nek aan toe. Daarna haalde hij ook zijn andere wang open, terwijl de eerste intussen weer heelde, en zo ging hij maar door. Ik vroeg: 'Wat is dit?' Maar zij zeiden: 'Kom, we gaan verder.'

Kort daarna zagen wij een man die op zijn rug lag, en bij zijn hoofd stond een andere man die een vuistgrote steen (of: een rotsblok) in zijn hand had waarmee hij op het hoofd van de eerste man sloeg. Als hij hem geslagen had rolde de steen opzij en de man ging hem weer halen. Telkens als hij terugkwam was het hoofd van de man weer geheeld en zag eruit als tevoren. Dan ging hij weer naar hem toe en sloeg hem weer. Ik vroeg: 'Wat is dit?' Maar zij zeiden: 'Kom, we gaan verder.'

Toen kwamen wij bij een gat dat eruitzag als een oven: van boven was het smal, maar de onderkant was heel breed. Eronder brandde een vuur, en als dat oplaaide kwamen de mensen omhoog, zodat ze er bijna boven uitkwamen; als het vuur bedaarde zonken ze weer naar beneden. Naakte mannen en vrouwen waren het. Ik vroeg: 'Wat is dit?' Maar zij zeiden: 'Kom, we gaan verder.'

Toen kwamen we bij een rivier van bloed, waar een man middenin stond, en aan de oever stond een andere man die een steen voor zich had. Telkens als de ene man de rivier uit wilde komen gooide de andere man hem een steen in zijn mond en dreef hem terug. Ik vroeg: 'Wat is dit?' Maar zij zeiden: 'Kom, we gaan verder.'

Tenslotte kwamen wij in een groene tuin, waarin een geweldige boom stond; daaronder zaten een oude man en een paar kinderen. En niet ver van de boom zat een andere man die een vuur aanstak. Mijn beide begeleiders klommen met mij in de boom en lieten mij in een huis binnengaan dat mooier was dan ik ooit gezien had. Daar waren oude en jonge mannen en vrouwen en kinderen. Wij verlieten het huis en klommen nog hoger in de boom en betraden een huis dat nog heerlijker was dan het andere. Daar waren oude en jonge mensen. Ik zei: 'Jullie hebben mij de hele nacht rondgeleid; leg mij nu ook uit wat ik gezien heb!' 'Ja,' zei hij, 'de man die je hebt gezien met opengehaalde wangen

is een leugenaar die leugens heeft verteld, en de mensen hebben ze verder verteld tot heel de wereld ze kende. Daarom wordt dat met hem gedaan tot de dag der opstanding. De man die je hebt gezien op wiens hoofd met een steen geslagen wordt was door God onderricht in de koran, maar 's nachts dacht hij er niet aan en overdag handelde hij er niet naar. Daarom wordt dat met hem gedaan tot de dag der opstanding. De mensen die je hebt gezien in de grote oven zijn ontuchtigen; de man in de rivier heeft woeker bedreven. De oude man onder de boom is Ibrahiem, en de kinderen om hem heen zijn de mensenkinderen. Degene die het vuur aansteekt is Malik, de wachter van de hel. Het eerste huis waar je binnen bent gegaan is voor alle moslims, maar dit huis is alleen voor de martelaren. Ik ben Djibriel; mijn metgezel is Mika'iel. En kijk nu naar boven!' Dat deed ik en boven mijn hoofd zag ik iets als een wolk. Ze zeiden: 'Dat is jouw woning.' Ik riep: 'O, laat mij mijn woning ingaan!' Hij antwoordde echter: 'Nee, je hebt nog tijd van leven, maar als je je leven hebt volbracht, kom je in je woning.'

HET PARADIJS

- 815 Van Aboe Sa'ied al-Choedri en Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: 'Een heraut zal roepen: 'Jullie is beschoren dat jullie gezond zullen blijven en nooit ziek zullen worden; dat jullie zullen leven en nooit zullen sterven, dat jullie jong zullen blijven en nooit oud zullen worden, dat jullie in welstand zullen leven en nooit in ellende,' want dat is het woord Gods: *En hun wordt toegeroepen: Dat is de tuin. Jullie beërven die om wat jullie hebben gedaan.*' [7:43]
- 816 Van Moehammad: De mensen waren aan het bespreken of er in het paradijs meer mannen zijn of vrouwen. Toen zei Aboe Hoeraira: 'Heeft Aboe-I-Kasim niet gezegd: 'De eerste groep die het paradijs binnengaat ziet eruit als de volle maan, en de volgende als het licht van een stralende ster aan de hemel. Iedere man zal er twee echtgenotes hebben, en het merg van hun benen zal zichtbaar zijn onder het vlees. In het paradijs zijn er geen ongehuwde mannen.'

- 817 Van Abdallah ibn Kais: De Profeet heeft gezegd: «De gelovige krijgt in het paradijs een tent die bestaat uit één uitgeholde parel, waarvan de lengte zestig mijl is; de gelovige heeft daar familieleden om wie hij heen kan lopen zonder dat zij elkaar zien.»
- 818 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «De Seyhan en de Ceyhan,* de Eufraat en de Nijl behoren alle tot de rivieren van het paradijs.»
- 819 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «In het paradijs is een boom in de schaduw waarvan een ruiter honderd jaar kan rijden.»
- 820 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: «De eerste groep uit mijn gemeente die het paradijs binnentreedt ziet eruit als de volle maan. Zij spuwen niet en snuiten hun neus niet en zij ontlasten zich niet. Hun vaatwerk en hun kammen zijn van goud en zilver, hun wierookvaten zijn van aloë en hun zweet is muskus. Ieder van hen heeft twee echtgenotes, en het merg van hun benen zal zichtbaar zijn onder het vlees, zo mooi. Er is geen meningsverschil tussen hen en geen haat. Hun harten zijn één hart; zij prijzen God des morgens en des avonds.»
- 821 Van Aboe Sa'ied al-Choedri: De Profeet heeft gezegd: «Op de dag der opstanding zal de aarde één deegklomp zijn, die de Almachtige in zijn hand om en om zal gooien zoals een van jullie dat doet op reis, als een gastmaal voor de paradijsbewoners.»
- Toen kwam er een jood die zei: «Moge de Barmhartige je zegenen, Aboe-l-Kasim. Zal ik je eens wat vertellen over het gastmaal voor de paradijsbewoners op de dag der opstanding?»
- «Ja, doe dat,» zei de Profeet.
- «De aarde zal één deegklomp zijn,» – precies zoals de Profeet gezegd had.
- Toen keek de Profeet ons aan en lachte tot zijn kiezen te zien waren, en hij zei: «En zal ik jou eens vertellen wat hun toespis is?»
- «Ja, doe dat,» zei de jood.
- «Hun toespis zal zijn *balaam en noen.*»

* De Seyhan en de Ceyhan zijn rivieren in het huidige Zuid-Turkije.

‘Wat is dat?’ vroegen de mensen.

⟨Een stier en een vis, en alleen al van hun leverkwabben kunnen zeventigduizend mensen eten.⟩

822 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ⟨Mijn waterbekken is groter dan de afstand van Aila naar Aden;* het water erin is witter dan sneeuw en zoeter dan honing met melk en het aantal vaten erin is talrijker dan de sterren. Ik zal zeker de anderen daarvan weghouden, zoals een man de kamelen van een ander weghoudt van zijn waterbak.⟩

‘Profeet,’ zeiden de mensen, ‘zult u ons op die dag herkennen?’

⟨Jazeker, jullie hebben kenmerken die geen enkele andere gemeenschap heeft. Jullie zullen bij mij komen drinken, getooid met lichtende plekken op je voorhoofd, het spoor dat de kleine wassing heeft nagelaten.⟩

823 Van Aboe Hoeraira: De Profeet heeft gezegd: ⟨God heeft gezegd: Ik heb voor mijn rechtschapen knechten bereid wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord, en wat in geen mensenhart is opgekomen.⟩** De bevestiging daarvan in Gods Boek is: *Niemand kent de ogentroost die voor hen verborgen is als beloning voor wat zij hebben gedaan.* [32:17]

* Aila ligt aan de Golf van Aqaba, het huidige Eilath/Aqaba. Aden is de haven van Zuid-Jemen. De afstand tussen beide plaatsen is meer dan 2000 km.

** Wat geen oog heeft gezien [...] opgekomen: dit staat letterlijk zo in de bijbel (1 Corinthiërs 2:9).

VINDPLAATSEN VAN DE TRADITIES

Hieronder wordt voor iedere genummerde traditie verwezen naar de vindplaats in de originele tekst.

Van Moeslim (afgekort M) zijn genoemd het nummer van het boek en dan het nummer van de traditie; de nummering is die van de gebruikte uitgave.

Van Boechari (afgekort B) zijn genoemd het nummer van het boek en dan het nummer van het hoofdstuk, volgens het systeem dat is vastgelegd in: Fu'ād 'Abd al-Bāqī, *Taysīr al-manfa'a bi-kitābay Miftāḥ kunūz al-sunna wal-Mu'djam al-mufahras li-alfāz al-ḥadīth al-nabawī*, Cairo 1935-1939, en ook in: A. J. Wensinck et al., *Concordance et indices de la tradition musulmane*, Leiden, 8 dln., 1936-1988.

Een ± betekent dat de betrokken plaats niet woordelijk overeenkomt met de vertaalde tekst.

1	M 1, 21; B 2, 2	18	M 1, 104; B 46, 30	36	M 39, 100; B 76, 30
2	M 1, 56	19	M 1, 111; B 78, 73	37	B 76, 31
3	M 1, 67; B 2, 9; 78, 42	20	M 1, 116; B 2, 36	38	B 76, 54
4	M 1, 46; B 60, 47	21	M 1, 141; B 78, 20	39	B 76, 54; ± M 39, 101
5	M 1, 125; B 10, 156	22	M 1, 143; B 78, 6	40	B 76, 54; M 39, 104
6	M 1, 5; B 2, 37	23	M 33, 155; B 1, 1	41	M 39, 104; ± B 76, 53
7	M 1, 212; ± B 96, 3	24	B 82, 8	42	B 76, 19
8	M 1, 229	25	M 46, 16	43	M 1, 255; B 1, 3
9	M 1, 80; M 44, 47	26	B 15, 29	44	M 1, 280; B 59, 7
10	M 1, 134	27	B 6, 17; M 46, 5	45	B 1, 2; M 43, 87
11	M 1, 58; ± B 2, 3	28	B 82, 1; M 46, 1	46	B 61, 24
12	M 1, 78	29	M 46, 22; B 23, 80	47	M 1, 261
13	M 1, 136; B 49, 2	30	M 46, 23; B 82, 3	48	M 50, 71; ± B 81, 18
14	B 2, 5; M 1, 64	31	M 46, 31	49	M 36, 163; B 60, 29; 70, 50
15	M 1, 201; ± B 49, 6	32	B 82, 9; M 46, 20	50	B 37, 2
16	M 1, 203; ± B 97, 35	33	M 46, 34		
17	M 1, 71; B 2, 7	34	M 46, 10		
		35	M 46, 15; ± B 82, 11		

51	B 64, 84; M 44, 87	94	B 6, 5; M 3, 2	140	M 4, 28; B 10, 117
52	B 23, 69; M 43, 157-158	95	B 6, 21; M 3, 5	141	B 10, 95; M 4, 45
53	B 7, 1; M 5, 3	96	B 6, 9; M 2, 110	142	M 4, 54
54	M 1, 273; B 91, 11	97	M 3, 11	143	M 4, 25
55	M 1, 239; B 96, 1	98	B 6, 13; M 3, 60	144	M 4, 21
56	M 43, 144; B 60, 48	99	B 4, 28; \pm M 2, 3	145	B 10, 64; \pm M 4, 188
57	M 1, 267; \pm B 59, 7	100	B 4, 54	146	M 4, 34; B 10, 95
58	M 43, 163; \pm B 44, 1	101	B 4, 43	147	M 4, 227; \pm B 10, 137
59	M 1, 357; B 78, 115	102	B 4, 47	148	M 4, 233; B 10, 141
60	M 1, 369; B 81, 50	103	M 2, 22; B 4, 25	149	M 4, 71; B 10, 125
61	M 1, 346	104	M 2, 31	150	M 5, 120; \pm B 10, 155
62	M 1, 318; \pm B 81, 51	105	M 2, 26	151	M 4, 55; B 79, 3
63	M 1, 327; \pm B 60, 3	106	M 2, 33	152	M 5, 112
64	M 1, 330	107	B 4, 3; \pm M 2, 35	153	M 6, 120
65	B 4, 40	108	M 2, 7	154	M 6, 108
66	B 4, 40; M 43, 111-112	109	M 2, 17	155	M 4, 84
67	B 61, 18; M 43, 20-23	110	M 2, 23	156	M 4, 182; \pm B 10, 62
68	B 79, 51; \pm M 2, 49-56	111	M 2, 42; B 11, 8	157	B 8, 31; M 5, 89
69	B 79, 51	112	M 2, 46; B 4, 73	158	M 4, 124
70	B 4, 50; M 3, 93	113	B 4, 48; M 2, 75	159	M 4, 119
71	B 4, 51	114	B 4, 49; \pm M 2, 79	160	B 9, 37; M 5, 314
72	M 3, 90	115	M 2, 73	161	B 8, 5; M 4, 277
73	M 3, 119	116	B 4, 48	162	B 8, 3
74	B 4, 67	117	M 2, 77; \pm B 77, 10	163	M 5, 60; B 8, 24
75	M 2, 89; \pm B 4, 33	118	B 11, 2; M 7, 5	164	M 5, 61; \pm B 8, 14
76	M 3, 100	119	B 11, 26; M 7, 2	165	M 5, 13; B 8, 32
77	M 2, 96; B 4, 68	120	B 5, 1	166	B 8, 31; \pm M 5, 11-15
78	M 2, 74; \pm B 4, 61	121	M 3, 37; \pm B 5, 7	167	B 8, 30
79	B 4, 57; M 2, 98	122	B 5, 3	168	M 6, 33
80	M 2, 104; \pm B 4, 59	123	M 3, 52	169	M 6, 39; B 18, 9
81	M 2, 63; B 4, 19	124	B 5, 21; \pm M 3, 70-71	170	M 4, 246
82	M 2, 59; B 4, 11	125	B 5, 20; M 3, 75	171	B 8, 90; M 4, 245
83	M 2, 87; \pm B 4, 26	126	B 5, 27; \pm M 3, 24	172	B 8, 98
84	B 4, 9; M 3, 122	127	B 5, 27	173	M 4, 241
85	B 4, 2; \pm M 2, 2	128	M 3, 20	174	B 8, 100; M 4, 259
86	B 4, 4; M 3, 98	129	B 5, 29	175	M 4, 265
87	M 2, 108	130	M 3, 21; B 5, 27	176	B 8, 90
88	M 2, 1	131	M 3, 26	177	B 8, 105; M 4, 270
89	B 6, 8; M 3, 62	132	M 3, 17; \pm B 4, 34	178	M 4, 267; \pm B 8, 22
90	B 6, 20	133	B 5, 22	179	B 8, 101
91	B 6, 1; M 15, 119	134	M 3, 28	180	M 4, 254; B 8, 90
92	B 6, 3; M 3, 15	135	M 3, 27	181	B 8, 91; \pm M 4, 263
93	B 6, 2	136	B 5, 24	182	M 5, 177
		137	B 7, 1; M 3, 108	183	B 9, 30; M 6, 291
		138	M 3, 110; \pm B 7, 4	184	M 6, 143
		139	B 7, 6		

185	M 6, 77; ± B 19, 32	231	B 18, 5	277	M 7, 35
186	B 9, 10	232	M 6, 20; ± B 25, 84	278	M 7, 59
187	B 9, 13; ± M 5, 237	233	M 6, 305	279	M 7, 11; B 11, 36
188	B 9, 13; M 5, 192	234	M 6, 4	280	M 7, 36; ± B 11, 38
189	M 6, 299; ± B 9, 33	235	M 6, 1; ± B 18, 5	281	B 11, 6
190	M 6, 302	236	M 6, 164	282	M 7, 40
191	B 9, 18; M 5, 217	237	B 5, 17; ± M 5, 157	283	B 11, 40
192	B 9, 23; ± M 5, 237	238	M 5, 50; B 8, 33	284	B 11, 41
193	B 9, 25; ± M 5, 222	239	B 9, 8	285	B 15, 3
194	B 10, 80	240	B 10, 53; ± M 4, 115	286	B 15, 13; ± M 50, 39-40
195	M 6, 129	241	M 5, 39; B 8, 75	287	B 15, 15
196	M 6, 181	242	M 5, 82; B 22, 7	288	M 9, 1; ± B 15, 1
197	M 6, 199; ± B 19, 1	243	M 4, 50	289	B 15, 22; M 9, 7
198	M 6, 169	244	B 9, 4; M 49, 39	290	M 9, 15; B 59, 5; B 65 S 46:2
199	M 6, 205; B 19, 13	245	B 10, 30; M 5, 249	291	B 16, 1; ± M 10, 29
200	M 6, 223	246	M 5, 200; B 9, 14	292	B 16, 3
201	M 6, 125	247	B 9, 6	293	M 10, 9
202	M 6, 166; ± B 68, 24	248	M 5, 210; B 9, 16	294	M 11, 1
203	M 6, 162	249	B 8, 60; M 6, 69	295	M 11, 4
204	M 6, 134	250	M 6, 70	296	M 11, 10
205	M 6, 159; ± B 14, 1	251	M 6, 68	297	M 11, 16; ± B 23, 33
206	M 6, 153	252	B 8, 85; M 37, 75	298	B 23, 31; M 18, 62
207	M 6, 149	253	M 5, 80	299	B 23, 44; ± M 43, 62
208	M 6, 290; ± B 59, 11	254	B 8, 65; ± M 5, 24	300	B 23, 9; M 11, 36
209	B 10, 42; ± M 5, 66	255	M 6, 251	301	B 23, 9; ± M 11, 36, 40
210	M 6, 42	256	M 5, 74	302	M 11, 48; B 77, 18
211	M 6, 50	257	B 8, 72	303	B 23, 80
212	B 56, 1	258	M 5, 1	304	M 11, 107
213	B 10, 44	259	M 4, 136	305	M 11, 99
214	B 9, 16	260	B 10, 166; M 4, 134	306	B 23, 65; M 11, 62
215	B 10, 1; M 4, 1	261	M 4, 135	307	M 11, 68
216	M 4, 7	262	B 11, 13	308	M 11, 50; B 23, 52
217	M 4, 6	263	M 4, 144; B 10, 163	309	M 11, 77; ± B 23, 47
218	B 8, 7; M 4, 10	264	B 11, 13; M 4, 139	310	M 11, 82
219	B 10, 16; M 6, 304	265	B 10, 163; M 5, 230- 232	311	M 11, 61; B 81, 42
220	B 10, 21	266	B 13, 15; ± M 8, 10	312	B 23, 86; ± M 11, 60
221	B 10, 10; ± M 6, 27	267	B 10, 163	313	M 11, 90
222	B 10, 35	268	M 4, 133	314	M 11, 92
223	B 10, 5	269	B 11, 1; M 7, 21	315	M 11, 94
224	M 4, 15	270	M 7, 1; B 11, 2	316	M 11, 96
225	B 10, 4; M 4, 19	271	B 11, 2; ± M 7, 4	317	M 11, 108
226	M 6, 5	272	B 11, 6; M 7, 7	318	B 4, 55; M 2, 111
227	B 18, 1	273	M 7, 7	319	M 51, 70; ± B 23, 68; 87
228	M 6, 12	274	M 7, 10; B 11, 4		
229	B 18, 1	275	B 11, 16		
230	M 6, 18	276	M 7, 32		

320	B 24, 1; ± M 1, 31	365	B 25, 1; M 15, 407	406	M 13, 202
321	M 12, 8; ± B 24, 45	366	B 25, 23	407	M 13, 175; ± B 30, 52
322	B 24, 38	367	B 25, 83; M 15, 336	408	M 13, 110; B 30, 65
323	B 24, 39	368	B 25, 84	409	M 13, 145
324	B 24, 55; ± M 12, 7	369	M 15, 149	410	M 13, 138; B 30, 66
325	B 24, 56; M 12, 5	370	B 25, 85	411	B 30, 33; M 13, 103
326	M 12, 29	371	B 25, 87	412	M 13, 93; ± B 30, 37
327	B 24, 48; ± M 12, 45	372	B 25, 92; ± M 15, 283	413	B 30, 38; ± M 13, 88
328	M 12, 42; B 24, 44	373	B 25, 99; ± M 15, 292	414	B 30, 36; ± M 13, 92
329	B 24, 70; M 12, 12	374	B 25, 95; ± M 15, 276	415	M 13, 171; B 30, 26
330	M 12, 15; B 24, 74	375	B 25, 111; ± M 15, 360	416	B 30, 42; M 13, 153
331	B 24, 50; M 12, 124			417	M 13, 154; ± B 30, 42
332	M 12, 94; B 24, 18			418	M 13, 159
333	B 24, 11; ± M 44, 101	376	B 25, 112; ± M 15, 371	419	B 30, 7
334	B 24, 22; ± M 12, 89	377	B 97, 13; ± M 35, 1	420	B 30, 45; M 13, 48
335	B 24, 9; ± M 12, 58	378	B 25, 124	421	M 13, 1; B 30, 5
336	M 12, 72; ± B 24, 10	379	B 25, 142	422	B 30, 4; M 13, 166
337	B 24, 8; ± M 12, 63	380	B 25, 144; M 15, 380	423	M 13, 163; ± B 30, 2
338	B 24, 10; M 45, 147	381	B 25, 4	424	B 56, 1; M 33, 85
339	M 1, 32; ± B 24, 1	382	B 25, 4	425	M 32, 3
340	B 24, 3; ± M 12, 27	383	B 25, 4; M 15, 438	426	B 56, 138; M 45, 5
341	B 24, 43; ± M 12, 30	384	B 25, 131; M 15, 328	427	M 32, 19 B 56, 156
342	B 24, 50	385	M 13, 150; B 30, 39	428	B 56, 102; ± M 4, 9
343	M 12, 117; B 81, 7;10; 53	386	M 13, 3; B 30, 11	429	M 32, 6; ± B 56, 164
344	M 12, 120; B 81, 15	387	B 30, 13; M 13, 15	430	M 32, 26
345	M 15, 448; B 87, 8	388	B 30, 11; ± M 13, 16	431	B 56, 148; M 32, 25
346	B 25, 7; M 15, 11	389	M 13, 33; B 30, 16	432	M 32, 30; ± B 64, 14
347	B 25, 21; M 15, 1	390	B 30, 43; M 13, 51	433	B 56, 197; ± M 15, 428
348	B 25, 18; M 15, 31	391	B 30, 20; M 13, 45	434	B 56, 93
349	B 25, 26; ± M 15, 19	392	M 13, 62; B 30, 24	435	B 56, 101
350	B 25, 29	393	M 13, 64; ± B 30, 23	436	M 32, 63; ± B 58, 6
351	B 26, 11	394	B 30, 30; M 13, 81	437	B 56, 157; M 52, 76
352	B 26, 10; M 15, 6	395	M 13, 56; B 30, 20	438	M 32, 33
353	B 25, 56	396	B 76, 11	439	M 32, 47
354	B 25, 58; M 15, 253	397	M 14, 3; B 33, 1	440	M 32, 57
355	B 25, 50; M 15, 250	398	M 13, 205; B 32, 2	441	M 32, 35; B 64, 57
356	M 36, 117; B 74, 16	399	M 13, 209; ± B 32, 3	442	B 56, 186; ± M 35, 21
357	B 25, 64	400	M 13, 215	443	M 32, 72
358	M 15, 230; B 25, 80	401	M 13, 194	444	B 56, 189; ± M 33, 24
359	B 25, 69	402	B 30, 63; M 13, 147	445	M 32, 135
360	B 25, 127	403	B 30, 69; ± M 13, 127	446	M 32, 134
361	B 25, 37	404	B 30, 47; M 13, 136	447	B 56, 62
362	M 15, 111; B 25, 77	405	M 13, 113; B 30, 1		
363	B 26, 2				
364	B 26, 1; M 15, 437				

448	M 33, 117	491	M 16, 117; B 65 S	535	B 34, 8
449	B 56, 20; M 44, 129		2:39	536	M 22, 79; ± B 34, 54
450	B 56, 10; M 33, 105	492	M 18, 36; ± B 55, 4	537	B 41, 1; M 22, 12
451	M 33, 143; B 64, 17	493	M 3, 30	538	B 42, 2; M 22, 37
452	B 56, 22; ± M 32, 94	494	B 68, 26; M 19, 20	539	B 41, 15
453	B 56, 21; ± M 33, 109	495	M 16, 107; B 67, 72	540	M 21, 96; B 41, 18
454	M 33, 121	496	B 67, 68; ± M 16, 90; 91	541	M 21, 91
455	B 56, 1	497	B 67, 81	542	B 41, 7
456	B 56, 15; ± M 33, 150	498	M 18, 1; B 67, 20	543	B 41, 17; M 22, 6
457	B 56, 45	499	M 18, 7; ± B 67, 117	544	B 41, 5
458	M 16, 1; ± B 67, 2	500	M 18, 11	545	B 41, 4; ± M 44, 13
459	M 16, 63; ± B 67, 52	501	M 18, 27	546	B 41, 20
460	M 16, 5; B 67, 1	502	M 17, 18	547	M 21, 77; B 34, 90
461	M 16, 6; B 67, 8	503	B 68, 5; M 17, 28	548	B 34, 85; M 21, 49
462	B 67, 4	504	B 68, 1; M 17, 1	549	B 34, 85
463	B 5, 12	505	M 17, 14; B 68, 1	550	M 21, 30; B 34, 55
464	B 67, 89; ± M 13, 182	506	M 17, 17	551	B 34, 89; M 22, 95
465	B 67, 1; M 54, 6	507	B 68, 4; ± M 16, 111; 112	552	M 22, 127; B 35, 1
466	M 16, 34	508	M 17, 38	553	M 21, 59; ± B 34, 75
467	B 68, 18	509	M 17, 46; ± B 68, 41	554	B 35, 2
468	M 16, 74	510	M 17, 55	555	M 25, 8; B 55, 2
469	M 16, 69; B 63, 44	511	B 68, 12	556	M 25, 18
470	B 67, 9	512	B 68, 32; ± M 19, 5	557	M 25, 16; B 55, 1
471	M 16, 65; ± B 67, 41	513	B 68, 31; M 19, 12	558	M 25, 19
472	M 16, 67	514	B 85, 17; ± M 19, 8	559	M 25, 1
473	M 16, 64; B 67, 41	515	B 68, 21	560	M 12, 51; B 23, 95
474	B 67, 42	516	B 34, 15	561	B 55, 6
475	M 16, 76; B 67, 14	517	B 34, 15	562	M 23, 6
476	M 16, 82; B 67, 49	518	B 34, 113; M 22, 39	563	M 23, 5; B 85, 1
477	M 16, 57; B 67, 28	519	B 34, 112; M 22, 71	564	M 23, 13; B 85, 14
478	M 16, 13; B 67, 31	520	B 34, 1	565	M 23, 2; B 85, 15
479	M 16, 11; B 67, 8	521	B 34, 16	566	M 23, 1; B 85, 26
480	M 16, 20	522	B 34, 18; ± M 22, 31	567	B 65 S 4:6
481	M 16, 24	523	M 21, 14; ± B 34, 71	568	M 23, 14
482	M 16, 29; B 67, 31	524	M 21, 19; ± B 34, 71	569	B 86, 8; M 29, 41
483	M 16, 27	525	B 34, 51	570	B 86, 12; M 29, 8
484	M 16, 16	526	M 21, 42	571	B 86, 27; M 49, 44
485	M 16, 125	527	B 34, 54; M 21, 37	572	B 86, 21
486	M 16, 134	528	M 21, 45; ± B 34, 45	573	B 86, 32; ± M 29, 25
487	M 16, 141	529	M 22, 22	574	M 29, 12
488	B 67, 85; ± M 16, 122	530	M 22, 134; ± B 36, 1	575	M 29, 15; ± B 86, 31
489	M 16, 9	531	B 43, 1	576	M 29, 29; B 86, 21
490	B 67, 107	532	B 34, 88; M 22, 124	577	B 86, 37; ± M 29, 26
		533	M 22, 105	578	B 86, 22; M 29, 16
		534	M 22, 75; B 34, 78	579	B 86, 44; M 1, 145
				580	B 86, 45; M 27, 37

581	B 86, 2; ± M 29, 36	625	M 36, 73; ± B 74, 1	669	M 37, 4; ± B 77, 25
582	B 86, 4	626	M 36, 3; ± B 46, 21	670	M 37, 41
583	B 86, 4	627	M 36, 10	671	M 37, 37
584	B 86, 5	628	B 74, 2	672	M 37, 88
585	M 29, 39; B 86, 4	629	B 74, 2; ± M 54, 32-	673	M 37, 87
586	M 29, 1; ± B 86, 13		33	674	M 37, 98
587	B 86, 13; M 29, 6	630	M 36, 11	675	B 34, 104
588	B 86, 13; ± M 29, 5	631	M 36, 12	676	M 37, 81
589	M 29, 7; B 86, 13	632	M 36, 13	677	B 41, 3; ± M 22, 50-
590	B 87, 8	633	M 36, 22		51
591	M 28, 15; B 87, 7	634	M 36, 16; B 74, 11	678	B 42, 9; M 39, 153
592	B 87, 19	635	M 36, 67; B 74, 4	679	M 2, 67; B 4, 31
593	M 28, 18; B 87, 18	636	M 36, 30; B 74, 8	680	M 37, 67; B 77, 39
594	M 28, 32	637	M 36, 32	681	M 37, 71
595	M 28, 36; ± B 76, 46	638	M 36, 47	682	M 39, 3; B 79, 2
596	M 28, 25; B 87, 6	639	M 36, 61	683	M 39, 6; B 79, 22
597	M 28, 9; ± B 24, 68	640	B 74, 7; 9; M 36, 86	684	M 39, 8; ± B 78, 35
598	B 93, 12; ± M 33, 15	641	M 36, 94; ± B 74, 12	685	B 79, 6; M 39, 1
599	B 88, 2	642	M 36, 89	686	B 78, 31
600	B 70, 6	643	M 36, 92; B 74, 1	687	B 78, 85
601	B 70, 11	644	M 36, 90; B 74, 12	688	M 39, 36; ± B 79, 47
602	B 70, 55; ± M 27, 42	645	B 74, 14	689	M 38, 41; B 79, 11
603	B 70, 12; ± M 36, 182-186	646	M 37, 34	690	M 37, 126; B 67, 106
604	B 70, 23	647	M 37, 36	691	M 39, 27; B 79, 31
605	B 70, 23	648	M 37, 7; ± B 11, 7	692	B 8, 8
606	B 70, 32	649	M 37, 16	693	B 78, 125
607	M 34, 13	650	M 37, 24; B 77, 29	694	B 78, 39; M 43, 51
608	M 34, 53; B 72, 10	651	B 77, 1; M 37, 43	695	B 78, 62; M 45, 25
609	M 34, 52; B 72, 13	652	M 37, 47	696	B 4, 57; ± M 2, 98
610	B 70, 10; ± M 34, 45	653	M 37, 49; ± B 77, 5	697	B 8, 106; M 5, 43
611	M 34, 36; B 72, 28	654	M 37, 27	698	B 78, 76; ± M 45, 108
612	B 73, 13; M 35, 17	655	M 37, 77; B 77, 33	699	B 78, 19; M 49, 17
613	M 34, 57	656	M 37, 79	700	B 78, 27; M 45, 66
614	M 34, 58; B 72, 25	657	M 37, 80; B 77, 67	701	B 47, 4; ± M 36, 151
615	M 35, 20; ± B 72, 18	658	M 37, 66	702	B 47, 1; ± M 34, 17
616	M 34, 7	659	M 37, 123; B 77, 83	703	M 39, 18;
617	M 34, 3; B 72, 2	660	B 77, 83; ± M 37, 119	704	B 79, 10; ± M 16, 93
618	M 34, 9	661	B 77, 82; ± M 37, 120	705	M 39, 20; B 67, 111
619	B 70, 2; ± M 36, 108	662	M 37, 51; B 77, 45	706	M 38, 45
620	B 70, 13	663	M 37, 52	707	B 67, 86
621	B 70, 52; ± M 36, 134	664	M 37, 56; B 77, 52	708	B 18, 4; M 15, 413-424
622	B 70, 21	665	M 37, 54; B 77, 50	709	M 39, 19
623	B 70, 8	666	M 37, 63	710	M 51, 49; ± B 65 S 91:1
624	B 70, 8	667	M 37, 59	711	B 67, 80; ± M 18, 60
		668	M 37, 2; B 74, 28		

712	B 78, 2; M 45, 1	750	B 91, 45	786	M 1, 148
713	B 76, 1	751	M 52, 132; ± B 81, 39	787	M 51, 75
714	B 76, 3	752	M 52, 137; ± B 81, 42	788	M 51, 40; B 65 S 19:1
715	B 76, 4; M 39, 91	753	M 52, 2	789	M 51, 60; B 81, 47
716	B 76, 6; ± M 28, 10	754	M 52, 140; ± B 81, 40	790	M 50, 54; ± B 81, 45
717	B 76, 7	755	B 56, 95; ± M 52, 65	791	B 67, 87; B 81, 51
718	B 76, 8; ± M 39, 90	756	B 56, 94; ± M 52, 80	792	M 1, 132; B 6, 6
719	B 76, 23; ± M 39, 87	757	M 12, 61; B 24, 9	793	B 23, 84
720	M 39, 70; B 76, 13	758	M 52, 29; B 92, 24	794	B 76, 56; ± M 1, 175
721	B 76, 20; M 36, 158	759	M 52, 42; B 92, 24	795	M 37, 125; M 51, 52
722	B 76, 26	760	M 1, 248	796	M 1, 168
723	B 76, 28; M 39, 78	761	M 52, 54	797	M 1, 171
724	B 76, 28	762	M 47, 8	798	M 1, 47; ± B 81, 6
725	B 76, 52; ± M 36, 155	763	M 12, 60	799	M 1, 43
726	B 76, 57	764	M 52, 12	800	M 51, 10; B 81, 51
727	B 76, 30	765	M 47, 11; B 92, 5	801	B 23, 1; M 1, 153
728	M 39, 93; B 76, 30	766	M 52, 57; B 25, 47	802	B 86, 19
729	M 39, 52; B 76, 37	767	M 52, 7	803	M 51, 27
730	B 76, 38; ± M 39, 46	768	M 52, 84; B 63, 25	804	M 1, 182
731	B 76, 33; ± M 39, 65	769	M 52, 116	805	B 81, 45
732	B 76, 47; ± M 39, 43	770	M 52, 101; B 97, 17	806	B 24, 1; M 1, 15
733	M 39, 41; ± B 76, 36	771	M 50, 67	807	M 51, 31
734	B 76, 35; M 39, 56	772	M 52, 45; B 92, 16	808	M 51, 29
735	B 76, 32; ± M 39, 50-51	773	M 1, 242; ± B 46, 31; B 60, 49	809	B 65 S 50:1; ± M 51, 38
736	B 76, 58	774	M 15, 216	810	M 5, 185; B 59, 10
737	B 91, 44; ± M 42, 20	775	M 1, 302	811	M 51, 30
738	M 42, 18	776	B 65 S 68:2	812	M 1, 361; ± B 81, 51
739	B 91, 20; ± M 44, 79	777	M 50, 19; ± B 97, 26	813	M 51, 33
740	B 91, 15; M 44, 16	778	M 50, 18; B 65 S 18:6	814	B 23, 93
741	B 91, 17	779	M 51, 56; B 81, 45	815	M 51, 22
742	B 91, 31; M 44, 21	780	M 50, 28; B 81, 44	816	M 51, 14
743	B 91, 29; M 44, 17	781	M 51, 79; B 65 S 84:1	817	M 51, 23; ± B 65 S 55:2
744	B 91, 38; ± M 42, 21	782	M 51, 82	818	M 51, 26
745	M 42, 10; B 91, 10	783	M 50, 29	819	M 51, 6; B 59, 8; B 81, 51
746	M 42, 1; ± B 91, 2	784	M 51, 83	820	M 51, 17; B 59, 8; B 60, 1
747	M 42, 6, B 91, 26	785	M 1, 150; ± B 23, 1	821	M 50, 30
748	M 42, 14			822	M 2, 36
749	B 91, 35			823	M 51, 2; ± B 65 S 32:1

REGISTER VAN KORANVERZEN

De telling van de koranverzen is die van de Egyptische staatsuitgave (Cairo 1924). De cijfers in romein verwijzen naar de paginanummers; de cursief gezette cijfers zijn de traditienummers.

SOERA:VERS	VERWIJZING	SOERA:VERS	VERWIJZING	SOERA:VERS	VERWIJZING
1:1-7	146, 731	2:285	33; 58	5:33-34	168
2:115	168	3:15	775	5:38-39	168
2:142-144	73; 165, 166	3:77	797	5:87	479
2:151	14	3:92	328	5:90	19, 156, 168
2:158	112	3:97	112	5:90-91	182
2:168-170	177	3:169	454	5:93	626
2:178	173; 590	3:180	340	5:106	164
2:180	557, 561	4:3	140; 465	5:110	63
2:180-182	164	4:4	140	5:118	61
2:183-187	124	4:7-8	164	6:76	63
2:184	124	4:11	562	6:93	318
2:185	385	4:11-12	164	6:145	177
2:187	389	4:15	574	6:146	177
2:196	112; 361	4:19	140; 567	6:158	760
2:197	361	4:20	151	7:11	63
2:198	520	4:25	140	7:43	815
2:216	132	4:34	140	7:77	710
2:219	156, 182	4:40	775	8:1	438
2:221	467	4:43	19, 182	8:41	438, 439
2:222	52	4:101	234	9:30	775
2:223	491	4:102	233	9:60	105
2:226-229	515	4:103	77	9:72	208
2:228	140, 151	4:125	63	9:79	336
2:229	151; 511	4:145	59	9:103	105
2:230	151	4:164	63	11:7	25, 771
2:231	14	4:171	4, 63	11:114	77; 244
2:234	298	4:176	164; 563, 564	13:5	747
2:238	77	5:4	177	14:36	61
2:240	164	5:6	60, 61; 137, 138	14:48	783
2:275	156	5:29	594	15:28-30	63

SOERA:VERS VERWIJZING SOERA:VERS VERWIJZING SOERA:VERS VERWIJZING

16:67 182	27:82 208	59:5 432
16:69 715	30:30 29	59:7 661
16:115 177	30:46 156	60:12 569
17:3 63	31:34 6, 26	62:9-11 93
17:31 21	32:9 63	62:11 280
17:78 203	32:17 823	65:1 505, 509
17:79 77	32:23 11; 57	68:8 208
18:94 753	33:6 568	68:42 11; 769, 775, 776
18:105 778	33:21 14; 359	70:24-25 105
19:39 788	33:28-29 503	71:26-28 63
19:71 208	33:40 63	72:3 775
20:14 160	33:50 140; 475	73:17 769
20:40 63	33:53 196; 357, 703, 704	74:1-5 43
20:121 35	35:12 156	75:22-23 208
20:130 77	37:24 769	81:8 487
21:23 34	37:89 63	83:1-3 156
21:63 63	37:99-113 113	83:6 789
21:96-97 208	38:35 241	84:8 781
22:5 27, 28	39:67 777	89:23 208; 808
22:39-40 132	39:68 769	91:7-8 34
24:2 19, 168; 576	44:10 286	91:12 710
24:4 168	44:16 286	91:14 710
24:6 151	46:24 290	93:5 61
24:6-9 513, 514	47:18 208	97:1-2 124
24:23 168	47:23 483	97:3 398
24:31 196	50:30 208; 809	105:1-5 345
24:58 77	50:39 214	113:1-5 735
24:60 196	53:9 44	114:1-6 735
25:34 790		

REGISTER VAN NAMEN EN ZAKEN

Alleen de belangrijkste personen zijn in dit register opgenomen, en alleen wanneer er iets meer over hen wordt verteld dan dat zij een traditie hebben overgeleverd.

De in romein gezette cijfers verwijzen naar de bladzijden; de cursief gezette cijfers zijn de nummers van de tradities.

Tussen haakjes zijn, waar van toepassing, de Arabische woorden en namen in een wetenschappelijke translitteratie weergegeven.

Het Arabische lidwoord (*al-*, *ad-*, *as-*, *at-* en *az-*) telt niet mee bij de alfabetisering. Al-Moezdalifa is dus te vinden onder Moez-dalifa.

- A**
- aalmoes, aalmoezen 105, 108; 13, 76, 322, 328, 331-338, 342, 394, 510, 537, 555, 560, 687, 757, 792, 802
- aanleg, een kind wordt geboren met een natuurlijke – tot de islam (*fiṭra*) 29, 30, 63, 68, 303, 643
- aanleiding tot de openbaring van een koranfragment (*sabab an-noezoel*, *sabab al-nuzūl*) 19
- aasjoeraa'-dag (*'āshūrā'*), de tiende dag, bij de joden van de zevende maand, dat is Grote Verzoendag; bij de moslims 10 *moeharram*, een aanbevolen vastendag 124; 403-405
- Abbaas ibn Abd al-Moettalib (al-[°]Abbās ibn [°]Abd al-Muttalib), een rijke koopman, een oom van de Profeet, die hem in bescherming heeft genomen 59, 692
- Abd al-Malik ([°]Abd al-Malik), kalief uit de Oemajjaden-dynastie, re-geerde in Damascus (685-705) 371
- Abd ar-Rahmaan ibn Auf ([°]Abd al-Raḥmān ibn [°]Awf), vroege bekeerling, rijke koopman 36, 299, 476, 650
- Abdallah ibn Abbaas ([°]Abdallāh ibn [°]Abbās), de zoon van Abbaas ibn Abd al-Moettalib, dus een neef van de Profeet. Geldt als groot overle-veraer van tradities en koran-exegeet 10; 32, 221, 356, 483, 524, 552, 638
- Abdallah ibn Mas'oe'd ([°]Abdallāh ibn Mas[°]ūd), vroege bekeerling, eerste koranreciteerder in Mekka 26; 458, 479, 533
- Abdallah ibn Oemar ([°]Abdallāh ibn [°]Umar), zoon van kalief Oemar, een der belangrijkste overleveraars van tradities. Had groot gezag als rechtsgeleerde in Medina 14; 88, 116, 138, 205, 209, 230, 261, 285, 330,

- 350, 358, 359, 363, 371, 467, 477, 504, 505, 512, 514, 515, 527, 528, 553, 577, 587, 603, 628, 638, 651, 652, 701, 749, 789
- Abdallah ibn Salaam (‘Abdallāh ibn Salām), een jood uit Medina die zich tot de islam had bekeerd 577
- abi*, *aboe* (*abī*, *abū*) 26
- Aboe Bakr (Abū Bakr al-Ṣiddīq), eerste kalief, dat is opvolger van de Profeet als staatshoofd. Regeerde in Medina van 632-634 13, 26, 112; 137, 155, 230, 243, 322, 323, 339, 368, 484, 506, 545, 554, 562, 563, 581, 644, 665, 743
- Aboe Haniefā (Abū Ḥanīfā), grondlegger van de Hanafitische rechtschool 14
- Aboe Hoeraira (Abū Hurayra, ‘de man met het katje’; 600-678) In nr. 136 genoemd
- Aboe Hurr (Abū Hurr). Beroemd, bij sommigen berucht overleveraar van tradities 23; 29, 32, 41, 77, 85, 107, 125, 136, 140, 225, 237, 494, 545, 546, 604, 657, 677, 678, 680, 693, 699, 711, 736, 742, 755, 773, 778, 816, 823
- Aboe Sa’ied al-Choedri (Abū Sa’id al-Khudrī), gezel, bekend overleveraar 12, 174, 223, 412, 485
- Aboe Talha al-Ansari (Abū Ṭalḥa al-Anṣārī), bekende ‘Helper’ 133, 328, 446, 608, 626, 673, 722
- Aboe Talib (Abū Ṭalīb), oom van Mohammed, die hem in huis nam na de dood van zijn ouders. Is nooit moslim geworden 26; 59, 285
- Aboe-l-Kasim (Abū al-Qāsim), *koenja*-naam van de Profeet 26; 580, 777, 816, 821
- abortus 24; 28, 487; zie verder: coitus interruptus, embryo, geboortenbeperking, kindermoord
- abrogatie zie: afschaffing
- Adam (Ādam) 35, 63, 91, 805
- aderlaten 396, 714, 720
- adzaan* (*adhān*) 83, 84; zie verder: oproep tot de *salaat*
- afbeeldingen van levende wezens 190; 672-676; zie ook: afgoden
- afgoden, afgodsbeelden 43, 63, 519, 673, 674, 769, 775; zie ook: afbeeldingen, heidendom, polytheïsme
- afschaffen, afschaffing (*naskh*): latere koranversen of tradities kunnen eerdere – 19, 132, 164, 182; 41, 561, 564, 576
- afschieden, het – van vrouwen, door verhullende kleding en in ruimten die voor vreemde mannen niet toegankelijk zijn (*hidjāb*, *ḥidjāb*) 196; 266, 357, 492, 498, 499, 501, 703, 705; het koranvers over het – van vrouwen 196; 357, 703, 704
- afscheidsbedevaart 112; 354, 361, 362, 365, 372, 384; zie ook: bedevaart
- afvallig (*moertadd*; *murtadd*) zie: geloofsafval
- afzondering van de vrouw zie: afscheiden
- Ahmad ibn Hanbal (Aḥmad ibn Ḥanbal), grondlegger van de Hanbalitische rechtsschool 15, 18
- Aisja (‘Ā’isha), dochter van kalief Aboe Bakr. De lievelingsvrouw van de Profeet, die haar huwde toen zij zes jaar oud was. Na Mohammeds dood heeft zij een politieke carrière gemaakt 23, 171; 31, 45, 51, 90-94, 131, 137, 154, 177, 178, 263, 305, 338, 357, 362, 375, 392, 393, 447, 465, 469, 470, 498, 499, 503, 558, 606, 646, 673, 676, 739, 779
- akkerland zie: land
- alcoholische dranken 19, 52, 156, 168, 172, 182; 18, 581-585, 625-632, 635, 641; zie ook: *chamr*
- Ali ibn abi Talib (‘Alī ibn abī Ṭalīb), vierde kalief van de islam, regeerde van 656-660 23, 26; 132, 139, 500, 558, 572, 585, 599, 648

- alimentatie voor verstoten vrouw
151; 508, 509
- allahoe akbar* zie: *takbier*
- aloë 820
- Anas ibn Mālik, is jarenlang de bediende van de Profeet geweest.
Stierf op 103-jarige leeftijd 47, 100, 163, 190, 228, 229, 231, 243, 299, 322, 323, 367, 445, 446, 463, 581, 608, 614, 623, 626, 627, 642, 664, 666, 667, 694, 704, 722, 730
- Arabië, Arabieren 13; 436, 753; zie ook: bedoeïen
- Arabisch (de taal) 9, 10, 26, 27, 44, 182
- Arabisch schiereiland 132; 436, 543
- Arafa (ʿArafa), plek buiten Mekka, waar op 9 *dzoe-l-hiddja* de pelgrims samenkomen 113; 366, 369-372, 374, 408
- arm, armen (lichaamsdeel) 60; 117, 148, 289, 299, 333, 744
- arm, armen, armoede 105, 124; 255, 320, 327, 385, 394, 475, 495, 594, 603, 791
- azijn 630
- B**
- baard 656
- baarmoeder 6, 26, 27
- Badr, niet ver van Medina, lokatie van een in 624 door Mohammed gewonnen veldslag tegen de Mekkanen 132; 286
- Bahrein, aan de Perzische golf 322, 435
- bani, banoe (banī, banū)* 26
- Banoe-n-Nadier (Banū al-Naḍīr), een van de drie joodse stammen van Medina 432
- barmhartigheid 5, 251, 699, 700, 775
- Basra (al-Bašra) 24; 88
- bed 74, 140; 177, 196, 230, 488, 492, 676, 710
- bedelarij, bedelen 332, 338, 342, 555
- bedevaart (*haddj, hadj*) 16, 112, 113, 117; 1, 91, 346, 352, 354, 361-384, 447, 520, 774, 775; zie ook: afscheidsbedevaart, bezoek
- bedoeïen, bedoeïenen 12; 39, 79, 326, 339, 425, 485, 502, 524, 546, 648, 696, 731, 748, 763, 806; zie ook: Arabier
- beelden zie: afbeeldingen, afgoden
- begrafenis, begraven 77, 99, 101; 31, 307-314, 319; zie ook: graf
- behoefte, zijn – doen 52; 82, 113, 117, 128, 196, 703; zie ook: ontlasting, privaat, urineren
- bekentenis 575, 594
- belasting 105;
hoofdelijke – (*djizja, djizya*), op te brengen door joden en christenen in het gebied van de islam 132; 425, 773; zie verder: *zakaat*
- beproeving 761, 764, 765, 772
- berouw 18, 184, 512, 625
- besmetting 12; 38-42, 728
- besneden, besnijden, besnijdenis 24; 68, 69, 779
- bestrafing in het graf zie: graf
- bevalling 52; 98
- bewijs 18, 151, 168; 513, 575, 594
- bewusteloosheid, bewustzijn 52; 51, 562, 563, 692, 769
- bezit 105, 140; 246, 320, 322, 328, 340, 341, 465, 494, 497, 559, 757, 763, 773; zie ook: eigendom
- bezoek (*oemra, ʿumra*) 112, 115; 346, 351-364, 774
- biet 283
- bijbel 21, 44; 26; zie verder: *indjiel, tauraat*
- Bilal (Bilāl), Ethiopische slaaf, door Aboe Bakr vrijgekocht. De eerste moëddzin in de islam 167, 182, 196, 215, 216, 327
- bint* 26
- biografie, biografische woordenboeken 16, 19, 22, 23, 25
- blik neerslaan, afwenden (*ghaḍḍ al-bašar*) 196; 458, 682, 706
- bloed 52, 177, 179; 89, 96-98, 450, 483, 595, 814
- bloedklomp 27, 28, 47

- bloedprijs 173; 345, 585, 590, 593-595
 bloedvergieten 112; 765; zie ook:
 doden
 bloedverwant, –schap 52, 140, 164;
 498, 708, 709
 bloedwraak zie: wedervergelding
 Boechari (al-Bukhārī) 9, 10, 16-18, 21,
 24, 25, 34, 83, 164
 boek: de zes canonieke –en 18
 Boek: Gods – 10, 14, 44; 255, 269, 509,
 557, 571, 575;
 mensen van het –, dat zijn aanhan-
 gers van de schriftreligies, zoals
 joden en christenen 132; 139, 683,
 775
 boernoes 347
 Boesra (Buṣrā), plaats in het zuiden
 van het huidige Syrië 63, 759
 boetedoening 124, 208; 160, 364, 394,
 569; zie ook: verzoening
 boom, bomen 311;
 – in het paradijs 814, 819;
 zie verder: dadel, palm
 boter 74, 623
 bovenkleed 112; 288, 366, 475, 646,
 804
 broek 347
 brood 604, 605, 624
 brug, de – over de hel 775, 783
 bruidsschat 140, 151; 465, 475-477, 511,
 512
 bruiloft, bruiloftsmaal (*walīma*) 495,
 496, 623, 640, 704
 buiging (*rakʿa*), onderdeel van de
salaat 68, 77, 93; 99, 108, 109, 140-
 144, 154, 167, 176, 189, 190, 195, 196,
 201, 205, 206, 226, 228-233, 235, 249,
 250, 278, 287, 293, 359, 368
 buit 136; 53, 425, 438-444, 456, 615,
 804; zie ook: jachtbuit
 burgeroorlog 22, 132; 20, 339
- c
- Caesar (Qayṣar), de keizer van Roem,
 dat is Constantinopel, het huidige
 Istanboel 434, 437
 canonieke boeken 18
- castratie 461, 479
 celibaat 461, 816
 Chaibar (Khaybar), oase op 150 km
 van Medina, bewoond door joden
 71, 443, 482, 543, 551, 611, 804
chamr (*khamr*) 182; 18, 519, 581-585,
 625-632, 641, 643, 762; zie ook:
 alcoholische dranken
choelʿ (*khulʿ*), echtscheiding op initia-
 tief van de vrouw 151; 511
choetba (*khutba*) 93; zie verder:
 preek
 christen, –en, –dom, christelijk 16,
 21, 25, 26, 33, 44, 93, 132; 29, 30, 215,
 269, 436, 467, 543, 657, 775
coītus interruptus 485-487; zie ook:
 abortus, geboortenbeperking,
 embryo, kindermoord
 consensus (*idjmaaʿ*, *idjmāʿ*), meestal
 die van de rechtsgeleerden in een
 bepaalde tijd 14, 15
 Corinthiërs, Paulus' eerste brief aan
 de – 823
 correct (*sahieh*, *ṣahīḥ*) 21, 23, 24
 corruptie 88
costum-wortel 719
- d
- daddjaal* (*dadjjāl*), valse profeet die
 aan het einde der tijden zal optre-
 den; een soort antikrist 54, 57, 727,
 768-770
 dadel, dadels 139, 329, 330, 337, 338,
 394, 484, 510, 526, 536, 549-554, 640,
 701, 702, 725, 738;
 – aan de boom 553;
 gedroogde – 553, 623, 626, 627, 629,
 633, 634, 701, 702;
 rijpe – 553;
 onrijpe – 626, 633, 634
 dadelpalm 328, 544, 547, 632, 732; zie
 ook: palmboom
 dadelwijn 626, 628
 dag der opstanding, dat is de jongste
 dag of dag van het gericht, waarop
 God de doden zal opwekken, zal
 oordelen en naar het paradijs of de

- hel zal zenden 11, 44, 208, 214; 6, 60, 55, 65, 63, 107, 197, 223, 269, 340, 341, 422, 423, 444, 450, 457, 485, 580, 651, 653, 669, 674, 686, 687, 711, 747, 751-755, 757-763, 767-769, 775-784, 787, 788, 790, 797, 802, 805, 814, 821; zie ook: voortekenen
- dankbaarheid 63, 678
- Dawoed (Dāwūd), profeet genoemd in de koran, de David van de bijbel 517
- deeg 600, 780, 821
- dhimma* zie: *dzimma*
- diarree 715
- dief, diefstal 168, 173; 569, 570, 586-589, 801
- dier, dieren 52, 74, 177, 179; 40, 41, 76, 168, 169, 172, 293, 311, 322, 323, 337, 341, 361, 376, 483, 519, 537, 608, 613-615, 617, 644, 678, 729, 743; wilde – 545, 607-610, 615-618
- dinar, gouden munt 556, 586, 775
- dirham, zilveren munt 322, 536, 551, 556, 587, 649
- Djabir ibn Abdallah al-Ansari (Djābir ibn ʿAbdallāh al-Anṣārī), vroege bekeerling uit Medina; nam aan vele krijgstochten mee; beroemd overleveraar 122, 155, 162, 359, 378, 449, 484, 486, 510, 531, 540, 562, 563, 578, 702, 720
- Djahannam (Gehenna), andere naam voor de hel 208; 186, 668, 749, 775, 805, 808, 809, 811
- djanaba* 52; zie verder: onreinheid
- Djibriel (Djibril, Gabriël), de engel die Mohammed de openbaring bracht 6, 44, 46, 47, 61, 419, 448, 643, 649, 676, 814
- djihaad* (*djihād*), inspanning voor de zaak Gods, meestal opgevat als militaire strijd voor de islam 132, 133, 137; 9, 13, 212, 339, 381, 382, 424-437, 439-442, 445-457; zie ook: krijgstoicht, oorlog, strooptocht
- djizja* (*djizya*) 132; zie verder: belasting
- doden, doodslag 99, 173; 47, 63, 345, 425, 431, 446, 448, 451-454, 487, 590, 591, 594, 595, 597-599, 615-617, 716, 744, 756, 758
- dogma, dogmatiek, dogmageschiedenis 24, 33, 34
- dood 99; 52, 293, 295-298, 317, 319, 425, 594, 597, 613, 684, 705, 717, 782, 788, 801; zie ook: sterven
- doodstraf 12, 173, 175; 596-599, 716; zie ook: stening
- dorst 139, 644, 678, 775
- drank, dranken 124, 172, 177, 182; 625; zie verder: *chamr*, *nabiedz*, melk
- drinkschaal, drinkschalen 641-643, 645, 669
- dronken, dronkenschap 19; 582, 584, 625, 635
- droom, droomuitleg, dromen 204; 54, 133, 398, 400, 493, 737-750, 814; natte – 195
- druif, druiven 54, 628, 629; zie ook: wijnstok
- dzimma* (*dhimma*), de bescherming die christenen en joden tegen betaling van een hoofdelijke belasting genieten in het gebied van de islam 132; 425; zie ook: *djizja*
- Dzoe-l-Hoelaifa (Dhū al-Ḥulayfa), plek tussen Medina en Mekka waar de pelgrims de gewijde staat aannemen 231, 346, 350, 366, 442

E

- echtscheiding op initiatief van de vrouw (*choel'*; *khul'*) 151; 511; zie verder: verstoting, huwelijksontbinding
- economie 156; 516-554
- eed 797; – van seksuele onthouding (*ilaa'*, *ilā'*) 515
- eetgewoonten 181; 619-624
- Egypte, Egyptisch 14, 16, 17, 26
- eigen inzicht (*ra'y*) 13-15; 550
- eigendom 529, 530, 579; zie ook: bezit

eiland der Arabieren zie: Arabisch schiereiland
eindtijd 208; 751-774; zie ook: dag der opstanding, voortekenen
ejaculatie 52; zie verder: zaad, zaad-uitstorting
embryo 27, 28, 595; zie ook: abortus, coïtus interruptus, geboortenbeperking, kindermoord
Emigranten (*muhājirūn*), de vroegste moslims uit Mekka, die met de Profeet de emigratie naar Medina meemaakten 80, 271, 361, 425, 508, 544, 719
emigratie (*hidjra*), de – in 622 door Mohammed en de vroegste moslims van Mekka naar Medina 73, 132; 23, 405, 424, 555, 644
engel, engelen 33; 6, 16, 27, 28, 35, 43-45, 52, 63, 149, 159, 203, 248, 256, 274, 319, 400, 449, 488, 673, 749, 775, 787, 808;
– des doods 52
epileren 661
erfelijkheid 494
erfgenaam, erfgenamen, erfporties, erfrecht, erven 24, 164, 166; 555-568, 595; zie ook: testament
ethiek 24
Ethiopië, Ethiopiërs, Ethiopisch 23, 41, 306, 345, 615, 766
Eufraat, rivier in Mesopotamië, tevens een van de paradijsrivieren 758, 818
evangelie, evangeliën (*indjil*) 21, 44; zie verder: *indjil*
exegese 11; zie verder: koranuitleg
ezel, ezelin, ezels 175-177, 180, 240, 482, 584, 611, 726
Ezra (°Uzayr), figuur uit de bijbel; zou door de joden vergoddelijkt zijn 775

F

faillissement 529
faqieh zie: rechtsgeleerde
Fatima (Fāṭima), de dochter van de

Profeet, gehuwd met Ali ibn abi Talib 124, 132, 570
fatwa (*fatwā*), rechtsgeleerd advies 20

feest 12, 171;

kleine – 124;

zie verder: slachtfest, vasten, breken van de –

fitr (*fiṭr*) zie: vasten, breken van de –
fitra (*fiṭra*) zie: aanleg

folteren, foltering 209; 340, 341, 781, 812, 814; zie ook: graf, hel, straf

fundamentalisten 15

G

Galenus 493

gapen 693

gast, gasten, gastvrijheid 601, 604, 670, 686, 687, 704, 731

gebed 198, 289; zie ook: *salaat*

gebedsplaats 237, 288, 306, 578

gebedsrichting (*kibla*, *qibla*). Wie de *salaat* verricht oriënteert zich naar Mekka (was aanvankelijk naar Jeruzalem) 68, 73, 74, 179; 82, 157, 165-169, 177, 178, 238, 288, 350, 379
geboortenbeperking 485, 487; zie ook: abortus, coïtus interruptus, embryo, kindermoord

gehoorzaamheid 208; 769

geit, geitebok 323, 645

geld 88, 465, 485, 522, 534-536, 556; zie ook: dinar, dirham, goud, zilver
gelijkenis van kind met ouders 492-494, 513

geloof 9, 20, 33, 34, 182, 208; 1-7, 9, 11-13, 17, 18, 33, 381, 448, 760, 769, 786;

– en werken 33, 36; 9, 48, 801; zie ook: goede werken, werken

geloofsafval, –afvallige (*moertadd*, *murtadd*) 12, 175; 3, 339, 596-599

geloofsbeleving 21

geloofsbelijdenis (*shahāda*) 33, 68; 1, 2, 4, 6, 11, 109, 151, 197, 217, 294, 319, 320, 596, 798

- geloofsleer, geloofswaarheden en
–voorstellingen 24, 33, 34
- gelovige, –n 11, 19–22, 33, 68, 77, 83,
93, 196, 208; 603, 626, 737, 775, 776,
787, 817
- gemeenschap van goederen 140
- gemeente (*oemma, umma*), de ge-
meenschap van alle aanhangers
van een bepaald geloof, inzonder-
heid de islam 9, 53, 61, 63, 387, 590,
643, 769, 770, 775, 805, 820
- geneeskunst, geneesmiddel, genezen,
genezing 199; 631, 713–728, 730, 731,
736; zie ook: aderlaten, uitbranden,
magie
- genotshuwelijk, tijdelijk huwelijk
tegen betaling 19, 145; 478–485
- gerst 283, 329, 330, 536, 554, 605, 629;
zie ook: brood
- gerstebrij 71, 139
- gerstebrood 604
- geschiedschrijving 21
- geselen, geseling, geselslagen 19; 573,
574, 577, 580–584, 710
- geslachtsdaad, –gemeenschap, –ver-
keer 19, 52, 112, 124, 140, 168; 129,
135, 359, 361, 366, 394, 458, 459, 463,
464, 469, 486–489, 491, 575, 578, 710
- geslachtsdeel, –delen 52, 196; 32, 81,
94, 121, 127, 132, 318, 393, 507
- getuige, –n, –nis 22, 223, 312, 533, 578,
792, 798;
– in de zin van belijden zie: ge-
loofsbelijdenis
- gewijde gebied van Mekka 112; 345,
346, 350
- gewijde staat, de – die de moslim
aanneemt voor de bedevaart 68,
112, 113; 347–350, 361, 362, 366, 774;
de – voor het ‘bezoek’ aan de heil-
ge plaatsen in Mekka 362, 774
- gezel, –len van de Profeet 9, 10, 12,
13, 15, 22, 23; 9, 43, 50, 293, 360, 366,
398, 425, 429, 460, 475, 489, 516, 731,
732, 749, 804
- gezond 732, 815
- ghoesl (*ghusl*) 52; zie verder: wassing
- gif 725, 729, 794
- God is groot! (*allāhu akbar*) zie:
takbier
- goede werken 137; 16, 212, 244, 381,
382, 448, 455, 510, 626, 677, 678, 760,
775, 806; zie ook: geloof, geloof en
werken
- gokken 156; zie ook: kansspel, specu-
latie
- gordijn 357, 672
- goud 343, 476, 534, 536, 542, 662, 663,
668, 669, 758, 820;
goudgeld 556; zie verder: dinar
- graf 17, 103; 52, 307, 313–319, 333, 345,
761;
bestrafing in het – 103; 297, 318,
319
- groet, –en 141, 151, 205, 682–685, 695
- H**
- haar, haren 112; 54, 93, 120, 147, 272,
281, 301, 360, 362, 366, 384, 647, 653,
656, 657, 679, 689, 805
- haarstukje 659, 660
- haas 608
- Haasjim (Hāshim), clan van de stam
Koeraisj, waartoe Mohammed
behoorde 26
- hadath* 52; zie verder: onreinheid
- hadd* (*ḥadd*) 168; zie verder: vaste
straffen
- al-Haddjaadj ibn Joesoef (al-Ḥadj-
djādj ibn Yūsuf), veldheer en stad-
houder onder de Oemajjadenkalie-
fen 371
- hadieth* (*ḥadīth*) 9; zie verder: tradi-
tie
- hadieth koedsi* (*ḥadīth qudsī*) 10
- hadj* (*ḥadjj*) zie: bedevaart
- Hafsa (Ḥafṣa), de dochter van kalief
Oemar; een vrouw van de Profeet
297, 498, 749
- hagedis 610
- hand, handen 68, 60, 196; 9, 12, 83,
97, 99, 120, 121, 128, 138, 142–144,
147, 152, 196, 332, 516, 517, 555, 577,
583, 593, 621, 664–667, 675, 681, 735,
802;

- afhakken 570, 586-589, 597, 716;
 Gods – 34, 35, 63, 337, 777, 821;
 – wassen 99, 120, 121, 128, 138,
 196;
 zie ook: linkerhand, rechterhand
 handel, handel drijven, handelen
 132, 156; 280, 535, 553, 754
 handelen, handeling 9, 10, 13, 20, 33,
 52, 208; 15, 131
 harem 196
 hart, –en 9, 12, 46, 47, 109, 196, 201,
 299, 483, 718, 775, 786, 802, 820
 heidenen, heidendom 33, 177; 10, 30,
 139, 425, 430, 446, 467, 569, 600, 785;
 zie ook: afgoden, polytheïsme
 heilige land 52, 814
 hel 24, 33, 34, 208, 223; 3, 4, 28, 31, 59,
 62, 105, 197, 293, 319, 338, 421, 452,
 663, 723, 749, 769, 775, 785, 786, 788,
 791-794, 798, 807-814; zie ook: Dja-
 hannam, vuur
 hellebewoners 219; 28, 785-789, 791-
 797, 812, 813
 Helpers (*anṣār*), inwoners van Medi-
 na die moslim werden 31, 60, 328,
 331, 361, 404, 445, 468, 469, 476,
 544, 546, 645, 705, 752
 hemd 347, 357, 650, 724, 741
 hemel, hemelen 25, 43, 46, 139, 151,
 166, 198, 199, 777, 783, 787
 hemelvaart van de Profeet 11, 77; zie
 verder: nachtreis
 henna 732
 herder 6, 49, 50, 497, 545, 597, 600,
 644, 716, 775
hidjaab (*ḥidjāb*) zie: afscheiding
 Hidjaaz (*Ḥidjāz*), landstreek in
 Noordwest-Arabië, waar ook Mek-
 ka en Medina liggen 543, 607, 759
hidjra zie: emigratie
 Hippocrates 493
 historisch-kritisch onderzoek 21
 hoeri's, vrouwen in het paradijs 208
 homoseksualiteit 24
 hond, –en 52, 191; 75, 148, 175, 177,
 518, 617, 673, 676-678
 honger, –snood 286, 701, 702
 honing 208; 507, 606, 629, 642, 714,
 715, 718, 822;
 –wijn 635
 hoorn 208, 215, 274, 341, 612, 772
 huid, –en 52; 76, 78, 289, 316, 366,
 489, 519; zie ook: leder
 huilen 61, 91, 296, 297, 299, 317, 404,
 449, 555, 649, 798, 802
 Huis, het –, dat is de Ka'ba te Mekka
 112; 1, 348, 358, 359, 362, 366, 767,
 769; zie verder: Ka'ba;
 het – in Jeruzalem 166; zie ook:
 moskee, verste
 huisraad 189
 humor 24; 389, 546; zie ook: lachen
 huwelijk 52, 140, 151; 266, 458-477,
 496, 500, 502, 508, 512, 567, 704, 816,
 820; zie ook: genotshuwelijk
 huwelijksbeletsel 140; zie verder:
 bloedverwantschap, zoogverwant-
 schap
 huwelijksontbinding 151; 503-515; zie
 ook: echtscheiding
- I**
- Iblies (Iblis), de Satan 771
ibn 26
 Ibn Abbaas zie: Abdallah ibn
 Abbaas
 Ibn Ishaak (Ibn Isḥāq), bekendste
 biograaf van de Profeet (gest. 767)
 22, 25, 77, 171
 Ibn Marjam (Ibn Maryam, de zoon
 van Maria) zie: Iesa ibn Marjam
 Ibn Oemar zie: Abdallah ibn Oemar
 Ibn Oemm Maktoem, een van de
 eerste moëddzins 216, 508
 Ibn Sjihaab zie: az-Zoehri
 Ibrahiem (Ibrāhīm), komt in de ko-
 ran voor als profeet, de bijbelse
 Abraham 44, 112, 113; 61, 63, 359,
 814
 Ibrahiem, (Ibrāhīm), het jong gestor-
 ven zontje van Profeet 12; 291,
 299
idda (*‘idda*) 151; zie verder: wachttijd
idjmaa' (*idjmā'*), de consensus,

- meestal die van de rechtsgeleerden in een bepaalde tijd 14, 15
- idjtihād* (*idjtihād*), zelfstandige rechtsvinding 15
- ied al-adha* 113; zie verder: slachtfeest
- ied al-fitr* 124; zie verder: feest; vasten, breken van de –
- Iesa ibn Marjam (‘Īsā ibn Maryam), Jezus de zoon van Maria, in de koran een profeet genoemd; als messias verwacht aan het einde der tijden 21, 26, 44; 4, 54, 56, 57, 61, 63, 467, 769, 773, 774
- ihtāam* (*ihtāam*) 112; zie verder: gewijde staat
- ijzer 475, 749, 794, 814
- ikama* (*iqāma*), aankondiging van de *salaat* 84; 220, 222, 225
- ilāa’* (*ilā’*), eed van seksuele onthouding 515
- imam* (*imām*) 93; 149, 155, 156, 209, 222, 240, 274, 278, 279, 281, 497, 802
- Indisch hout, dat is de *costum*-wortel 719
- indjiel* (*indjil*), het evangelie, of het Nieuwe Testament, 44
- intentie 60, 61, 68, 112, 179; 15, 16, 23, 424
- Irak 17; 90
- irrigatie 283, 324, 540
- Ishaak (Ishāq), profeet uit de koran; de Isaäk van de bijbel 217
- islam 1, 2, 6, 286, 405, 425, 483, 511, 513, 520, 597; zie ook: moslim
- ism*, naam 26
- isnaad* (*isnād*) 9, 10, 15-18, 20-23
- isnaad*-kritiek 15-17, 20, 23
- Israël (Isrā’īl), Israëlieten 78, 125, 263, 293, 403, 590; zie ook: joden
- J**
- jacht, jachtbuit 179; 616, 617, 618, 677
- Jemen, Jemenieten, Jemenitisch 302, 320, 345, 346, 508, 646, 744, 822
- Jericho (Ariḥā) 543
- Jeruzalem (ook genoemd Īliya’, Aelia) 73; 166, 643
- Jezus zie: Iesa ibn Marjam
- joden, jodendom, joods 25, 44, 73, 93, 132, 177; 29, 30, 166, 215, 269, 403, 436, 467, 491, 519, 532, 543, 577, 591, 598, 657, 659, 684, 756, 775, 821
- jongste dag zie: dag der opstanding
- joods zie: joden
- juristen zie: rechtsgeleerden
- K**
- Ka’ba (Ka’ba), het heiligdom of ‘Huis’ van Mekka; zou zijn gesticht door Ibrahiem (Abraham) 73, 112, 113; 1, 46, 54, 91, 165-167, 351, 353, 354, 357, 361, 366, 380, 692, 766, 767
- kalebas 182; 636
- kalief (*khalīfa*), opvolger van Mohammed als staatshoofd van het islamitische rijk. De eerste, ‘rechtgeleide’ kaliefen waren Aboe Bakr, Oemar, Oethmaan en Ali 11, 13, 19, 26; 24, 339
- kam, kammen 112; 54, 93, 301, 362, 366, 679, 689, 732, 820; zie ook: haar
- kameel, kamelen, kamelin 74; 39, 139, 168, 169, 172, 184, 255, 274, 322, 324, 325, 341, 354, 408, 441, 442, 444, 494, 531, 556, 597, 615, 702, 710, 716, 726, 775, 795, 822
- kamfer 300
- kansspel 182; zie ook: gokken, speculatie
- kat 293
- keelpijn 719
- keten van overleveraars 9; zie verder: *isnaad*
- kibla* (*qibla*) 73, 179; zie verder: gebedsrichting
- kind, –eren 124, 151; 21, 29, 30, 303, 327, 404, 425, 430, 431, 487, 491-494, 513, 514, 561, 562, 595, 697, 719, 769, 814; gelijkenis van – met ouders 492-494, 513; – bij huwelijksontbinding 514; onnozele – 31, 383;

- onwettig – 151; 513, 514;
 zie ook: wees, weeskinderen
- kindermoord 21, 487, 595; zie ook:
 abortus, coïtus interruptus, em-
 bryo, geboortenbeperring
- kip 614
- kisaas (*qiṣāṣ*) 173; zie verder: weder-
 vergelding
- Kisra (Kisrā, Chosroës), de koning
 van Perzië 435, 437, 674
- kleding, –stuk 12, 52, 112, 186, 196; 87,
 95, 96, 122, 147, 161, 162, 164, 302,
 347, 352, 361, 366, 371, 479, 583, 594,
 646-655, 681, 754, 795;
 – bij de *salaat* 72; 122, 161-164
- kleinvee 322, 341, 677; zie ook:
 schaap, ram, geit
- kleren zie: kleding
- knoflook 256
- koe, koeien 341, 545
- koenja (*kunya*) 26
- Koeraij (Quraysh), –ieten, de Mek-
 kaanse stam waartoe Mohammed
 behoorde. Over de periode dat –
 zich nog niet tot de islam bekeerd
 had wordt de benaming soms vij-
 andig gebruikt, 286, 345, 405, 500,
 546, 570, 749
- koning, koningen 155, 198, 648, 777
- koop 521, 522, 528, 535, 547, 548;
 – met uitgestelde levering 554;
 eerste recht van – 530
- koorts 700, 723, 724; zie ook: ziekte
- koper, –s zie: koop
- koran 9-15, 17, 19, 20, 26, 27, 33, 44,
 68, 93, 208; 92, 141, 200, 243, 287,
 419, 475, 565, 814;
 –exegeet, –exegese, –uitleg 11, 25,
 196;
 –reciet 124;
 –vers 11, 14, 19, 20, 26; 564, 567
- krediet 158; 531, 532
- krijgstocht 431, 434, 445, 480; zie ook:
djihaad, oorlog, strooptocht
- kromstaf 354, 749
- kruik, kruiken 182; 95, 139, 637, 638;
 zie ook: vaatwerk
- kruis 773
- kunthaar 659, 660
- kus, kussen 95, 244, 299, 355, 392, 393
- kussen, kussens, kussenovertrek 389,
 671, 673
- kwaadspreken 318, 796
- kwark 623
- L
- laatste dingen 208; zie verder: eind-
 tijd, dag der opstanding, voorteken-
 nen
- lach, lachen 392, 394, 443, 446, 546,
 584, 693, 710, 731, 777, 821; zie ook:
 humor
- lailat al-kadr* (*laylat al-qadr*) 124; zie
 verder: nacht der beschikking
- land, landbouwgrond 159; 283, 293,
 324, 537-547, 553, 677
- landbouw, landbouwers 159; 540-542,
 546
- laster 318, 796
- leder, leer 623, 624, 671, 755; zie ook:
 huid
- legaat 561; zie ook: testament
- lendendoek 112; 94, 162, 268, 300, 366,
 475, 646, 647, 652, 692, 797
- leugen 63, 690, 750, 814; zie ook:
 liegen
- leugenachtig, leugenaar 277, 744, 768,
 814
- leven, levend 175; 23, 27, 52, 339, 426,
 454, 485, 487, 498, 569, 579, 596, 625,
 675, 678, 738, 752, 769, 788, 814, 815
- levensonderhoud 28, 327, 454, 555;
 – voor verstoten vrouw 508, 509
- levensrivier 775
- lever, leverkwabben 600, 821
- li'aan* (*li'ān*) zie: vloekformule
- licht 196, 197
- liegen 512, 517, 715, 747, 775; zie ook:
 leugen
- lijkwade, lijkwassing 100; 300-302; zie
 verder: begrafenis
- linkerhand, linkerkant, links 179; 121,
 138, 142, 152, 167, 196, 239, 379, 666,
 680, 681, 746, 802

- M**
- maagd 470-473
- maaltijd 209, 418, 495, 601; zie ook: bruiloftsmaal, voedsel
- maan 77, 124; 60, 214, 291, 293, 386, 775, 816, 820
- maand 105, 112, 113, 124, 127; 1, 53, 138, 166, 179, 201, 298, 361, 385, 387, 388, 394, 401, 405-407, 417, 469, 515, 769
- magie 201; 729-735; zie ook: geneeskunst
- Maimoena bint al-Harith (Maymūna bint al-Ḥārith), een vrouw van de Profeet 121, 196, 508, 610
- maliënkolder 532, 588
- Mālik ibn Anas, grondlegger der Malikitische rechtsschool 6, 14, 18, 22
- Mālik, de wachter van de hel 57, 814
- manieren, goede – 192; 679-693
- mantel 43, 60, 480, 483, 653, 672, 804
- marfoe*, *raf*, 'opgetild', resp. het 'optillen', d.w.z. het aanvullen van een *isnaad* zodat deze teruggaat tot de Profeet 16, 22
- Marjam (Maryam), Maria, de moeder van Iesa (Jezus) 4, 54, 57, 63, 674, 769, 773, 774
- martelaar, martelaren 133; 37, 448-454, 804, 814
- martelen zie: folteren
- al-Marwa, heuveltje bij Mekka; de pelgrims lopen hard tussen as-Safa en – 112; 351, 358, 359, 361, 362, 366
- Marwaan ibn al-Hakam (Marwān ibn al-Ḥakam), een gouverneur van Medina 12, 174
- masdjid al-haraam* zie: moskee van het heiligdom
- Masieh (Masīḥ, Messias), de –, de zoon van Marjam 54, 775; zie ook: Iesa ibn Marjam; de – die de *daddjaal* is 54; zie ook: *daddjaal*
- medicatie zie: aderlaten, geneesmiddel, magie, uitbranden
- medicijn zie: geneesmiddel
- Medina (al-Madina) 14, 16, 24, 73, 132; 23, 91, 105, 168, 188, 229, 231, 312, 318, 328, 346, 366, 378, 394, 403, 405, 413, 469, 531, 552, 597, 626, 627, 644, 659, 701, 716, 717, 727
- meel 139, 484, 605, 780
- Mekka (Makka), Mekkanen 16, 24, 68, 73, 112, 113, 132, 179; 1, 50, 63, 105, 124, 168, 229, 318, 345, 346, 350, 351, 353, 359, 361, 362, 366, 367, 413, 424, 483, 519, 644, 656, 737, 767
- melaats 42; zie ook: besmetting
- melk 185, 208; 408, 597, 642-644, 716, 726, 740, 754, 822
- melkpap 718
- mensen van het Boek 132; 139, 683, 775
- menstruatie 52, 56, 124; 89-98, 362, 380, 504, 505, 792
- Messias zie: Masieh
- midrasj*, joods commentaar op bijbelgedeelte 11
- mijl, lengtemaat, geschat op 2 kilometer 188, 224, 228, 817
- Mika'iel (Mikā'il, Michaël), een engel 814
- Mina (Minā), plek buiten Mekka, waar de pelgrims rituelen volbrengen 113; 180, 230, 232, 362, 367-369, 371, 378, 379, 409, 458
- minaret 83
- minbar* 93; zie verder: preekstoel
- misgeboorte 303; zie ook: embryo
- modernisten 15
- Moe'awia (Mu'āwīya), eerste kalief der Oemajjaden-dynastie in Damascus 659
- moedd*, inhoudsmaat van ongeveer 1,05 liter (= een kwart *saa'*) 102, 123, 330
- moëddzin 83; 186, 216, 218, 223
- moeder, moederschap 26; 27, 28, 47, 303, 317, 383, 417, 469, 493, 560, 712, 742
- mocharram* (*muḥarram*), de eerste maand van de islamitische kalender 406

moertadd (*murtadd*) zie: geloofsafval
 Moesa ibn Imraan (Mūsā ibn ʿIm-rān), profeet uit de koran, de Mozes uit de bijbel 11, 26, 44; 35, 52, 57, 63, 125, 403
 Moeslim ibn al-Haddjaadj, de auteur van de *Sahieh* 9, 10, 16-18, 21, 24, 25, 34, 83, 164
 al-Moezdalifa (al-Muzdalifa), plek bij Mekka die de pelgrims bezoeken 113; 373, 374
 Mohammed, verder meestal 'de Profeet' genoemd 26; 2; zie ook: Aboe-l-Kasim
 mondelinge overlevering 10, 17, 20
 moskee 68, 73, 74, 83, 84, 89, 91, 93, 124; 46, 53, 79, 93, 97, 107, 141, 241, 249-264, 266, 305, 327, 328, 361, 379, 397, 400, 455, 509, 578, 696, 749, 802;
 – van het heiligdom (*masjd al-haraam*, *masjd al-ḥarām*) 73; 46, 361; zie ook: Ka'ba
 de Verste –, dat is de grote moskee van Jeruzalem 258; zie ook: Huis moslim, –s 8, 14, 20, 108, 109, 139, 202, 215, 303, 312, 321, 322, 329, 425, 436, 446, 537, 541, 543, 557, 559, 566, 596, 598, 623, 693, 700, 726, 747, 814; zie ook: islam
 Mozes 26; zie verder: Moesa
 muis 74
 muskus 98, 423, 450, 820

N

naakt, naaktheid 124, 125, 692, 746, 779, 795, 814
 naam 26;
 Gods – 243, 274, 322, 617, 619
nabiedz (*nabīdh*), al dan niet alcoholische drank van water waarin graan of vruchten te weken zijn gelegd 182, 183; 633-636, 638-642
 nacht der beschikking (*laylat al-qadr*) 124; 398-400
 nachtreis: de profeet heeft in één nacht een – naar Jeruzalem ge-

maakt 46, 57, 643; zie ook: hemelvaart
 Nadjd, de hoogvlakte van Centraal-Arabië 346, 441, 610, 775
 Nafi' (Nāfi'), vrijgelaten slaaf van Abdallah ibn Oemar, een van de belangrijkste overleveraars van tradities 172, 209, 350, 528, 603, 749
 nagels 112; 68, 106, 615, 740
 nalatenschap zie: erfgenaam
 namen 26
 natuurlijke aanleg zie: aanleg
 navolging zie: *taklied*
 neus 99, 103, 110, 400, 717, 787;
 – snuiten 820;
 – uitspoelen 110
 niet-aanwezige goederen 156
 Nieuwe Testament 21, 44; zie verder: bijbel, Corinthiërs, *indjiel*
 niezen 693
nijja (*niyya*) 68; zie verder: intentie
nisaab (*niṣāb*), minimum bedrag waarover *zakaat* moet worden opgebracht 105
 Noeh (Nūḥ), profeet in de koran; Noach 44; 63

O

Oemar ibn Abd al-Aziez (ʿUmar ibn ʿAbd al-ʿAzīz), ook: genoemd Oemar II, kalief van de Oemajjaden-dynastie, regeerde van 717-720, bevorderde de studie van tradities 13; 483
 Oemar ibn al-Chattaab (ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb), een der vroegste bekeerlingen; de tweede kalief van de islam (634-644) 12-14, 19, 23; 36, 109, 126, 138, 139, 215, 230, 234, 243, 262, 271, 297, 312, 339, 352, 355, 368, 410, 452, 484, 504-506, 509, 536, 539, 543, 545, 554, 575, 584, 629, 648, 649, 665, 703, 740-743, 804
oemm (*umm*) 26
 Oemm Salama (Umm Salama), een vrouw van de Profeet 95, 267, 295, 296

- oemra ('umra) 112; zie verder: bezoek
- Oerwa ibn az-Zoebair ('Urwa ibn al-Zubayr), bekend overleveraar van tradities (± 645-710). Schreef geschiedenis op verzoek van kalief Abd al-Malik 93, 372, 465, 483, 539, 701, 718
- Oesama ibn Zaid ibn Haritha (Usāma ibn Zaid ibn Ḥāritha), geliefde gezelschap van de Profeet 372, 374, 508, 570, 648
- Oethmaan ibn Affaan ('Uthmān ibn al-ʿAffān), derde kalief, regeerde van 644-656 11; 99, 108, 230, 243, 254, 368, 458, 665
- Oezair ('Uzayr; Ezra), figuur uit de bijbel; zou door de joden vergoddelijkt zijn 775
- offerdier 113; 361, 362, 366, 369, 375-378, 384, 410, 612
- offeren 113, 182; 274, 361, 612
- offerfeest zie: slachtfest
- olifant 345
- omweg rond de Ka'ba (*tawaaf*, *ṭawāf*) 112, 113; 54, 91, 348, 351, 353-355, 357-359, 361, 362, 366, 380
- ondankbaarheid 792
- onderpand 532
- oneven: 'God is oneven en Hij houdt van het onevene,' volgens een traditie 77; 103, 301, 717; zie ook: *salaat*, oneven
- ongeboren vrucht 595; zie ook: abortus, embryo, geboortenbeperking
- ongehoorzaamheid 22, 35, 63, 439, 495
- ongeloof, ongelovige(n) 23, 132, 175, 208, 209; 3, 5, 10, 19, 20, 234, 286, 339, 566, 603, 654, 770, 787, 790
- onkuisheid 458
- onreinheid 52; 85, 136; kleine – (*ḥadath*) 52; 136; grote – (*djanaba*, *djanāba*) 52, 61; 93, 120, 123, 126, 127, 130, 131, 136, 138, 139, 195, 237, 274
- ontbijt in ramadan (*sahoer*, *sahūr*) 124; 391
- onthouding, eed van seksuele – (*ilā'*) 525
- ontlasting 820; zie ook: behoefte doen, privaat, urineren
- ontmoeting met God 11, 208; 197, 214, 651, 775, 789, 797
- ontucht 19, 168, 169; 18, 21, 32, 492, 512, 569, 572-578, 596, 762, 801, 814; beschuldiging van – 151, 168, 171; 512, 513, 579, 580; zie ook: vloekformule
- oog, ogen 32, 46, 51, 52, 54, 196, 201, 299, 464, 468, 483, 689, 755, 770, 823; het boze – 721, 733, 734; – uitbranden 716; – uitsteken 597
- oogst zie: opbrengst
- oorlog 132; 425, 427, 428, 431; zie ook: burgeroorlog, *djihaad*, krijgstoet, strooptoet
- opbrengst 156; 325, 540, 542, 546, 552, 553
- openbaring 10, 14, 19, 24, 33, 44, 124, 132; 43, 45, 46, 55, 139, 165, 244, 352, 357, 385, 389, 491, 520, 562-564, 567, 575, 576, 626, 627, 629, 703, 704, 716; aanleiding tot de – van een koranvers (*sabab an-noezoel*, *sabab al-nuzūl*) 19
- oproep tot de *salaat* (*adzaan*, *adhān*) 83, 84; 139, 195, 215-225, 271, 428
- opsmuk 188; 263, 298
- oriëntalisten 23
- oud, ouderdom 22, 124; 156, 222, 323, 329, 365, 752, 814, 815
- Oude Testament 44; 201; zie verder: bijbel, *tauraat*
- ouders 22, 29, 30, 212, 303, 426, 513, 561; zie ook: gelijkenis
- overleveringsketen 10; zie verder: *isnaad*
- P
- paard, paardevlees 159, 321, 444, 457, 611, 699, 775
- pachten 541, 542, 553

palm, –boom, –bomen 432, 544, 581, 582, 626;
 omhakken van – 43;
 –stronken 637;
 –takken 318, 581, 582;
 –tuin 328, 511;
 –vezel 671, 673; 2;
 zie verder: dadelpalm

paradijs 24, 33, 34, 133, 208, 226; 4, 8, 28, 31, 35, 51, 60, 63, 64, 109, 197, 254, 293, 319, 364, 409, 421, 422, 434, 451-454, 546, 742, 775, 785, 786, 788, 791, 795, 796, 799-801, 803, 804, 806, 814-823;
 –bewoners 219; 28, 775, 785-788, 791, 798-806, 820, 821;
 –rivieren 208; 775, 818;
 –woning 814

parel 775, 817

parfum, parfumeren 272, 273, 281, 348, 366

pelgrims 112, 113; 91, 346

Perzen, Perzië, Perzisch 12, 16, 17; 154, 155, 435, 487, 674

pest 12; 36, 37, 727, 728

pijl 33; 166, 191, 304, 615-618

pijn 66, 650, 719, 730, 797, 812

plant, –en 256, 319, 546, 632, 656; zie ook: gras, knoflook, prei, ui

pleuritis 719, 722

polygamie 140; 465, 466

polytheïsme 208; 6, 21, 22, 425, 569, 579, 777, 785, 801; zie ook: afgoden, heiden

preek, preken (*choetba, khuṭba*) 20, 93; 12, 119, 221, 271, 277-281, 371, 377, 410, 710; zie ook: vrijdag

preekstoel (*minbar*) 93; 119, 282, 287, 332, 575, 629

prei 256

privaat 73, 81, 82, 84; zie ook: behoefte doen, ontlasting, urineren

profeet, profeten, profeetschap 11, 44; 43-67, 744, 747, 770

pruik 659, 660

puberteit 69, 118, 180, 469

Q

qibla zie: gebedsrichting

R

rabbijn 777

*raf*², *marfoe*², ‘optillen’ resp. ‘opgetild’, d.w.z. het aanvullen van een isnaad zodat deze teruggaat tot de Profeet 16, 22

ra’j (*ra’y*), eigen inzicht 13-15; 550

rak’a 68; zie verder: buiging

ram, rammen 274, 612, 788

ramadan, de negende maand van de islamitische kalender, de vastenmaand 105, 124; 1, 6, 201, 385, 386, 394, 395, 397, 398, 400, 405-407, 412, 413, 419, 421, 792, 806

recht 9, 12-14, 19, 20, 24, 164, 168

rechterhand, rechterkant, rechts 63, 81, 138, 142, 152, 196, 239, 337, 619, 679, 680, 777, 802

rechtsgeleerde handboeken 14, 17, 25

rechtsgeleerde, –n 12-15, 18, 20, 22; 607

rechtsscholen 13-15, 84

rechtsvinding (*idjtihad, idjtihād*) 15, 18

regen 5, 6, 26, 221, 285, 286, 290, 400, 419, 769; zie ook: *salaat*: regen-*salaat*

reinheid 52; 68-88

reiniging 55; 43, 88, 98, 281, 318, 679; zie ook: wassing

reis, reiziger: op reis kan de moslim de reiniging, de *salaat* en de vasten beknopter verrichten dan in de woonplaats 105, 124; 105, 114, 117, 139, 168, 169, 171, 172, 186, 210, 211, 226-232, 235, 411-414, 650, 678, 708, 821

rente (*riba, ribā*) 156; zie verder: woeker

rijkdom, rijken 320, 340, 343, 344, 495, 791; zie ook: bezit

ring, ringen 662-667

Romeinen, Romeins 13; 155, 314, 487, 643, 664

- roofdier 726, 769
rouw 12, 99; 296, 298, 449, 718
rozijnen 554, 633, 634
- s
- saa' (sā^c), inhoudsmaat, 4,2 liter 102, 122, 123, 329, 336, 551, 600
sadaqa (ṣadaqa) 105; zie verder:
aalmoes
as-Safa (al-Ṣafā). De pelgrims lopen hard tussen – en al-Marwa 112; 351, 358, 359, 361, 362, 366
saffloer 371, 654
saffraan 347, 352, 366, 655
sahib (sāhib) 9; zie verder: gezelschap
sahieh (ṣahīh), correct, gezegd van isnaads 21, 23, 24
Sahieh (Ṣahīh), de traditieverzamelingen van Boechari en Moeslim 16-18, 20, 25
salaat (ṣalāt), de vijf maal daagse godsdienstoefening der moslims 12, 19, 52, 68, 73, 74, 77, 83, 84, 93; 1, 6, 10, 12, 53, 70, 71, 73, 85-90, 96, 99, 100, 104, 108, 109, 111, 117, 120-122, 127, 129, 130, 138-293, 303-307, 320, 329, 339, 350, 359, 368, 373, 374, 377, 406, 410, 455, 460, 464, 568, 571, 648, 697, 747, 749, 775, 792, 806, 814;
combineren van –s 210, 211;
fouten in de – 157;
kleding bij de 161, 162, 164;
late avond– ('ishā') 77; 182, 192, 193, 210, 262, 373;
middag– (zuhr) 93; 176, 182, 186, 211, 231, 367;
nacht– 77; 112, 194, 196, 197, 200, 204-207, 406;
namiddag– ('aṣr) 71, 105, 176, 182, 187-190, 211, 246, 248, 367;
ochtend– (ṣubḥ) 83; 5, 156, 165, 182, 262, 265, 400;
oneven – (witr) 77; 131, 169, 196, 201, 203-207;
regen– (istisqā') 96; 285-289;
– van de dageraad 77;
– voor een dode 101;
tijden voor de – 77;
verkorten van de – 86; 226-235;
verplichte – 77;
– voor een dode 101; 303-307;
vrijdags– 68, 93; 119, 269-284; zie ook: preek;
vrijwillige – 77; 31, 169, 184, 185;
vroeg ochtend– 248;
zonsondergangs– (maghrib) 71, 182, 190, 191, 210, 373, 374;
– bij zonsverduistering (kusūf) 77, 97; 291-293
sandaal, sandalen 60, 112; 163, 319, 347, 376, 581-583, 658, 679-681, 812
Saoedi-Arabië 15, 17; zie ook: Arabië, Arabier, Arabisch schiereiland
Satan, satan, satans (shayṭān) 177; 33, 47, 110, 174, 175, 199, 208, 224, 225, 242, 296, 421, 489, 583, 670, 693, 745-748, 769, 771, 772; zie ook: duivel, Iblies
Sauda bint Zam'a (Sawda bint Zam'^ca), een vrouw van de Profeet 333, 703
schaamdelen zie: geslachtsdelen
schaap, schapen 49, 50, 70, 76, 181, 223, 322, 361, 442, 444, 496, 545, 556, 600, 604, 615, 731
schapenfeest zie: slachtfeest
scheepvaart, schepen 156; 434, 519
scheppen, schepping, schepsel 7, 21, 25-29, 31, 34, 35, 63, 485, 545, 661, 699, 711, 777
scheren 112; 68, 360, 384; zie ook: baard, haar
schoen, schoenen 60; 6, 113-117, 347, 678, 681, 755;
strijken over de – 60; 113-117
schorpioen 731
Schrift, Heilige – zie: Boek, tauraat, indjiel
schriftreligie 25
schuld, schulden, schuldenaar 105; 321, 339, 341, 417, 448, 508, 568, 594
schurft 39
seksuele gemeenschap, seksueel ver-

- keer zie: geslachtsverkeer
 sieraad, sieraden 196; 327, 591
sj'abān (*sha'bān*), de achtste maand van de islamitische kalender 407
 as-Sjafi'i (al-Shāfi'ī), grondlegger der Sjafi'itische rechtsschool 13, 14, 22
sjahada (*shahāda*) 33; zie verder: geloofsbelijdenis
sjarie'a (*shari'a*), Arabische naam voor de islamitische Wet 12; zie verder: recht, Wet
 slaaf, slaven, slavernij, slavine 105; 6, 13, 321, 394, 486, 492, 497, 580, 595, 710;
 vrijgelaten – 76, 394, 501, 775
 slachten 52, 68, 113, 177, 179; 76, 91, 361, 369, 377, 384, 483, 519, 608, 612, 613, 615, 788
 slachtfest (*ied al-adha*, *ʿid al-adḥā*), ook wel genoemd offerfeest of schapenfeest, waarbij een offerdier wordt geslacht in de bedevaartmaand 113; 377, 409, 410, 612
 slang 340
 slapeloosheid 700
 slapen 52, 83; 192, 195, 200
 slaven, slavernij, slavine zie: slaaf
 sluier, sluiers 196; 265, 508, 648; zie ook: afscheiden
 sneeuw 822
 snor 68
 soberheid 604, 605
soedjoed (*sudjūd*) 68; zie verder: teraardewerping
 Soelaimaan (Sulaymān), een van de profeten genoemd in de koran, de Salomo van de bijbel 241
Soenan-boeken 18, 20, 24
soenna (*sunna*), navolgenswaardige gewoonten of gedragingen, meestal die van de Profeet 12-14, 16, 19, 22; 9, 185, 194, 361, 371, 460, 509, 572
 soera, hoofdstuk van de koran 10, 26
soetra (*sutra*), voorwerp dat men bij de *salaat* voor zich heeft 74; 170-181
 solidariteit 602, 603, 700, 701
 speculatie 156, 162; 548-554; zie ook: gokken, kansspel
 speeksel 731; zie ook: spugen
 sperma 52; 493; zie verder: zaad
 spijswetten 177
 sprinkhanen 609
 spugen, spuwen 238, 239, 731, 746, 820
 'staan', het – van de pelgrims in Arafā (*woekoef*, *wuqūf*) 113; 293, 310, 369
 stelen zie: diefstal
 stenigen, steniging 19; 483, 492, 513, 572, 574-578;
 koranvers over de – 575, 576
 ster, -ren 5, 63, 822
 sterfbed 313, 798;
 sterven, -d 12; 27, 294-299, 303, 314, 784, 785, 787, 798, 799, 801, 815; zie ook: dood
 stier 805, 821
 straatroof 168
 straf 168; 293, 569-589, 674, 675, 797;
 zie ook: graf
 strijd zie: *djihaad*
 strooptocht 132; 139, 412, 425, 428, 433, 479, 531, 609, 658, 673, 702; zie ook: *djihaad*, krijgstocht, oorlog
 suikerfeest 124; zie verder: vasten, breken van de –
 Syrië, Syriërs, Syrisch 12, 17; 36, 82, 117, 165, 280, 298, 346, 434, 607, 726, 767, 769

T

- at-Tabari (al-Ṭabarī), bekend historicus en koranexegeet (gest. 922) 196
 tafel 624
tafsier (*tafsīr*) 25; zie verder: koran-uitleg
takbir (*takbīr*), het uitspreken van 'God is groot!' (*allāhu akbar*) 68; 139-143, 150, 155, 217, 237, 306, 307, 379, 433
taklid (*taqlīd*), navolging; latere rechtsgeleerden volgen de stichters der rechtsscholen na 15

- talaak* (*ṭalāq*) 151; zie verder: versto-
ting
- talbia* (*talbiya*), formule die de pel-
grim dichtbij Mekka uitspreekt
112; 349, 350
- tanden 615;
– poetsen 21; 112, 273;
– vijlen 661;
tandenborstel 111, 112;
- tarwe 330, 536, 553, 554, 600, 629
- tarwia*-dag (*yawm al-tarwiya*), 8
dzoe-l-hiddja, de dag dat de pel-
grims naar Arafa vertrekken 113;
361, 367
- tasjriek*-dagen (*ayyām al-tashriq*), 11-
13 *dzoe-l-hiddja*, wanneer de pel-
grims in Mina het vlees van hun
offerdier eten 113; 409
- tasliema* (*taslīma*), zegen: 'Vrede zij
met U', bij voorbeeld als onderdeel
van de *salaat* 68; 157, 205, 233, 267,
307, 683
- tatoeëren 660, 661
- tauraat* (*tawrāt*), de thora; hiermee is
bedoeld het Oude Testament 44;
35, 577
- tawaaf* (*ṭawāf*) 94; zie verder: omme-
gang rond de Ka'ba
- tegenstrijdige teksten 18, 19, 21
- teken, tekens, tekenen 55, 57, 152, 155,
293, 728
- tekstcritiek 25
- Tema ('*Taymā'*) oase in het noord-
westen van Arabië 543
- ter aarde werpen, teraardewerping
(*soedjoed*, *sudjūd*) 68; 42, 140, 142,
144, 147, 148, 157, 242, 293, 697, 775,
776
- termijnhandel 156, 162; 548-554
- testament, –aire beschikking 164;
555-557, 559-563; zie ook: legaat
- thora (*tawrāt*) 44; zie verder: *tauraat*
- toilet zie: *privaat*
- tovenaar, toveren, toverij 139, 579,
725, 731, 732; zie ook: wonder
- traditie, tradities (*hadieeth*, *hadīth*) 9-
27, 34, 44, 83, 175, 186, 208; 8, 32, 41,
77, 116, 131, 138, 185, 200, 262, 301,
310, 509, 512, 677, 726, 747, 769, 775,
798;
correcte – (*sahieħ*) 21, 23, 24;
dateren van – 23, 24;
echtheid van – 16, 21-23;
mondelinge overlevering van – 10,
17, 20;
verzamelen van – 16-18, 23, 25
- troon: Gods – 25, 63, 454;
de – van Satan 771
- truffel 721
- tulband 347
- tuniek 117, 352, 649
- Turken, Turkije, Turks 14; 357, 400,
755
- tussenhandel 524
- tussenhuwelijk 151; 507
- u
- uien 256
- uitbranden, met een brandijzer –
714, 722
- uithuwelijken 39; zie verder: huwe-
lijk
- uitwerpselen 52
- urine, urineren 77-81, 115, 199, 318,
374, 597, 696, 716, 726; zie ook:
behoefte doen, ontlasting, *privaat*
- v
- vaatwerk 182; 638-640, 669, 820; zie
ook: drinkschaal, kruik
- vader, vaderschap 26, 141, 151; 31, 56,
63, 303, 365, 449, 474, 492, 712, 805
- varkens, varkensvlees 52, 156, 177;
483, 519, 773
- vaste straffen 12, 151, 168; 570-589, 716
- vasten 124; 1, 6, 95, 329, 330, 361, 370,
385-423, 455, 458, 460, 464, 707, 792,
806;
breken van de – (*ied al-fitr*, *‘īd al-
fīṭr*) 404, 410, 420, 455, 464;
vrijwillige – 124;
- veelgodendom zie: polytheïsme
- veelwijverij zie: polygamie
- verbanning 573, 574

- vergeving, vergiffenis 149, 198, 281, 287, 434, 678, 792
 verhalenvertellers 11
 verkoop, verkopen, verkoper 521, 526, 527, 530, 531, 547-551, 553, 649, 797
 vermogen 140, 164; 555, 561-563, 568
 terugneming (*talaak, talāq*) 151; 503-515; terugneming na – 151; 507
 verven: haar, baard – 656, 657; kleding – 366, 371, 654, 655, 777; zie ook: henna, saffloer, saffraan
 verzoening 108, 448; zie ook: boetedoening
 vilt 646
 vis 702, 821
 visioen 46
 vlieg 736
 vloekformule (*li'āan', li'ān*), waarbij de huwelijkspartner van ontucht wordt beschuldigd 151; 512-514
 voedsel 124, 177, 178, 209; 139, 209, 283, 527, 600-604, 606-611, 615-624, 716; zie ook: boter, brood, dadels, kwark, lever, meel, vis
 voedster 47, 299; zie verder: zoogverwantschap, zogen
 voeten 147; – afhakken 597, 716
 voeten, strijken over de – 60
 vogel, vogels 42, 454, 537, 672, 769, 775, 803
 voorbeschikking 12, 33, 39; 24-42, 485, 486
 voorrechten, bijzondere – van de Profeet (*roechsa, rukhṣa*) 44; 153
 voorspraak 44; 53, 59-64, 570, 775, 798, 805
 voortekenen van de dag der opstanding 208; 6, 753, 762, 765-768, 775; zie ook: *daddjaal*, dag der opstanding, Masieh
 vooruitbetalen 552, 554
 'Vrede zij met U' zie: *tasliema*
 vrijdag (*djum'ā*) 93; 118, 174, 269, 271-274, 278-283, 402, 572, 648; zie ook: *salaat*
 vrije wil 33, 39; zie ook: voorbeschikking
 vroomheid 93, 124; 414
 vrouw, vrouwen 52, 91, 124, 137, 140, 151, 164, 196; 90, 91, 93, 94, 96, 98, 101, 129, 133, 134, 135, 175-178, 195, 259-268, 298, 327, 359, 361, 366, 382, 430, 431, 445-447, 485, 488, 489, 493, 497, 502, 504, 509, 513, 555, 561, 562, 567, 703-712, 779, 791, 792, 795, 802, 816; – in het paradijs 816, 820; zie ook: afscheiden
 vuur 208; 3, 59, 72, 105, 338, 432, 663, 668, 723, 759, 775, 794, 811-814; zie ook: hel

 w
 waarzegger 518, 595
 wachttijd (*'idda*), nl. van de vrouw bij verstoting en na bevalling en sterfgeval 151; 504, 505, 508, 510, 515; zie ook: verstoting, alimentatie
 wassing, grote – (*ghoesl, ghushl*), rituele –, benodigd na geslachtsverkeer 52, 61, 112; 89, 95, 98, 102, 118-136, 237, 270, 271-274, 281, 350, 493; kleine – (*woedoe', wuḍū'*), rituele –, benodigd voor de *salaat* 52, 58, 60, 61; 65, 66, 70-73, 85, 99-115, 117, 120, 121, 123, 126, 127, 129-132, 135, 139, 195, 196, 271, 301, 374, 562, 563, 726, 742, 822; – met aarde (*tayammum*): als er geen water is kan de – voor de *salaat* met aarde gedaan worden 64; 137-139
 waswater, het – van de Profeet heeft magische werking 65, 66, 99, 108, 121, 562, 563
 waterbak, waterbekken 47, 558, 754, 769, 822
 waterzak 117, 139, 196, 645
 wedervergelding (*kisaas, qiṣās*) 173; 345, 590-596
 wees, wezen, weeskinderen 327, 465, 579

- werken (daden) 33, 175, 208; 8, 9, 12,
 13, 16, 17, 23, 28, 48, 423; zie ook:
 geloof en werken, goede werken
 werken met de handen 516, 517
 Wet, islamitische – (*sjarie'a, sharf'a*)
 12, 20
 wezen zie: wees
 wijn 182, 208; zie verder: *chamr*,
 druiven
 wijnstok 632
 winden laten 85, 86, 225, 290, 710
 witbrood 605
witr-salaat 77; zie verder: *salaat*,
 oneven
woedoe (*wuḍū'*) 60; zie verder: was-
 sing, kleine
 woeker (*riba, ribā*) 156, 158; 531-536,
 542, 579, 814
woekoeff (*wuqūf*), het 'staan' of 'ver-
 toeven' van de pelgrims te Mina
 113; 293, 310, 369
 wolf 545
 wonder 139;
 –bare spijziging 600, 702
 woonruimte voor vrouw na versto-
 ting 509
 worm in de buik 42
- z
- zaad 52; 27, 493;
 het – van de vrouw 493;
 –druppels 2, 87;
 –uitstorting 52; 129
zaboer (*zabūr*), psalmen 39
 zadel 74; 172, 173, 175, 647
 Zainab bint Djahsj (Zaynab bint
 Djahsh), een vrouw van de Profeet
 489, 496, 704
zakaat (*zakāt*) 105; 1, 6, 88, 320-328,
 339-341, 597, 763, 806;
 –na-de-vassten (*zakāt al-fiṭr*) 105;
 329, 330
zakaat-ontvangers 105; 323, 326
- Zamzam, bron bij de Ka'ba in Mekka
 47, 356
 zegel 664, 775;
 – der profeten 44; 63, 67;
 – van het profetschap 66;
 –ring 664, 667; zie ook: ring
 zegen 66, 137, 151, 391, 735, 787, 821
 zelfmoord 304, 793, 794
 ziek, ziekte 12, 124; 40, 41, 63, 88, 155,
 312, 313, 713, 717, 718, 730, 735, 736,
 815; zie ook: diarree, koorts, me-
 laats, pest, pleuritis
 ziel 32, 34, 63, 344, 454, 675, 787;
 –evogel 42
 zijde, zijdebrokaat 648-650, 669, 672,
 739
 zilver 322, 325, 444, 534, 536, 542, 664,
 665, 667-669, 820;
 –geld 536;
 zie verder: dirham
az-Zoehri (Muḥammad ibn Shihāb
 al-Zuhri), vroege verzamelaar van
 tradities, ± 670-742 21; 303, 607,
 726
 zogen 124; 47, 487, 499, 501, 502; zie
 ook: voedster, zoogverwantschap
 zon 63, 182, 187, 188, 275, 291, 293, 390,
 760, 775
 zonde, –n 21, 22, 24, 31, 32, 35, 63, 99,
 106, 108, 149, 197, 247, 318, 364, 448,
 487, 571, 579;
 de Profeet is beschermd tegen de –
 44; 24, 63
 zonsverduistering 77, 97; 291-293
 zoogverwantschap 149; 47, 487, 498-
 502; zie ook: zogen, voedster
 zuilen, de vijf – van de islam 33, 68,
 105, 112, 124, 132; 1
 zwanger, –schap 124; 485-487, 575
 zwarte steen, in een hoek van de
 Ka'ba, die door de pelgrims wordt
 aangeraakt 112; 353-355, 357
 zwijn 773; zie verder: varken